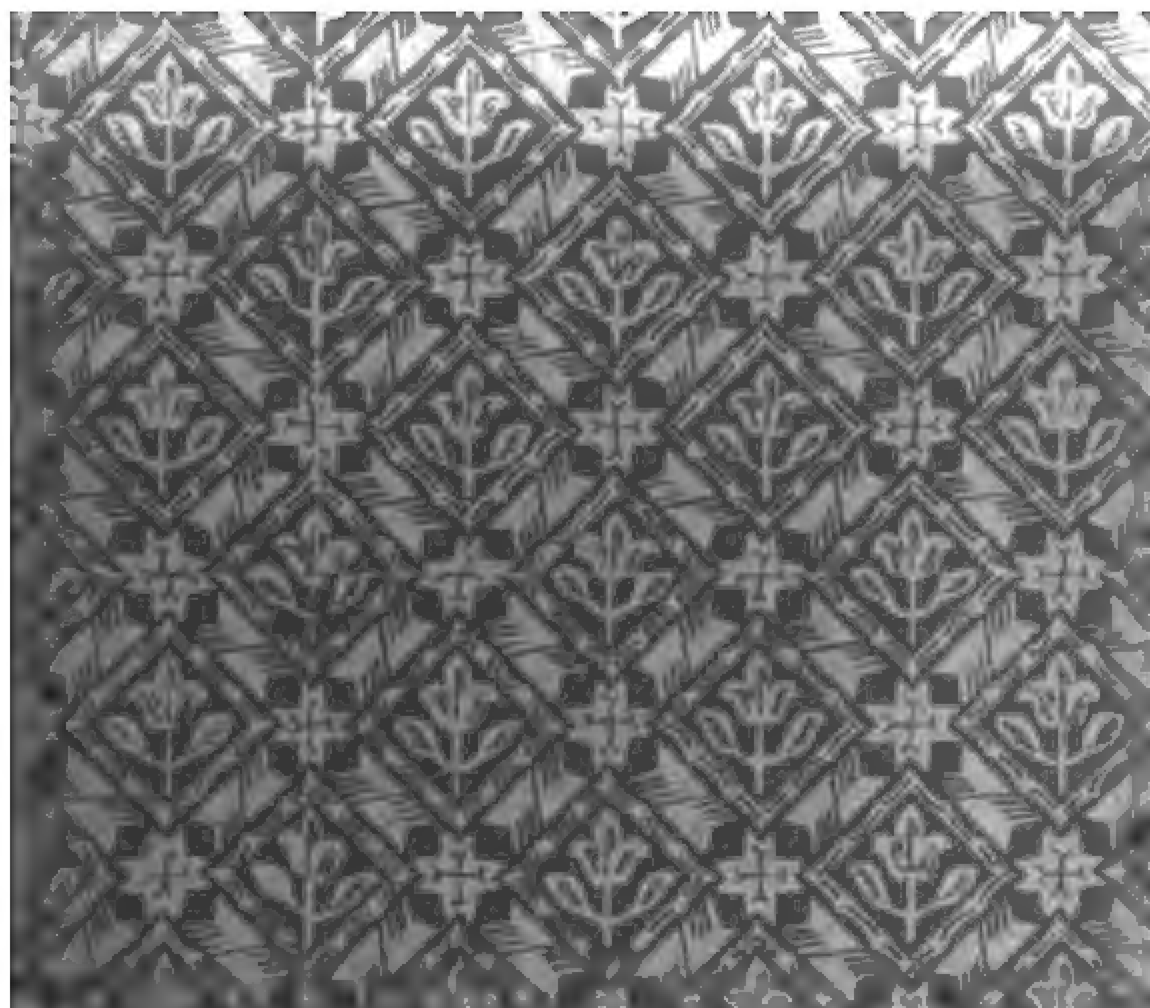

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891

JOS. V. SLÁDEK

SPISY BÁSNICKÉ

SOUBORNÉ VYDÁNÍ VE DVOU DÍLECH

DÍL II.

STAROSVĚTSKÉ PÍSNIČKY A JINÉ PÍSNĚ :: SMĚSKA :: ČESKÉ PÍSNĚ :: ZVONY A ZVONKY :: V ZIMNÍM SLUNCI :: PÍSNĚ SMUTEČNÍ :: ZA SOUMRAKU :: Z CIZÍCH LUHŮ ::

NAKLADATEL J. OTTO V PRAZE

1907

TISKEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKC.
SPOLEČNOSTI „UNIE“ V PRAZE.

Život postavil Tě, příteli, na pole přísné vědy, ale v srdci nechal Tebe poetou tak, jak byl's, když psal jsi svou knihu „Příroda a lidé", jedinou svého druhu v písemnictví našem a v literaturách cizích mající za družku pouze díla Thoreauova. Ty i já vzrostli jsme z drsného českého kmene o život krušně bojujících lidí a zachovali jsme si kus jeho srdce — a humoru! Chci tím říci, že v pravdě není to tak nesrovnalé, jak se zdá, když muži jako Ty věnuji těchto několik prostých písniček, v kterých snažil jsem se přiblížiti se opět české národní písni a tonu Frant. Lad. Čelakovského.

Nejsou to věci dělané, zazvučely mi v duši jako ohlas toho, co za dob dětství slýchal jsem zpívati v našem starém Berounsku. — Za to, čím Ty's mi byl a jsi v životě, znamená toto věnování až bolestně málo. Ale jde to od srdce, a Ty's příliš dobrý, než abys toho srdečně nepřijal.

V PRAZE, v květnu 1891.

Tvůj

J. Sládek.

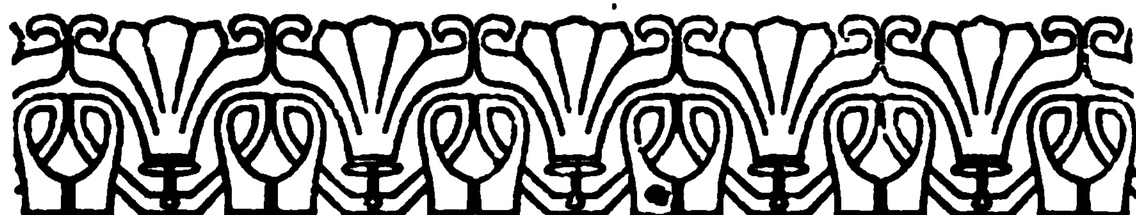
STAROSVĚTSKÉ PÍSNIČKY

A JINÉ PÍSNĚ.

1891

PŘÍTELI JOSEFU THOMAYEROVI.

STAROSVĚTSKÉ PÍSNIČKY.

PÍSNIČKA.

AŤ náš pan farář v kostele
  mně nic to nezazlívá,
já povídám vám, přátelé,
  že spasen je, kdo zpívá!
Kdo s písničkou si přivstane
  a zpívá, než si lehne,
a komu píseň do srdce
  jak voda na mlýn vběhne.

Kdo zazpívá si vesele
  a koho život těší,
ten zdráv nám budiž, přátelé,
  neb on se neprohřeší.
On písní sobě uleví
  i když ho něco tíží,
a pánu Bohu nekřivdí
  a lidem neubliží.

U rajské brány, přátelé,
  tam svatý Petr stojí
a smutné i ty veselé
  se duše kolem rojí.

Z těch smutných mnohou zastaví
a její hříchy čítá,
však duši, kterou těšil svět,
hned z dálky k ráji vítá.

FIALKY KVETOU NA JAŘE.

FIALKY kvetou na jaře
a v podzim kvete vřes
a zítra pozdě milovat,
když nemiloval's dnes.
A děvčátek je plný svět
a kvetou jako mák, —
jen jedna kdyby byla mou,
to byl bych rád, — ó jak!

Té dal bych upsat statku půl,
a mnohý bílý groš; —
však růže trhá mládenec,
a starý nosí koš.
Neb z jara kvetou fialky
a v podzim kvete vřes:
já děvčatům se smával kdys,
a mně se smějou dnes.

HUBIČKY.

ROSTE děvčat, roste
jako jeteličku,
zdali pak tam někdy
nouze o včeličku?

O včeličku v máji,
  o hubičku vždycky,
však jim nezabrání
  žádný jazyk lidský.

O hubičku, o dvě,
  na stotisíc k tomu,
proto neodejde
  požehnání z domu.

Ať se tetka mračí
  a ten kmotr brání,
budou růst a růsti
  světa do skonání.

KLEKÁNÍ.

PROČ mne to klekání budí,
  když já chci ještě spát,
když o mém zlatém srdéčku
  se začalo mi zdát!

Ten starý, šedivý zvoník
  noc nespí celičkou,
žeť ráno na věž nepošle
  svou dcerku maličkou!

To svit' by každého rána
  tam v růžích červánek,
a já bych časněj' vzhůru byl,
  než v poli skřivánek.

PETRKLÍČ.

ACH petrklíč, ach petrklíč,
  květ nejkrásnější v máji,
tím zlatým klíčem do nebe
  se brány otvírají.

Ach petrklíč, ach petrklíč,
  co v oreší ho kvete!
kde který hoch a děvčátko
  si jeden utrhněte.

Ach petrklíč, ach petrklíč,
  ten v háji všecko zlatí
a co těch mladých srdéček
  se s radostí v něm ztratí!

Ach petrklíč, ach petrklíč,
  já do háje si zajdu,
to nejkrásnější ve světě
  si srdéčko tam najdu.

CO NA NEBI JE HVĚZDIČEK.

CO na nebi je hvězdiček,
  co na lipách je včeliček,
vzal jsem, vzal jsem, vzal jsem tobě
  hubiček.

Však proto lípy nesvadly,
  však proto hvězdy nespadly,
že už nemáš, nechceš, nedáš,
  neškádli!

Jsou proto doma neradí,
slyš ptáčka zpívat v kapradí,
ví to, ví to, nepoví to,
nezradí!

SOUMRAK.

NA hory už soumrak paď,
měsíček jde výše,
mé srdéčko šlo už spat:
tiše, tiše, tiše!

Do okénka za růže
měsíček se blýská,
někdo usnout nemůže,
ono se mu stýská.

Na hory už soumrak paď,
měsíček jde výše,
půjdu se tam podívat, --
tiše, tiše, tiše.

NEHNĚVEJ SE.

NEHNĚVEJ se, budu jiná,
hochu můj,
až nebudu maminčina,
hochu můj!

V náručí mne budeš chránit,
hochu můj,
nebudu ti v ničem bránit,
hochu můj.

Líbáš-li dnes ústa, líčka,
hochu můj,
jsem jak plachá vlaštovička,
hochu můj.

Ale až tvá budu žena,
hochu můj,
budu tichá jako pěna,
hochu můj.

MODRÉ OČI.

HVĚZDIČKY už shasínaly,
modré oči ještě spaly,
nebo nespat jen se bály?

Spěte, oči, jak si chcete,
jenom, až se otevřete,
když se na mne usmějete.

Modré oči uslyšely,
usmály se, otevřely,
hvězdičky z nich zapršely.

KADEŘÁVEK.

JÁ mám vlásky kadeřavé,
— duj, větérku, duj! —
někdo-li je rozčechrává,
je to někdo můj!

Já mám vlásky jako zlato,
— sviť, sluněčko, sviť! —
někdo se mi chytnul do nich
jako ptáče v síť.

Já mám vlasy jako řasy,
— dbej, ty ptáčku, dbej! —
když jsi uměl rozcuchati,
zase učesej!

U SPLAVU.

U mlýnského splavu stál,
do vody se díval,
kdyby si byl nestýskal,
býval by si zpíval.

Mlynářova dceruška
kolem šla, — ten šibal! —
kdyby si byl pospíšil,
býval by ji zlíbal.

Tak mu láska utekla,
se splavu jak příval. —
Celý život vzpomínal:
Kdybych byl jen býval!

CHUDÁ DÍVČINA.

JÁ jsem chudá dívčina,
sukničku mám režnou,
s hochem však se líbáme
jak pan kníže s kněžnou.

Jako s kněžnou kníže pán,
než je biskup oddá; —
méně-li se líbají,
je to jejich škoda.

HOLEČEK.

ŠEL si lesem holeček,
na zádech měl raneček.

Potkal z mlýna Haničku:
„Co máš, holka, v uzlíčku?“

„„Hola, hola, holečku,
co pak vy to v ranečku?““

„Nesu, nesu koření
pro to srdce bolení.“

„„A já houby, hubičky,
perořízek na špičky.““

MÁJE.

JSEM ještě dívčina maličká,
  jako ta břízka je v mlází,
však si mne dochová matička,
  dohoním, co mi teď schází.

Jdou hoši na máje do lesa,
  té, která koho má ráda,
srdéčko radostí zaplesá,
  já na to jsem ještě mláda.

Tak malá dívčina nevšímá
  si hocha po celém kraji; —
však ten, s těma černýma očima,
  mně na rok postaví máji!

NA MEZI.

NA mezi, kde's trávu žala,
  tráva byla tvá,
žitko bylo hospodáře,
  a ty budeš má.

Na mezi, kde's trávu žala,
  kvete vlčí mák,
ptal jsem se tě: Máš mne ráda?
  a ty's řekla: Tak!

Mák si může utrhnouti
každý podle cest,
ty však budeš do skonání
na mém srdci kvést.

UHODILO.

UHODILO! — pán Bůh s námi! —
pasák vyběh' za kravami.

Strejček běží za pasákem,
tetka letí za sedlákem.

Za tetkou se ženou děti,
naposledy hafan letí.

Uhodilo! — pán Bůh s námi. —
Konečně jsme, holka, sami!

RYCHTÁŘ.

POMOZTE, rychtáři,
hledejte všade,
někdo nám v zahrádce
růžičky krade.

Růžičky v zahrádce,
hubičky k tomu,
někdo mu pomáhá
z našeho domu.

„Krade-li růžičky,
dejte si kolů,
krade-li hubičky,
zavřem je spolu.“

ZPOVĚĎ.

PO masopustním úterku
se středa škaredí,
což mnohé děvče hezoučké
jít musí k zpovědi!

Až půjdeš ty, mé srdéčko,
ta nejkrásnější z nich,
že máš mne ráda, neříkej,
to není žádný hřích.

A bude-li se zpovědník
přec tebe na to ptát,
jen jednou mu to zašeptej,
a mně stotisíckrát!

MYSLIVEČEK.

ORANINOU, kopaninou,
po háječku,
kam pak vy to utíkáte,
myslivečku? —
po jetelce, po úhoři,
jako když vám, myslivečku,
hlava hoří?

Utíkám a neutíkám,
co je více?
Zapadly mi do háječku
křepelice;
jedna velká, druhá malá,
ta mi v háji všecku trávu
pošlapala.

Křepeličko, křepelice,
je tě škoda,
chytne-li tě mysliveček,
on tě prodá. —
Nežli prodá, ať si hledá,
matička mne, křepeličku,
chytnout nedá.

✡

OČI.

POVĚZ ty mi, dcerko milá,
kde jsi včera večer byla?

„Povím vám to, má matičko,
plela jsem to obilíčko."

Jak jsi mohla po tmě pleti?
hvězd nebylo uviděti.

„Hvězdy, matko, co pak s nimi? —
jedny oči svítily mi."

Svítily tam oči dvoje —
„Jeho mně, a jemu moje."

✡

PŘI HVĚZDIČKÁCH.

HVĚZDIČKY se ukrývají,
jdou tam přes ně mraky,
však by lidé nepřidali
na světlo jim taky.

Ve hnízdech se uschovali
ptáci, kde byl jaký, —
však jim lidé za zpívání
nepřidají taky.

A ty, děvče modrooké,
jenom neklop zraky,
mám-li tě rád na sluníčku,
— při hvězdičkách taky!

POVĚZ MI.

POVĚZ mi, můj milý, co se děje?
stromy jsou bílé jak od závěje,
májové slunéčko zlatě svítí
a já mám srdéčko plné kvítí.

Pověz mi, jak to je ve srdíčku,
když to tam kvete jak v jetelíčku?
„To si tam skřivánek popelavý
u družky milené hnízdo staví.“

Pověz mi, srdéčko přemilené,
jak to, když na nás kdo zapomene?
„To jako v podzim když louku skosí
a zbude plničko chladné rosy.“

RŮŽE.

NA trní jsem nevyrostla,
ani na šípku,
že si, chlapče, smíchy tropíš
z těch mých polibků.

Když jsem tobě první dala,
ty's chtěl nejdříve,
a ty moje do jednoho
byly poctivé!

U nás růže na zahrádce
musila by schnout,
jdi, ty chlapče, někam k šípku
si ji utrhnout.

KOVÁŘOVIC ANDULA.

KOVÁŘOVIC Andula,
— ať nás pán Bůh chrání! —
to je holka stvořená
zrovna k čarování.

Vlasy hrubé, havraní,
z očí jenom srší,
jako jiskry tátovi
s kovadliny prší.

A jak táta perlíkem
do železa buší,
hochům buší Andula
do srdcí a duší.

Kovářovic Andula
ta by byla pro mě, —
to by láskou lítaly
jiskry v celém domě!

POMLUVA.

AŤ si kmotry pomluvou
o mé dívčí zvoní,
bude mou, a do vody
skočil bych si pro ni.

Však-li také zahvizdnu
večer, aneb z rána,
ona za mnou přiletí
jako střelná rána.

VESELÝ MUŽ.

ZPÍVAJÍ-LI ptáci z jara,
mají na to les, —
nebude jim do zpívání
až odkvete vřes.

Rozkvetou-li máky v létě,
mají na to čas,
kdož pak viděl mačích květů,
když uhodil mráz?

A když já si žínku líbám,
je to naše věc,
dětí mám co makoviček,
domov jako klec.

STARÝ ŽENICH.

NOVÁ břitva nepomůže,
když jsou vousy šedivé;
které děvče nemá muže,
opatř si ho nejdříve.

Mladá jsem si vybírala,
měl být hezký, bohatý,
teď bych mužíčka si vzala,
kdyby přišel Rohatý.

Kdyby přišel, brada bílá,
chudý jako ocounek,
sama bych jej oholila,
byl by jako melounek.

PROŽLUKLÝ DEN.

PROŽLUKLÝ den, kdy za ženu
jsem vzal si starou bábu,
já koukal jejím po věnu,
teď za uchem se škrábu.

Já viděl její bílý groš
a hejno zlatých časů,
a doufal jsem, ten starý koš
že půjde brzy k ďasu.

Za lidské duše Rohatý
prý platí ještě k všemu,
ji zaplatit moh' dukáty,
tak hodila se k němu.

Však u nás nějak do příze
mu zasáhnul žid Jechal:
čert vzal už dávno peníze,
a ženu zlou mi nechal.

ŠŤASTNÝ MANŽEL.

NA světě víc nevystojí
jako kdo se ženy bojí
a má ženu zlou!
Já své ženy nebojím se,
za almaru přikrčím se,
tam si vedu svou!

Na světě je, bohu díky,
nejveselej' u muziky,
tam jsem chodil rád!
Kantor tak to nerozumí,
jak má žena hráti umí
a já tancovat.

Jiný bit je jako žito,
mne je mojí žínce líto,
proč, to nevím sám.
Řekne mi: „Můj manželíčku,“
požádá mne o hubičku,
— inu, já ji dám.

KREJČÍ.

SKOČIL krejčí do rybníka,
kdo nám bude šít!
Mlynářova Andulička
popletla mu nit.

Skočil krejčí do rybníka,
zle je, holky, zle!
Však se krejčí neutopí,
plove na jehle.

Dobrá jehla krejčíkovi
komáru co trám;
ukažme mu šněrovačku,
on vyleze sám.

VDOVEC.

HODILY jsou holky vdovce
do potoka,
jedna hezká, druhá hezčí,
nejhezčí ta černooká.

Plav si, vdovče, po náhoně,
přes rybníky,
proč jsi ty chtěl o té pouti
tančit s náma u muziky.

Plav si, vdovče, až do moře
pro ty věnce,
na jalovec patří vdovec,
růžičky jsou pro mládence.

Vdovec v proudu, duši k soudu
uchystanou,
tři panenky rozběhly se,
každá domů jinou stranou.

*

Na potoce, nade mlýnem,
tré vrbiček,
pod každičkou tou vrbičkou
stojí strážný andělíček.

Jeden hezký, druhý hezčí
u potoka;
chytaly ho, dostala ho
nejhezčí, ta černooká.

NEVÍM.

VŠECKO vám to, má matičko,
ráda zjevím, —
ale kolik těch hubiček bylo,
nevím, nevím.

Všecko vám to, má matičko,
pravdou povím:
šli jsme z pouti, strýc a teta,
Jeník hájem ořechovým.

Strýc a teta, má matičko,
šli jen krokem,
já a Jeník předběhli je
tam v tom háji nad potokem.

Všecko vám to, má matičko,
povím slovem,
on co řekl, já co řekla
tam v tom háji ořechovém.

Ořech rašil, ptáci pěli,
travka mládla,
pod nohou nám fialička
neuvadla.

Všecko vám to, má matičko,
ráda zjevím, —
ale kolik těch hubiček bylo,
nevím, nevím!

KOVÁŘ.

MÁME chlapce, kováře,
on ty koně kove,
ztratí-li kde podkovy,
ukove jim nové.

Máme chlapce, kováře,
on do výhně dmýchá,
má-li ukout podkovu,
nemůže kout zticha.

A kde která dívčina,
hned se z domu zvedne,
u nás není bohu dík
hluché ani jedné.

Barča, Máři, Andula,
Kačenka i Běla,
všechny jdou se podívat,
co ten kovář dělá.

Ony se naň dívají
  tichy jako pěna,
on jim všechněm roztopí
  tváře do červena.

DUDÁK.

OŽENIL se dudák,
  vzal si dudačku,
měli vítr v dudách,
  vítr ve váčku.

A bylo to u nich
  jako u ptáčat,
brzo měli hnízdo
  plné dudáčat.

Ale nouze proto
  přece neměli,
dudali si všichni,
  byli veselí!

PETRONILA.

HONIL Petr Petronilu
  bez dechu,
utekla mu Petronila
  na střechu.

Petr za ní, nemoh' myslet
  o jiném,
utekla mu do komory
  komínem.

Petr dolů, jako dříve
  nahoru;
zasmekla už Petronila
  závoru.

Vejsk' si Petr ode dvora
  ve zlosti:
Pro hubičku to jsou jaké
  milosti!

Ještě nebyl u háječku
  za větrem,
rozběhla se Petronila
  za Petrem.

CHCEŠ-LI, NEBO NECHCEŠ.

CHCEŠ-LI, nebo nechceš dát
  hubičku, mé dítě?
nebudu se pranic ptát,
sám jich vezmu na pořád
  na tisíc, mé dítě!

Chceš-li nebo nechceš být
  zticha, moje dítě?
Skřivan zpívá jen kdy vzlít'
do slunéčka, nad pažit, —
  v hnízdě tich je, dítě!

Chceš-li líbat, dokud čas,
dokud jaro, dítě?
Až k nám jednou přijde mráz,
vzpomeneš si na to zas
ráda tak, mé dítě!

PANTÁTA ZE MLÝNA.

PANTÁTA ze mlýna
u naší louky
hezky mne pozdravil,
byl plný mouky.

Hezky mne políbil,
když se chtěl loučit,
když už to udělal,
neměl mne moučit.

Ba, měl se pantáta
podívat radši,
jak se tam nad mlýnem
blýská a mračí.

Však už to viděla
ta panímáma,
spustila veliké
stavidlo sama.

Ubohý pantáta
co tu měl škody
od toho stavidla,
od velké vody!

DOORÁNO NA POLI.

DOORÁNO na poli,
žita plné stodoly,
dvorec, že mu rovno není
v okolí!

Čtyři koně ve dvoře,
mladou žínku v komoře,
kdož by myslil, pane Bože,
na hoře!

Na koně si zapískám,
s mladou ženou zavýskám,
po ničem si v širém světě
nestýskám.

NA POLI.

NA poli, na roli,
na louce zelené,
co je tu klopoty,
srdéčko milené!

Od rána do noci,
od jara v závěje,
patří mi na čele
jenom ty krůpěje.

Já orám na cizím,
ty sloužíš u lidí,
jednoho našeho
stébla se nesklidí.

Na poli, na roli
když ty se usměješ,
zoře se, požne se,
nežli se naděješ.

A i ty krůpěje
setřeš mi se tváře
jako to sluněčko
rosičku na jaře.

POUTNÍK.

ZA kloboukem péro,
v ruce hůl,
schodil jsem a zbloudil
světa půl.

Od tebe, mé srdce,
dál, vždy dál,
zpíval jsem, když myslet
jsem se bál.

Za kloboukem péro,
v srdci tíž,
chodil jsem tím světem
kříž a kříž.

Však jsem přece musel
domů jít —
nemoh' jsem tě, srdce,
zapomnít!

CO BÝVALO, NENÍ.

CO bývalo, není,
moje potěšení:
květy z jara rozkvetají,
vadnou v podjeseni.

Ale ať si vadnou,
sněhy na ně padnou,
jeden květ mi neuvadne
v srdci zimou žádnou.

I pod bílou skrání,
ba až do skonání,
bude tam jak z jara kvésti
tvoje milování.

ORAL V POLI.

ORAL v poli,
pohvízdával,
naši lásku
zaorával.

A já v našem
  trávu plela,
mhou jsem světa
  neviděla.

A mé srdce
  jako skála; —
já už ani
  neplakala.

JABLOŇ.

ZAZPÍVAL si v širém poli
  na jabloni pták,
zarmoutil to mé srdéčko,
  nikdo neví, jak.

Ani jsem se nenadála
  dříve, co je žal,
nezarmoutil zazpíváním,
  ale tím, že lhal.

A když odlét', nebyl jeden,
  ale spolu dva,
s jabloně co rosy spadlo,
  kdož pak o to dbá.

Kdož pak na to vzpomene si
  v širém světě tom,
že's mne nechal jako v poli
  opuštěný strom.

ROZPOMEŇ SE.

ROZPOMEŇ se, rozpomeň,
co's mi slibovával,
když na naší zahrádce
šeřík prokvetával.

Šeřík modře prokvetal
a v něm ptáček zpíval,
a ty's mi tak upřímně
do očí se díval.

Sliboval jsi, sliboval,
ale dostál málo,
a mně jest, jak bylo by
vše se mi jen zdálo:

Jak to ptáče zpívalo,
jak se květy chvějí, —
a o tom tvém pohledu
ach, tak nejteskněji!

A TO MILOVÁNÍ.

A to milování,
kdo mi řekne,
proč jest jako z jara v lukách
kvítí pěkné!

A to milování,
kdo mi poví,
proč jest hořké jak ten lupen
peluňkový. —

A to milování
jako voda. —
I ta stará hlava kývne:
Je ho škoda!

LEN.

CELÝ den
předu len,
co z něj asi bude jen?
Však se doví, kdo si vyčká,
bude z něho košilička
jako z vodních bílých pěn.

Tkalče náš,
tu to máš,
ať to brzo uděláš!
Plátno tenké, jemné, bílé,
mému děcku na košile,
jeho matce na rubáš.

TRÁVA.

ZA moře jsi neodešla,
nejsi ani za horami,
jen ta hrstka polní trávy
roste, roste mezi námi.

Za ty hory ptáče letí,
  přes to moře vítr táhne,
ale zde, tou hrstkou trávy,
  ruka ruky nedosáhne.

AŽ JÁ BUDU V HROBĚ SPÁT.

Až já budu v hrobě spát,
  sžaté stéblo klasu,
nebudu už pranic dbát
  nečasu a času;
nikdo již, ať nerad, rád,
  nezkřiví mi vlasu.

Až já budu v hrobě spát,
  nebudu to vědět,
když tam v zimě bude vát,
  z jara ptáče sedět,
nebo, kdo mne míval rád,
  ve smutku tam hledět.

Až já budu v hrobě spát,
  bude po starosti,
nebudou se sny mi zdát
  zlé, ni o radosti;
a ta tráva napořád
  bude rost a rosti.

DÁ-LI BŮH.

VŠAK se ještě dobrý Bůh
o nás také stará,
celý širý český luh
zelená se z jara.

Požehnání dá mu též,
bude hřát a rosit,
zlatou pšenku, těžkou rež
budeme si kosit.

Zlý-li člověk přijde, až
dny se budou krátit —
Inu, — dáš-li, Bože náš,
budem také mlátit!

DVANÁCTÁ UŽ UDEŘILA.

DVANÁCTÁ už udeřila,
zle je, páni braši!
A my domů nepůjdeme,
ono venku straší!

Hvězdičky jsou uplakány,
měsíček má rohy,
o půlnoci do rybníka
zabloudil už mnohý.

Dokud jsme tu pohromadě,
  nebereme škody,
šenkýře se nebojíme,
  bojíme se vody.

A my jsme tu pohromadě
  samí dobří lidé,
kdo má doma hodnou ženu,
  ona si proň přijde.

TOČENÍ.

ACH, lidé učení,
  co je tu točení.
nežli se dotočí
  ten velký svět!
  Ale ta maličká
  u hodin ručička,
ta se nám otočí
  přes půlnoc hned.

Ach, lidé učení,
co je tu točení,
nade mnou, přede mnou,
  pohleď, kam chceš!
  Točí se světnice,
  točí se sklenice,
ta hezká sklepnice
  točí se též.

Ještě s tou maličkou,
ještě s tou slzičkou,
ještě s tou skleničkou
do sklepa skoč!
Však budem pod stolem,
než nad hor vrcholem
slunko se vytočí. —
Šenkýři, toč!

HEJ, ŠENKÝŘI.

HEJ, šenkýři, vesele
natoč plné korbele;
nebo raděj' vyval sud
a ty, dědku, zahrej z dud!

Vesele mi, dědku, hrej,
zítra teprv bude hej!
Však jsi býval také mlád:
kdos mi bude děvče brát.

A když holku vzal mi ďas,
jak by teprv nebral nás!
Zahrej, dědku, do těch dud;
ještě korbel, ještě sud!

PONEJPRV, PODRUHÉ . . .

PONEJPRV, podruhé, potřetí,
jaké to bouchání slyšeti?
Posvěť mi, ženuško, na schody,
oni mne pustili z hospody.

Po jedné, po druhé, po třetí,
jak to těm hodinám uletí!
když se kdo na ně podívá,
šenkýř mu, šelma, nalívá.

Po jedné, po druhé, po třetí
jinou zas natočí v zápětí;
má ženu a děti, jaký div,
musí být chudák také živ.

PONOCNÝ.

PONOCNÝ na věži
na podloubí,
co mu kdo udělal,
že tak troubí!

Vší mocí do noci,
do temnoty,
že se mu nespletou
všecky noty!

Že se mu troubení
nezastudí —
on nám ty ženušky
všecky zbudí.

STARÝ MLÁDENEC.

KDYBYCH já měl ženu,
žil bych o vodě,
neseděl bych pořád
u vás v hospodě.

Kdybych já měl ženu,
šel bych domů spat,
sotva by mne zdržel
hodný kamarád.

Kdybych já měl ženu
jako v lese drozd,
však bych já si zpíval
také doma dost.

Kdybych já měl ženu,
třeba maličkou,
radš bych se s ní těšil
než s tou opičkou.

PŘÍPITEK.

KDYŽ tak spolu sedíme,
páni kamarádi,
na zdraví si připijme,
mějme se tu rádi.
Dokud v sklence není rmut,
my jí nepromineme: —
celý svět je velký sud,
život je v něm vínem!

Špekulant a černohled
  hlavu nad tím věší,
blázen, sám se naposled
  kapkou nepotěší.
Co nám pravda, co je blud,
  když se k sobě vinem;
celý svět je velký sud,
  život je v něm vínem!

Srdcem k srdci, k paži páž,
  v tom je celá pravda,
v klopotě kdo bratr náš,
  ať si s námi zavdá.
A kde koho tíží trud,
  pryč s tím každým stínem;
celý svět je velký sud,
  život je v něm vínem!

Vzhůru sklenky, přátelé,
  vzhůru plné číše,
připijme si vesele,
  vzpomínejme tiše!
Špetka trávy, hrstka hrud,
  tam se všichni šinem. —
Zdráv buď světa velký sud,
  dokud perlí vínem!

V PEKLE.

BOHU, lidem v boj a vzdor,
seděl v radě ďáblů sbor;
tisíc čertů veřejemi
přilétalo z tisíc zemí.

Každý posel nesl zvěst,
co a jak kde v světě jest;
a co přines', ďáblí tlapy
do pekelné psaly mapy.

A když slyšán každý hlas,
rozlétli se ďábli zas;
všichni měli velké spěchy,
jen ne ten, co dostal Čechy.

Když ho brali do vidlic,
nebylo s ním teprv nic. —
Tu vstal ten, jenž črtal v mapu:
„Nedivte se tomu chlapu!

Pokud vidím ze svých akt,
má jen příliš jemný takt;
neb tu starou, dobrou štaci
má už na sta ďáblů v práci!“

STARÝ PŘÍPITEK.

NA starém, šedém hradu
  tam sedí starý výr,
a staré, šedé myši
  ze starých lezou dír.
A v staré, šedé věži
  ve starém koutě kdes
je starý cep a palcát
  a na nich stará rez.

A starý rok než klade
  se v starý, šedý hrob,
tu o půlnoci zvedá
  se stín ze starých kob:
to smutná, bílá paní
  jde tam v tu starou věž
a zpívá starou píseň
  a pláče k tomu též.

Však v starém sklepě dole
  se zvedá starý brach
a ze starého sudu
  tam stírá starý prach.
A zvedá starý pohár
  a pije v jeden dech
na starý zdar a slávu
  těch našich starých Čech!

JINÉ PÍSNĚ.

MÁME SE RÁDI.

MÁME se rádi, včera i dnes,
po letech, v stáří, jako kdys v mládí,
když kvetly fialky, když kvete vřes,
v sněženkách, ve sněhu, máme se rádi.

Co jsou nám léta, co jiný ten svět,
co jiné způsoby, vzhled jiných tváří?
„První vlas šedivý?“ — Ach, drahá, to květ,
na nějž tvůj úsměv, tak slunečný, září!

Slunečný z jara, — teď, když je sníh,
slunečný věčně, jak jsme tak svoji,
tvé ruky stisknutí, jas v očích tvých
slunečný věčně v života boji.

Na lukách jíní a zamžen je luh,
obilí s lechou požato cele,
první tam brázdu vyoral pluh,
pojď, já ti zulíbám tu na tvém čele!

Fialky odkvetly, kvete už vřes,
dceruška naše už myrtu si vsadí; —
kolik že roků svoji jsme dnes?
nečítej, nečítej, — máme se rádi!

TY'S JAKO NEBE SNIVÁ.

Své dcerušce.

TY'S jako nebe snivá,
když nikde není mrak,
tak do světa se dívá
tvůj blankytový zrak.

Tak důvěrný a čistý
a ještě jako v snách,
jak fialka, než v listy
jí první napad' prach.

Jak ptáče s ratolesti
se na svět díváš kol
a neznáš jiné štěstí
než to, že neznáš bol!

UKOLÉBAVKA.

HAJEJ, nynej, duško malá,
co jsem měla, jsem ti dala,
abys usnul syt;
že to málo, ví tvá máti,
ale ona sama spáti
musí s hladem jít.

Drž se jich, těch prsů chudých,
s tvojí matky očí rudých
divný mok tam stek'; —
ne, nech být! — tam není mléka,
a ta slza, co tam stéká,
jest jak peluněk.

Usmíváš se, jedináčku?
malý, drobný, chorý ptáčku,
ty znáš také ples?
a tvá matka odhání tě? —
— směj se, směj, vždyť's také dítě
jako jiné kdes!

Tílko máš tak útlé, bílé
a ty oči roztomilé
jak u dětí všech —
jenom líčka máš tak bledá
a mně ani spáti nedá
ten tvůj těžký dech.

Od rána až do večera
těším se, jak matka která,
jen tvůj na úsměv;
od rána až do večera —
a ta dílna je tak šerá,
a ta mzda je krev!

A jak hučí, rvou se stroje,
myslím na tě, děcko moje,
až mne pojme mráz:
že, jak tvou to matku drtí,
tebe též až nadosmrti
bude rvát to zas. —

A jak hřmí a rvou se stroje,
myslím na tě, děcko moje,
do budoucích dob —
myslím, Bůh že bude s náma,
potom zas, — co, — nevím sama,
— že je lepší hrob.

PÍSEŇ O PANU KVĚTOVI.

PAN Květ je starý, čacký druh
to z rytířského rodu,
jejž pasoval sám dobrý Bůh,
když dělil zem i vodu.
A v první den, kdy slunka hled
se usmál nad pažitem,
naň vyjel Květův prapraděd
s démantů plným štítem.

Tak starou, jak je matka Zem,
rod Květův měl k ní lásku
a chodil po ní s úsměvem
a celil každou vrásku.
Ať meč ji vyryl v záští čas,
ať brázdou byla pluhu,
jí Květův oštěp, zlatý klas,
vždy záštitou byl v luhu.

Pan Květ ve vážné myšlénce
sám v háje chodí jarem
a kde dva spatří milence,
dá zlatý klíč jim darem.

A od paláců do chaty,
  jak chodit už mu zvykem,
kolébky plní poupaty
  a srdce srdečníkem.

To nikdo v světě nespočet',
  co na skráň uplet' vínků;
kam nemůže pro sníh a led,
  dá snivou upomínku.
A na hrobech, kam žádný krok
  už nejde v světě celém,
pan Květ, jenž přijde každý rok,
  je věrným truchlitelem.

VZPOMÍNKA.

CO květů, zpěvu a tuchy
  ten jarní vykouzlil dech! —
na jeden lupínek suchý
  mne chvilku vzpomínat nech.

Jak dnes ty jabloně kvetly,
  — ach kolik již tomu je let! —
a v knihu, jak spolu jsme četli,
  spad' jeden zrosený květ.

My tenkrát věřili v štěstí
  na dlouhý, na věčný čas,
však jaro přestane kvésti,
  a jiným přichází jas.

A z tvého jarního kvítí
  zbude jen uvadlý list,
a rosou v té knize žití
  nelze ti o něm ni číst.

AŽ PŘEJDE DEN.

AŽ přejde den a budu spát,
přijď na můj hrob se podívat,
jen podívat a neplač moc:
  kdo usnul již, spí každý rád
a svatá je ta tichá noc,
když přejde den.

Měl jsem tě rád a ty to víš,
jak snadnila jsi dnů mi tíž,
co setřela's mi slzí s řas;
  jen přijď a řekni: „Ty už spíš,
však někde na mne čekáš zas,
vždyť měl's mne rád.“

SLZY.

KDYŽ slzou oko vlahé,
  ó jen ji kanout nech!
kdys budou perly drahé
  z těch hořkých slzí všech.

Když srdce bolest svírá
a slzou mluví bol,
je všechny anděl sbírá
na liliový stvol.

A budou doplakány
a soumrak bude dnem,
a kdys u rajské brány
je najdeš s úsměvem.

JEDNY OČI.

NAD hroby všech upomínek
když se musí rovy klenout,
jsou vždy přece jedny oči,
kterých nelze zapomenout.

A nechť s duší uondanou
ve světě jsme sami stáli,
jsou vždy přece jedny oči,
jež nás věrně milovaly.

I až také v rakev naši
zaduní to těžkou hrudou,
jsou vždy přece jedny oči,
které pro nás plakat budou.

SLYŠ MOŘE.

SLYŠ moře! — jak se bouřně pěni
vždy dál a dál a dál!
ba víc to lidské žití není
než nekonečný žal.

V něm štěstí o nic není více
než sen a sen a sen, —
než pták, jenž sražen od vichřice
do rozčeřených pěn.

A že se jednou vlny ztiší?
Ó ne, ó ne, ó ne —
a když, — kdo výkřik ptáka slyší,
než v bouři utone!

SEN.

MNĚ o kouzelné zahrádce
se zdál tak divný sen,
to bylo jako v pohádce,
když v soumrak přejde den.

V měsíčném svitu s jabloně
květ po květu se chvěl,
a v poroseném záhoně
se černý motýl tměl.

A kol jak stromy šelestí,
pták zlatý zpíval tam.
„To zpívá píseň o štěstí,“
já pravil k sobě sám.

Tu v ráz, jak na vše pad' by strach,
pták zachvěl se a ztich':
Pochmurný stín mu k srdci sáh'
a na vše napad' sníh.

KDYŽ KVĚTY VADNOU.

KDYŽ květy vadnou na ladech
a vlaštovice odlétá,
ó jen ji klidně letět nech.
nech odkvésti, co odkvetá.

Co želet mládí smavých dnů,
co želet prchlé naděje?
vždyť život plný jarních snů
zas na jiné se usměje.

A těm nač v pohár míchat žluč,
kdo ještě věří ve štěstí? —
ó, víc a víc je věřit uč,
a své nech klidně odkvésti!

TICHÁ NOC.

TICHÁ noc se na zem sklání,
zlaté hvězdy v tmavém šatě,
nikde ani zašeptání,
jde tak mlčky, velce, svatě.

Duše má se v krásu její,
jako norec v moře topí,
mživou vlnou jen se chvějí
upomínek zlaté stopy.

Tichá noci, hvězdostkvoucí,
ukolébej duši v snění
jak tvá krása nehynoucí,
z něhož není probuzení.

PÍSEŇ SVATEBNÍ.

SLYŠ skřivánka, — jak zvučně zpívá,
ó slyš, ó slyš!
to s nebe hlahol zvonků splývá
k nám blíž, k nám blíž!

Svatebních zvonků hlaholení
v ten jas, v ten jas,
jak slunka pruh ve zlato mění
tvůj vlas, tvůj vlas.

Jak stojíš v jeho záři zlaté,
— ó stůj, ó stůj! —
ty's květ mi drahý tisíckráte,
dnes můj, dnes můj!

Hle, slunko noci do náruče
jde v sklon, jde v sklon; —
slyš slavíka, — tvé srdce tluče
jak on, jak on.

V MÉ DUŠE HLUBINY.

V mé duše hlubiny
tvůj zářný pohled paď,
jak slunce v lučiny
když svitne do poupat.

To byl jen zlatý svit,
však jeho kouzlem hned
mé duše každý cit
se rozvil v plný květ.

Teď duše květinný
jest záhon v slunný den
a každý jediný
květ k tobě obrácen.

JÁ V SNÁCH TĚ VIDĚL.

JÁ v snách tě viděl, — byla's krásná,
jak růže když se rozvíjí,
a ve vlasech ti hvězda jasná
do sněžných plála lilijí.

A zrak tvůj zářný byl a vlahý
a čelo jako padlý sníh,
a na rtech měla's úsměv blahý
a nebes poklid na lících.

To nepřicházel anděl s nebe,
já věděl, že's to byla ty,
a sen když opět vzal mi tebe,
mé ruce byly sepjaty.

HLASEM ZVONKŮ.

HLASEM zvonků v duši mou
každé tvoje slůvko padá,
s rozkoší když dětinnou
voláš: Ano, mám tě ráda!

„Ráda, ráda tisíckrát,
ještě jednou a pak zase!“ —
Slavík, věř, že v písni rád
klokotal by po tvém hlase.

*

A těch písní slavičích
kéž jich nikdy konec není,
jenom když je na rtech tvých
utlumí mé políbení!

KVETOU RŮŽE.

KVETOU růže, zpívá pták,
zde je ticho, klidno tak,
omamný je růží dech,
nech mne tady spáti, nech.

Spáti, spáti dlouhý sen,
do večera, celý den,
já už nemám k žití spěch,
nech mne tady spáti, nech.

Budu o těch růžích snít,
ptáče bude hovořit
do snů mých o zašlých dnech,
nech mne tady spáti, nech.

Až ty růže uvadnou,
na víčka mi nepadnou,
na zelený padnou mech,
nech mne tady spáti, nech.

Ó, KDE JEN VIDÍM RŮŽI —

Ó kde jen vidím růži kvést,
já vzpomínám tě zas! —
my do vlasů je chtěli vplést
a spálil nám je mráz.

Ty růže, růže života,
kdo neměl by je rád!
Ba, že se rosa mihotá
i na lístku, když zvaď.

Nám všechny květy podle cest,
nám všechny spálil mráz.
Ó, kde jen vidím růži kvést,
já vzpomínám tě zas!

TAK SPOLU JSME STÁLI.

TAK spolu jsme stáli
v podzimní den,
když padalo listí
a sychral kmen.

Od hor dul vítr,
z úpadu mráz,
na žlutých ladech
se suchopýr třás'.

V dál k šerým lesům
táh' zástup vran,
přes žitný, krvavý,
ozimní lán.

A přes něj západních
červánků zář
krvavě padala
v sněžnou ti tvář.

Tak spolu jsme stáli
v podzimní den,
ty list, jenž padal,
já sirý kmen.

LOĎKA.

KOLÍBEJ mne, kolíbej,
moje loďko snivá; —
řeka šplouná, povídá,
v dál jak s námi splývá.

Na břehu se rákosí
šepotavě sklání,
větřík duje, potichu
v dál nás popohání.

Hlava klesá, ruka mdlá
pustila se vesla,
jest jakoby dřímotou
nás ta loďka nesla.

Daleko, ó daleko
radostí i hoře,
kams, v to velké, neznámé,
mlčenlivé moře.

TĚM, KTEŘÍ TRUCHLÍ.

Jul. Zeyerovi.

PO listu list už s větví spaď
a od hor táhne mrazný chlad
a klátí větve sem a tam. —
A ty's že zůstal v světě tom,
jak opuštěný v poli strom
tak sám a sám?

Co truchlíš? — Nebe není dál,
než když tu jarní větřík vál
a v koruně ti zpíval pták,
a hvězd, co nebem plálo jich,
ty's kvetoucích měl na větvích,
ach sněžných tak!

Co truchlíš? O co dál ti zem,
než bude s jara květům všem?
— tvůj spadlý květ už tich v ni leh' —
jdi za ním. — Zdali o dvé stop
má k nebi blíž a dál má v hrob
kdo z lidí všech?

Na hrobech stojíš; — nad tvůj rov
kdos též se schýlí beze slov,
— k těm němým ústům, kde je klid; —
a také on se utiší
jak ty, až věčnost uslyší
z nich promluvit.

✡

ÚSMĚVY.

ÚSMĚVŮ, úsměvů na tisíc, —
tak jaro vždycky se vrátí!
kdo chtěl by tu o žití přemýšlet,
kdo jeden úsměv mu bráti?

Úsměvů, úsměvů na tisíc
kvete a září a zvoní;
a kde že je duše tak ubohá,
že úsměv nepad' by do ní?

Co květů na stromech, na lukách,
co včel a motýlů v letu,
každý je smavým polibkem,
jenž patří celému světu!

SMĚSKA.

1892.

DRAHÉ PAMÁTCE SVE SESTRY MÍNY.

V Malé Čermné u Hronova.

SMĚSKA.

NENÍ role těžkých klasů,
snivý koutek lesa,
není louka s travou k pasu,
— je to horská směsa.

Hrstka vikve, ptačky, hrachu,
zrno ječné, žitné,
jak to zrovna v žití prachu
z pod říčice slítne.

Melivo pro panské mlýny
ač to není pravé,
přec tam padlo do zadiny
mnohé zrno zdravé.

„Zasej to,“ dí k hospodáři
v kraji selka hezká,
„na lukách i když se daří,
dobrá bude směska.“

Vyrostla ta míchanina,
až je milo zraku,
někde pozdní kopretina,
květ vlčího máku.

A jak se to do krmiva
pod večerem kosí,
koroptviček hejna divá
vybíhají z rosy. —

Zpěvák osil, zkosil v čase; —
teď však rada těžká:
Směsa? — Směska? — Dobré chase
u nás je to Směška!

PÍSEŇ ZPĚVÁKOVA.

PŘIŠLI jste mi, písně, znovu
— jak děl pěvec — nevolaně,
jako hnízdo spadlé s krovu;
já vás chytnul v obě dlaně.

Což pak s vámi na bidýlku!
v luh a lesy lefte ruče;
poslouchal jsem jenom chvilku,
jak vám v prsou srdce tluče.

Rozlefte se po vůkolí,
našich krovů družní ptáci,
někomu snad v širém poli
ulehčíte krušnou práci.

Snad že někde s dívčích retů...
— ale nevím, co vás čeká:
ptáčník Čas vás chytne v letu,
to však los i u člověka.

Do paláců, ach to víte,
  zaletět vám nepřísluší,
jenom ať mi hlaholíte
  chvilku z duše k české duši.

Koncem snad vás do kornoutků
  sbalí kupec, — tak se děje!
stačí mně, když slzou v koutku
  dívčina se rozesměje.

TVRDÁ HLAVIČKA.

MÉ děvče to má hlavičku
  jen svoji a svoji a svoji,
a zlou by slyšel písničku,
  kdo jinou hráti se strojí.

Míň makovička zrnek má
  než ona nápadů v hlavě,
a každý jinou barvou hrá
  jako ti motýli v trávě.

A v očích sto má diblíků
  a z úst jí rolničky zvoní
a nožky tančí ze zvyku,
  ký div, že blázen jsem do ní.

A hraje-li svou písničku,
  kdo, bože, může už za to —
má jako křemel hlavičku,
  a srdce jak ryzí zlato.

ŽEŽULKA.

ŽEŽULIČKA kukala,
já jsem se jí zeptala:
„Má můj milý, má mne rád?“
ona kukla nastokrát.

Žežulička kukala,
já jsem se jen usmála:
„Žežuličko, kolik let?“
ona kukla naposled.

Můj milý mi s bohem dal,
dost se proto naplakal;
to jen pro vás, mamičko,
puklo jeho srdíčko.

Měl můj milý, měl mne rád,
nastokrát a tisíckrát,
proto ho v ten tmavý rov
odnášeli na hřbitov.

Přes zelený, tmavý háj
zněly zvony v širý kraj;
já jsem šla a plakala. —
Žežulička kukala.

✩

DEŠTÍK.

V lupení a trávě
  deštík šustí,
jak to obilíčko
  bude růsti!

Na mne ani rosy
  neuroní,
přec o hlavu větší
  jsem než loni.

My to obilíčko
  posečeme; —
po žních si mne někdo
  také veme.

MŮJ DĚDOUŠEK.

VZALA si mladého
  sousedů Bětka; —
já nechci žádného,
  než toho dědka.

Já budu u něho,
  on bude při mně,
já zlatý strnádek,
  on bodlák v zimě.

Ta Bětka sousedů
  bude jen chovat,
já budu stříbrná
  zrnečka klovat.

Mladý tu hubičku
  sotva že vrátí,
starý se za jednu
  rok bude smáti.

Jako ta růžička,
  jako ten šípek:
bude-li hubovat,
  vezmu mu típek.

Kéž by mně vydržel
  až na posledek
dědoušek, běloušek,
  můj zlatý dědek!

OPUŠTĚNÁ.

KYTKU jsem ti vázala,
  ty's už pro ni nepřišel,
u vás u vrat stávala,
  a ty's ani nevyšel.

Jenom jsi se podíval,
  jako bysi neviděl, --
když jsi ty k nám chodíval,
  za mne jsi se nestyděl.

Růže v kytce vybledla,
  jak by růží nebyla,
já si plátna napředla,
  děťátko ti povila.

Jeho úsměv a můj žel
  z všeho zbyl, co's přislíbil; —
a ty's ani nepřišel,
  bys to děcko políbil.

UDIVENÍ.

NEMOHU se vynadivit,
  nemohu to chápat,
že jsem musil do stavení,
  k vám, jak slunko v západ.

O sobě jsme nevěděli,
  ještě v roce novém;
stalo se to okamihem,
  stalo se to slovem.

V dubnu jsme si pověděli,
  svatba byla v máji,
vlaštovky si budovaly
  pod krovem a v stáji.

Potom přišly senoseky,
  žně, s tou jinou prací,
po otavách s vlaštovkami
  šli ti tažní ptáci.

Nemohu se vynadivit,
nemohu to chápat,
jak že v zimě pod okénky
může čáp nám klapat.

PÁN-PANÁČEK.

NEBYLA to ryba
ani ráček,
byl z našeho zámku
pán-panáček.

Sametová líčka,
ručky ladné,
jako s holubníku
pírko spadne.

Muzikanti, hrejte
panským solem,
panáček nás poctil
jednou kolem.

Jenom ať vám puzón
nepřebroukne,
sic nám pán-panáčka
ven vyfoukne.

Pozor, pán-panáčku,
na matičku,
ať si nezmačkáte
náprsničku! —

To my u nás máme
  jinou chasu,
ti nás jako kleště
  drží v pasu.

To jsou naši hoši
  jinak milí,
oni by z nás duši
  vytočili!

MALINY.

CHCE-LI kdo do nebe,
musí dbát o sebe,
musí dbát na boží přikázání; —
ti lidé bohatí
snadno si připlatí,
když mají chudým co na rozdání.

Ale já, při bohu,
nic rozdat nemohu,
mám jenom sukničku a tu duši;
a tu mou dušičku,
ani tu sukničku
nikomu dáti přec nepřísluší.

Ale mám hubinek,
jako je malinek
na stráni, v podháji, na pasece;
nedám jich nikomu,
jen tomu jednomu,
budem už tady mít nebe přece.

PAN LESNÍ.

NÁŠ pan lesní z pod Bukova
jako sosna stará,
zimou celá posněžená,
statná jako z jara.

Náš pan lesní z pod Bukova
tak se pyšně nese,
jako by byl králem světa,
jak byl králem v lese.

S pány mluví po německu,
— ne tak zrovna hezky, —
potom zhurta mezi vousy
zakleje si česky.

Na štíru byl se sedláky,
ale co je pravda,
na zdar staré české krvi
dupne si a zavdá.

Česky též se rozehřeje,
když je svatba, křtiny,
posléz, už tak před půlnocí,
vpadne do latiny.

Myšlénky mu potom skáčou
jak ušáci v leči; —
nesměl nikdo do revíru,
nesmí nikdo k řeči!

Když pan hrabě, — s dovolením, —
  býval ještě děcko,
vrchní, škodná... nu, pan lesní
  vysekal to všecko!

Jen svým lesům neublížil,
  — sotva teď kdo věří; —
celé panství nevynese,
  on co odveď zvěří!

Mnohou laňku, — s dovolením —
  též vzal na svou mušku,
teď už dávno na parohy
  pověsil tu pušku.

S celým světem na potkání
  staré srdce dělí,
však po mladé koroptvičce
  ještě okem střelí.

V PŘÍRODĚ.

LÉPE je v boží přírodě
než u Andrejsů v hospodě;
pod skalou čerstvý pramínek,
na poli chmel a ječmínek.

Ptáčkové si tam zpívají,
z té křídy strachu nemají,
  a nikomu nic nechybí;
  ta voda zvlášť je pro ryby.

A lidé, když tak přijdou ven,
všem přejou ji a vzdychnou jen,
by chmel a ječmen, boží dar,
též spatřil jejich pivovar.

Ba, nechybí a nehřeší,
kdo s přírodou se potěší;
a to je také dobré moc:
nikdo tam není přes půlnoc.

Jenom ti světa škůdníci,
— šenkýři, ještě sklenici! —
Až my si na to zvykneme,
taky tam chodit budeme.

ŠEVCOVA KAČENA.

ŠEVCOVOU Kačenou
čerti šijou,
proto ji, Kačenu,
doma bijou.

Bijou a nebijou,
co tím svedou?
čerti s ní do nebe
nepojedou.

A kdyby dojeli,
než tam vkročí,
Káča jim do pekla
za mnou skočí.

CHUDOBKA.

USMÁLY se na mne
tisíckráte
holky, makovičky
boubelaté.

A já jsem je všechny
nechal státi,
jak ty mačí květy
na souvrati.

Usmálo se na mne
jedenkráte
děvče, chudobička,
srdce zlaté.

Za to jedno zlaté
pousmání,
musela být moje
do skonání.

DOBRÉ PŘEDSEVZETÍ.

KDYBY to pán bůh dal,
abych se vdala,
hned bych si na muže
karabáč vzala:

jak by ho zočil, on by se točil,
on by mi tancoval,
jak bych si přála.

Večer by poslouchal,
ráno by notil,
v kuchyni uvařil,
v poli se potil,
děti mi nosil, o všecko prosil. —
Kdyby byl k něčemu,
však by mne skrotil!

VE MLÝNĚ.

NENÍ v světě nad žitečko,
jako když se zvede,
a když Nanka Dolejšova
do mlýna s ním jede.

Ve mlejnici, na zanášce,
hned to všecko jiné,
jako když ta jarní voda
na kola se vřine.

A tím kolem nezatočí
voda sebe větší,
jako Nanka mlýnskou chasou,
ba i pány mleči.

A je Nanka Dolejšova
také děvče vtipné,
sám pan otec za měřičné
do brady ji štípne.

Jen ten mládek, ošemeta,
na koš nedonáší:
místo korce každou chvíli
chytne Nanku naši.

A s tím stárkem, nevlídníkem,
bůh ví, co se děje; —
kdyby přišla o půlnoci,
ani nezakleje.

JANEK.

KDO to neví, že je hloupý,
marno mu to říkat; —
stokrát jsem ti nadhodila,
že mi můžeš tykat.

Stokrát jsem ti pověděla,
kde mne najdeš samu,
ty's to slyšel, také přišel,
vzal si s sebou mámu.

Teď, kdybych ti potmě řekla:
„Janku, mám tě ráda!“ —
ty si pošleš pro hubičku
svého kamaráda.

Tak ti mámě na kolenou
budou vnuci sedět,
a ty o tom, Janku, ani
nebudeš nic vědět.

FRANCÍNEK.

CHYTNUL písař za Mšenem,
hořel jedním plamenem,
sládkovi jak v pivovaru
chmel když chytne s ječmenem.

Hej, šenkýři, pro vodu!
zapálí ti hospodu,
od hospody ves-li chytne,
budeš ručit za škodu.

„A já, šenkýř, nebudu,
měl bych z toho ostudu,
pravého jsem vždy mu nalil
z láhvice i ze sudu.

Ale ať to udělá
ta, co plamen rozžela,
ta by mohla uhasiti.“ —
Chytli ji, — však nechtěla.

Smutně hoří Francínek,
— ach těch bolných vzpomínek! —
rudé tváře za ohniště,
nos jak modrý plamínek.

NEŠŤASTNÝ KMOTR.

NEŠŤASTEN Bláhovic
kmotr je věru:
pán bůh mu nadělil
hrachu a dceru.

Dceru má v podkroví,
lusky až v Brně, —
hlídá-li na jednom,
o druhé trne.

Na hrách mu nepůjdu,
to bych mu škodil:
kdybych šel za dcerou,
on by mne shodil.

Já pro ni přijedu
na vraném koni,
až přijde od hrachu,
ať si nás honí!

KMOCH.

JÁ jsem kmoch
jako doch;
však jsem býval také jednou
švarný hoch.

Dvorec mám,
všeho tam,
ale teď tam, pod večerem,
jsem tak sám!

Jednou však,
— dávno tak! —
znal jsem děvče, byla chudá
jako pták.

Divná věc,
— škoda přec!
zlatého jen chtěl jsem ptáka
v zlatou klec.

Nu, co, jdiž! —
pozdě již;
dají mi tam na hřbitově
zlatý kříž.

STESK.

VŽDYCKY jsem ti říkala,
a ty's nevěříval,
že mne rád mít nebudeš,
jak jsi jindy míval.

Vždycky jsem ti říkala,
aby si's mne nebral;
člověka to zabolí,
by o lásku žebral.

Vždycky jsem ti říkala,
že se to vše změní,
že to jednou nebude. —
A teď, — už to není.

ÚČET.

NIKOMU nic nejsem dlužen,
ani mužům, ani u žen;
co jsem dostal, to jsem vrátil,
co jsem koupil, to jsem platil.

Matce vlídnost, otci z lánu,
ženám lásku, mužům ránu;
a kdo družně stál mi k boku,
neškrtil jsem na úroku.

Pil jsem zdatně, rval se statně,
světem šel dost neobratně; —
prasklo-li mé žití na to,
zaplatil jsem; — stálo za to!

SEN.

ZDÁLO se mi o tobě,
ve snu zdálo se mně,
že my spolu letíme
daleko z té země.

Země byla hluboko,
hvězdy plály tiše
a my spolu letěli
stále výš a výše.

Až ta země pod náma
mizeti se zdála
a ty hvězdy hořely, —
a já jsem se bála.

Kolem šíje scpjala
ruce jsem ti obě,
křídla moje klesala, —
ty's mne tisknul k sobě.

Tak jsme přišli v neznámé,
nadhvězdnaté kraje
a my náhle věděli,
že jsme u bran ráje.

A o lásce zpívaly
andělů tam roje; —
já však jenom cítila
na svém srdci tvoje.

RÁJ.

NA groš nikdy nehleděl,
co je nebe nezvěděl;
krátký spánek, plný džbánek,
tak mu v pekle z radovánek
ďábel místo vyseděl.

Měl už tam čert ve skrejši
tak tu chasu vezdejší
od slouhy až do rychtáře,
pošilhával také k faře;
Franta mu byl milejší.

V tom, jako když zahraje,
Františk zaslech' u háje
zpívat Boršů Andulíčku,
a ta s hejnem andělíčků
odvedla ho do ráje.

SMÍŘENÍ.

SLUNKO mlhou proskakuje
v lesích nad horami,
zapomeň, že trpké slovo
padlo mezi námi.

Jednou jdeme ve slunečnu,
jindy mrak se šeří; —
blyskne, — jenom když to přímo
k srdci neudeří!

Co se mračen po nebesích,
žitím napřehání, —
všechny jako slunko plaší
tvoje pousmání!

CO BÝVALO, NENÍ.

CO bývalo, není,
moje potěšení! —
květy s jara rozkvétají,
vadnou v podjeseni.

Ale ať si vadnou,
sněhy na ně padnou,
jeden květ mi neuvadne
v srdci zimou žádnou.

I pod bílou skrání,
ba až do skonání
pokvete mi jarní kvítí
tvého milování.

ŠOTEK.

PODÍVEJ se ještě jednou,
jaké oči mám! —
„Nepodívám, nepodívám,
je v nich šotek sám.“

A když ty se šotka bojíš,
nech jen býti tak. —
„Ne, jen zamhuř na chvilinku
pomněnkový zrak.“

To se bude teprv plašit
po tmě šotek ten. —
„Zulíbám ti obě oči,
aby nemoh' ven.“

PAN HRABĚ.

PAN hrabě dvé má velkých psů
a chodí s nimi do lesů;
když večer chodí z doubravy,
on v hájovně se zastaví.

To ďas ví, co tam dělají,
tam žádné laňky nemají,
pan hrabě a ti psové dva:
ta holka hajných ta je má!

Pan hrabě vešel do chatky,
dva psi štěkají před vrátky;
je půlnoc rosou zavlahlá
a krev mi k srdci zatáhla.

V té noci tisknu prokleté
svou pušku místo děvčete:
já střelím k ránu ty dva psy
a potom pana hraběte.

OVČÁK.

VŠAK jsem proto neztratil
ani stádo ovec,
že mne vaši odbyli,
má tě dostat vdovec.

Však tě, moje beruško,
staroch nemá ještě,
nic já sobě nedělám,
dobrý ovčák, z deště.

Však my z toho, beruško,
tuze nepromoknem,
on k vám chodí do vrátek,
a já k tobě oknem.

CHUDÝ S CHUDOU.

OŽENIL se chudý s chudou,
jak pak spolu živi budou!

Budou živi jak ti páni,
od večera do svítání.

Budou se mít radš a radši,
na kolébku jim to stačí. —

Na sebe se budou dívat,
až z ní bude štěstí zpívat.

HONZA.

JAKÁ žalost, jaký žal,
kdože mi to udělal!
za muže jsem Janka chtěla
a on si mne Honza vzal.

Janek rozum krátký má,
Honza má za ušima,
Janek byl by poslouchával,
Honza sobě zahřímá.

Jaká žalost, jaký žal,
že si mne ten Honza vzal; —
kdyby takhle moh' mne vrátit,
ach, co by on za to dal!

NEVĚRNÝ.

JINÉ znovu slibuješ,
co jsi lhával jedné,
však ti proto srdéčko
žalem neusedne.

A když já jsem zůstala
jak ta hruše v poli,
však tě proto, holečku,
hlava nezabolí.

A když její hlavičku
  jako mou to skosí,
proto se ti slzičkou
  oči nezarosí.

KŘEPELKA.

NA podhájí, v jetelíčku,
vyčíhal jsem křepeličku,
chytnu si ji na podzimě
nežli jinam odletí mně.

Křepelička, pětpenězka,
čiperná a plachá, hezká,
  v poli tluče na sedláky,
  doma bude tlouci taky.

Chytnu si ji z nenadání,
nežli přijde zima na ni;
  nebudu jí dělat klícku,
  máme doma teplou pícku.

KMOTR POSEDĚL.

TO nikdo u nás nevěděl,
jak skončí kmotr Poseděl.

Co živ nepoznal nemoci,
v hospodě sedal do noci.

Nejlíp ho znali z vesnice
jen ponocný a dennice.

Bál vody se i výkropu
a ve statku měl potopu.

Co živ se piva nedopil; —
až ve spilce se utopil.

ŠKODA MLÁDÍ.

ŠKODA vás, vy mladá léta,
že jsem nebyl ševcem! —
byl bych šídlem oháněl se,
jako rytíř dřevcem.

Byl bych seděl na verpánku,
jako král v své pýše,
čistou práci, drobné floky,
do každé dal chyše.

Všem bych brával dobrou míru,
— zvláště u těch děvic, —
každého však darebáka
tlačil by můj střevíc.

Nikomu bych nepřál smůlu
a do české psoty
ušil bych všem dobrým lidem
z pravé juchty boty!

U PLNÉ SKLENKY.

U plné, pravé sklenice
už zastala nás dennice;
než rozejdem se vesele,
ten pohár ještě, přátelé!

Však nebudem žít na věky,
snad večer není daleký;
a k čemu chmury na čele,
kdo vesel pil, žil nejdéle!

Když nad námi se zamračí,
ta sklenka tady postačí
a víno, krví zardělé,
svět růžemi nám postele.

A kdo že zná, či jará krev
tu přešla do té révy cev? —
ten brach byl z žhavé ocele!
Zde, v jeho paměť, přátelé!

Tak také my kdys budem snad
krev těm, kdo po nás přijdou, hřát
buď ze sklenky, neb z korbele. —
Ať pijou zdrávi, vesele!

VLAŠTOVIČKA.

OD rána v soumrak
  vlaštovka lítá,
ona ty mušky
  po dvoře chytá.

A já mám doma
  mladičkou ženku,
já ji mám také
  za vlaštovenku.

Hlavička černá
  na krku bílá,
po dvoře lítá,
  v stájích je čilá.

A když já večer
  vrátím se s polí,
pod krovy milo
  mně zašveholí.

A dřív než večer
  k spaní nás vítá,
všechny ty strasti
  s víček mi schytá.

SVATOJANSKÁ MUŠKA.

KDYŽ jsem já šel večer
tmavým lesem,
svatojanská muška
svitla vřesem.

Zrovna u hájovny,
u těch stromů; —
svítila ta muška
mně až domů.

Až kdy k nám se vrátka
otevřela,
ona mi, ta muška,
uletěla!

ŠVARNÁ SELKA.

MLADÁ selka Kymličkova,
to je selka veselá,
od Plzně až do Přerova
žeť by rovné neměla!

Ráno vstane sotva svítá
jako dobrá hodina,
od ruky jí práce lítá,
muž se diví, hrdina!

Krávy dojí, koně strojí,
vypraví ho do pole;
večer, i když brambor pojí,
ubrousek má na stole.

Vše jí kyne pod rukama,
roste, kam se podívá,
celý den si zpívá sama,
sedlák se jen usmívá.

Umí sít a žíti taky,
sebrat hrst i z pod hloží,
a když vystupují mraky
jako chlap to naloží.

Kdo ji viděl hlavu sklánět,
ten ať mi to dokáže; —
kde co v světě třeba shánět,
muži dodá kuráže!

Tak tu selku Kymličovu
jednu každý na statek, —
od Plzně až ku Přerovu
to by pak byl dostatek!

ACH, KDO ZAPOMÍNÁ.

ACH, kdo zapomíná,
nemiloval;
z marného jen srdce
přisliboval.

Ach, kdo zapomíná,
na tom světě,
už mu nikdy štěstí
nevykvete.

Ach, kdo zapomíná
potěšení,
tomu v ruce kvítek
v trn se změní.

Ach, kdo zapomíná,
těžce hřeší,
toho Pánbůh nikdy
nepotěší!

PTÁČEK.

TIKNUL ptáček do oken:
Dobré jitro, páni!
nezastal tu mladou krev
ještě při snídaní. —

Kdože pak to ani muk
v hnízdě, posměváčku,
k soumraku kdy šel jsem z luk?
— Dobrý večer, ptáčku!

ŽABKY.

SKÁČE žabka po silnici,
skáčou žabky dvě; —
jestli já vás, žabky, chytnu,
bude s vámi zle.

Co my, žabky, máme dělat,
když ten deštík pad'?
lépe hezky přeskakovat,
než se urousat.

A nás tady obě chytil
nešťastný ten déšť, —
a když jednu z nás si chytneš,
— inu, vem to nešť!

CHRPY.

KDYŽ jsme my to žitko
z jara zasili,
to tam modré chrpy
ještě nebyly.

Ale když to žitko
v klasy vymetlo,
ví jen milý Pánbůh,
co jich vykvetlo!

Modrokvětá chrpa,
štíhlý, žitný klas,
ty jsou podle sebe
jako krása krás.

Modrooké děvče,
štíhlý, hezký hoch,
ty jen milý Pánbůh
k sobě stvořit moh'!

ŠPAČEK.

PŘILETĚL k nám špaček,
sametový fráček,
lesklou náprsničku,
sedal na větvičku.

Přiletělť až z města,
dlouhá byla cesta,
prohleď každý stromek,
hledal sobě domek.

Hledal sobě, hledal,
hned se opět zvedal,
naštěbetal v mžiku
za groš do mejtníku.

Hajdy domů, špačku!
známe my tě, ptáčku,
která holka věři,
oškubeš jí peři.

DUCH.

ČASTĚJ' už se v noci stalo
to, co u nás dnes:
do půlnoci všecko spalo,
pak zaštěkal pes.

Bylo tma a déšť byl venku,
lilo z plných struh,
někdo tápal po okénku,
snad že to byl duch.

Chval každý duch Hospodina,
nemám z tebe strach; —
zbudí-li se duše jiná,
bude z tebe žmach.

Však se nikdo neprobudil,
ale už tu stál!
ducha déšť jak v strouze studil,
táta už ho pral.

Ba že už to, milý pánku,
nebyl žádný duch!
byl on krejčí od Beránků,
— táta koželuh.

NANKA.

ŽÁDNÁ to neumí
jak Nanka z Podchlumí,
jiná se utrápí,
ta tomu rozumí!

Za Petrem lítala,
s Pavlem si špitala,
pro Frantu plakala,
na Vojtu čekala.

PIVEČKO.

KDYŽ pivečko pění,
v světě nad ně není;
kdo že pít nám brání
třeba do skonání? —

Pivečko má pěnu,
a z nás nikdo ženu,
nad pivečko není,
kdo chce, ať se žení.

Lepší dobrá sklenka,
než falešná ženka,
po hubičce sládne,
a starosti žádné.

Když je pivo pravé,
však je také zdravé,
ve zlém i tom pěkném
do pravdy si řeknem.

Nelibo-li komu,
ať jde tiše domů.
Než se rozejdeme,
my si připijeme!

NA FORMANCE.

OVES roste pro koně,
chmel a ječmen lidem,
a já a ti koně mí
dobře spolu vyjdem.

Když já jedu do Prahy,
nezavolám štolbu,
sám dám koním obroku,
dřív než sobě holbu.

Za to, já když přeberu,
jdou mi hezky v kroku,
abych jen jim nespadl
v noci se šejtroku.

MAŘENKA.

POJĎ, Mařenko, pojď,
jen se neubroď,
potok prudce teče;
střevíčku je stokrát škoda
sukničky ti bere voda,
do tůně tě vleče.

Střevíček je můj,
sám si botky zuj
na trnité hoře;
a než bych se podkasala,
spíš' aby mne voda vzala
v to hluboké moře.

HVĚZDIČKA.

OD večera do svítání,
do bílého dne
měsíček si hvězdy hlídal,
všecky do jedné.

Hvězdičko má, ze všech jedna,
jak tě uhlídám,
od večera do svítání
když tě nevidám?

„Od večera do svítání
 zavru očka svy,
nikdo, než ta má matička
 už mne nevidí.“

LAŇKA.

KOVAL jsem, koval
 podkovičku
pro laň, co běhá
 po lesíčku.

Podkova hezká,
 zlatá, drobná; —
ta laňka byla
 přeozdobná.

Mnohý se potkal
 s krásnou pannou,
kdo, v lese, s laňkou
 okovanou?

Jest okovaná
 jen ta moje,
ona mi skočí
 do pokoje.

Ona mi skočí
 do komory,
zavru tam laňku
 na závory.

Ať do komory,
do světničky, —
budou jí zvonit
podkovičky.

Vše bude zářit,
kam jen skočí,
budou jí svítit
nožky, oči.

RÁDA!

Ó ráda, ráda, ráda,
ó jak tě ráda mám!
můj tatíček už střádá
i na oddavky nám.

A roste, roste, roste
má myrta, boží div,
a kde jsou jací hosté,
už družba pamětliv.

Ó mám tě ráda, ráda; —
mé družky samý smích,
a matička už skládá
mi plátno jako sníh.

Až k lavandule proutku
mně všecko zařídí;
a slzu stírá v koutku,
když nikdo nevidí. —

JABLÍČKO.

SPADLO ti mé srdíčko
zrovna do dlaní,
s jabloně jak jablíčko
spadne na stráni.

Nebylo k vám do domu
dosti červené,
a tak jsi je pohodil
s hory zelené.

Až je hoši uvidí,
kolem půjdou-li,
však se už to jablíčko
jinam dokoulí!

HEDVÁBNÝ ŠÁTEČEK.

HEDVÁBNÝ šáteček,
na něm plno kvítí,
jako dvě sluněčka
oči pod ním svítí.

Jako dvě růžičky
líce pod ním hoří,
ústa-li otevře,
ptáček zašvitoří.

A když se usměje,
jak že jí to sluší —
komu tím úsměvem
padne jaro v duši!

HLE, SLUNKO VYŠLO.

HLE, slunko vyšlo nad hory
tak vesele, tak zlatě;
ty ještě spíš, mé srdéčko,
já v rose čekám na tě.
Já v rose čekám studené,
jíž kvítí obsypáno;
ó zbuď se, zbuď, mé srdéčko,
vždyť je tak krásné ráno!

Slyš skřivánka, jak hlaholí,
slyš konopku tam v háji;
zda rozumíš, co druhu druh
ti ptáci povídají?
Ten skřivan i ta konopka
a píseň sedmihláska? —
To v hrudi plesá, srdéčko,
jim láska, láska, láska.

I ať se jiní scházejí,
když měsíc, hvězdy svítí,
já v zlaté záři slunečné
chci za ruku tě vzíti;

vzít za ruku tě, srdéčko,
a hledět v oči tvoje,
by celý svět to uviděl,
jak moje jsi, jen moje!

ZAPRODANÁ.

VČERA bylo hezky,
dnes už zase leje;
máma v koutě pláče,
táta venku kleje.

Však by mohl neklet,
že mu roste žito,
spíš' by vlastní dcery
mohlo mu být líto.

Však tě už ta máma
nějak vzlyká k tomu,
že mne zaprodali
za nic ledakomu.

KOSATEC.

ŠEL jsem na pouť do Hronova,
matička mi řekla znova:
„Jen si pozor dej!
Až tam půjdeš přes tu loučku,
sáhni jenom po kloboučku,
ale nekoukej.“

Z háječku jsem v luka zahnul,
klobouček na oči stáhnul,
    však jsem viděl přec:
u potoka, u rozcestí,
viděl jsem na louce kvésti
    modrý kosatec.

Ba, že nebyl na potočí
kosatec, — to modré oči,
    a já se jich ptal:
„Smím-li já vás utrhnouti?"
Řekly: „Tak!" — A tak jsme k pouti
    šli už spolu dál!

CESTA K MILÉ.

PŘES pole je cesta daleká,
což se to mé děvče načeká!

Od božího jara po luzích
šlo se to tam jako po růžích.

Teď však cesta sněhem zapadá,
mamička to vidí nerada.

Prohodím si k milé cestičku,
budu u ní jako v peříčku.

BABIČKA.

BABIČKO, ach bábo naše,
bála jste se satanáše!

Od rorátů třemi sloupky
hnala jste ho od chaloupky;

velkonoční rosou novou
a tou křídou tříkrálovou;

od Božího těla věnci,
klokočemi na růženci.

S kravským chvostem, koňskou nohou
vytáh' ze vsi duši mnohou.

K vám však byla marná chůze,
satanáš se bál vás tuze.

Ale přece, bábo milá,
pekel moc vás podskočila.

Toho jste se nenadála,
když tak hezky dcerky vdala,

do světnice k vám že v mžiku
přijde diblík po diblíku.

A že bude jich tam v krátce
jako kuřat na ošatce.

A vy pipláte je všady:
„Staloť se to z boží rady!“

✡

SLUNÉČKO.

SLUNÉČKO mi svitlo do oken,
zdál se mi tak hezký, zlatý sen.

Otevřít se oči nechtěly,
když to slunko přišlo, musely.

Nevím, zdali záře sluníčka,
neb to byla rusá hlavička.

Obě se mi smály do oken,
zůstaly mi v duši celý den.

RYBIČKA.

PÁN Bůh nám požehnej
všechněm, — a taky
dědkovi na hrázi,
chytá tam raky.

Však jsem já nespával
též celé noce
pro jednu rybičku
tam na potoce.

Až já tu rybičku
přec jenom chytil;
dědoušek z pod hráze
loučí mi svítil.

ZÁLETNÝ PÁN.

CO ty skáčeš, koni vraný,
přes ten úhor neoraný?
„Za tou hnědou křepeličkou
já si skáču na vše strany.“

V hrdlo lžeš, ty vraný koni,
kůň křepelky neuhoní,
pro koně jest jetelinka,
po křepelce, co mu po ní?

„Nač bych lhal, já koník černý
jsem jen svému pánu věrný,
pro tebe on hlavu věší,
nic ho v světě nepotěší.“

Vyřiď svému pánu, v poli
mne že tady nic nebolí:
ať nejezdí po úhoru,
ale jede k zámku v boru.

Na tom zámku bledá paní
čekala ho do svítání; —
on jest její, ona jeho,
po tom božím přikázání.

✡

HOLOUBEK.

ULÉT' mi sivý holoubek,
zmizel pod kvetoucím hlohem,
ulétlo moje srdéčko,
ani mi nedalo s bohem —
ulétlo, zalétlo, Bůh ví kam,
co se tě, srdéčko, nahledám!

Hledala bych tě světa kraj,
chodila zeměmi všemi,
hledala bych tě za mořem,
ale ty's hluboko v zemi. —
U zídky kvete bílý hloh,
tam spí tak tvrdě můj zlatý hoch.

Vyrostla tráva zelená
pod bílým, kvetoucím hlohem,
tam spíš, můj sivý holoubku,
buď s bohem, buď s bohem, buď s bohem!
Ó ty bys přiletěl, kdybys jen moh',
kdyby tě nedržel ten ostrý hloh.

To trní, lidé, utněte,
tu hustou trávu skoste,
ze země bejlí vzejde zas,
srdéčko nevyroste.
Jsem v světě samotna, on v hrobě sám,
on ke mně nemůže, já půjdu tam.

✡

RÁZNÝ HOCH.

NECH už, chlapče, nech mne být,
nechtějí tě u nás mít,
kázali mi tobě dvéře
na dva zámky uzavřít.

Toho já se nelekám,
já ty dvéře rozsekám;
nedají-li rozsekati,
v háji se tě dočekám!

ODBYTÝ.

KDYŽ si mne, holčino,
  nebudeš hledět,
nechám tě na písku,
  nechám tě sedět.

Vezme tě po dešti
  ta velká voda,
však tě, můj holoubku,
  nebude škoda. —

Škoda i neškoda,
  skočím tam sama,
hochům jen pověz to,
  že konec s náma.

Tuze je, holečku,
nemusíš lekat: —
než-li se utopím,
— že budu čekat!

ŽID.

SLIBOVAL mi velké věci
žid, — ba, vem ho ďas!
že už muži nenaleje,
když mu prodám klas.

Já mu žita vyprodala,
ozim i tu jař,
nakoupila kanafasu,
a ten žid byl lhář.

Muž mi nových do podušek
přec nechodí spat,
prodáváme, kupujeme.
Ben má na vše sklad.

Muž se krade vrátky domů,
a já oknem ven,
do dvora nám čtyřmi koni
Saru veze Ben!

ČERT A FARA.

ŠEL se ďábel podívat
  tu a tam zas do vsi,
aby viděl, pro peklo
  jak mu rostou ovsy.

Do kostela nezašel,
  tam on málo patří,
krčmy za to nestály, —
  tam se už s ním bratří.

Ale v úctě na faře
  ptal se, jak se daří. —
„Jaká fara, taká ves,“
  čet' v svém breviáři.

Tam, kde čerta vítali
  pozdravením Páně,
ovísek jak náleží
  skoupil v jedné ráně.

Kde však rázný Jemnostpán
  zaklel si naň s hůry,
co byl živ, mu nepřišel
  ďas do kolatury.

PAN VRCHNÍ.

OD Zbirova k Žebráku
cesta plna tabáku;
šel tam tady náš pan vrchní,
trousil se mu ze fraku.

On šel napřed, — z povzdálí
mušketýři šňupali;
od Zbirova do Točníka
lidé za ním kýchali.

HROM A HOUSLE.

VYDLUŽIL se hroma,
zahřímal s ním doma,
málem rozum pozbyl,
když mu všecko rozbil.

Soused o dům dále
housličky měl malé;
nevím, jak se dálo,
všecko tam jen hrálo.

HOSTI.

KOHO pán Bůh pomiloval,
tomu přijde host; —
nám se to tak na neděli
stalo pro radost.

Ráno klepal před svítáním
posel z Chudenic,
ke snídání s dětmi teta,
potom přijel strýc.

K jitřní, cestou do kostela,
slábla kmotra z Luk,
kmotr za ní, ptal se na ni,
— dědka hledal vnuk.

K velké přišel hajný hlásit
návštěvu nám ctnou:
paní lesní Podjablecká
přijde s rodinou.

U oběda, u svačiny
dětí jako much;
dík, že na mžik přišel ženich,
— inu žehnej Bůh!

Večer vpadla, kdy to bude,
sousedka se ptát,
na táčky pak dědův z vojny
přišel kamarád.

Ba, že nás ten dobrý pán Bůh
pomiloval dnes. —
V noci štěkal na dvorečku
sousedův nám pes.

VRANÝ KONÍK.

JEDE, jede koník vraný,
na něm hoch jak malovaný.

Podkovy mu zvoní ruče,
jak to moje srdce tluče!

Letí kůň, jak vlaštovička; —
kéž mu spadla podkovička!

Letí kolem v jednom honě,
kéž jsi, hochu, spadl s koně!

Chytla, — jak mi srdce tluče! —
chytla bych tě do náruče.

Hlavičku ti vyhojila,
svoje srdce uzdravila.

MYSLIVECKÝ MLÁDENEC.

VŠAK si také chválil v peří
myslivecký mládenec,
že pan lesný po večeři
nelouskal s ním růženec —

Pytlák s oky po revíru,
  v „Liščích děrách“ paseka; —
mládenci dnes, u všech výrů,
  hlídka byla daleká!

Dnes to polmi vzal si maní,
  však si cestu ukrátí, —
letos boží požehnání
  na každé je souvrati.

Žita dosud nekosena,
  mez jak břehy na trávu,
klasy muži pod ramena
  a těm holkám nad hlavu.

Však se dočká, když si vyčká,
  i ta prázdná stodola,
na mezi ta křepelička
  na žence si zavolá.

Klasy mužům pod ramena
  a těm holkám přes hlavy,
a ta jedna, zatrolená,
  zrovna zde tě pozdraví!

Křepelička, neposeda,
  vlčí máky na líčku, —
víc ať dobré rány nedá,
  té kdo nedal hubičku!

Po polednách, na čekání
  přece nikdo nechodí; —
a pan lesní na té stráni,
  jako když tam uhodí!

Však se na tu polní krásu
přišel také podívat;
jak by na lán zlatých klasů
nemusel se usmívat! —

Křepelička ztichla v poli,
ale, kdo by to byl řek':
tam, hle klasů nad vrcholy
— tisíc láter! — tetřívek!

Pírka lesklá, rozdvojená,
více vidět nemnoho; —
nebýt kůže vybarvená,
byl by střelil do toho!

„Však se s ním, ba u Huberta,
setkám lepší pohodou! —
... Škoda prachu! — kýho čerta,
u nás je to za vodou!“

Přejel kníry, v „Liščí díře“
sám si látra spočítal;
mládence v tak dobré míře
nikdy večer nevítal.

Řek' jen zvolna po snídání:
„Do polí ten odnesa,
sedlák, chodí na čekání, —
lesník patří do lesa!“

DĚDICTVÍ.

STATEK zdědil, žízeň také,
bylo to s ním všelijaké.

Čerti vzali, advokáti;
chalupa se nad ním kláti.

Zbyl už jenom lánek malý,
o ten žid a pejr se rvali.

Tak si vzpomněl na almaru,
— po prababě půltolaru.

Před lety, ba s notným douškem,
hodil to tam i s tím ouškem.

Otočil se, ženu koupil,
začal znova, neprohloupil.

PRSTÝNEK.

ROZLOMIL se prstýnek,
vypaď z něho kamínek,
prstýnek byl celý zlatý,
kámen hluchý křemínek.

Co jste, holky, dělaly,
že jste kámen hledaly,
a ten prsten zašlapaný
v trávě ležet nechaly! —

Shýbla se proň v travičku
ta, jíž spadl s malíčku; —
nebe jí tam zasadilo
přes noc rosy perličku.

ŽENO MÁ.

VŠAK nebudem už jinačí,
ó ženo, ženo, ženo má, —
ať v radosti, ať ve pláči,
ó ženo, ženo, ženo má!

My květem vyšli za mláda,
ó ženo, ženo, ženo má, —
teď cesta sněhem zapadá,
ó ženo, ženo, ženo má!

Dřív druzi byli ochotni,
ó ženo, ženo, ženo má!
teď vánicí jdem samotni,
ó ženo, ženo, ženo má!

Tu tam jen druh zbyl poctivý,
ó ženo, ženo, ženo má,
a ten už také šediví,
ó ženo, ženo, ženo má!

I až udeří hodina,
ó ženo, ženo, ženo má,
ty u mne zbudeš jediná,
ó ženo, ženo, ženo má!

Šlo květem to a přes hloží,
ó ženo, ženo, ženo má,
kdys v jeden hrob nás položí,
ó ženo, ženo, ženo má!

ČESKÉ PÍSNĚ.

SKOTSKÉMU PŘÍTELI PANU JOHNU MUIROVI.

NAŠE ZEMĚ.

NAŠE země krví otcův potřísněná,
každá hrouda jejich slzou prosycená.

Každý kámen jejich bojů pomník svatý,
každý děj jich silou, slávou vrchovatý.

Co hledíme po těch luzích, horách plaše? —
vždyť jsou krví, slávou, žalem, celé naše!

SVATÝ KRAJ.

BUĎ pozdraven, ty svatý kraji,
jejž za otčinu Bůh nám přál,
kde rudobílé barvy vlají
od Šumavy až k Tatrám v dál,
kde jako zvonů sladké hraní
zní slávský jazyk horstvem, pláni,
kde podle bratra stojí brat,
a od kolébky do skonání
je hrdý svou tě matkou zvát.

Zde Václav trůnil, kníže míru,
vláď Otakar, náš český lev,
zde za volnost a otců víru
zveď Hus a Žižka korouhev;
zde prapory tvé zašlapány,
zde kosti reků rozmetány —
a z jejich prachu, z věků běd
jak osení nad orné lány
tvůj čacký lid vždy znov' se zveď.

Za blaho tvé a volnost tvoji,
za práva zdar a křivdy zhyn,
ať k práci voláš nebo k boji,
hle, při tobě tvůj stojí syn!
Co zašlapáno v prach a bláto,
co znesvěceno, v pouta jato,
co zmařil člověk nebo čas,
co bezprávím a mečem vzato,
vše bude jednou naše zas!

Buď zdráva, vlasti, plná krásy,
a spočiň mír na skráních tvých,
a o tvé hory na vše časy
se rozrážej hněv bouří zlých.
Jak věky stála's nerozborná,
na věky věků velká, vzdorná,
a hrdá ve své síle staň; —
a páž tvých synů láskou svorná
a Bůh tě, drahá vlasti, chraň!

✡

OSMÝ LISTOPAD.

TEN osmý listopad
vždy smutně tak se vrací,
když s pokosených lad
květ poslední se ztrácí
a zamžená je planina;
— však srdce, srdce vzpomíná!

Jak v bouři zimavé
list rudý sypou buky,
na pole krvavé
ty české lehly pluky,
a udeřila hodina;
však srdce, srdce vzpomíná!

Meč zlomen, do lůna
si země vzala reky,
a sirá koruna
a žezlo dlouhé věky
se pavučinou opíná;
však srdce, srdce vzpomíná!

A v osmý listopad
přes Prahu zamlženou,
když půlnoční je chlad,
se české pluky ženou; —
jen mžik a zmizí vidina —
ó srdce, srdce vzpomíná!

✠

RUFŮV DEN.

KDO to volá v noční dobu
v Svatovítském chrámu z hrobu,
kdo to volá v Rufův den? —
hlasem plným stesku, žalu,
že se chví řad mrtvých králů:
„Zase věk a nepomstěn!“

Zase krůpěj krve vřelé
vtekla v srdce zledovělé,
zase jednou za sto let
velký, mrtvý král se zvedá,
slouchá k Praze, — líc tak bledá: —
„Nepomstěn“ — a klesá zpět.

Šestkráte za šest set roků
krvavého krůpěj moku
roznítila v oku žár,
šestkráte vztáh’ k meči ruku,
neslyšen jsa nikým z vnuků,
v rakev zas kles Otakar.

O Moravském dál sní poli
a když chrámem zahlaholí
„Chraň nám krále!“ lidu hlas,
svraští se ty brvy šeré
a na bledou tvář se dere
slza z pod královských řas.

✱

JAK OVĚTRALÉ SKÁLY.

JAK ovětralé skály,
jak duby v lese,
ta hrstka reků řekla:
„My nevzdáme se!“

A za vlast bojovali
a za vlast padli;
jich meče zrezavěly,
jich paže zchladly.

A vnuk již zapomíná,
kde leží v prachu;
jich rovy slunce koupá
v krvavém nachu.

A noční vítr hvízdá
po smutné pláni,
již oni milovali
až do skonání.

NA HROBECH ČESKÉ SLÁVY.

NA hrobech české slávy
kvet blín už dlouho dost, —
teď vzhůru, české hlavy,
je čas, by vavřín rost’!

Je čas, by vavřín zkvétal
z těch ušlapaných lad,
jak na skráň Žižka vplétal
jej kdys a Poděbrad!

Na hrobech české slávy
už natruchleno dost, —
je čas, by vstala z návy
ta stará rekovnost!

Kde věky zněly stesky
a meče trávil kaz,
ať jednou staročesky
to zahlaholí zas!

A kde to znělo hranou,
ať život omládá,
— a muž odpoví ranou,
kde rána dopadá.

Ó, SLUNCE VYJDE ZAS!

Ó, slunce vyjde zas,
jak slunce zašlo kdysi,
a bude opět jas,
kde těžké mraky visí,
a tam, kde volnost zabili,
se volnost opět vzkřísí!

Ten smutný český luh
se rozveselí znovu,
ač vítěz táhnul pluh
přes hrobku hrdinovu,
vnuk najde ji a při sám Bůh,
on přihlásí se k slovu!

Pak hledí odklopí
rek starý, jak se zjeví,
a dítě pochopí,
co muž dnes ani neví,
a dechne rek a odvane
voj nepřátel jak plevy.

ČTYŘI PÍSNĚ SOKOLSKÉ.

I.

Na přední stráži.

NA přední stráži, jako prahy skalné,
muž podle muže, podle štítu štít,
zrak pevně upřen v bouřné vlny kalné
a v prsou lásky žár, ve tváři klid,
k tvé obraně, ó česká vlasti, stojí
tvých synů pluky pevně sevřeny;
a nad hlavou, vln hněvném ve příboji,
jim vlaje prapor běločervený.

Za nimi v dál kraj český leží svatý,
luh, žírná pole, šumné lesiny,
vesnice, města, osamělé chaty,
a na údolí, pláň i výšiny

se z Boží ruky požehnání snáší —
a přece jako stesk to doslýcháš:
„Ty, česká země, — proč pak nejsi naší?!“
„Ó, jest a bude!“ — volá přední stráž.

Viz, jak se pluky řadí na obranu,
slyš ze rtů tisícův to hromem znít:
„Co česká ruka sila na tom lánu,
to česká ruka chce a bude žít!“
Ať zrno žitné, ať to ducha setba,
vše bude naše, zítra jako dnes,
a nepřátel ať hrozba nebo kletba
se roztříští jak mrak o skalný tes.

Jen prapor vzhůru! K předu jménem Páně!
a vzejde slunce, volnosť z mrákavy,
když každé na vlast namířené ráně
se věrná česká prsa nastaví.
Jen věrně, srdcem k srdci, paží k paži
stůj v svatém boji českých mužů pluk,
a těm, kdož padnou dnes na přední stráži,
kdys žehnat bude vlast a šťastný vnuk.

II.

Ku předu!

KU předu, ku předu, zpátky ni krok!
Sokolí heslo je stále;
znělo už k pochodu mnohý tak rok,
znít bude na věky dále.

Ku předu, ku předu, dokud je dech,
pro slávu, blaho a zdar našich Čech!
Kde vlasti nepřítel, kde že tu sok?
Pochodem přes něho dále!

Napřed se nastaví čelo a hruď,
prapor než roztrhán v kusy. —
Kdo že to poroučí: „Otrokem buď!?“
Kdo že tu poslouchat musí?!
Někdo-li poroučí: „Poslouchej mne!“
zahřmí to na odvěť: „Však ještě ne!
Vlast matku udeřit má-li kdo chuť,
dřív syna skoliti musí!“

Však ještě při druhu stojí tu druh,
Čechy jak vídala Sláva. —
Naše ta země a náš je ten luh,
kde Sokol perutí mává!
Ku předu, ku předu, krok nikdy zpět,
s rachotem bubnů jak v boj chodil děd!
Však živ je doposud náš starý Bůh.
Vlast česká na vždy buď zdráva!

III.

Hoj, vzhůru, pestrý sokole!

Hoj, vzhůru, pestrý sokole,
hoj, vzhůru na svou stráž,
nad nejvyšší hor vrchole,
ó leť, co síly máš!
Jen dál, jen dál, jen výš' a výš',
až nad oblaků lem:
až od hor k horám uvidíš
tu celou českou zem.

Máš ocelové perutě
  a ocelový spár,
a v dol jak hledíš napnutě,
  máš v oku blesku žár. —
Jen dál, jen dál, jen výš' a výš';
  hle lovce! — chraň se, chraň!
Čím v letu výš', tím bude spíš'
  ti k smíchu jeho zbraň.

A co to jásá po kraji,
  ty sokolíku můj?
To tisícové dívají
  se vzhůru na let tvůj.
Jen dál, jen dál, jen výš' a výš'!
  ty's naší síly vzor,
a ty své mety doletíš,
  i každé bouři vzdor!

Hoj, vzhůru, český sokole,
  až v bouřných mraků lem:
ať s vichrem vidí v zápole
  tě celá česká zem!
Jen dál, jen dál, jen výš' a výš',
  a střez nám prapor náš. —
Tvá peruť mávej nahoře
  a dole naše páž!

IV.

Mužným duchem.

MUŽNÝM duchem vždy a stále,
každým činem o krok dále,
  každým rázem křídla výš', —

česká sílo! — plna vznětu,
kdo v tvém chodu, kdo v tvém letu
může tebe srazit níž'?

Tam, kde srdce ku pochodu
tluče píseň za svobodu,
neochabne v boji páž;
tam, kde ruka tiskne ruku,
v nepřátelských bouří hluku
neskloní se prapor náš.

Naše tvrze nedobyty,
naše štíty nerozbity,
nezlomena naše zbraň!
Česká sílo, jako skála
kde's tak celé věky stála,
co je tvoje, dál si chraň!

Mužným duchem vždy a stále,
každým činem o krok dále,
každým rázem křidel výš'; —
český vzdore, blesk ni hromy
tvoji šíji nepodlomí.
dokud sám ji neskloníš!

STARÁ GARDA.

STARÁ garda? — tak se táží
s úsměvem ti mladší v boji.
Inu ano, na své stráži
stará garda ještě stojí.

Jak se stalo, neví sice,
ale je to pravda celá:
už ji nějak u zbrojnice
mladá chasa zapomněla.

Stará garda! — šedé kníry,
a tak dále . . . vždyť to víme;
v prsou však kus staré víry,
že, co naše, uhájíme!

Od té pušky, na mou věru,
bolí už ty staré kosti,
nesli však ji s jitra k šeru
v staré české poctivosti.

A když v dálce v poplach bijí,
zasrší jim jiskry z očí,
schýlenou zas vypnou šíji
a jak juni k předu kročí.

Pravda, pravda, — dál by rádi,
než už lze tou vrátkou nohou; —
ale k šturmu jsou tu mladí,
ti ať dokážou, co mohou.

Stará garda, než se nadá,
odejde z pod rodné střechy.
Kéž jak ona, — garda mladá
hájí dál ty naše Čechy!

ČESKÝM DĚTEM.

KDE hlahol zvučí mužných českých slov
a druha druh po mravu otců zdraví,
ať město kryje vás, neb chýše krov,
Bůh žehnej vám, vy mladé české hlavy!

Tak rostete jak našich luhů květ,
jak mladé štěpy v naší ovocnici,
jak mladí orli, než se dají v let,
jak vlasti příští Boží bojovníci.

Vás potřebuje naše rodná zem
jak vláhy, slunce na úhoru vpadlém;
jí sluncem buďte láskou v srdci svém,
čel znojem vláhou, dělnou rukou rádlem.

A bude-li kdy někdo vzít vám chtět,
co posvěceno otcův mohylami,
vlast uchraňte, jak uchránil ji děd
a jako s ním, Bůh také bude s vámi!

NEJSME SAMI.

KDO to říká mezi námi,
že jsme sami, sami, sami!
Za volnost a právo v boji
kde je člověk, s námi stojí.

Každý, koho pouta tíží,
každý, na nějž pýcha shlíží,
komu z úst kdo skývu bere,
s námi stojí v bitvě šeré.

Každý, kdo má srdce v těle,
poctivost na mužném čele,
záští jenom k násilníku,
s námi stojí, padá v šiku.

A kde lidskost prapor vztyčí,
„Dolů s ním!“ ať křivda křičí,
nechť si padá z ruky jedné,
tisíc jiných zas jej zvedne.

Kdo to říká, že jsme sami?
Pravda, právo, Bůh je s námi!
V celém světě bratry máme,
— jen až si je zavoláme!

TAK ZLE NENÍ.

TAK zle není, jako bylo
v mnohý zašlý čas,
přečkali jsme mnohou psotu,
přečkáme ji zas.

Bušili jak v kovadlinu
v naši tvrdou leb,
vesele jim odpovídal
husitský náš cep.

Stokráte nás zadupali,
jako kroupy klas,
stokráte jsme znovu vstali,
a teď vstanem zas!

Vstanem, jako poražený
z prachu vstane muž:
jenom otrok poslouchává,
když kdo řekne: „Služ!“

A když hrozí pouty svými:
„Teď poslouchej mne!“
muž s tou tváří ublácenou
vzdorně řekne: „Ne!“

OD ČESKÝCH HOR.

OD českých hor
slyš temně řinčet zbroj:
to žene v českou zem
se nepřátelský voj. —
Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
Jak bouři vzdor se horský staví bor,
teď za otčinu v boj!

Viz oblohou
jak rudý šlehnul žár:
to jdou a s nimi smrt
a okovy a zmar. —
Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
Tu rodnou zem chtí roztrhat nám v cár —
teď za otčinu v boj!

Do předních řad
již každý na svou stráž; —
ten svatý český kraj
je dosud náš, je náš!
Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
Kdo v žilách krev a v ňadrech srdce máš,
teď za otčinu v boj!

Za otcův prach,
za volnost, řeč i chléb,
za každou země píď,
za každý klas i štěp
teď v boj, teď v boj, teď v boj!
Jen bezzemec svou podle sklání leb,
teď za otčinu v boj!

A kdo je muž,
plať krví vlasti dluh;
a lépe mrtev být,
než okovů nést kruh. —
Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
ne otroky, jen muže stvořil Bůh!
V před! — za otčinu v boj.

BYLI JSME A BUDEM.

BYLI jsme a budem,
jak jsme byli dosud,
ranami a trudem
nezlomí nás osud.

Přes vln burné vzteky
na své české skále
bili jsme se věky,
bít se budem dále!

Prapory jsou zdrány,
krov je hříčkou hromu,
přec jen zbudem pány
my ve vlastním domu.

Ať se moře pění
v krve proudu rudém,
vzdorni, nezlomeni,
byli jsme a budem!

MLADÉ CHASE.

NAŠI staří odcházejí,
druh za druhem padá, —
vzhůru, naše mladá chaso,
teď je na vás řada!

Staří musí umírati,
mladí musí žíti,
není času na truchlení,
kde se nutno bíti!

Polnice kdy zahlaholí,
bubny v útok víří,
tam, kde jeden starý padne,
vyskočte zaň čtyři!

Naši staří odcházejí
do andělských kůrů,
slyšíte, jak z dálky velí:
Mladá chaso, vzhůru! —

K předu, k předu, jménem Páně
bez bázně a stále!
jen ten starý český prapor
neste o kus dále!

HOJ, VY NAŠI PÁNI ŠLECHTICI!

HOJ, vy naši páni šlechtici,
vy jste české země dědici,
vy a naše rody neznámé,
kdy pak my si ruce podáme! —

Hoj, vy naši páni zemani,
mlékem, krví českou chovaní,
kdy pak vy to přece poznáte,
že k té zemi srdce nemáte!

Hoj, vy naši páni vladyci
s českým štítem, českou přilbicí,
s českou slávou starém na hrotu,
— v srdcích jen tu chladnou cizotu!

Hoj, vy naši páni vojvodi,
kdy se z vás to komu přihodí,
v minulost by paměť obracel,
zač váš rod kdy s naším krvácel?

Hoj, vy naši páni lechové,
v hrobkách vašich leží Čechové,
ale vy už vlasti neznáte; —
kdy pak zas jí ruku podáte?

KOVÁŘ.

STŮJ pevně při práci a kuj a kuj,
kováři zasmušilý, lide můj!
nechť na čele pot rmutný:
ať temný úder tvého kladiva
obřího srdce tlukem zaznívá
v ten kraj až k smrti smutný!

V svém chmurném klidu, před bouří jak bor,
v své silné duši nepoddajný vzdor,
buš do tvrdého kovu,
jejž dal ti osud, když ti domov bral,
bys pancíř zas a meč si ukoval
neb kletbu otrokovu.

Jen kuj! — Ať slyšet kladivo tvé hřmít!
V tvou dílnu na sta let už nepaď svit,
ni na tvé rodné pláně,
jen ten, jenž z ocele ti srší v líc
a v němž, jak buší pěsť, duch nezří nic
než zbraně, zbraně, zbraně!

MODLITBA DĚLNICKÁ.

VŠEHO světla zdroji živý,
od věků a na vše časy
velký, silný, spravedlivý
Bože, uslyš naše hlasy!

Ty, jenž luhy oděl's květem,
žehnáš zrnu v země lůnu,
skloň se k nám, svým slabým dětem
u podnoží Tvého trůnu.

Paprsk záře nesmrtelné
sešli v naše sudby tmavé,
žehnej každé ruce dělné,
žehnej každé práci pravé.

Nechcem křivdy, chcem být čisti,
z práce jen ať chléb nám vzrostá,
v potu chcem svou skývu jísti,
jenom ať je slzí prostá!

Tam, kde chléb náš nuzně sytí,
tam, kde krby naše chladné,
radost, úsměv, krása žití
dej, ať také na nás padne!

Velcí, hrdí toho světa
jako my jsou děti hlíny,
poroba je Tobě kletá,
nechtěl's robů, — chtěl's mít syny!

Ty jdeš záři, my jdem nocí;
volajících v těžké době
nezůstavíš bez pomoci,
z propasti je zvedneš k Sobě.

Z krve naší, slz a znoje
staví se dnes modlám chrámy;
jeden blesk a slovo Tvoje,
— a Ty budeš dlít v nich s námi!

Ty, zdroj lásky, u Tvých nohou
my, Tvé dítky, všichni s všemi,
Ty, Bůh jeden nad oblohou,
a my bratři na té zemi!

NAD RAKVÍ BOJOVNÍKA.

K věčnému odpočinku po těžkém denním znoji
k Svých věrných zástupům tě volá žití Pán,
sbor Jeho andělů kde v stkvoucí slávě stojí,
a ten, kdo skončil boj, jest palmou uvítán. —
Zde anděl jediný se k tobě sklání
a sněžná křídla pne tam k výšinám,
nad ztichlým srdcem tvým, nad bledou skrání:
to anděl pokoje, to anděl míru sám.

Tvé dílo dokonáno, tvůj den se v soumrak
schýlil
a rosa bohatá, hle, padá na tvůj luh,
to hořké slzy těch, jež ty jsi v boji sílil,
jak schladlou ruku tvou už posléz tiskne druh;

a jak tu stojí v umlknutí tklivém,
tak mnohý šeptá: Již se neprobuď!
Mír těm, kdo spí po boji spravedlivém;
náš bojovníku, navždy s bohem buď!

Však vůlí Hospodina, jenž dechem žití vládne,
v prach tělo obrací a tělem činí prach,
co v tebe vdechnul sám, do trouchně neupadne,
a zářit bude dál tvých činů stkvoucí nach.
Neztichlo navždy silné srdce tvoje,
ač nad tebou se zavřel žití vír; —
dál jeho tep znít bude v naše boje. —
Však tvůj buď mír, už věčný, svatý mír!

BRATŘI, DÁLE!

PEVNĚ, pevně, bratři, dále,
v blesku, hromu, svitu hvězd
k volnosti, kam volá stále
povinnost a vlast i čest!
Proti nám a z každé strany
ať se žene vrahů val,
na ránu jak prší rány,
hromem zazní české: Dál!

Dále, dále, vždyť jsme k boji,
kde tak mnohý rek už pad',
vždycky zas tu českou zbroji
dovedli si ukovat.
Však ta cizí zpupná chasa
není z dubů, ani skal,
však jsou také z krve, z masa; —
čeští hoši, přes ně dál!

Pevně, pevně, bratři, k předu,
kdo je pravý český muž;
a kdo sketa v našem středu,
jdi a cizím pánům služ!
Kdo však věrným českým synem,
hlavu vzhůru, děd jak stál,
a když v svatém boji zhynem,
naše děti půjdou dál!

ZDRAVICE.

BUĎ zdráv, kdo věrný vlasti syn,
v zlu, dobru při ní stojí
a miluje ji ze hlubin
i ve štěstí i v boji;
kdo doufanliv a mužný jest,
když po všem zdá se veta,
a komu český krov a čest
jsou nad poklady světa!

Buď zdráv, kdo celým před světem
je hrd na české jméno,
ač muž, se stane dítětem,
když láskou vysloveno;
však brání ostřím čepele
ji před každým a všady,
— a jest mu jizva na čele
pak nad královské řády!

Buď zdráv, kdo sněhy na hlavě,
má v prsou oheň juna
a komu v stáří jásavě
zní mladých zlatá struna. —

A zdráv buď jun, když hlaholí
mu k boji pověst dávná. —
A těm, kdo padli na poli,
buď na vždy paměť slavná!

ZAS JEDNOU SVOJI.

1897.

ZAS jednou při sobě, zas jednou svoji!
co poklid rozdvojil, zlá bouře pojí;
přec jenom našli jsme v jednom se pluku —
a zas tak bratrsky tisknem si ruku.

Ti, kterým na hlavy sníh už se klade,
ti, jimž plá nadšení na tváři mladé,
kde kteří pracují, myslí a cítí,
ve výhni křivdy v jeden kov sliti!

Pod jedním praporem! — bez všeho hesla,
jakoby vichřice nás k němu snesla; —
a jak to kladivo do kovu buší,
tep jeden v srdcích, jeden žár v duši.

Pod zdraným praporem zmlklého lidu,
co časy přinesou čekáme v klidu. —
„Svou vlast si ochraňte!" z hrobů to duní.
Vy, mrtví, ztište se! — Stojíme u ní!

JSME K BOJI ODSOUZENI.

JSME k boji odsouzeni!
  nuž, budem dál se rvát, —
jak osudem to dáno,
  tak nutno už to brát;
jak osudem to psáno,
  tak nutno už to číst —
co na tom, víc či méně
  že zas o černý list!

Jsme k boji odsouzeni,
  však ne, kde pot a krev
na naši tekly líchu,
  jen sbírat zrno z plev;
a pohozenou skývu
  jen jísti hezky tich,
a co je právo všude,
  by u nás bylo hřích.

Co na tom, dnes kdo seje,
  co na tom, dnes kdo žnec,
ta naše česká půda
  je naše, naše přec!
Stát v boji o věk déle,
  to je už jeden plat; —
náš prapor klesne k zemi
  jen s tím, kdo na ni pad'.

Jen vzhůru, vzhůru, vzhůru!
  a každý ve svou zbraň!
kde hrdé české srdce,
  kde hrdá česká dlaň.

Sic domluvila děla
  a zlomen byl náš cep,
však tvrdá ruka zbyla
  a vzdorná česká leb.

A právo zbude právem
  a lstí zůstane lest,
kde vroucí láska v srdci
  a na čele kde čest.
Svou láskou vlasti štítem
  a prací její hrad: —
tak věky jsme tu stáli,
  tak dál tu budem stát!

KOLEDA.

1897.

DĚŤÁTKO se narodilo v Betlémě,
  slyšeli jsou brzo o tom v Jerusalémě;
  ani neslyšeli, jako uviděli;
neb ta hvězda v noci svítila tak
  tajemně.

Kdo to spatřil z všeho lidu prostého,
každý řekl: „To je něco divného:
  do té tmavé noci, hvězda také moci!“
celá zem se vyjasnila jako za dne
  bílého.

Zaplesali ku Betlému hledíce. —
Ale král Herodes rozhněval se velice;
  řek': „Ta hvězda se mi nezdá, —
totě zrovna jako lidu toho
  dennice!“

V tom tu přišli od východu Mágové.
„Ano," řekli, „ba už je to takové:
dítě chudé Bohem bude,
budou se mu klanět všichni světa
králové."

Herodes král zblednul na svém prestole,
všemu svému vojsku káže do pole;
jízdní, pěší hurtem spěší
do Betléma města pobit každé
pachole.

Panna Marja k jeslím zrovna přiklekla,
ale náhle velice se ulekla;
stál tu anděl boží při chudičkém loži: —
„Prchni s Jezulátkem!" — A tak do Egypta
utekla.

Došla o tom brzo zpráva Heroda;
řekl: „Dítě tesařovo, — jakáž nehoda!
Hůře ale," praví dále,
„že s ním zbyla živa lidu toho
svoboda."

Přistoupili mudrci a hadači:
„Jen se nad tím, králi, rmoutit neráči;
až se opět vrátí, můžeš křižovati,
když ji ubit tvoji žoldnéři dnes
nestačí."

Herodes jen chmurně řekl: „Tak a ne" —
Na Golgotách věků vidí břevno tesané. —
„Věřte slovu, — znov a znovu
na kříž vbita, sama zas vždy z mrtvých
povstane!"

✠

PÍSEŇ JARNÍ.

PŘILÉTLO jaro na český luh,
vyletěl skřivan a vzletěl náš duch.
Ó s jara, s jara
ta peruť jará
ať letí v modrojas nad parnatý vzduch!

Dlouho ta zima tížila nás,
na čele chmury, na srdci mráz; —
teď vzhůru, vzhůru!
prolomí kůru,
co žije, co jásá, co zvítězí v nás.

Zlatého slunka svobody svit
v každé se tepně cítíme chvít,
a když se chmouří
na jarní bouři,
jak šiky borů hrom slyšíme znít.

Dub vedle dubu a ve sněti snět,
muž podle muže nechme ji hřmět!
v tom blesků bití
se řine k žití,
co v duši silno, a vypučí v květ.

Však stopy nezbude po mracích těch
a jaro bude nám ve větvích všech
tak volně vláti, —
štěstí se vrátí
do našich starých a nezborných Čech!

SVATÝ VÁCLAVE!

SVATÝ Václave,
české kníže, slyš!
hlasy k tobě pozvedáme
v nadhvězdnatou říš'.

Tisíc tomu let,
co's byl kníže náš,
tobě byla řada věků
jako noční stráž.

Ale přes tvou zem
za těch tisíc let
vln jak mořem převalilo
všelikých se běd.

Ale ty's je znal,
při svém lidu stál,
ty's té země nezapomněl,
již jsi miloval.

V tísni duše své,
v číše hořkostech
jméno tvé za útočiště
měla na svých rtech.

V stkvoucím brnění
slávou zářící,
v čele vojsk jel's na své brůně
s černou orlicí.

Svatý Václave,
volá tě tvůj lid:
vrať své zemi požehnání,
vrať svým dětem klid!

Vnucen-li však boj,
v záři krvavé
bitvy veď, jak's dědy vodil,
svatý Václave!

MODLITBA.

BOŽE velký, Bože všech,
Ty, jenž po svých národech
v slunci míru, v třesku zbraní
vážíš zmar i požehnání,
uslyš také lid svůj z Čech!

Jak nás bili, Ty's to zřel,
že jsme vstali, Ty's to chtěl!
nechcem žádných divů více,
sami setřem hanu s líce,
sami setřem prach si s čel.

Volným býval kdys Tvůj lid,
bude zas, když bude chtít!
Spoj ho láskou s jeho hrudou,
naše ruce síti budou,
naše děti budou žít.

Ty jen rámě naše tuž,
dej, ať každý v svém je muž;
sil nás v boji, žehnej píli,
buď nám štít a v těžké chvíli
všechny věrné Čechy sdruž!

ZVONY A ZVONKY.

TŘETÍ CYKLUS BÁSNÍ PRO DĚTI.

1894.

Zvony, zvonky a zvonečky
nezní, když slaví se všemi,
jak dětskými to srdéčky
hlaholí po celé zemi.

VĚNOVÁNÍ.

MATIČKÁM vašim, vy milé děti,
matičkám vašim i matce své
ze srdce zpěvák písně ty světí
veselé, vážné i dovádivé.

Za každou noc, jíž u vás kdy bděly,
za každý v bázni tajený dech,
za první krůček, při němž se chvěly,
za první slůvko na vašich rtech.

Za každý úsměv, slzu a vrásku,
za steré polibky, — a natisíckrát
za všechnu péči a nezměrnou lásku,
jíž může na světě matka jen dát!

Matiček vašich i matky vlastní
zpěvák si vzpomíná i vlhne mu líc.
Mějte je rády a buďte šťastny! —
matka si za vše — nepřeje víc.

☆

ZVONY A ZVONKY.

JAK pohádkových zvonků rej
vám radost v srdci zvuč a hrej!

Jak zvonky kvetou podle cest,
ať květů pln váš život jest.

Jak zvonů slavný hlas, — váš duch
spěj k vysokostem, kde dlí Bůh.

Jak hodin zvuk, ať's bohat, prost,
tě volej práce, povinnost!

A vzhůru vždy! — když v bouřnou noc
zvon vlasti zazní: „Na pomoc!“

PALEČEK.

Z VŠECH reků malý Paleček
byl nejšvarnější holeček.

List růžový za peřinku
mu daly víly do vínku.

Měl z broučích krovek přílbičku
a škorně z polních střevíčků.

A z pestrých křídel motýla
mu matka pláštík ušila.

Měl kamizolku brněnou
a za meč trávku zelenou.

Tou proklál každou obludu,
ač kryl se miskou žaludu:

neb oči jak dvě orlata,
a srdéčko měl ze zlata.

OKÁČ.

JÁ jsem děvče okaté,
šatečky mám strakaté,
vypadám v nich celičká
jak ta lesní pěnička.

Já jsem děvče okaté,
tvářičky mám buclaté,
na nich jako růže květ,
a mne těší celý svět!

JARO.

JARO přišlo do kraje,
děcko laškovité,
v očích mělo fialky,
v líčkách šotky skryté.

Kučeravé kadeře
  zářily jak slunce,
rosu jako démanty
  mělo na korunce.

Na ramenech motýlí
  křídla dvě se třpytí,
roucho světle zelené
  v rybníku jak sítí.

Kolem roucha z šípkových
  poupat mělo pásek,
nad ním, zrovna u srdce,
  zpíval sedmihlásek.

TRPASLÍK.

CHYTLI páni trpaslíka,
schovali ho do žejdlíka.

Když ho k soudu vyndat chtěli,
nalézti ho neuměli.

Tak byl drobný, tak byl malý.
Nenašli ho. — Ti si dali!

MÁJ.

MÁJ, máj, máj,
na housličky hraj!
Každý ptáček hnízdo staví,
černý, modrý, popelavý,
jest jich plný háj.

Hej, hej, hej,
hřej, sluníčko, hřej!
Mušky budou tancovati,
komár bude také hráti,
roháč vedle něj.

Brum, brum, brum,
to je shon a šum!
Kdo má nerad hudbu muší,
ať si zacpe obě uši,
ať si zavře dům.

Čik, čik, čik!
Co to za povyk?
To ta vlaštovička milá
s jarem se k nám navrátila,
vrabci strhli křik.

Tluk, tluk, tluk,
slyš křepelku z luk!
Na noc k lesům letí vrána;
písnička je dozpívána
— a teď ani muk!

LESNÍ STUDÁNKA.

ZNÁM křišťálovou studánku,
kde nejhlubší je les,
tam roste tmavé kapradí
a vůkol rudý vřes.

Tam ptáci, laně chodí pít
pod javorový kmen,
ti ptáci za dne bílého,
ty laně v noci jen.

Když usnou lesy hluboké
a kolem ticho jest,
a nebesa i studánka
jsou plny zlatých hvězd.

LILIE.

KVĚT liliový vyrůstá
na přímém, vysokém stonku
a zlatostkvoucí srdéčko
má v krásném, bělostném zvonku.

Ó, kdo má srdce ze zlata
a nevinnost lilie v květu,
ten může v tvář se podívat
vždy přímo celému světu!

RUČKY.

VY mé bílé ručičky,
jak jste vy tak maličky,
a co vy se narobíte
za den boží celičký!

Hráte si jak přátelé,
pracujete vesele,
matičku si obejmete,
když vám večer ustele.

A když tiše, zlehýčka
spaní padá na víčka,
k sobě vy se přitulíte
k hrdličce jak hrdlička.

PŘED SPANÍM.

UŽ vyšel bílý měsíček
a ztichla celá zem,
a na tisíce hvězdiček
hle, bdí nad jejím snem.

A já jdu nyní spáti též
tak šťastně, vesele —
a celou noc mne ochraňtež,
vy, boží andělé!

PROBUZENÍ.

JÁ už se zbudila, zdali pak víte?
Vy, moje matičko, vy ještě spíte.

Ptačátko malé v slunečné záři
zpívá a skáče vám na polštáři!

Ty vaše oči nechtí se dívat,
nechtí se otevřít, — musím je zlíbat!

LESNÍ ZVONKY.

Ó zvonky, zvonky, zvonky,
ty modré zvonečky!
ty ve dne nezazvoní
květnými srdéčky.

Leč v noci, v noci, v noci,
když měsíčný je svit,
tu vil svatební průvod
vyjíždí na pažit.

Na křišťálových vozech,
zlatými kolečky;
tu zvoní, zvoní, zvoní
ty lesní zvonečky.

HOUSÁTKA.

ZELENÁ, zelená travička,
sešla studená rosička;
jarní slunko zlatou nití
vyšívá na lukách kvítí,
housátka se v trávě svítí
jako zlatá klubíčka.

HUSOPASKA.

HUSY, husy,
běloučké husičky,
husy, husy,
bílé husy!
Rády a nerady
musíte do řady,
ta ze všech nejhezčí
napřed musí!

Husy, husy,
běloučké husičky,
husy, husy,
bílé husy!
Ta jedna kleveta,
co pořád štěbetá,
když se nic nepase,
hladu zkusí.

Husy, husy,
běloučké husičky,
husy, husy,
bílé husy!
Až sejde travička,
dáte mi peříčka,
v zimě se zahřeju,
podřimnu si!

CHUDÝ PSÍK.

NENÍ psíka nad chudého,
dostane cos od každého,
někde kůrku, jinde bití,
všude sám co sobě chytí.

Není nad chudého psíka,
nehoněn-li, neutíká,
pořád je na zdravém vzduchu,
neprší-li, leží v suchu.

Nad chudého psíka není,
má-li choutku na pečeni,
po hlávkách se proskakuje,
komáry si přikusuje.

ZPĚVÁCI.

OD rána do šera,
celý den boží
zpívají ptáčata
v poli a hloží.

Pěnkavy v zahradě,
kosové v lese,
skřivánek písničku
k nebi až nese.

Písnička, perlička
na poslouchání,
ti malí zpěváci
nic nechtí za ni.

Dokud jim prostírá
sluníčko léta,
za ni by nevzali
poklady světa.

Ale až na zimu,
v sněhu a mrazu,
dáme jim dukátků
nového rázu:

Žitečka, zrnéčka
pšenky jak zlato,
budou zas na jaře
zpívati za to.

HODNÉ DĚTI.

TAK hodných dětí už nebude,
svět světem co bude státi,
jak Františk, Tonda, Prokop, Vít,
když na vsi začnou si hráti!

Tak hodných dětí už nebude,
jak Nána, Mařka a Cíla;
jen honem, honem, matičko,
bych mezi nimi už byla! —

KOMEDIE.

TRUBKY troubí, buben bije,
večer bude komedie!
na bidlech a na provaze
zrovna, jak to hrajou v Praze.

S medvědem a vlkodlaky,
s opicemi, hady, draky,
s paňácou a jeho tátou,
s královničkou celou zlatou.

Takové jste jaktěživi
neviděli u nás divy; —
komediant starý tuhle
všecko má to v jedné truhle!

Nesejde mu na diváku, —
každému dá po zlaťáku,
kdo to víko truhly zvedne,
a to vše tam spatří — ve dne.

Ale až jen večer bude,
vytáhne to všecko všude!
A kdo se chce podívati,
za vše jenom krejcar platí!

VRANÍK.

MŮJ koníček vraný
jako malovaný,
hopsa, hejsa, hej!
nožky pěkně zdvíhá,
ušima si stříhá,
hopsa, hejsa, hej!

Dlouhá černá hříva
po větru mu splývá,
hopsa, hejsa, hej! —
podkovky mu zvoní,
jiskra jiskru honí,
hopsa, hejsa, hej!

Můj koníčku vraný,
jako malovaný,
hopsa, hejsa, hej!
až tě osedláme,
kam se podíváme?
hopsa, hejsa, hej!

Rozjedem se v poli
přes hory a doly,
hopsa, hejsa, hej!
rozjedem se letem
široširým světem,
hopsa, hejsa, hej!

Žeť se rozjedeme,
kam se rozjet chceme,
hopsa, hejsa, hej! —
Tak, můj vraný koni!
Ať si nás kdo honí,
hopsa, hejsa, hej!

HRDINA.

MALÝ Válek,
peciválek,
husího se
pírka zalek'.

Kde co po tmě
zašustilo,
celého jej
postrašilo.

Kočku slyšet,
myšku v noci,
byl by upad'
do nemoci. —

A to já jsem
jiný chlapec,
nezalezám
nikdy za pec.

Do komory,
milý brachu,
jdu i po tmě
beze strachu.

Pro hrušky a
pro jablíčka; —
kdo chce strašit,
ať si vyčká.

I když kočce
oči svítí,
člověk musí
mužem býti!

RUDOVOUSEK.

NÁŠ kocourek, rudovousek,
vyvedl nám pěkný kousek,
ano, vyveď' kus!
Náš kocourek, rudovousek,
nesněď' nám jen husy kousek,
on snědʼ celou hus!

Náš kocourek rozmrzelý
snědʼ jen husu, nechal zelí,
to mu bylo mdlé;

když jsme se to dozvěděli,
náš kocourek, vždycky bdělý,
vděl, že je zle.

Věděl, že je nebezpečí,
že as husa byla něčí,
a on, nezván, host.
Hned pomyslil na zaječí,
na cestu však mezi řečí
poslední vzal kost.

PYŠNÝ MACEK.

MACEK lezl ze vrátek,
roztrhal si kabátek,
máma mu ho vyspravila,
chodil zas jak ve svátek.

Macek, macek ušatý
kožich má až na paty,
pyšně sobě vykračuje
mezi všemi koťaty.

Macku, macku, macíčku,
vzhůru nosíš hlavičku, —
však by ty jsi jinak chodil,
kdybys neměl mamičku!

ČÁPI.

ČÁPI mají dlouhé nohy
a to se jim hodí,
aspoň sobě na močálech
šaty neubrodí.

A kdyby až ubrodili,
spraví se to lehce,
švadlena a švec a krejčí
pranic od nich nechce.

Však by čápi pro čapata
také už to dali,
ale v blátech na močálech
kdež pak by co vzali!

ŠTĚDRÁ MADLA.

MADLENKA, Madlena,
dobrota vtělená,
vzor všem dětem!
Srdce vám rozdělí
— až někdy v neděli! —
s celým světem.

Ze srdce dobrého
každému od všeho
dá, co zbude:
papír pro koťata
a stará záplata
pro psy chudé.

Pro lidi, pro zvíře
mísy a talíře
neodstaví;
sní jen ty koláče
— nejde to jináče, —
všem na zdraví!

Když Madle dobře je,
i rybě dopřeje
na louce vzduch.
Kočky jí mňoukají,
psi na ni štěkají:
„Zaplať Pán Bůh!“

SMÍŠEK.

HEJ, mik, mik! Hej, mik, mik!
do mouky spaď kominík!
Měl co dělat na komíně,
propaď střechou, už byl v mlýně; —
to byl smích a to byl křik!

Hejsazi! Hejsazi!
však si kytli nezkazí;
toho věru nenadál se!
Nejvíc bílý prášek smál se
a paď při tom do sazí.

HOST.

CO se děje, co se děje? —
Pes nám štěká na zloděje!
Ale zázrak nad zázraky,
zloděj na psa štěká taky!

Nebyl zloděj: — bez oběda
přiběh' k nám pes od souseda;
byli s naším kamarádi,
měli se prý tuze rádi.

Hosta nutno uctít přece; —
náš proň ukrad' slípku s pece;
ale že tak pěkně voní,
raděj' sám se pustil do ní.

Tak si vjeli bez ostychu
kamarádsky do kožichu,
poprali se jako lití! —
Byli za to oba biti.

ZVONILI, ZVONILI.

ZVONILI, zvonili
  na zvoneček,
lidé se sbíhali
  na kopeček
jak na koni: „Kdo to zvoní?“
  Zvonil to maličký
  mraveneček.

„Ty jeden ošklivý
mravenečku,
co že ty dělat máš
u zvonečku?
Běž si domů, hleď si svého,
nezvoň a nežaluj
na každého!“

HOLOUBCI.

VŽDYCKY mi, matičko, říkáváte,
že mne jak holoubka vychováte;
holoubci broukají bez ustání
a já si zabrouknout nesmím ani.

„Mám-li tě za svou mít holubičku,
nesmíš ty broukávat na matičku;
holoubci také tak nebroukají,
vždy na ni vesele zavrkají.“

STRAŠIDLO.

POVÍDAJÍ naši,
na půdě že straší; —
než tam jablek bylo,
to tam nestrašilo.

A to je teď pěkné!
ono se to řekne,
strašidla se nebát,
když tě metlou sekne!

Pravdu mají naši,
počkám k Mikuláši:
teď už dočkáme se,
on jablíčka snese!

SILÁK.

NA světě siláka
není, jak Véna, —
on se vám prokopal
do kupky sena!

V létě se prokopal,
sedí tam podnes;
nemůže na vítr,
on by ho odnes'.

ULEKANÁ NÁNA.

SPADLA moucha do komína,
to vám byla rána!
v kamnech právě topit chtěla
ulekaná Nána.

Jak tu ránu uslyšela,
vzkřikla: „Už je amen!“
Kde se vzala, tu se vzala,
muška lezla z kamen.

‚To jsem ráda,‘ řekla Nána,
‚že jsem neutekla!‘ —
„To jsem ráda,“ — řekla muška,
„že's mne neupekla!“

SÁNĚ.

COŽ by bylo o koně,
jenom tak mít sáně!
dva by se k nim zapřáhli,
jeden by seď na ně.

Ba, že koně neletí
v skoku ani běhu,
jak to naše spřežení
po navátém sněhu!

Bylo by to výskání,
bylo by to nářku, —
až bychom tak do sněhu
zvrhli naši Mařku!

FIALKA A VLČÍ MÁK.

FIALKA roste v křoví
a v hloží podle cest
a vichr únorový
ji nechá růst a kvést.
A vlčí mák pln pýchy
nad role vznáší květ;
a první větřík s líchy
jej roznes' v širý svět.

LUARD A BROK.

LUARD byl psík a Brok byl pes;
na honbu spolu vyšli dnes,
zajíc jim hnedle vyběh' kdes.

Zajíček napřed cupy, cup,
psi v patách za ním dupy, dup;
na trní nechal zajíc chlup.

Luard byl s Brokem kamarád,
však o chlup se začli spolu rvát.
Zajíček utek'; — ten byl rád!

SYSEL A LIŠKA.

POZVAL sysel lišku
na hostinu,
uvařil jí proso,
hrachovinu.

Na hrášku si liška
pochutnala,
ale za to proso
děkovala.

Teprv pod večerem,
kdy šla domů,
snědla zrnko prosa,
sysla k tomu.

VRABČÍ SOUD.

BA, to bylo povyku,
švidrání a sváru:
čížek zrnko makové
zob' u pivovaru!

Čížek, malý ničema,
to je tak ten pravý!
v celé obci vrabčácké
kazí dobré mravy.

Dopadli ho na hruši,
vytáhli ho k soudu, —
čížku, číži, teď se třes,
třes na každém oudu!

Začali to kázáním,
nedělali dlouze:
ráno krad' a k poledni
visel na motouze.

Tak to patří zloději
vždy po vrabčím řádu!
Na večeři sletli si
v pivovaře k sladu.

KOCOUR A PES.

KOCOUR krásné vousy měl,
pes mu je až záviděl;
v jednom domě spolu žili,
od mladosti druhy byli,
jenom když si kroutil knír,
hleděl kocour jako výr.

Hněvně trochu, pyšně víc:
„Milý brachu, nemáš nic!
A přec nevážíš si dosti
mojí vzácné společnosti; —
jen s mým knírem, — to se vtip,
pochodil bys v světě líp.“

Přišel požár; — blaženě
ležel kocour na seně,
až mu oheň kůži sžehnul;
pes už dávno na dvůr vběhnul.
Děl, když kocoura tam stih':
„Ty's měl knír, — a já měl čich!“

OSEL.

OSEL začal smůlu míti
a měl už ji na věky; —
šel si na led zatančiti
a spad' rovnou do řeky.

Do luk vběh' o senoseči,
tam to aspoň neklouže; —
hupky, hupky přes tři kupky,
— a pad' rovnou do louže.

PAŠÍKOVA SLÁVA.

KDYŽ byl pašík malé sele,
neměl v světě nepřítele.

Ze dvora mu snesli všecko,
chovali ho jako děcko.

A čím větší byl a větší,
dělali s ním více řečí.

Když byl těžký na dva centy,
dělali mu komplimenty.

A když stloustnul ještě více,
dělali z něj jitrnice.

JEŽEK.

KDO z vás viděl pana ježka?
je to ježek ježatý;
moudrá řeč s ním věru těžká,
je tak mrzut, upjatý.

I když slunko do kožichu
vesele mu zasvítí,
zakoulí se bez ostychu,
nechce na ně patřiti.

Co pak je mu ježatému
světa vděk a lahoda?
pohlaďte ho, mluvte k němu,
on vás ještě pobodá.

Nejraději ve svém šeru
nikoho by neviděl. —
Mrzout být jak ty, — to věru,
ježku, bych se zastyděl!

KOLÁČ A KNIHA.

KOLÁČ mluví:
„Když jsi koláč snědʼ,
už nemáš nic;
když jsi knihu četʼ,
jsi moudrým víc.

Když jsi koláč snědʼ,
zas druhý chceš;
dělej, holečku,
to s knihou též.“

Kniha mluví:
Když jsi knihu četʼ,
cos četʼ, se taž;
když jsi koláč snědʼ,
žes jedʼ, si važ.

Když jsi koláč snědʼ,
když hlad, beř víc;
nežli knihu zlou,
radš nečti nic.

OSEL A VŮL.

NAPSAL osel kdys
přeučený spis,
bez práce jak možno žíti
všem u plných mis.

Vůl to zvěděl hned,
do křesla si sed'
a tu knihu přeučenou
jenom čet' a čet'.

A když přestal číst,
chtělo se mu jíst,
byl by dal za otep sena
knihy každý list.

Osel, chytrý druh,
kde byl teď, ví bůh!
vůl jej nechal oslem býti
a táh' dál svůj pluh.

ZAJÍC A ROHÁČ.

SEDĚL zajíc v křoví,
smál se roháčovi:

„Jak o nohách šesti
umíš slavně — lézti!

Máš sic křídla taky,
ale závoď s ptáky.

A pak, na mou kuši,
kde pak ty máš uši?"

Řekl roháč: „Ouha!
řeč tvá je tak dlouhá

jak tvé uši, brachu. —
Za to nemám strachu!

Jak jen trávka hne se,
duše se ti třese.

Do staletých dubů
klubu se a klubu.

Ty máš rychlé nohy
— a já mám své rohy!"

MOUCHY.

SEDLY mouchy v loubí stínu,
tři, pod jednu pavučinu.

Pro tři že je místa málo,
všechněm třem se mouchám zdálo.

Jedna dí: „Jsem mušák starý,
mně zde místo patří, — vari!"

Druhá dí: „Jsem velká dáma,
já tu budu sedět sama."

Třetí praví: „Bloudi oba!
mladým patří naše doba."

Mezi tím, co spor se vede,
pavouk vůkol sítě přede.

A než konec byl té vádě,
všechny tři sněď' po pořadě.

SLAVÍK A VRABCI.

PODVEČEREM slavík
zapěl v sadu,
hned se vrabci slétli
na poradu.

„S tím slavičím zpěvem
to jsou čáry!
Umíme to také:
Čimčarari!“

Čimčarali vrabci,
sil co měli,
žeť slavičí píseň
překřičeli.

Ale on pěl dále
nočním stínem.
Vrabci dávno spali
za komínem.

NOHY.

NA jedné noze husa stává
a čtyřmi krávy jdou,
pes hravě o třech pobíhává
a člověk dost má dvou.

A ryba nohy nemá žádné
a brouk má nožek šest; —
a každý z nás tak někdy padne;
však zase vstát, —je čest!

CVRČEK.

KDO to zpívá na té mezi,
až to polem hlaholí?
A pan zpěvák, kdež pak vězí,
zeptat-li se dovolí? —

„Zeptání je dovoleno,
za to se nic neplatí,
víc-li má být poslouženo,
račte sami hledati.

Pod lupínkem, v stínu květů
mám svůj hezký budníček
drobný, malý, že by se tu
neprovlék' váš malíček.

Sluněčko když svitne polem,
vyjdu sobě ze vrátek,
a jak se co šustne kolem,
hup! — jen domů nazpátek!

Lidé o mně slýchající
zvou mne cvrčkem ošklivým,
a kdybych měl pravdu říci,
ani se jim nedivím.

Pán Bůh stvořil polní kvítí,
motýlů pel zářivý,
a když chtěl už cvrčky míti,
já jsem cvrček poctivý!

Hezký nejsem jako panic,
jak tu sedím u domu,
ale nejsem dlužen za nic,
nezávidím nikomu.

V bezpečí a beze škůdce
za vedra i za chládku
sedím ve své vlastní budce,
dbám si svého pořádku.

Spokojen se na svět dívám,
živ od svého zrnečka,
rolníkovi k práci zpívám
z veselého srdéčka.

STRÝČEK HOURA.

STRÝČEK Houra
domek bourá,
staví zámek
pro kocoura.

Bude to mít
živobytí; —
kocourka si
teprv chytí!

Na zámku ho
uvelebí,
budou se mít
jako v nebi.

Bude ho tam
hladit, chovat
a všem lidem
ukazovat.

Tak se strýček
díla chopil,
zámek stavěl,
domek propil.

Pak mu nastal
velký smutek:
ze zámku mu
kocour utek'.

Marně za ním
strýček spěchal. —
Kéž by si byl
domek nechal!

HEZKÝ DVOREC.

STŘECHA na spadnutí,
vrata s háku,
na dvoře jak večer
po jarmarku.

Zásep jako cesta
nemetená,
okna pavučinou
ověšená.

Sedlák omrzelý
jenom brouká,
selka upeřená
z okna kouká.

Telata a krávy
bučí hlady,
volkům vylézají
kosti zády.

Ať se už to s prací
jak chce daří,
vrabci, myši, chasa
hospodaří.

Na osení husy,
koza v zelí: —
hezčího jste dvorce
neviděli!

SEDLÁK JÍRA.

V střeše byla díra,
váhal sedlák Jíra
vynésti pár došků;
ucpal to jen trošku.

Řek': „Ten trochu deště
předrží to ještě,
zejtra je den taky!" —
V noci přišly mraky.

Přišla bouře v spěchu,
odnesla mu střechu,
a co nastal zmatek,
zatopila statek.

ŽITNÝ KLAS.

TO není rytíř z pohádky,
jenž polem zdraví vás,
to zpívá šumnou písničku
si švarný žitný klas!
A každý, kdo jej uhlídá,
jen hezky vzdej mu čest,
neb jeho velkou družinou
se živí, kde kdo jest.

Kdo miliony vojáků
z vás viděl v boj se brát?
Ó, z nás jich nikdo neviděl
a není o co stát!
Však viděli jsme klasů voj
se třást, jak vítr vál,
a přec byl každý větší rek,
než sám pan generál!

Druh podle druha stojí tu
a kryjou pláň i stráň
a dobývají celý svět
a žádný nemá zbraň.
Druh podle druha stojí tu,
na miliony hlav
a s nebes modra skřivánek
jim zpívá na pozdrav.

A kdo jde kol, se usmívá:
„Buď, vojáci, vám zdar!
neb každý nese v tlumoku
k nám domů boží dar;
ten bílé mouky pro lidi,
ten černé kravkám zas.
Ó, naděl Bůh! a požehnán
buď každý žitný klas!

Co v potu tváře oráč sil,
on vrátí nastokrát;
kéž rok co rok tak bohatě
jej vidět v poli vlát!
A rok co rok a na věky
ať každému dá chléb.
A klobouk dolů! — ze stodol
až uslyšíte cep.“

CHUDÝ HOCH.

JSEM chudý hoch, až za vsí bydlím kdes
ve staré chaloupce, již stavěl děd
a byl tam živ, jak my jsme živi dnes,
můj otec, matka a nás dětí pět.
Tak volný je tam pohled do nebes
a vzdálen tak ten celý širý svět.

My u nás jíme jenom černý chléb,
můj otec pracuje, má matka též;
pluh mého otce a mé matky cep
vždy oral, mlátil jenom cizí rež,
z níž klas k nám nepřišel; — ni cizí hřeb. —
Však pod krov též k nám nevstoupila lež.

Má matka modlí se, však nepláče,
když otec unavenou chýlí skráň;
u chudých nemůž býti jináče,
jest u nás v rodu už ta tvrdá dlaň.
I ze mne chce mít otec oráče;
mně matky líto, však jsem hrdý naň!

Jsem chudý hoch a nuzný mám jen šat,
však pro náš stav je toho šatu dost;
jej děd měl, otec, dost mne bude hřát
přes zim a lidských očí mrazivost.
A otec můj mi nemoh' více dát
než prostý mrav a prostou poctivost.

STATNÝ JONÁK.

PŘEC ve světě bych nejraděj'
byl kovář s celou duší;
on do žhavého železa
tak silnou rukou buší
a nechce-li se dělit
a nechce-li se celit,
on jednou ranou mohutnou
je rozrazí, neb skruší!

Však byl bych také rolník rád,
vždy na své půdě stoje,
na vlastní roli pohánēl
bych statné koně svoje,
svou setbu měl a sklízi
a přišel-li kdo cizí
a chtěl by mi jen hroudu vzít,
bych „Vari!“ řek' — „je moje!“

A také bych si líbit dal
být králem velké říše;
můj trůn nad židlí poctivce
by nestál o píď výše;
kdo nuzný, měl by chleba
a každý, co mu třeba
a každý měl by právo své
a žehnal by mi tiše.

A přece budu ve světě
jen jak to osud velí;
však osud vzíti nemůže,
co srdcem být jsme chtěli:

jít ku předu a stále,
být v práci vytrvalé
dnes čacký hoch, pak statný jun
a v životě muž celý!

NA POSBĚRKU.

CO se těch klasů na poli vlní,
všecky jsou naše do jednoho!
Stodola už se do vrchu plní,
ještě jich zbývá mandel mnoho.

Je hojnost všeho na našem statku,
ale ty z chaloupky děti chudé
nemají otce, nemají matku,
přejte jim klasu, co v poli zbude.

Bůh naší roli dal požehnání,
co dáte dětem, splatí v příští.
Nekřičte na ně; — vždyť do krve zraní
ty bosé nohy si na strništi!

STŘÍZLÍK.

VE smrčině, doubravině
jenom se to kmitne,
jako v mžení do lupení
zlatý paprsk svitne.

A jak letí, neslyšeti
ruchu od křidýlek,
jenom tiká, tiká, tiká
jakýs všudybylek.

Když ho přece na větévce
spatříš, nebo v mechu,
jak tu šuká, ťuká, muká
v spěchu, bez oddechu!

Špetka peří, — kdo to věří?
— je to zrovna k smíchu! —
že v tom tvoru vidět boru
nejstatnější pýchu!

Ba, že silou nezadá si
orlu, ptáků králi,
chrabrý, čilý, roztomilý
ten náš střízlík malý!

V létě, ráji, což se mají
k světu všichni ptáci,
ale když pak na podzimku
vichr zaburácí!

Řeknou: „Vale! — nad vše stále
dobré bydlo platí." —
On však řekne: „Zůstaneme,
budeme se rváti!"

A když rázem zima mrazem
ustraší i lidi,
se střízlíkem, trpaslíkem,
pranic nepořídí!

Proti sněhu, vichrů šlehu
má on vůli svoji
a v tom malém, drobném tílku
silné srdce k boji!

KURÁŽ.

KDO chrániti nám bude dům
a špýchar, chlév a sad,
až hlídati je přestane,
kdo hlídal dosavad? —
Kdo bděl tu jako věrná stráž
všem zlobným škůdcům vzdor:
náš věrný soudruh, přítel náš,
náš Kuráž, všech psů vzor!

Ba, že to není sprostý pes,
jak po Čechách jich dost,
co ke každému lísají
se za úsměv a kost!
Ba, že to není sprostý pes,
on ubrání svůj dům
i proti cizím zlodějům,
i proti jejich psům.

Na statku se nám narodil
a má to za svou čest,
on ví, co statku náleží,
a kdo tu doma jest.
A mnohou ránu utržil,
jak dnem i nocí bděl; —
ba, hospodář by poslední
s ním kůrku dělit měl!

Kdys míval zuby z ocele
a v tlapách sílu lví,
však nyní hlas mu selhává
a hlava šediví.
A ze všeho mu zbylo jen
těch dobrých očí pár: —
náš přítel ze všech jediný,
náš Kuráž už je stár!

A kdo nám bude chránit dům
a na škůdce mít hon?
Ba, v domě bude mladší pes
a na výměnku on.
Však do smrti se dobře mít
tak bude jako dnes.
A po něm bude Kuráž zvát
se zas ten mladší pes!

ZAHRAJEM SI NA VOJÁKY.

ZAHRAJEM si na vojáky,
ale na ty české,
budeme to komandovat
v naši řcči veské.

Na pochodu, za prapory
rudobílé šátky,
jak to jásá: „Česká chasa
v před! — a nikdy zpátky!“

Když nám frajtrů Ferda velí:
„Forverc!“ — třeba hroze,
šavle hezky zastrčíme,
flinty dáme k noze.

Ale hrr na nepřítele
jako mraky valem,
až tam Váša Tomšů bude
naším jenerálem!

Jak ti pěší už se těší
i ti na těch koních,
vesele až po našinsku
vzkřikne: „Hoši, do nich!“

KRÁL HONZA.

KDYS byl Honza král
a on kraloval,
že ho sedlák na svém stole
hrudkou maloval.

Jeho celá zem
rájem byla všem
a v tom ráji nejšťastnější
on na trůnu svém. .

Ráno si naň seď,
žezlo svoje zveď
a dvořanům narovnával
nakřivený hřbet.

Byl-li žebrák zde
žádat právo své:
„Kdyby mne to říši stálo,“ —
Honza vzkřik’, — „je tvé!“

Po té práci rád
šel se nasnídat,
ale děcko v celé zemi
nesmělo mít hlad.

Krajíc svůj si vzal,
řek’: — „Jsem sice král —
Na! — sedláče, jez ty první,
ty’s ho vyoral.“

Měl své vojsko též
a to byla řež,
když se tak někomu chtělo
do Čech na loupež!

Po vojně však řek’:
„Každý z nás byl rek, —
do krabičky s jenerály!“
Běda mu, kdo cek’.

Domů každý zas
navrátil se v čas
orat, kovat, děti chovat,
sbírat boží klas.

Tak to bylo, když
Honza měl svou říš’. —
Je to už jen ve pohádce
a tak dávno již!

✡

VLAŠTOVČÍ HNÍZDO.

POD naším krovem
už na mnoha jar
si staví a žije
vlaštovek pár.

Odlétá v září,
leč, jak raší květ,
vždy v totéž hnízdo
se navrací zpět.

A po celé léto
ať slunce, ať hrom,
jak rády a šťastny
jsou ve hnízdě tom!

Je staré to hnízdo
a bourá je čas,
leč vlaštovky vždycky
je přistaví zas!

Toť jejich domov,
jejž milují tak! —
A člověk má méně být,
než je ten pták? —

✡

JSEM ČECH!

Synáčku mého bratra Josefovi.

JSEM Čech — a věřte, Čechové
jsou dobrý, čacký lid,
a kdo to říká, na svůj rod
že nemám hrdý být?

Jak jiní mám svůj rodný kraj,
své matky krev a řeč,
jak jiní umím držet pluh
i kladivo a meč!

A já se v Čechách narodil
a zůstanu, kde jsem!
já též dvě zdravé ruce mám
a srdce pro svou zem!

A pyšným-li kdo nad námi,
má vlast je hrdou též:
však naši také vyhráli
tak mnohou slavnou řež!

A domov svůj si ubránil
až do dnes věrný Čech,
a dá-li Bůh, vlast uchrání
i dál od škůdců všech!

✫

ČEŠTÍ HOŠI.

Vladimíru Fridovi.

MY jsme švarní čeští hoši,
bratři z Čech a Moravy,
někomu-li vhod to není,
ať se nám jen postaví!

Hlavy vzhůru, paže k boku,
stojíme stráž u stráže,
chce-li někdo vlast nám bráti,
ať to jenom dokáže!

Českou řeč a českou zemi
děd nám hájil za dědem,
a kde oni vítězili,
také my to dovedem.

Dokud v srdci čest a víra,
neosiří otčina,
v každém synu česká matka
dala vlasti vojína.

V Čechách, Slezsku, na Moravě
my si ruce podáme,
a kdyby sám rarach volal:
„Vzdejte se!“ — my nevzdáme!

✡

ČESKÉ VOJSKO.

BÝT muž! — Ó to je velká věc,
muž ve všem být a všude!
Jsme slabí hoši teď, — však přec,
co není dnes, to bude!

Že slabí? — Co vás napadá!
z nás každý v boj se tuží;
je nás tak velká armáda:
už dnes jsme malí muži!

Sic jen tak prostí vojáci,
však vojvůdci se stanem:
z nás každý v snaze, ve práci
už dnes je atamanem.

Jen ku předu v té klopotě,
ty vojsko jiskrozraké!
a budeš vítěz v životě
— a doma v Čechách také!

SVATÝ VÁCLAV.

SVATÝ Václav, české kníže,
od věků nám vojevodí,
od poroby, každé tíže
věrný lid svůj osvobodí.

Svatý Václav, dědic český,
on nám nedá zahynouti,
nepřátelských mečů blesky
jeho národ neskormoutí.

Na nebeském dlí teď trůně;
v nejtužší však tísni boje
svatý Václav na své brůně
povede zas Čechy svoje!

KOLEDA.

Adolfu a Václavu Nových.

My malí koledníci
  jsme z dálky přišli k vám
a noviny vám nesem,
  co údály se tam.

Je pravda každé slovo
  a žádné slovo lež;
my zazpíváme rádi,
  vy poslouchejte též:

Až z Betlema jsme přišli,
  tam všecko plesá dnes,
jen jeden tam se mračí,
  to král je Herodes.

Tam zrodilo se děcko,
  jak neviděl ho svět,
to zrovna jako v zimě
  by májový byl květ.

Žeť bylo, jako kvítek
se v poli rozvije:
byl pěstoun jeho Josef
a matka Marie.

A zrodilo se v chlévě,
když noci bylo půl,
a hřáli jsou je v jeslích
jen oslátko a vůl.

Však jak se narodilo,
hned o tom vyšla zvěst,
neb nad Betlemem svitla
ta nejkrásnější z hvězd.

A celý svět ji spatřil
a dary své tam nes',
a v paláci se mračil
jen ten král Herodes.

Jakž neměl by se mračit,
a jak pak by se smál,
když na tisíckrát větší
než on se zrodil král.

Ba, v jeslích král byl větší,
než na trůnu kdy žil,
a dary, které dostal,
hned chudým rozdělil.

A ovečku kdo přines',
jich pět si hnal i víc
a dukátek měl v kapse,
kdo dříve neměl nic.

Ba, od počátku země
  tak šťasten nebyl svět. —
Jak Herodes to slyšel,
  hned hněvem celý zbleď.

Tak rozlítil se velmi;
  a krutý rozkaz dal,
by zavražděn v té chvíli
  byl chudých lidí král.

Však anděl Boží ve snách
  to Panně Marii řek'; —
té noci s Jezulátkem
  se dali na útěk.

A na oslátko sedli
  a měli velký spěch; —
tu potkali jsou teprv
  nás koledníky z Čech.

Neb spatřili jsme také
  tu nejkrásnější z hvězd
a do Betlema vyšli; —
  však daleko tam jest.

Jak Ježíšek nás viděl,
  hned řek': „Ty Čechy znám,
těm dát bych měl tak mnoho,
  však nic už nemám sám.

Já zlato, myrrhu rozdal
  už těm, kdo přišli v čas,
vy, Češi, jako vždycky,
  jste přišli pozdě zas.

Leč přece, dítky, domů
  chci aspoň vzkaz vám dát:
že milým Jesulátku
  jen ten, kdo vás má rád.

A těm, kdo jsou tak chudí
  a duší nevinní,
co dobrého kdo dělá,
  že mně to učiní.“ —

A Panna Maria libě
  se pousmála hned,
a jeli do Egypta,
  a my šli do Čech zpět.

My malí koledníci
  jsme z dálky přišli k vám
a povídáme jenom,
  co Ježíšek řek' sám.

Ať po jablíčku dáte,
  neb co kdo může dát, —
vám splatí Jesulátko
  to v nebi tisíckrát.

HÁDANKA.

NA palouce, modré louce,
pasou se tam zlaté ovce;
v noci se tam pasou, ve dne
neuhlídáš ani jedné.

A jest jich tam na tisíce
a jest jich tam ještě více;
pastýře však nikdo z lidí
neviděl a neuvidí.

SLUNCE NA ZÁPADĚ.

KAM ty chodíš, slunko zlaté,
kam ty chodíš spat,
když se večer do červánku
kloníš na západ?

Za lesy a za horami
skládáš-li svou skráň,
anebo tě k odpočinku
vítá mořská pláň?

„Za horami jiné hory,
za lesy zas les,
a já stále musím dále,
zítra jako dnes.

Jiným lidem, jiným krajům
nesu bílý den,
zatím co vás do náruče
pojal noční sen.

Vy budete dávno spáti,
jiní budou bdět, —
a já oka nezamhouřím,
než se skončí svět.“

HVĚZDY.

TY hvězdy jiskrné
tak čistě svítí,
jak oči upřímné
do temnot žití.

Obloha hluboká
klidná a snivá;
kdo těmi hvězdami
na nás se dívá?

Vy oči nebeské
čisté a jasné,
jak jste vy velebné,
vznešené, krásné.

Jak velký, vznešený
Ten musí býti,
jenž vámi dívá se
do temnot žití!

KVĚTY MLADOSTI.

NA jaře odějou květiny
hory, doly a lesiny,
na podzim do jedné zvadnou,
pod sněhem nenajdem žádnou.

V máji v lesích a na poli
ptáčata zpěvem hlaholí;
  jak mrazy na luhy dychnou,
  odletí ptáci, neb ztichnou.

V mládí, v ten krásný, jarní čas,
co kvete lásky kolem nás
  jak lučin koberec pestrý, —
  rodiče, bratři a sestry!

A to ví jenom pán Bůh sám,
jak dlouho budou kvésti nám
  ty květy našeho mládí. —
  Ó mějme rádi je, rádi!

SRDCE.

JEN pohledni na širou zem
a zeptej se: Co já tu jsem? —
Hle, květ a strom a zvěř a pták,
vše krásno, živo rádo tak!
A slunce svítí nade vším
— a dá-li tobě víc než jim?

Jen pohledni na mořskou pláň,
hor sněžný štít a nebes báň. —
Co proti moři, — hor a hvězd
nesčetným dnům tvé žití jest?

A přec, v svých prsou slyš a slyš,
jak tluče to a touží výš'!

To srdce, — když jen slyšet chceš, —
je krásné, silné, velké též,
ba větší ve svém tlukotu
nad miliony životů!

Neb zem i nebe, moře, luh
a každý náš ve tvorstvu druh
i Tvůrce, — láskou vítěznou
v tom srdci místa naleznou!

V ZMĚNÁCH ŽIVOTA.

JAK noc a den a mrak a jas
a krutá zima, jaro zas
se vystřídají spolu,
tak v lidském přijdou životě
den radostný, den v trampotě,
pak mír po každém bolu.

Dnes všeho máme dostatek
a zítra vchází do vrátek
nám hlad a nouze krutá;
dnes jsme jak růže červená
a zítra větrem zlomená,
neb mrazem ožehnutá.

Teď s rodiči jsme milými
a sestrami a bratřími
a po letech tak sami!
Po listu list, po květu květ
nás osud roznes' v širý svět
a Bůh jen zůstal s námi.

Však nezoufej a bázně nech,
On v utrpeních bude všech
tě sílit dobrotivě.
On stokrát vrátí, co vzal dnes; —
jen pracuj, doufej, věř, — a nes,
co určil, trpělivě!

DŮVĚRA V BOHA.

KDO Boha má za pevný hrad,
nic nemusí se zlého bát,
i v bouři může kliden být,
neb nad ním Bůh svůj drží štít.

Zlých úklady a zlobný čin
jak sítě tkané z pavučin
On jedním dechem spřetrhne
a v záhubu je uvrhne.

Jak perla skrytá v ústřici
je ctnost v tvém srdci zářící;
ať neznána, — z tmy bezedné
On k záři své ji pozvedne!

On miliony řídí hvězd,
— kdo vyzkoumal kdy Jeho cest? —
a nad ptáčaty má svou stráž,
On řídí také osud náš.

On zná i naši každou tíž,
čím přítel dál, tím On je blíž,
On setře každou slzu s řas
a změní noc na jitřní jas.

Nad vrchy, doly, vodami
jest Jeho ruka nad námi;
jen spolehejme pevně Naň,
— a dál se Jeho vůle staň!

V ZIMNÍM SLUNCI.

1897.

DRAHÉ PAMÁTCE MÉ MATKY.

I.

SKALNÍ BŘÍZA.

JEST člověk ve své mysli v různém čase
jak bříza, která ve skaliska nahá
se zachytla a úpalem když sprahá
kol každá travka, ona zelená se.
Tu obloha se nad ní klene v kráse
a s větví skrápe jitřní rosa vlahá,
tu mráz a vichr do haluzí sahá
a pod kořeny bystřeň podrývá se.

Kdo zazlí jí, že nechá ptáče pěti
dnes ve větvích a zítra na úbočí
že stesknou bouří rozlámané sněti?
Kdo srdci? — v snech že zoufá noci tmavé
a zítra jest jak děcko usmívavé,
když ráno vyspalé otvírá oči.

PRVNÍ POLÍBENÍ.

STÍN modrých lesů hloubí se a hloubí,
svit hasne; perleťovém na blankytu,
hle, první hvězdu v tetelivém třpytu
jak démant v čelence, jíž skráň si vroubí

noc v krátkém sňatku s dnem. — Houk' doupňák
v doubí
a stín se mih'; — teď váhá v stromů krytu:
vzkřik tlumený a rosném na pažitu
dvé rtů se v prvním políbení snoubí.

Ó pouto srdcí láskou posvěcené!
Ó blaženosti, kteráž nemá slova,
an všechen život duše v duši mizí;
jak čistě nad tebou se nebe klene
a celý zemský svět je ti tak cizí!
a září jen ta hvězda démantová.

ČAROVNÝ HRAD.

HRAD čarovný jsem postavil si kdes
ve krajích noci, šerém na předhoří;
zdiv základy se v hlubém kryjou moři
a cimbuří ční hvězdných do nebes.
Tam poklady jsem všecky sobě snes':
čím zhrdá svět, co nasbíral jsem v hoři;
a vidin zástupy se z hloubi noří
a s nebe jako hvězdy prší v tes.

Ó moje skutky, touhy, naděje,
sny v žití noci! — Čekám na svítání;
v něm koráb objeví se z peřeje
a světlý stín mou ruku vlídně chopí
a řekne: „Pojď!“ — a půjdu bez zdráhání
a hrad můj v moři zmizí beze stopy.

V DEN ODPLATY.

V den odplaty až budeme se chvěti,
jak zvedne knihu anděl Hospodinův,
snad řekne Bůh: „Smaž písmo jejich činův,
neb slabé stvořil jsem své lidské děti.“
I uposlechne boží anděl stkvělý,
však z knihy dál jak blesky zlými mraky
vstříc plát nám bude ohnivými znaky
ne, co jsme činili, — však opomněli.

Dlaň Lazarovu marně nastavenou
a za srdečný úsměv úsměv díku,
a vlídné slovo, slzu nesetřenou,
vše nezrozené skutky lhostejnosti,
jež tady vykonat jsme mohli v mžiku,
zda tam lze nahradit až do věčnosti?

LIDÉ SE BUDÍ.

NOC prosincová, kroku neslyšeti
ze stmělých ulic, ani hlesu, ruchu
před prvním jitrem; — do mhavého vzduchu
teď svitlo okno jedno, druhé, třetí.
Lidé se budí; — svítí nejprvněji
ti, které práce volala i v spaní,
ti, kteří v strastech neusnuli ani;
a jdou zas k práci, štěstí, beznaději.

Tam v jizbě bledý studentík se učí,
tam dělník srká snídani své chudé,
tam tiskne matka děcko do náručí;
tam kdosi prvním pohlednutím zírá
na černý crêpe, — zde teprv ode včíra; —
a zachví se, jak mrazno, pusto všude.

HODINY.

OD jitra v soumrak a zas do svítání
přichází každá se svým vlastním věnem
klidu a bouře; přijdou bez volání
a jdou; v jich kroku stejném, neslyšeném
jich nerozeznám, rysu nezřím ani
na obličeji rouškou pozastřeném,
jak volá každá: „Žij!“ — ve štěstí, lkání.
Jdou jako sestry, zvu je stejným jménem.

A přece, vím, že jedna mezi nimi,
jak vrací se co den a vždy a stále
se dívá na mne zraky upřenými
a „Žij!“ jak volá roky, noci, dni,
kdys roušku strhnouc, šeptne nenadále:
„Hleď! — já svých sester jsem ta poslední.“

HUDBA SRDCE.

SLYŠ hudbu světa: z pod mraků zní valných,
když v zlaté struny blesku vichr bije,
zní mořem hluboká jak symfonie
a bouří lavinou s hor boků skalných.

Zní nocí v slavíkových písních žalných
a stýská metlicí, jež hroby kryje,
a v propast žití dechem poesie
jak ohlas padá hudby světů dálných.

Leč hudba jiná, než jí zvučí chrámy,
než nástroj mistrův kdykoliv jí zněl,
chví bez slov, tonů srdce hlubinami
zlozvukem ostrým spějíc do pekel
a harmonií v andělské až trůny.
Co jest ten nástroj? — kdo mu sahá v struny?

ŽIVOT.

Ó Bože, život náš-li pouze dech,
jenž zavane a v okamžiku není,
proč přelétna tvých tvorstev přes osení
tich nesköná tvých hvězdných na květech?
Proč samum jest, jenž na sprahlinu sžeh'
nám vše, čím kvete země, v okamžení,
proč burný van, jenž moře bytí zpění
a všecky naše lodě vrhá v břeh

jak trosky příšerné; — a vše, co nesly:
plod zlatý z Hesperidek zahrady,
— ač placen krví každý jediný, —
snů, lásky, činů velké poklady
i s plachtou naděje a víry vesly,
vše, do bezedné klesá hlubiny?

NAPOSLED.

VŠE dovršeno, co moh' život dát,
vše odjato, co smrť si mohla vzíti;
v kříž ruce složeny, na čele chlad,
tu leží, bílý květ, uprostřed kvítí.
Do stínů záclonami měsíc svítí
a chvějný na ty tmavé brvy paď,
na prsa bez hnutí, z nichž prchlo žití,
na černý vlas, jenž po šíji se klaď. —

V síň vešel tiše, jako zvyklý byl
kdys chodit po špičkách, by nerušil
ten svatý spánek dětsky klidných řas.
A zadíval se v obličej ten bledý,
vlas odhrnul, ten drahý, černý vlas,
a bílou šíji zlíbal naposledy.

SLUNCE NA ZÁPADU.

JEST na západu moje slunce nyní,
na západu se s moře krajem stýká,
sláň příbojová k domu žití stříká
a tmavá peruť jako mrak jej stíní.
Paď ještě pablesk do pustnoucích síní,
krok něčí jde a prázdnem duní, zniká;
teď zrezavělý zámek uzamyká
a všem, kdož kolem jdou, dům strachem činí.

Ó slunce mého žití! — jak se chýlíš,
či shasneš ve tmách jako jiskra žhoucí,
neb samo nesmrtno (snad doufám příliš),
síň jinou ozáříš, kde ze tmy nitra
dnes nezrozené srdce čeká jitra
a mé jak ztichne, poprv začne tlouci?

ZÁHADY.

I.

JEN ve smyšlenkách záhad pln je svět;
v bdění i spaní, nejvíc kdy jsme sami,
jen mozek náš jej plní mátohami
a za prah smyslů jdeme s nimi v let.
Nám nedostačí opravdovost běd
ni úsměv žití; srdce vidinami
se trýzní, těší víc — a mníme, s námi
i do hrobu že lehnou naposled.

A hle, jde od východu ku západu
všem cesta rovná; jitro jest a den,
pak noc a klid; — a v podvečerním chladu,
ať obzor plný hvězd, či zasmušen,
hle kříž: dvě břevna, člověk nah, vše hluché,
on sám. — To všecko je tak jednoduché.

II.

TA země píď, kde květ má plod svůj nést,
mu dostačí, — tam prožije svůj den
v slunečné záři, rosou napojen
a v zem se vrací, čas když jeho jest.

Jen duše naše kams do říší hvězd
jde v kraje neznámé a dává v plen,
čím země blaží, jak by plod nést ten
kdes jinde moh', kdo zde neuměl kvést;

zde, na té pídi země, kde je naší
zář věrných očí, těcha vlídných slov:
svit, rosa žití! — Můž-li poklad dražší
dát jiný svět? — Ó žij! — co více chceš?
Ty pravíš: Aj, to všechno vezme rov. —
Ó bratře, dá ti klid; — to dobré též.

VZDECH.

NEŽ na počátku Bůh děl: Světlo buď!
a slunci, hvězdami se nebe mží,
stoup' za soumraku na zem Otec lží
a svoje símě nasil v její hruď.
I rostlo výš' a výš', až odnikuď
pro listí spletité a pro hloží
tvář nebes nespatřit, — a odnoží
se chytil pýr i v lidských srdcí rmuť.

Tu z hloubí jedněch prsou stesknul vzdech
a silou neznámou hned v orkán vzrost',
že zachvěl se strom smrti v kořenech
a každý suk a každý letorost;
a k nebi průlinou, jak strom se sklání,
šla modlitba a k zemi slitování.

MRTVÍ.

K sonetu Mathildy Blindové.

JDOU mrtví žitím dál: — do našich činů
i myšlenek jich zasahuje dlaň;
jsou osnovou, — v ní ruka naše tkaň
svých vplétá růži, trní, ctnost i vinu.
Půl našich vzpomínek jde v říši stínů,
poslední naděje k nim v nebes báň;
jich jeden úsměv kdys nám zjasní skráň,
jich slza pálí duše ve hlubinu.

V nás jejich, náš zas v příštích žije vzruch,
jak vlna vlnu širým oceanem
pohání dál přes celý země kruh,
až k Tomu, jenž ji zbudil dechu vanem,
se vrátí zas a z bouře peřejí
ulehne ticha k Jeho šlépěji.

DEO LUCIS.

Ó ne, ty nejsi dosud vševládnoucí,
ty, k němuž tvorstvo tvoje křičí žalem,
neb jistě v soucitu svém neskonalém
bys vlídně setřel každou slzu žhoucí.
Já ve svém srdci tvoje cítím tlouci
a mé ty v tvém, — a v mém jak žití malém
je pláč a prach, tak vím, že mraků valem
kdos ještě stíní tvoji řízu stkvoucí.

Ty's vůdce náš, a my tvé valné voje,
ty za nás bojuješ, my za tebe;
náš každý dobrý čin je sláva tvoje.
A jednou, vím, že vítězící stanem
v tom tvém i našem boji o nebe —
ó světlý Ormuzi! — s tmy Ahrimanem.

SLZA.

PSÁNO: „Jdeš peklu každou srdce ranou,
neb ráji blíž, — toť zákon pro člověka“.
A srdce: Ráj, či peklo ať naň čeká,
do obou kráčí jednou muky branou.
Psáno: „A každou vzdorem vyoranou
se vráskou brázdíš v muka věkověká“.
A srdce: V požár proud všech slzí stéká,
jež pláče svět, a v úlevu tam kanou.

Psáno: „V den soudu, odplaty a hoře
i spravedlivý v němém strachu stane,
a peklo neochladí slzí moře.“
A srdce: Těžká slza s boží řasy
se vychví pro to moře vyplakané
a věkovitý požár pekel shasí.

DĚTI.

ZE hlubin věčna, v světa rmut a hřích
vás boží ruka posílá, ó děti,
co bílý květ i na trnové sněti,
co čistou bystřeň do vod zkalených.

My ubláceni jdem po cestách zlých,
před sebou bázeň, vinu ve zápětí,
až klesáme svých model do objetí
vždy nový zástup duší ztracených.

My jdem, však za nás přicházíte zas
vy v rouchu labutím: je v krátké době
prach střísní též; — kéž méně nežli nás!
však to, že posílá vás v žití luh
tak čisty, znakem jest, že lidstvo Bůh
chce pozvednout a pozvedne kdys k Sobě.

JESEŇ.

KLAS odvezen a pokoseny trávy,
však na rolích zas pučí oseň mladá
a stkvěje se i přes šednoucí lada
v chudobce pozdní rosy démant žhavý.
Den jako z jara slunný, usmívavý:
v tom větru ostrý van a listí padá
a s mráčku, aniž kdo se toho nadá,
sněhová vločka „Jeseň je!“ ti praví.

Tak v životě. — Svou máme doma sklízi;
však nedbáme, neb slunce mladých let
nám ještě zlatí mnohý pozdní květ.
Tu někdo řekne: Stár! — Sníh do zeleni.
Je podzim; — květy tvé jsou lidem cizí;
ty jdi, — zem čeká nové na osení.

PŘÁNÍ.

S tím usmiř se, že přes tebe jde svět
a již mu cizí práce tvá i snahy:
až jako ty své budou končit dráhy,
v svých snech ti opět začnou rozumět.
Klid dělníku! — však práce musí v před
a silných paží, nové potu vláhy
vždy potřebují rodné žití svahy,
chléb má-li růst a z krbů zář se chvět.

Jen přál bych si, by hleděl k mému rovu,
kdo oře hloub, jak v podvečerním tichu
od pluhu rolník hledí ke hřbitovu,
kde ten, kdo dřív tu oral, pohřben jest;
a dí: „Též jeho pot mou zrosil líchu"
jak z oblohy se noří shluky hvězd.

NA PAMÁTKU.

E.

JDI cestou žití v mysli veselá,
jak poutník s těžkou berlou povinnosti,
a stezkou trnitou jdi bez hořkosti,
vždyť sudba též tam květů nasela.
A jiného ať's květu neměla
než toho, jejž ti bůh dal v srdci rosti,
ať stačí tobě v tiché oddanosti,
byť slzí záplava naň pršela.

Jest život mžik, leč na věky dál žije,
co k světlu, dobru zápasilo v nás;
tluk srdcí našich v brány nebes bije
jda před námi; — i až udeří čas,
na prahu rajském jako anděl vkročí
nám vstříc a hořké slzy slíbá s očí.

CO TESKNÍŠ.

CO teskníš, vše tvé dílo že jde v nic?
když hasne den a ohlédneš se zpět,
že tvoje rádlo nenechalo sled
na roli žití; družný ohlas vstříc
že nezazněl ti, jedna vlídná líc
přátelsky k tobě nesklonila hled
a slova vděku nezašeptal ret
za bojů tvých a žertev na tisíc. —

Ó mýlíš se! — Snad do života skal
jsi bušil silnou rukou, tobě v tvář
zpět lítal prach a tvrdý štěrk a kal; —
leč družný dělník stál kdes opodál;
ty's mezi dílem řekl mu: „Bůh zdař!"
Všech příštích dnů ten pozdrav byl mu zář.

ALOISU JIRÁSKOVI.

CO štěstí, žalu měl kdy český krov,
svou dílnou nechal's jásat, lkát a snít:
hru dítek, úsměv dívčí, krbů klid,
vzruch práce, — až k té písni na hřbitov.

Leč nejhloub zněl z pod kladiva ti kov,
když ohlas minula jím začal hřmít;
to dunělo jak rány mečů v štít,
to rachot vozů vzduchem otřás' znov'.

Syn lidu, lučním kvítím podle cest
jsi věnčil jeho trpělivou skráň; —
leč, jak to šlo o českou prsť a čest,
dub věkovitý rozčesla tvá dlaň
a vtiskla oštěp v tuhou českou pěsť
v boj proti všem za vítězící zbraň.

CHRÁM SVATOVÍTSKÝ.

— Josefu Mockrovi. —

TĚCH velkých, přísných mistrů středověku
duch nepoddajný ve snech zbožně pilných
se svěřil kamenu. — Nad útisk silných,
— jak i to nebe chmurno ke člověku, —
mrak protkli kopím kathedrálních věží.
Hněv bouří krotnul, na kamenné květy
se roně deštěm slitování. — Světy
tam hvězdné záři, zem jak ve tmách leží.

Své, chráme Karlův, zvedáš obří témě
nad srdcem mohutným, jež dole bije
od věků k věkům, — k Bohu tvého lidu,
tak vážný, velký, svatý, v bouři, klidu,
jak v tmách to srdce, jak ty tvrdé šíje
té šlapané a nepoddajné země!

II.

SVÉ MATCE.

I.

TAK prostě jít a zbožně žitím,
jak ty jsi šla, to ve všem vše,
a tišinou a vlnobitím
mír hledat, nalézt v duši své.

A nepřemýšlet, jak co bude,
jen trpělivě brát, co jest,
a s úsměvem a těchou všude
pomáhat jiným kříž svůj nést.

Svou povinnost vždy najít ráno
a plniti ji celým dnem
a večer, vše když dokonáno,
zrak zavřít smírným, tichým snem.

II.

UŽ byla's jak ta borovice,
již prosincový pokryl sníh,
tak nachýlena od vichřice
a třesoucí se ve větvích.

Leč tvojí duše ve hlubinu
zmar nedosáhnul, ani čas,
jak studánky kdes v lesním klínu
se netkne vichr ani mráz.

Ať padá sníh a vichr ječí
a listí rve a mrazí květ, —
studánka čistá, — a jen větší
kus nebe v ní je uvidět.

III.

NA svého dětství obraz živý
teď, matko, vzpomínám,
té každé černé chleba skývy,
již krájela jsi nám.

Jak z mlatu k nám jsi odbíhala,
kde ubyl jeden cep;
ty's každé zrnko sila, žala
a mísila z něj chléb.

Tak stála jsi tu usmívavá
a pravila jsi než:
»Nám boží ruka požehnává,
vám, děti, žehnej též!«

Ba že se role nezastkvěla
tak rosou v letní čas,
co skráplo jí tam s tvého čela,
než chlebem byl ten klas.

IV.

NEŽ slunko vyšlo nad horu,
ty's byla na nohou
a nesložila ruce v klín,
co jen šlo oblohou.

A na večer když do rosy
zasvitlo z červánků,
ty's do polí šla poslechnout
si píseň skřivánků.

V.

AČ bys byla v okamžení
dala ráda za mne žití,
hořký kalich utrpení
nemohla's mi, matko, vzíti.

Kéž bych však, když bolest raní,
jako ty moh' žitím spěti:
čím stih' Bůh, nést bez reptání
a čím lidé, — odpouštěti.

VI.

CO moudrost lidská od počátku
i dnes co hledá věda mdlá,
to's, matko, ty ve světa zmatku
svou prostou vírou nalezla.

Kam pochybovač nestih' v muce
nad úhor žití vyprahlý,
tam v modlitbách tvé spjaté ruce
v své důvěrnosti dosáhly.

Co taje žití tobě byly?
v svém srdci lásku, dobrotu,
zde všecko nést jsi našla síly
a víc-li třeba k životu?

Mír v duši, prachu žití čista,
když skončil den tvůj poslední,
ty's tichá šla, v své víře jista,
že z noci té se rozední.

VII.

TĚŠILO tě žití,
jeho ruch a jas,
tam, kde jiný zoufal,
sílu nalezla's.

Těšilo tě slunce,
v sadu květů běl,
slyšela's v něm ráda
ptáče, bzukot včel.

Těšili tě lidé,
srdce, kde byl vznět,
i srdečná kniha
do posledních let.

Ráda měla's všechno,
i ten žití stesk,
do něhož ti zářil
smíru plný lesk.

Brala jsi to všechno,
jak to může být,
a teď vím, že v hrobě
ráda máš svůj klid.

VIII.

UČILA'S mne se modlit
po prvním dětském slovu
a když jsem zapomínal,
mne učila's to znovu.

Když zapomněl jsem zcela
tím pustem v srdci, v lebi,
tvé modlitby tak vroucně
se za mne nesly k nebi.

A teď kdy rozpomenu
se tebe v štěstí, muce,
jak druhdy na tvém klínu,
zas, matko, sepnu ruce.

IX.

TAK mnoho, za čím v nepokoji
svět pachtí se tak horečně,
sám dobyl jsem po těžkém boji,
neb nalezl jsem bezděčně.

A když jsem k tobě přišel domů,
jak bude to, jsem předzvídal:
ty's naslouchala všemu tomu
a zrak tvůj ptal se: — »Dál, co dál?«

Ty's hleděla v mou bledou líci,
jak brázdil ji ten světa vír;
teď rozumím, co's chtěla říci:
Ó tak, — jen u tebe byl mír!

X.

PO práci a po klopotě
už ty ruce v míru spjaty;
jinak, — jako ve životě, —
na tvé líci pokoj svatý.

Ve své rakvi, v stínu květů,
na rtech úsměv, tak jsi spala,
jakobys, — už z jiných světů, —
krásného cos poslouchala.

XI.

KVĚT bílý staré na jabloni
na hlavě tvé byl vlasu sníh
a tam co v slunci včel se honí,
to myšlenkových včelek po ní
létalo v záři očí tvých.

* *
*

Květ jinovatky stříbrostkvělý
ti splýval do brv mrákavy,
kde slunce shaslo; — a ty včely
tak do jediné odletěly
kams do neznámé dálavy.

✲

XII.

MŮJ žal už není jako v mládí,
jak bystřeň v bouři divoké,
jež břehy rve a střemhlav pádí
kams do propasti hluboké.

Teď v hlubinách jak vír když vznikne
a mořem tiše zatočí
a loď když stáhne, sotva vstřikne
mi jednu krůpěj do očí.

✲

XIII.

VLAŠTOVKY když odlétaly
hleděla jsi ještě na ně:
»Mnoho štěstí« — řekla's — »v dáli,
vraťte se nám hezky ranně!«

Vlaštovky z pod našich stájí
tebe jistě dobře znaly
a žeť jistě v dálném kraji
na tebe si vzpomínaly.

Nenajdou už na nádvoří
tvoji hlavu posněženou; —
oblétnou a zašvitoří,
postesknou a zapomenou.

XIV.

SLUNÉČKO, ještě kolikrát,
jak půjdeš přes hory, doly,
v náš kvetoucí zasvitneš sad
a potom budeš zapadat
tam u hřbitova za topoly?

Slunéčko, ještě kolik jar
vkoukneš, kde jabloň se kloní,
jak nás tu sedí ještě pár,
však jeden schází zas, jenž stár,
či mlád zde sedal ještě loni?

Sluníčko, ještě kolikrát
a koho z nás v tom najdeš sadě,
než cizí kdos tu bude stát
a za topoly zapadat
ty budeš, kde už spíme pohromadě? —

XV.

CO nyní jsi v tom světě jiném,
ať u andělů světicí,
ať atom, jenž se vrátil zhynem
zpět v dílnu Boha zářící,

ať amarantů vůní sladkou
už zapomněla's, co jsme my,
mně stále budeš pouze matkou,
jen to, čím byla's na zemi.

A myslím na tě, mluvím k tobě
jak u tvých nohou v mladosti,
když tiskla jsi mou hlavu k sobě
i v radosti i žalosti.

A vzdálena už buď si všeho
na naší pouti setmělé, —
já cítím tlukot srdce tvého
a tvoje slzy na čele.

XVI.

NE, ty bys mi nezazlela,
jen bys usmála se vlídně,
jako když jsi u nás dlela,
na tvůj hrob že hledím klidně.

Vždyť tak klidnou, bez vší bázně
jsem tě slýchal hovořiti
s Tím, jenž radost dal i strázně
a jenž stvořil smrt i žití.

XVII.

(Svému otci.)

Ó dítek žal! — k těm, co má rád
se vrátí ten i ten;
však ty's tu večer zůstal stát
jak rozštěpený kmen.

Let padesát, u skráně skráň,
znát každý srdce chvit,
let padesát jít v dlani dlaň
a pak se rozejít! —

Mráz duje ve tvé šediny,
mráz pod tvůj prázdný krov,
jak zbyl's tu, samojediný
bez slz a beze slov.

XVIII.

TY naše zvony duní jen a zní
v úsvitu ranním, v soumrak večerní;
těch věžních hodin tlukot kovový
zní v noc i den v tvůj poklid hrobový.

Dál budou zvony dunět přes tvůj rov,
rok, věky, — kdys však stichne puklý kov
i hodiny; však čas nebude stát
a ty jen budeš spát a spát a spát.

A pokolení přejdou, roj a roj
a bude smích a pláč a skřek a boj
a bude život, smrt a bouř a tiš, —
ty budeš spát a tím se nezbudíš.

A aeony až přejdou, z nebes hvězd
prach zbude jen a tříšť, — co ti to jest?
Trub andělských až k Soudu zavzní ryk,
vstaneš jak ten, kdo beze snů spal mžik.

III.

DVĚ SLOKY.

V dlaň jabloňových květů na souvrati,
jak srazila je v noci bouře náhlá,
a zvadly,
jsem nasbíral za mládí svého jitra,
tak plných rosy, čerstvé vůně ranní.

Teď jinovatky bílé květy padly
mi do ruky se stromu mého nitra,
kde dech se nehnul, rosa nezavláhla;
a jak tak mrazí na té duté dlani,
je vítr chvátí.

PÍSEŇ.

MY květuplným jarním dnem
jsme spolu šli jak snem, jak snem,
kukačka kukala v dáli.

Ty's řekla: »Hleď, u našich cest
tak věčně bude štěstí kvést.« —
Kukačka kukala v dáli.

Seď motýlek na květný stvol
a vlaštovka se mihla kol;
kukačka kukala v dáli.

A sotva motýl křídla zveď,
ta vlaštovka ho chytla hned;
kukačka kukala v dáli.

Já po letech zas bloudil tam,
tak sám a sám, tak sám a sám;
kukačka kukala v dáli.

Byl květuplný jarní den;
to všechno prchlo jako sen.
Kukačka kukala v dáli.

SUCHÁ VĚTEV.

SUCHÁ větev, jak se sklání,
kdo by o ni s jara dbal?
nemaje co vzíti na ní
i ten vítr letí dál.

Listy žádné, květy žádné,
ač jich plna každá snět;
má jen květ, co na ni padne,
a ten vítr vezme hned.

Ni té rosy, list co smáčí,
její sněti neznají,
opuštěné hnízdo ptačí
to je vše, co zbývá jí.

Sadař kolem chodí denně,
zapomenul na ni tam;
počká s ní až do jeseně,
neb ji vítr zlomí sám.

Vlaštovky jen usedají
tam, když západ zahoří,
a o dálném, dálném kraji
sladce tak jí hovoří.

PÍSEŇ.

KDYŽ jsme se loučili,
byl smutný den,
sluníčko nemohlo
z pod mraků ven; —
nemohlo, nechtělo,
mně také zatmělo
v zraku se jen.

Když jsme se loučili,
byl taký chlad,
ani jsi nemohl
ruku mi dát;

tak v němém rozchodu
ty jsi šel k východu,
já na západ.

A teď si nepůjdem
už nikdy vstříc,
a teď si nemáme
slůvka co říc' —
Tobě snad do žití
znov' slunko zasvítí,
mně nikdy víc.

SEN LÁSKY.

— Pět dívčích písní. —

I.

TAK vešla láska v duši mou,
jak píseň skřivánka plesná,
když pod oblohou blankytnou
v kraj náhle zadýchá vesna.

Když lupen raší na keři
a všechno plno je snění
a člověk rád tak uvěří,
že v světě bolesti není.

Sám jako ve snu hledíš tak
a ruka k srdci se tiskne
a nevidíš, jak z pod oblak
tam v dáli náhle se blýskne.

II.

SVOU ruku v ruce mojí
nech ještě chvilku dlít,
to duši upokojí,
nech o lásce mne snít.

Jak děcko snít, než dají
je podvečerem spat
a o čarovném kraji
mu začnou povídat.

A jak se hvězdy jeví,
v tmu děcko hledí ven
a věří vše a neví,
že pohádka to jen.

III.

POVÍDEJ mi, povídej
pohádku tu znova,
jak se k matce vrátila
žena vodníkova.
Na kadeři chaluhy,
v šatu písek rmutný
a nad líci ubledlou
pohled k smrti smutný.

Povídej mi, povídej,
ale jen tak tiše,
co ji opět lákalo
do té vodní říše
na to srdce ledové
s tváří ustrnulou;
a jak ráno na břehu
našli utonulou.

IV.

NA prsa tvá svou chýlím skráň,
ty v bouři žití chraň mne, chraň
tím drahým srdcem svojím!
Ty's mohutný a silný kmen,
já útlý břečťan, tebou jen
buď klesám, nebo stojím.

A do očí mi přímo hleď
a řekni, máš-li rád mne teď,
jak srdce mé to žádá
se k tvému tulíc bezděky:
ne dnes, ne zítra, — na věky,
jak tebe já mám ráda?

Ne, — neříkej mi ani hles,
vždyť nevíš sám, co štěstím dnes
zdaž zítra nezlomí tě! —
Já, šťastna dnes, neptám se víc,
na prsa tvá svou tisknu líc
a věřím ti jak dítě.

V.

MNĚ zdálo se dnes o jezeru
ve hvozdě hlubokém,
svit měsíčný plál v pološeru
na nebi vysokém.

A světlé mlhy vystoupily
a táhly přes vodu
jak družiček sbor sněhobílý
v svatebním průvodu.

Dvě borovice tmavé stály
jak věže kostela
a vítr táh', jak varhan z dáli
by hudba zazněla.

Tu náhle jak by někdo vzkřiknul
v bolesti divoké;
a v ráz svatební průvod zniknul
do tůně hluboké.

ZIMNÍ SLUNCE.

ZIMNÍ slunce bledě svítá
šedou mlhou v smutný sad,
každá větev jíním zkvítá
a z těch květů vane chlad.

Je tak ticho, teskno všude,
v síni teskno také tak;
v krbu doutná uhlí rudé
v zamyšlený, vlhký zrak.

Duše plna vzpomínání
na tak mnohý zmrzlý květ,
na rtech teskné pousmání:
bledé slunce zašlých let. —

SNÍH NA VŠEM.

SNÍH na všem venku, mráz je a chlad,
na stromech třpytí se jíní,
však vesny paprslek slunečný pad'
zas prvně na stěnu v síni.

Tam obraz vybledlý visí tak tich,
hruď chví se, jak ho jen zočí; —
ten zlatý paprslek ve vás se mih',
vy oči, tesklivé oči!

Zapadlý život probouzí zas,
tak dávno, dávno už shaslý,
umrzlé slzy, úsměvu jas
v těch brvách jak by se třásly.

A tak ten paprslek do síně pad',
jak duch když potichu vkročí. —
Ó na všem už jíní mráz je a chlad,
vy oči, tesklivé oči!

MOŘE BOUŘÍ.

MOŘE bouří, vichr duje
od života skal,
s někým, kdo ti drahým, pluje
loďka v mhavou dál.

A jak s břehu hledíš za ní,
víc-li můžeš dát,
než to: S Bohem! — Na shledání
jednou, — někde, — snad!

A kdyby ti všecko vzala
bouř, — co platno lkát;
jak ta němá, nahá skála
musíš stát a stát.

Dál, byť skálu rvalo v kusy,
moře bude hřmít:
loďka mizí, srdce musí
jít ji nechat, jít.

MRTVÍ NEŽADONÍ.

MRTVÍ nežadoní,
mrtví jsou tak přímí;
zajdou pro svůj obol
s rysy kamennými.

Co jsi zůstal dlužen,
čím's jim dělal muku,
přijdou nevoláni,
nastavují ruku.

Jejich němé rety
nepohnou se k díku,
chladny, jak ta zašlá
jména na pomníku.

DOMA.

TAK po časech zas přišel jsem
k rodnému prahu,
po bludných cestách přec jen tam
jsem našel dráhu.

Má matka už mne nevítá,
a v zem se chýlí
můj starý otec, a já sám
už vlas mám bílý.

Má sestra bratra podobu
v mých rysech hledá
a jenom ruku tiskne mi,
jak za stůl sedá.

Tak to tu všecko zapadlo,
jak zřím to znovu;
jen cestka vyšlapána hloub'
tam ke hřbitovu.

DVĚ TERCINY.

Z propastí noci táhlo mne to vzhůru
vždy výš' a výše, blíž ku světla zdroji,
až slech' jsem z dálky zpěv andělských kůrů.

Však noci stín a stesk zbyl v duši mojí,
dar země, z ráje vyhostěné matky;
těm v ráji byl jsem cizí; — k matce svojí,

prach do prachu, se mlčky vracím zpátky.

NA SKÁLU ŽITÍ . . .

NA skálu žití tluč a tluč
do vyprahlého křemene;
jen trpěliv se čekat uč
a dokopáš sc pramene!

Ba snad, — jak čelo vlhčí znoj,
i zrnko zlata zablyskne;
snad, — snad, — však proudem slzí zdroj
z ní dozajista vytryskne.

SPOLU.

S tím už se nějak smíříme,
že jsme jen jako květ v poli,
ale to hořké loučení,
to srdce svírá, to bolí.

Dva ptáci v hnízdě jediném,
dva listy na žití stvolu,
dvě srdce, když už to musí být,
že rázem nestichnou spolu!

ZAPOMEŇ.

ŠEPTAL tisu tmavý peň:
»Jenom jdi a zapomeň;
srdce mladé, unavené,
jak tu mého u kořene
dřímá už svůj věčný sen,
to už také nevzpomene.«

Stál jsem dlouho, nemoh' jít,
nemoh' tomu uvěřit,
co ten tmavý šeptal peň;
šeptal stále: »Zapomeň!«
až jsem řekl: Zapomenu,
nevrátím se nikdy zpět;
mezi námi bude ležet
šerý, pustý, prázdný svět.

PÍSEŇ.

(K sonetu Christiny Rossettiové.)

AŽ tráva na mém hrobě
růst bude v jarní čas,
kde uvidíš kvést růži,
si na mne vzpomeň zas.

Ty porosené růže,
tak mnohou jsi mi dal.
Však jestli zapomeneš,
jen proto neměj žal.

Neb, chtěla bych tam dole,
— sen kdyby se tam snil, —
spíš', abys zapomenul,
než abys smuten byl.

DOPOVÍDÁNO.

U krbu mrazno,
louč dávno splána,
pohádka žití
dopovídána.

Postavy, stíny,
kol ještě táhnou,
za nimi oči
hledí a vlahnou.

V dál jak se nesou
v měsíčném svitu
podzimní, šedou
mhou po pažitu.

Se mhou a se tmou
vše už je stkáno.
Co ještě čekat?
Dopovídáno.

ČERVÁNEK SHAS'.

ČERVÁNEK shas' a vane chlad
a čas je jít a čas je spat,
ať jde kdo nerad, nebo rád.

Jdeš rád, či nerad? — což já znám,
já vím jen, že jde každý sám
a každý jde a neví kam.

Já vidím jen se hvězdy mžít
a vidím v trávě rosy třpyt;
to slzy těch, kdo musí zbýt.

A kéž by každý z jdoucích těch
jen ticho šel jak vánku dech,
by nikdo stesku nezaslech'.

Tak, se stromu jak padá květ,
jak padá strom pod tíži let,
neb jedním bleskem sražen hned!

Co, hrstko prachu, žehráš tak?
o co jsi víc, než v poli pták
a o co víc, než letní mrak?

Co, hrstko prachu, víc chceš mít,
než po práci a pláči klid?
kdo přišel, ten zas musí jít.

A za tebou když smrt i svět,
rci, zda bys chtěl se vrátit zpět? —
Co nechceš tomu rozumět?

RŮŽOVÉ LISTÍ.

Sl. Marii Haunerové.

HRSTKA listí růžového
na mém stolku leží, svadá,
paprsk slunce říjnového
naň jak zlatý úsměv padá.

Kytkou ruži v rosy třpytě
poslala's mi pozdravení;
ach, to byl, mé dobré dítě,
pozdrav jara podjeseni.

Jak tu nachem v rosy znoji
ve své čisté krásc plály,
na tak mnohou růži moji
vesny mé mi vzpomínaly.

Teď se na nich listy chvějí,
spadají a barvu ztrácí,
krůpějí tak po krůpěji
srdce žitím vykrvácí.

A mé růže krvorudé
dávno již, tak dávno zvadly,
kam se dívám, všude, všude
zlomen stvol a listy spadly.

A jak letí v sněžné pláně,
sotva vím, že někdy kvetly;
však tvůj dětský úsměv na ně
padl přec jak paprsk světlý.

STARÝ BRACHU!

Jaroslavu Vrchlickému.

STÁRNEM, brachu! — vlasy šednou,
noha váhá, líce blednou,
z květných luhů jde to k srázu;
tam, kde kvetly růže v nachu,
kývá proutek zimostrázu,
— ano, brachu!

Mnohou míli šli jsme spolu
v radosti a práci, v bolu,
v slunci, — teď se připozdívá;
mnohý krásný sen jsme snili,
přec jen z něho úsměv zbývá,
brachu milý!

Trním cesta šla a kvítím,
já byl prostý poutník žitím,
nad zemí tvůj duch se tratil,
ale s tím, co má jen země:
s kusem lásky vždy se's vrátil,
bratře, ke mně.

A ty víš, co dá to síly!
Slunce mé se v západ chýlí; —
než se za ním křídla zvednou,
že's mne rád měl v žití prachu,
řekni mi to ještě jednou,
starý brachu!

ČMELÁK.

CELÝ boží dlouhý den
nad papíry jako mol,
ani pohled z okna ven,
až jde z toho hlava kol.

Oknem slunko zableskne —
teď už toho, brachu, nech;
přece jenom zasteskne
člověku se po lidech.

Zde však není veselo,
kam pak sem by zašel host;
jednomu se nechtělo,
druhý má sám svého dost.

Mlč, ty starý mrzuto,
co pak jsi to zahučel?
Věru, sotva řeknu to,
host pod oknem zabzučel.

Potom hezky zaklepal
do zavřené vyhlídky:
čmelák! — kde pak se tu vzal?
ah, — na okně na kytky!

Nu, jen dále, — vzácný host,
a tak z dálky, zrovna dnes!
Co pak dělá venku hvozd,
co pak dělá naše mez?

Bručí, bručí, — divný druh,
jako starý kamarád;
nahučí ti toho v sluch,
ale máš ho přece rád.

Dík, bručále rozmilý!
ač jen mžik jsi poseděl:
ani bych byl, pochvíli,
že tam jaro, nevěděl!

✡

A NOS AMOURS.

Václavu hraběti z Kounic.

A nos amours! — můj příteli,
jak naše sklenky zazněly
v té zlaté mládí době!
Když ten pil Frankské svobodě,
ten velkým mužům v národě,
my v koutku ťukli sobě:
A nos amours!

A nos amours! — víš, Lucilla
jak tobě srdce rozryla
svým blesknym, černým okem?
Ty's jako stín jí chodil v sled,
já dýku sobě koupil hned,
to na souboj s tvým sokem! —
Oh, l'âge d'amour!

Měla tě ráda, — vzal ji sok
a minul potom mnohý rok,
než opět jsme ji shledli;
tak byla smutná, uchřadlá,
zrak vyplakán, tvář zapadlá,
jak s manželem se vedli —
Adieu l'amour!

Však láska děv jest jitro jen,
den zářivý jest láska žen,
tak milý a tak sladký —
my oba šťastni byli tak,
leč před večerem přišel mrak,
svit štěstí byl tak krátký —
Ah, nos amours!

Tam po tvých lesích kvete vřes, —
mně je to všechno jako dnes,
ač nad žitím se stmívá;
však nejkrásnější z vidin všech
nás dosud blaží v našich snech,
jak den se připozdívá —
Ce songe d'amour!

To život nebyl veselý,
však po letech zas, příteli,
jak vzpomínáme spolu:
ten pohár zde plať životu,
ten našich srdcí tlukotu
a ten ve štěstí, bolu
à nos amours!

VERŠE.

SLYŠ, vítr v listí šelestí; —
to pohádka je o štěstí:
ji sotva dechne do snětí
a už s ní v dálku odletí.

* *
*

Žes osudu pad' do rány,
co, brachu, tě to tak rmoutí?
dřív nebo později dopadne
každého na žití pouti.

On osud jest, by vítězil,
ty člověk, abysi klesl,
a dosti jsi mu vzdoroval,
když's rány bez nářku nesl.

*   *
*

Naděj seješ, stesk se rodí,
klasy rychle metají,
někdo ještě koukol hodí
na brázdu ti potají.

Někomu tě, brachu, líto,
jiným při tom do smíchu.
A co dělat? Sežni si to
sám a hezky potichu.

*   *
*

Tak někdy myslím na vás, veršů řádky,
z mé síně než se rozletíte v svět,
kde hovor váš as komu bude sladký,
kde na brvách se budou slzy chvět.

Zář úsměvu i smutku roušku temnou
jim ve tvář kladu stoje opodál; —
jak mnohý bude smát se, tesknit se mnou
— a v žití by mi vody nepodal!

SILEN BUĎ.

SILEN buď a nepovol,
jsi-li v lese žití dub;
jsi-li pouze trávy stvol,
schyl se, ale neustup.

Dub anebo třeslice,
drž se půdy, kde jsi vzrost’:
zlomí-li tě vichřice,
žil’s jak muž — a to je dost.

ZLÝ ČLOVĚK.

ZLÝ člověk vešel přes můj prah
a řek’: »Dej sem, co tvého jest!«
Vzal skývu mou a vzal mou čest
a co mi svato, šlapal v prach.
Já naň se díval jako v snách
a řekl, mysle, že to trest:
»Kde vina má, a nač tvá pěst?«
A on jen znovu ruku vztáh’.

On šel; já zůstal sám a chud
a před lidi mi bylo stud;
tak věru smutno dále žít.
Tu v svoje srdce pohleď’ jsem
a tolik míru bylo v něm: —
ten člověk zlý mi nemoh’ vzít.

NEPŘÍTEL.

VE chvíli klidu, v jizbě osamělé,
když vše, co cítíme, je lad a vděk,
se zjeví tvář našeho nepřítele
a v zrak nám hledí jeho pošklebek.

To v srdci bodne; — a jako když dechne
na poušti vítr v náhlém nárazu
do fata-morgany, tak z duše všechné
to vidmo prchá rajských obrazů.

Rty sevrou se a hrdlo žlučí chutná. —
Tu náhle jak by anděl síní spěl;
má zrcadlo a šeptne: »Duše rmutná,
sem pohledni, — kdo tady nepřítel?«

SVÉ ŽENĚ.

I.

ŠLA jsi za mnou krok co krok
jako za tím, kříž kdo nese,
pod ním klesá a se třese,
šla jsi za mnou rok co rok.

Mnohá rána, mnohý šleh,
mně jenž platil, v tvou pad' líci
a kde vzkřik' můj ret se chvící,
z tvých nevyšel ani vzdech.

Kde jsem zoufal, klesal již,
kde se moje noha smekla,
než jsem padl, ty jsi klekla,
na plece mou vzala tíž. —

Oba prach! — já hleděl v zem,
prach, jenž znov' se k prachu hlásí;
a ty vzhůru hleděla jsi,
silna v tom, co božské v něm.

II.

CHCI lásku tvou, chci tebou žít
tak čistší, lepší, nežli jsem,
chci, abys měla v duši klid,
jejž sám necítím v srdci svém.

Do žití vln, jak bouřně jdou,
buď láska tvá ti pevný člun
a mně kde vše je záhadou,
buď světlem ti do temných run.

A tam neb tam pluj naposled,
buď šťastna aspoň ve svých snech
a mne, — ať život plný běd,
s ním smířil úsměv na tvých rtech.

III.

TY'S drahokamů neměla,
jež v obdiv nosí,
však měla's perel na tisíc,
to perel z rosy.

Kol šíje jsem jich navěsil
i kol tvých skrání, —
ty's brala každou jedinou
tak bez reptání.

A hlavu svou jak chýlila
jsi k srdci mému,
mně byla's jako světice
v slz diademu.

IV.

TVŮJ úsměv každou ránu zhojí:
jest můj!
Ty's při mně stála v každém boji;
dál stůj. —

Svou věrnou ruku v mdloby chvíli
mi dej;
a klid, až hlava má se schýlí,
mi přej.

PÍSEŇ.

ZASVITLO slunko na luh i les
a zlatí pole i lada,
mně také jeho záře dnes
tak hluboko do duše padá.

Všude je takový nebeský klid,
vše kvete, plesá a jásá,
mé srdce, mé srdce, nač tesklivo být,
tvá též je všecka ta krása!

A byť to bylo jen krátký mžik,
jen úsměv, o němž se snilo, —
ó slunce, ó kráso, i za sen měj dík,
v němž chvilku blaze se žilo!

SVÉ DCEŘI.

I.

HLAVIČKO milá
jak čistý květ,
jehož se netknul
svým prachem svět, —
hlavičko snivá a mlčenlivá,
když máš co vytrpět!

Hlavičko drahá,
co mám ti říc' —
zdali tě rád mám?
Ó radši nic,
hlavičko drahá! — má ruka sahá
po tvé, — nic víc.

Hlavičko dobrá,
jen Bůh tě chraň!
kde otec tvůj zbloudil,
ty pevna staň,
hlavičko mladá! — a někdy ráda
si vzpomeň naň.

II.

Ó, směj se, směj! — chci slyšet smích,
jak hrdličku když po lesích
jsem jarem slýchal se smát.

To duše hudba bezděčná,
pravá, jak slza srdečná —
mám obě z duše tak rád!

DO ALBA.

Sl. Marii Haunerové.

NÁŠ den v dvou soumraků jest náručí,
z nichž jitřní plný blednoucích je hvězd,
jež ztrácejí se jedna po druhé,
jak slunce žití vzchází v klopotný
a žhoucí svit. — To naše naděje
a mladé sny.

— A kéž pak na večer,
v tom druhém soumraku, kde po práci
v klín ruce skládáme a k nebesům
svůj upíráme zrak, — se objeví
nám naše skutky za ty hvězdy zašlé
a v záři skvělejší, jak dole zem
se hloubí v noc.

MEZI KNIHAMI.

BYL podzimkový, šerý den
a těžký stesk mi v duši leh',
tu náhle padl do oken
svit sluneční a v řady kněh.

Tak stály tady nehnutě,
kmen podle kmenu, — duchů les,
jímž jako orlí perutě
se myšlenkový šelest nes'.

A paprsk slunce na ně paď
  jak v starých dubů kořeny;
ten tam byl stesk a nesoulad,
  já viděl prales vznešený.

Ten lidstva velkých duchů bor,
  jak hledí ve svých myšlenkách
tak nepoddajně v žití spor.
  A nesmrtelna dech jím táh'.

JANU NERUDOVI.

V srpnu 1891.

ZDE silný paď po těžkém boji mnohém. —
Stesk tichne, na brvách schne slza v trysk-
nutí...
Ó vůdce, vůdce náš, to němé dává s Bohem
ti bojovníků řad, — jen v ruky stisknutí.

Nad prsa vychladlá svůj prapor kloní pluky,
z pod tvého řine krev, jak sníh se čelo stkví:
ty české barvy smrt ti nevyrvala z ruky,
jež tebe vedly v boj a kynou k vítězství.

Krev srdce za tvůj lid, sníh čela v boji žití,
ó vůdce, vůdce náš, jak ležíš tu tak tich,
»V před!« — bouřným pochodem tvé velké
srdce bíti
tvých věrných slyší tém z těch prsou mohutných.

Až budou zástupy kol tvého táhnout rovu
a zazní v český luh to břeskem od polnic
a písní svobody řeč bude děl a kovu:
tvé srdce železné jí bude dunět vstříc.

ANIMA PIA.

(Marii Červinkové-Riegrové
† 19. 1. 1895.)

NUŽE tedy odešla jsi,
věčný mír pad' na tvé řasy,
duše zbožná, tichá, milá,
ty, co's jenom dobro sila
a nikoho nezranila.

Boží mír je na tvé skráni,
světa vděk a pohrdání,
bolu osten, štěstí, touhy,
celý žití zápas dlouhý
jsou ti jenom sen už pouhý.

Anděl míru sletnuv s výše
do tváře ti dechnul tiše
a ty šla jsi bez zdráhání,
Hospodin kde dává spaní
těm, kdož Jím jsou milováni.

Na hrob však zde milované
těžká, vřelá slza kane
těch, jimž ty jsi anděl byla,
ty, co's jenom dobro sila
a nikoho nezranila.

ZLATÁ ČÍŠE.

TÉ číše žití nedržím se křečovitě
a pryč ji neházím jak rozmazlené dítě,
když, dřív co vršito,
je dopito.

I prázdný pohár má, když zlatý byl, své vnady,
třpyt zjevů minulých mu na dně vidět všady
tak stkvoucích jako dřív,
jak hledíš sniv.

Sny opřádán tak duch se do nich vhřiží,
že nezříš Stín, jenž soumrakem se blíží
a vlídně z ruky číš'
ti vymk', než zvíš.

V ZIMNÍM SOUMRAKU.

CHOCHOLOUŠ stýská na dvoře,
střechy jsou šedivy mrazem,
nebe je šedé oblaky,
sníh zvolna polétá na zem.

Zamženým oknem dívám se ven,
kde stojí bezlistá líska;
jde soumrak v prosincový den, —
chocholouš stýská.

Co nám zde v teplé světnici,
jsme jako v hnízdečku v peří,
vesele v kamnech praská louč
a plápolá večerní šeří;
na plotně doutná jalovec,
jablíčko na peci zpívá
a je nám tak milo a teskno přec,
jak venku se stmívá.

Stmívá se valem, jak ten sníh
se měkce na střechy sází;
to chvíle, kde se vzpomíná
těch, kteří u krbu schází,
kde vzpomíná se dávných let
a každé blažené chvíle —
chocholouš stesknul naposled,
sníh na vše padá tak bíle.

VZCHOP SE K ŽITÍ.

Ohlas k »Žalmu života«.

Tell me not in mournful numbers,
life is but an empty dream . . .
H. W. Longfellow.

VZCHOP se k žití, hlavu vzhůru,
bojuj, když jsi v světě už,
blesk a blesk ať kříží chmuru,
to jsou živly, — ty jsi muž!

Po naději naděj' v žití
ať si trhá vichru svist,
doufej, dokud slunce svítí
na jediný žlutý list.

Spadne též, — to býti musí;
jeseň čeká na svůj lup,
klidně však, ač větve v kusy,
na sekeru čeká dub.

Ve světě když po všem veta,
ty si klidně řekni: Jest! —
zoufat umí každý sketa,
muž jen žití břímě nést.

S nadějemi, bez nadějí,
smrť se neptá, všem dá klid;
buď si, — to je práce její,
tvá je, dokud živ jsi, žít.

V duši jasno, v srdci sílu,
nezahazuj v bitvě zbraň,
stále vzhůru, stále k dílu,
dokud dýcháš, neustaň!

Posléz, když tě bouře zchvátí,
padni, — jako každý pad'; —
uměl's-li však v bouři státi,
můžeš klidně umírat.

IV.

ODSOUZENCI.

Jul. Zeyerovi.

DVA odsouzenci, oba bez viny,
šli k poslednímu svému osudu. —
Jak bratr druhu druh byl podoben
a po jedné šli cestě životem
v radosti, žalu, v touhách, zápasech
až k bráně té, kde čekala je smrt.

A oba šli ve stráži průvodu
a kolem cesty nepřehledný dav
se lidu černal, zpola ztrnulý
a přece vděčen tomu divadlu
a každý rád, že on to není sám.

A první šel a ve tváři byl bled
a v jeho zraku bylo zoufání
a jak tu šel, stál žebrák u cesty
tak bledý, zoufanlivý jako on
a ztýrán bídou, zmořen nemocí
a přeje si, by jeho stihla smrt.
Však odsouzenec jemu záviděl
tu jiskru života a udeřil

jej pohledem tak plným hořkosti
v tu starou, umřít nemohoucí tvář.
A klnul slunci, které svítit můž'
na vše, co žije, on když umírá,
a klnul Bohu, jenž to žití dal,
a tak s tou kletbou v duši dokonal. —

A jeho soudruh s tváří ubledlou
touž cestou bral se; — ve zraku měl klid
jsa v to, co býti musí, odevzdán.
A podle cesty kvetly jabloně
a s větve, jak se tváře dotkla mu,
si utrh' květ a zadíval se naň.
A stálo též tu děcko spuštěné,
jež tomu všemu nerozumělo
a kterému ten s květem zdál se být
všech nejvlídnějším, co jich kolem šlo,
a zavolalo na něj: »Dej mi květ!«
A on jej děcku hodil s úsměvem.
A potom rozhlednul se po kraji
na modré lesy, pole úrodná,
jak slunce koupalo je v zlatou zář
a v záři míhaly se vlaštovky.
S tím zemřel pohledem.

* *
*

Jsme souzeni
a neodvratný osud čeká nás.
Ten s kletbou mu a nářkem kráčí vstříc
a ve tvář bije pravdu života,
kde bědna jest, ji čině bědnější. —

Ten cestou trudnou utrhne si květ,
jenž roste všude, k rtům jej přitiskne
a v smíru, s úsměvem jej hodí těm,
— snad za hračku jen, vždy však v útěchu, —
jichž ruka nemůže ho dosáhnout;

Z těch odsouzenců dvou, kým lépe být?

TŘI POSTAVY.

ŠLO štěstí přes hory, doly
samo nevědouc kam,
a z klasu zlatého trolí
zrnka semo i tam.

Za štěstím, rozsévku v klínu,
pošklebný vlekl se druh
a přehoušlí rozséval blínu
na hory, doly a luh.

A za ním, setba jak hustá,
spěl s pluhem nemluvný Stín
a zaoral vše, co kde vzrůstá,
v hluboký země klín.

MATKA.

Paní Miladě Ottové.

NA břehu Gangy, v svatou hledě řeku,
v chrámovém háji, v odříkání světa
žil zbožný Brahmin tiše dlouhá léta. —
Smrt odjala mu ženu v mladém věku,

však srdce jeho pouze jednou kvetlo
a s žití krbu ztrativ oheň, světlo,
dál dny své trávil v zbožném rozjímání
a čekal jenom sám, až půjde za ní.
Leč tlukot srdce neutlumíš v těle
a na sto zámků uzavři je všude,
po družném srdci věčně toužit bude,
neb ani bůh žít nemoh' osaměle.

Tak, proživ roky smutkem zachmuřené,
když padala mu na vlas jinovatka,
zas na zem upřel zraky zamlžené:
dva poklady mu zbyly drahocenné,
to přítel z mladosti a stará matka.

Stál přítel věrně vždy po jeho boku
a neproměněn během dlouhých roků,
ač pomíjel ho zrak se žalem tmící;
jak drahokam byl v temné šperkovnici
skryt po leta; — když zas ji otvíráme,
lesk dávný opět v hranolech se láme.

A matka v štěstí, žalu jenom stála
mu u srdce a mlčky milovala.

A po dvakrát, co takto žili spolu
u oltáře a u jednoho stolu,
duch nesvornosti mezi ně se vloudil
a dvakrát moudrý Brahmin takto soudil:
»Jest rodné matce syn nad život dražší
a věrný přítel, kde je k nalezení?
jej ztrativ, na vždy ztratíš, — však tím snazší,
kde větší láska, — jest i odpuštění.«

A dvakráte, ač v srdci červ mu hlodal,
— neb dobře věděl, máť že křivdu snáší, —
jí kývnul jen a jemu ruku podal.
A dvakráte, jak přítel lesem chodil,
uslyšel Brahmin jeho výkřik z chrámu,
a sám se vrhnul dravé šelmě v tlamu
a dvakrát od smrti jej osvobodil. —

A bylo to před jarním svátkem Šivy,
kdy poutníci sem přicházeli v davu
a přítel složil bohu na oslavu
zpěv nový; — lidské chvály žádostivý
jej po večeři čet', když byli sami.
Pak na odměnu čekal svojí práce.
»Ty první mluv,« děl Brahmin svojí matce.
A ona, v zamyšlení klonic hlavu
jen dí: »Jest na rtech lidských zbožné slovo
jak pára nad propasti hlubinami
a propastí je srdce člověkovo.«

A přítel hleděl kol jak pomatený
a Brahmin k jeho prsům hlavu nahnul
a řekl: »Nermuť se, je hlas to ženy,«
a proti matce hněvný ruku vztáhnul.
Leč v mžiku tom dlaň utít přál si spíše.

A ona vyšla z jizby plačíc tiše.

A Brahmin řek': »Jsou ženy jako děti
a nerozumějí, co bozi chtějí,
však po dvakrát jsem zranil duši její
a byla krutá dnes ta rána třetí.
A nelze tak mi vstoupit ku oltáři
s tou rukou kletou poskvrněnou hříchem;
a zítra ráno v první zory záři
přinesu oběť v lesním chrámu tichém

pramáti světa Máji, na očistu.
A sám a sám jít musím k tomu místu,
však ruka čistá, člověk láskou svatý
dřív' natrhati musí žluťák zlatý
a položit jej k prahu chrámovému,
neb s tím jen v ruce dále mohu jíti.
A žluťák zkvétá u tůně, kde sítí
a rákos roste na houštiny lemu
a každou noc tam tygr chodí píti.«

A přítel stál tu s pochýlenou skrání
a jako sníh by byl mu napad' v líce.
Pak hlavou kýv' a vyšel ze světnice
a v předsíni, jak šel, slech' tiché štkání. —

A celou noc pak na oslavu bohu
zněl v chrámech zpěv a hlaholil vřesk rohů
a v ohňů záři lidu stály sbory,
až na východě zrudnul pablesk zory.
A celou noc, až do té zory denní,
dlel Brahmin ve své jizbě na modlení,
a blednouti když začla hvězda ranní,
k pramáti chrámu bral se lesní tmání.

A ticho bylo vůkol mezi drvy
a přišel k chrámu na pahorku svahu
a zlatý žluťák ležel na tom prahu
a Brahmin vzkřik', — byltʼ žluťák zbrocen krví;
a od prahu, kde šerá houšť se tměla,
mokvala v trávě stopa zkrvavělá.
»Můj druh!« — vzkřik', »ty's přines' svaté kvítí,
já zhřešil jsem, ty za můj hřích dal's žití!«

A Brahmin chvěl se podoben jsa listu,
však vykonal svou oběť na očistu.

Pak z lesa pádil jako tygrem štvaný
a zajásal, neb z dálky podle stromu
stát viděl přítele u svého domu.
»Ó živ jsi!« zvolal, »druhu milovaný!«
a přítel hleděl k zemi rozpačitě.

Tu teprv Brahmin vzpomenul své matky
a na zem pad' a plakal jako dítě.

Leč ji už houští nevrátilo zpátky.

V KOUTKU U ZDI.

V koutku u zdi bez pomníku
pustý rov;
přivedlo sem děcko malé
slepou ženu na hřbitov.

Po hřbitově dítě skáče
jako pták, —
a ty slepé oči pláčou
hořce tak.

HORNICKÁ BALLADA.

TŘIKRÁTE v životě už sáhla na mne smrt
a stokrát číhala jak zhladovělý chrt,
já mrazný její dech jsem cítil v kostech svých
a její dutý zrak se ryl do zraků mých

a já se chvěl jak strom, v nějž mířil blesk v ten mžik;
on mimo sjel, — a já jsem neřek': Bohu dík!

* *
*

V propastech země,
ve věčných tmách
slyšel jsem temně
v skal útrobách
kamenné srdce,
kamenný tep:
já kopal a kopal
se k Ní pro svůj chléb.
Můj bratr stál vedle,
můj z mládí druh,
to srdce kamenné
mu též bilo v sluch.
Můj víc než bratr
se prokopal dřív; —
jej sdrtila skála,
já zůstal živ.

* *
*

Od chaty k chatě
kradla se jak stín;
nemocí chudých
porazil nás Hospodin.
V hrdle souš a v hlavě žeh
jako ve výhni,
v horečných jsem snech
ležel devět dní.

Anděl smrti na mne dých',
já slyšel nářek dětí svých;
pak v uších jako splav,
pak neslyšel jsem nic,
až, — byl, jak řekli, den to třetí,
svit pad' mi zas do zřítelnic.
Kdos cizí stál tu u mých hlav. —
Mrtvé byly moje děti,
má žena též;
a já byl zdráv.

* *
*

Pro černý diamant
jsem zas do šachty vstoup',
náš černý chleba
byl ještě hloub'.
Když nemohli se dokopat,
kdos vzkřikl: Ven!
a v bílý den
si vezmem, tma co nechce dát.
Rozbity stroje,
táhli jsme na ně,
co bílý chléb jedli
nám z černé dlaně.
Kol žito vlálo,
jejž netknul se srp,
a náhle z něj vstalo
vojska co chrp —
Já neměl dětí, neměl družky,
já rozhalil prsa,
já vystoup' z řad,
já vzkřikl: Palte!
Zahřměly pušky.

Já zůstal stát.
Každý můj druhý soudruh paď.

* *
*

Třikráte v životě již sáhla na mne smrt
a stokrát číhala jak zhladovělý chrt,
já mrazný její dech jsem cítil v kostech svých
a její dutý zrak se ryl do zraků mých,
a já se chvěl jak strom, v nějž mířil blesk v ten
mžik;
a mimo sjel a já jsem neřek': Bohu dík!

✡

MÁJOVÁ.

PERLÍK, hasák, šroub a dláto
do komory dnes ať letí,
máj nám sype v ruce zlato,
vystrojíme ženy, děti.

Vyjdem si jak na neděli,
jarní slunce dělá divy,
aby páni uviděli
také jednou, že jsme živi.

Stroje ani nedutají,
komín v huti zvolna dýmá,
páni v oknech poslouchají,
první jarní blesk jak hřímá.

✡

PÍSEŇ.

TO bylo v krásný jarní čas,
skřivánek zpíval, metal klas;
já měla modrou sukničku,
však otce ne, ni matičku. —
Ó jaro, ó mé jaro!

Můj starší bratr ten mne veď,
nás bylo doma krků pět;
červeně, bíle kvetl sad,
my vešli jsme do černých vrat.
Ó jaro, ó mé jaro!

Pan dozorce měl přísný zrak,
leč na mne pohleď vlídně tak:
»Sic ještě dítě, — ale vzrost —
a práce dost a práce dost.«
Ó jaro, ó mé jaro!

Mne postavili ke stroji,
pak v dozorcově pokoji
jsem uklízela tu a tam;
on byl tak stár a byl tak sám.
Ó jaro, ó mé jaro!

Můj bratr k tomu nebyl slep,
že jedla jsem s ním bílý chléb,
leč, kdo mne jiný uviděl,
ten každý mi tak záviděl —
Ó jaro, ó mé jaro!

Můj bratr řekl, — váz' mu hlas:
»Ty domů půjdeš k dětem zas
a k černé kůrce. — Děvče ctné...«
A já jsem řekla: Ne a ne!
Ó jaro, ó mé jaro!

A tak to přišlo, nevím jak —
Upíral každý na mne zrak,
jen bratr jak by neviděl,
snad že se za mne zastyděl —
Ó jaro, ó mé jaro!

A já byla tak veselá,
já z lidí strachu neměla.
Ó moje modrá suknička —
Jen co by řekla matička!
Ó jaro, ó mé jaro!

TKADLECKÁ BALLADA.

NENÁVIDĚL mistra, — jako fenu
co mu odloudit chtěl mladou ženu.

U stavu když mistr dílo shlíží,
zášti plné zraky jen se skříží.

Zde outek strh', tam osnova je lichá;
své mzdy půl, — jen pro ni! — bere zticha.

U stavu co den ty zraky šeré
a půl mzdy co týden za trest bere.

»Naposledy strhal jste dnes niti,
zde mzda celá, — a můžete jíti!«

Stál tu, tkal tu Bůh ví kolik roků,
beze slova sok se vrhl k soku.

On se dostal nějak pod řemeny;
dovrávoral domů zkrvavený.

Mladá žena div že nesešílí;
porodila syna před svou chvílí.

Matka leží jako mrtva v mdlobě,
zkrvavenou rukou on tisk' dítě k sobě.

Děcko malé, slabé ubožátko —
»Nezemřeš, mé robě, nekřtěňátko.

Jménem Boha otce, synu prvý,
tebe křtí tvůj otec vlastní krví.

Jménem Boha syna, Hospodina,
ty z nás odpusť tomu, čí to vina.

A nad námi všemi, jménem Ducha,
uslituj se nebe, zem když hluchá.« —

Slovo letí vzhůru, anděl dolů,
otec s pokřtěňátkem mrtvi spolu.

ANDĚL MÍRU.

ANDĚL míru, anděl boží
už se snesl ku tvé hlavě,
jak tu tiše na svém loži
odpočíváš po únavě.

Nezrudnou už oči v pláči,
ret se bolem nezatřese,
čelo už se nezamračí,
ruka k práci nezvedne se.

Slyš, jak zvonek řinčí z dílny
v šeré, mlhavé, zimní ráno, —
ale spánek tvůj je silný,
a tvé dílo dokonáno.

Anděl boží, anděl vlídný
prošel síní bez záchvěvu,
a ty ležíš chladný, klidný,
bez bolu, — a bez úsměvu.

STAROSELSKÁ ROMANCE.

ŠEL pan hrabě, vyšel z boru
na sedláka na Krákoru;
on mu příliš hlavu zvedal,
mnohou noc mu spáti nedal.

Přes kameny, přes hrboly
Krákora tu oral v poli,
podle kravky mladou ženu
u pluhu měl zapřaženu.

Šel pan hrabě po úhoru,
žena hledla na Krákoru;
on jen řekl: »Uhlídáme —«
»»Stůj!«« — vzkřik' hrabě, »»selský cháme!««

Krákora řek' zvolna: »Ouhy!«
povytáh' se jak byl dlouhý,
mladá žena na pluh sedá;
byla jako plátno bledá.

»Pane hrabě, dobré ráno —«
»»Z panského tu přioráno!««
»Pane hrabě, — na tom svoru —«
Bič zved' hrabě na Krákoru.

Žena jako přimrazena;
ruka klesá napřažená:
»»Kdes pak, chlape, vzal tu holku?
toť jsi zrovna s ďáblem v spolku!

Trochu bledá, — inu k duhu
nejde jí to při tom pluhu,
škoda je jí, — tisíc šotků!««
Sedlák pevněj' svírá otku.

Hrabě všim' si jeho pěsti:
»»Hezká žínka, — tvé to štěstí!
Odpouštím ti,«« — dodal temně.
»»Pošleš ji dnes večer ke mně.«« —

*

Otka krouží napřažena...
Nezabiješ! — vzkřikla žena,
vyskočila před Krákoru. —
Střelná rána houkla z boru.

Žena vzkřikla: Kriste pane! —
»Kletá rána! — Pane tcháne,«
— »»Selský blázen, na mou věru —««
»fořt vám střelil vaši dceru.«

ČTYŘI BOHATÝŘI.

Karlu V. Raisovi.

KDYS čtyři bohatýři
jsou vyjeli si z Čech,
to v kápi mnich, a měšťák
a v zbroji statný lech.

A čtvrtý, — odpusť, bože,
mu bohatýrský los! —
byl Honza, český Honza
a pěšky šel a bos.

Vzal režný bochník chleba
a uzel na ruku
a máma po dědkovi
mu dala hazuku. —

Kdys čtyři bohatýři
jsou z Čech vyjeli ven
a slíbili, že vrátí
se domů v rok a den.

Mnich obrátil se k jihu
a dojel v svatý Řím,
tam dostal zlatou mitru
a vlasť mu byla dým.

A lech kdes na severu
na králův přijel hrad
a proti vlastní zemi
šel za erb vojovat.

A měšťák na západu
si hezkou ženu vzal,
za její těžké věno
i řeč jí zaprodal. —

Náš Honza, český Honza
šel rovnou slunci vstříc,
tam dvé měl rodných bratří,
však nedali mu nic.

Pak v sever, jih a západ
jej vede bludný krok,
tam byli by ho ctili
na víc než den a rok.

A slibovali kmenty
a zlata na ruku,
jen když jim Honza prodá
tu českou hazuku.

A slibovali dvory
a čeleď v zástupu,
jen když jim zapomene
na rodnou chalupu.

Však Honza tvrdou kůrku
si vytáh' z uzlu ven
a sedl sobě na mez
a plakal, plakal jen.

Co jsou mu panské dvory,
a čeleď, zlata lesk,
když utrhne mu srdce
ten po domovu stesk!

A Honza, český Honza
jen stále říkal: »Ne!«
A domů šel, — a zbude
tam do soudného dne.

OTKA PŘEMYSLOVA.

PŘEMYSL oráč na poli
dooral poslední líchu,
sed' na svůj pluh a spřežení
páslo se v poledním tichu.

Skřivánek umlk' nad polem,
větřík nepohnul travou,
byl slunný den a mnohý sen
spěl v tichu oráči hlavou.

Na světlou kněžnu vzpomínal
na zlatém Vyšehradě,
na Libušu, jak vídal ji,
pod lipou sedávat v radě.

Na její úsměv vzpomínal
v té mužů směsici valné,
na její oči, hvězdy dvě
tak stkvoucí, dálné, ach dálné! —

Na muže kruté, divoké
a jejich surové hněvy,
jak bouřili se, nechtěli,
by vládla ruka jim děvy.

A ona, světlá věštkyně,
když vládce chtěli mít všude,
jim řekla: »Muže zvolím si.«
— Kdo asi knížetem bude?

I hleděl jako v mrákotě
na zašlý, zašlý sen mnohý,
v tom oči vznes', neb dálný les
táhlými zazvučel rohy.

A modrou lesa ovrubou
mnohé se zaleskly zbroje,
a duní zem a jezdců tém
ze tmavé vyjíždí chvoje.

A kopyt hluk a rohů zvuk
hlaholí blíže a blíže:
»Od Libuše, od Libuše
ti pozdrav nesem, náš kníže!

Co stojíš tu tak bez hnutí,
jaká tě vidina mámí?
na stolec, na stolec knížecí
pojedeš, Přemysle, s námi!«

A on tu stál a otku vzal,
a hluboko vrazil ji v půdu
a děl: »Až hůl ta rozkvete,
pak teprv knížetem budu.«

A kmetové a vladyci
na sebe hleděli němě,
a dí: »To nikdy knížete
česká se nedočká země.«

A Přemysl se usmál jen
a na hůl hleděl jak v snění,
a jaký div! — hůl, suchá dřív,
v zelenou haluz se mění.

A od kořene vyrůstá
jí haluz druhá a třetí,
a list a květ a zralý hned
plod vidět na každé sněti.

A kmeti stojí v úžasu:
»Teď vzhůru, Přemysle, s námi,
už vidíš sám, že knížetem
chtějí tě bozi mít sami.«

A bledý stál tu Přemysl,
jak když se něčeho hrozí,
a řekl jen: »Hle, znamení
nové dávají bozi.

Dnes na stolec nás povsnesou
a zítra záhubu strojí,
vizte, co bozi věští dnes
té zemi haluzí trojí.«

A lístek svad' a lístek spad',
a uschlá haluz se chýlí,
a lístek svad' a lístek spad'
a druhá uschla v té chvíli.

Však haluz první zůstala
a list a plody ji šatí
a zpod ní skřivan vyletěl
a slunce záře ji zlatí.

V líc Přemyslovu odleskem
ta záře slunečná padla.
»Co značí,« kmeti tážou se,
»haluze, čerstvá i svadlá?«

»Rod Přemyslovců knížecí
znamená prut jeden holý,
jak hluchý klas, jenž měl svůj čas
a zrna nenechal v poli.

A haluz druhá, to jste vy,
vladyci, lechové, kmeti,
již zapomenou jedenkrát,
že této země jsou děti.

Rod Přemyslův, jak žlutý list,
hnán větrem v podzimku, zmizí,
a vaše děti samochtíc
šíj skloní pode jho cizí.

Však dřív, než byl jsem knížetem,
byl země oráč jsem prostý;
hle, první prut, jak vyhání
vždy nové letorosty!

Na nebi dokud neshasne
to slunce zářící všude,
ta štěpná haluz oráčův
na věky růsti tu bude.

Na věky tady bude kvést
v té země žalu i štěstí;
můj zajde kmen, váš přejde den,
a ona plod bude nésti.«

A Přemyslu jak spadla by
teď s prsou osudu tíže —
a čelo zveď a na kůň seď,
od hlavy do paty kníže!

Na Vyšehrad, na Vyšehrad
pro úsměv Libušin sladký
teď kníže jel. — Než zajížděl,
se ještě ohlédnul zpátky.

MĚLNICKÁ BALLADA.

JEL rytíř Jan přes luh i lán,
měl ve svém štítu vína džbán
to s heslem: Vodě vale!
Jel dlouhý čas přes pláň i sráz,
kde dopil, dal si nalít zas
a vesele jel dále.

Tak smutku prost, kde hrozen rosť,
on vítaný byl všude host,
znám každé u hospody:
však hradní též kde čněla věž,
rád zajel k pitce nebo v řež,
neb strach měl jenom z vody.

Až, — ďas to vem!— na broni svém
se opět vrátil v českou zem
a žízniv džbánek zvedá;
však marný krok o vína lok:
tu ječmenový pijou mok,
tam pořád vodu, běda!

»Od hradu dál, od hradu dál!«
pan starý volal, jak tu stál,
kde hláska stála prve.
»Buď vínu zmar! teď pivovar
rekovnou mysl, vznik a zdar
do české lije krve.«

»Nu buď si, buď, — rytířskou hruď —
čas tady změnil, mrav i chuť!«
vzdych' rytíř skoro v smutku.
»Ba ještě div, že lid je živ,
kde kolik hradů, tolik piv
a nikde na džbán skutku!«

Tu v šťastný mžik vjel na Mělník
a spatřiv révu, »Sláva!« vzkřik',
»zde skončí pouť má bludná —«
A shodil háv a rukou máv'
a zůstal, dokud živ a zdráv
a pil a pil jak studna.

A do všech cev z těch starých rév
mu zaproudila jará krev
a srdce prudčej' buší;
i zajásal: »Buď slaven král,
jenž Čechům žárnou révu dal
a zachoval v nich duši!«

Pak smutně děl: »Jen, bohužel,
že Karel do dnes nesázel;
těch Karlů, ach, tak málo!« —
Pak zadumán v svůj pohleď' džbán
a řek': »Snad bude žehnat Pán
a spraví, co se stalo.« —

Pil mnohý den, ze sklepa ven
sud poslední až vyvalen
a to už bylo slabé; —
i řekl on: »To můj je skon,
již k hodince ať zazní zvon,
neb z vína cítím Labe!«

Pak rytíř Jan byl pochován,
by od vody byl zachován,
tam do skal v dlouhý spánek.
Co zanechal, to žid si vzal,
jen duši bohu odevzdal
a Mělnickým svůj džbánek.

»To čistý hoch,« děl mnohý kmoch,
ke zlatu židu dopomoh'
a vlasti dá — kus střepu:
leč to už tak je panstva znak.« —
I hodili za starý brak
džbán do skalního sklepu.

Leč div a žas! — když v jarní čas
se opře slunko v skalný sráz
a révy plny mízy,
tu v sklepení se rozdenní:
neb jako granát rumění
se v džbánu víno ryzí!

A větší div, než stal se dřív,
kdo že to viděl jaktěživ:
sud prázdný byl v té skále;
jak džbán se zveď, sud plní hned
a po něm jiných bezpočet
a džbán je plný stále!

A z dědin, měst a kde kdo jest
sem přicházejí; — ze všech cest,
kde česká krev se hlásí;
a zle kdy již, přisednou blíž
co k bratru brat a zvednou číš
na lepší někdy časy!

»Buď požehnán pan rytíř Jan,«
si šeptá každý Mělničan
a každý v českém lánu —
»Ten mok má dosud starou chuť
a po rytířsku vzedme hruď —
Kéž na vždy jiskří v džbánu!«

TŘI SESTRY.

TŘI sestry, ach, tři růže,
jež zdobí jeden kmen,
Ta půjde od oltáře,
ta za klášterní mříž;

a pro třetí, — to poupě, — smrt
si zejtra přijde již.
Ó, co z nich asi bude,
než přejde rok a den?

ANO — NE.

R. E. Jamotovi.

K nám přicházíval, když se peří dralo,
nás děti hejno starocha se bálo
a schoulilo se, kde jen skrýška tmavá:
byltť hrobník, němý byl a lysá hlava
tak vzpomínala na umrlčí lebku. —
Vždy u krbu si used' na otépku
a hlava ta, zle nějak nedužívá,
jak svědčila by »tak!« se stále kývá
a zas jak »ne!« se vrtí v okamžiku,
to stále, jako vídali jsme chvěti
se hnědý list na holém ořešníku. —
Jej kmotrem zvali naši a my děti:
»Kmoch Ano — ne«, — jak u dětí to bývá.

Seď u krbu a přikládal tam louči
a dým jak vstoupal, kotouč po kotouči,
on, němota, jen do ohně se díval
a veselý když hovor hlučel kolem,
on, zamyšlen, vždy jenom tak tu býval,
jak myšlénky by šly tím jeho polem,
a lysou hlavou vrtěl jen a kýval. —

A od zpěvu když došlo na strašidla
a děsem v žilách krev nám dětem stydla,
tu ptali se ho, — on co tomu říká:
zdaž viděl jinak ležet nebožtíka
ve shnilé rakvi, než jak ho tam dali, —
zdaž samovrahy, zeď jak přelézali
se dostat chtějíce do svaté půdy?
a potrhaný rubáš čouhat z hrudy
a kostlivec v měsíčnu na věžičkách
neb mrtvých mši v půlnoci o dušičkách
a jiný strach za padesát těch roků,
co okopával tak to pole smrti. —
A on jen hlavou kývá a zas vrtí,
vrtí a kývá, divného cos v oku. —

A náhle vstal, — všem ruku podal němý
a když mu řekl děd před veřejemi:
»Až zas ti bude smutno, brachu stará,
tam u hřbitova, než dočkáme jara,
jak's bez ženy a dětí, vítán věru
zde budeš dlouhých, zimních za večerů,
ať není tebou zrovna veseleji;
ty přijdeš zase, viď, můj brachu stará? —«
on hlavou kýv' a vrt' a zmizel v šeru
a zimní vzduch v síň zavál od veřejí —

— — — — — — — — —

— — — — — — — — —

Tak dávno tomu, — když se rozpomíná!
Sny dětství prchly, — skoro život celý.
V své pole zašel hrobník osamělý,
motyku jeho zakopala jiná
a na tu jiná už se strojí nyní. —

A žití krb jak zvolna dohořívá,
a rozhlížím se v stínech prázdnou síní,
jak viděl bych tu kmotra zas, mi bývá.
Však není to víc on; — to Život sedí
tu u krbu a do oharků hledí. —
A náhle beze slova pozvedá se
a ptám se: »Kmotře, přijdete-li zase,
dnes, zítra, někdy? — a jak zde se stmívá,
snad někde ráno, smutném po večeru?« —

A on, jak němý jde, jen hlavou kývá
a vrtí: — Ano — ne — a mizí v šeru.

U MÉ BÁBY.

BÁBO, pod svým krucifixem,
na lenošce z hnědé kůže,
ruce krásné, útlé, bílé
na dubovém, hnědém stolu
s širokými trnožemi;
v starodávném lemování,
s čepečkem na šedé skráni,
s růžencem a žlutou knihou,
v níž jsi četla jenom s tíhou,
ale dobře po paměti,
čtouc ji tak po dlouhá léta, —

bábo, s tím tvým okem klidným,
vlídným, ač tak málovidným:
když ti vnuk se vrátil z dáli,
jak ty oči, které samy

hovořily se stěnami
celý rok a v létě, v zimě,
jen tak němo vzpomínaly,
když ti přišel vnuk tvůj z dáli,
jak se na něj pousmály!

Bábo! — sedím ve tvém bytu,
hledím z toho okna ven,
do mhy, deště, do blankytu
kde's se tolik nadívala,
jak's tu léta sedávala
pod dědičným krucifixem
na lenošce z hnědé kůže,
při dubovém hnědém stolu —
ale, kde to lemování,
čepeček s tou šedou skrání,
kde je, bábo, zrak ten vlídný? —
Šedé skráně pod trávníkem
uschovalo sobě jaro
s posledním je berouc sněhem
pro podzimek na chudobky.
Čepeček a žlutou knihu,
růženec a kde co bylo,
roznesli ti ze tvé síně,
jak tu stálo třicet roků
samo, ty's jak sama byla.
Jen ta prázdná síň tu zbyla
a já sedím tady zase,
jak jsem sedal mnohdykráte
a ty's modlila se tiše
mezi tím, co pro svět planý
já jsem psal své verše plané. —
A ty's modlila se tiše,
krucifix jak hleděl s hůry,

zašeptala's jenom: Pane!
viděla's, andělské kůry
jak mu hlubé rány hojí
a jak On se k lidem chýlí,
když je lidé opustili. —

Nevím, co's v mé tváři zřela,
snad že mhou tvých očí chvěla
též se jako od bolesti: —
pak jsi vstala tiše, tiše,
šoumala se do komory,
od spižírny víko cvaklo,
přinesla jsi lžičku medu
od včeliček, jejichž bzukot
v létě slýchala's tak ráda,
po poledni, vše když stichne
i to ptáče v horkém sadu,
ale včely pořád bzučí,
boží včely. — Potom v zimě
umřely ti také ony. —
»Zde, mé dítě;« řekla's tiše,
»z květů, o jichž moci neví
nikdo z lidí, včely berou
boží med; — je pro vše lékem,
nezhojí-li, poulevi.« —
A teď ve tvé prázdné síni,
jak jsem býval mnohdykráte,
po letech tu sedím zase;
ale jenom vzpomínaje.
Zimní slunce bledě zlaté
na pozašlé padá stěny,
venku stýská chocholouš.
A tak ticho je v té síni,
ani pavouk nepohne se,

a mně zdá se, jak by nyní
seděla's tu, bábo, tiše
pod tím starým krucifixem,
zašeptala jenom: Pane!
zřela, jak se k lidem chýlí,
když je lidé opustili. —
Rozumím ti, bábo, nyní,
jak tvůj hlas zní jako z dáli;
ale lidé Krista vzali. —

A mně zdá se, po světnici
jak by šoumaly se kroky,
šoumaly se do komory;
a teď tam to víko cvaklo. —

Toho tvého medu lžíci,
bábo, jenž tak všecko zhojí! —
Ale ty za včeličkama
odešla's tak dávno sama.
Kdybys mohla, ty bys vstala,
ale ty tak tvrdě spíš.

KOLEDA.

V jeslích Jezulátko dřímá tiše,
vůl a osel teple na ně dýše.

Panna Maria snivě na ně hledí,
svatý Josef mlčky v koutku sedí.

V tom ta hvězda vzešla na nebesa
a celý svět plesá, dary nesa.

*

»Do Betlema pojďme převesele
pozdraviti světa Spasitele!«

Pastýři jsou přišli, muzikáři,
lovci, ženy, děti, mladí, staří.

By nescházel nikdo ve průvodu,
i tré králův přišlo od Východu.

A jak u jesliček poklekali,
oči Panny Marie zaplakaly.

Jen ta dítka jak tu v žasu stála,
Panna Maria se na ně pousmála.

A když pozdrav dali, dary k tomu,
odešli jsou zase všichni domů.

V jeslích Jezulátko spalo sladce,
svatý Josef pravil k Boží matce:

Proč jsi, matko Boží, smutna byla? —
»O tom dřevu kříže já jsem snila.«

Pastýřové přišli, matko Boží.
»Korunu mu spletou z trní, hloží.«

Rybáři sem přišli k tvému synu.
»Za žezlo mu dávat budou třtinu.«

Králové jsou přišli, božská máti.
»Budou vždy jej znovu křižovati.«

Přišli chudí s hlavou nachýlenou.
»Zaprou jej anebo zapomenou.«

Na dítky jen tvář se usmála ti.
»Ty jej budou věčně milovati.«

✡

V LESNÍM STÍNU.

KRAJ celý byl stopen v slunečný svit,
v něm dýchá role a niva,
na kraji lesa, mlázím kryt,
si v mechu pastucha zpívá;
zpívá si vesele, skřivánek sám
nezpívá veselej':
»Ať svět se točí sem a tam
pomalu, honem a v spěchu,
nám je tu krásně, hola hej!
v stínu a v mechu.« —

Pan rytíř — tak zpívá, — si vyjel v svět
na koni bílém jak mléko;
jel obra i draka porážet
ve skalách nedaleko.
Obr hned utek', jej uhlídav,
drak, zlý to čaroděj,
se chechtal jen z devíti hlav,
všech devět ztratil však v mále. —
A rytíř vesel, hola hej,
lesem jel dále.

O princezně slyšel, toť se ví
zakleté kouzelnou mocí,
nepoznal snu, ni úlevy,
až přiveď' ji zpět panu otci.
»To děcko« — pravil, — »nevinné
mi za nevěstu přej!«
Král řekl: Tak! — princezna: Ne!
— vězel v tom panošík vlastně; —
rytíř si nezoufal: »Hola hej,
žijte tu šťastně!«

Potom jel přímo v Svatou zem,
tam brodil se v krvi a slávě;
až kdys raněna oštěpem
nalezl pohana v trávě.
Tam pramen tek' a seděl mnich;
děl pohan: »Vody dej!«
»Ne! pohan jsi!« — děl mnich a vzdych';
a rytíř na to: »Sta hromů!
to-li tvá víra, hola hej,
pojedem domů!« —

Jel přes moře a pláň i sráz
půl roku, snad že rok celý,
a přijel domů právě v čas,
veselou svatbu tu měli:
pan bratr pobral statek i hrad;
— můj šašku, teď se směj! —
rytíře nechtěl nikdo znát.
»Nu, — děl jen, — »přijel jsem pozdě;
tož oddechnem si, hola hej,
pod zámkem v hvozdě.«

Tam ulehl si v stromů stín,
list nad ním v slunci se třásl,
drozd zpíval v hloubi doubravin
a bělouš v trávě se pásl;
lučinou lítal roj zlatých včel,
mrak much tu veď svůj rej —
»Kéž člověk tak žití rozuměl!«
vzdych' rytíř, — »boji a slávě!«
A potom se zasmál: »Hola hej!«
a usnul v trávě. —

Kraj celý stopen v slunečný svit,
v něm dýchá role a niva;
na kraji lesa, mlázím kryt,
si v mechu pastucha zpívá;
zpívá si vesele, skřivánek sám
nezpívá veselejí:
»Pan rytíř sem, pan rytíř tam, —
západ je v korunách stromů;
pse, obrať stádo, hola hej,
poženem domů.«

PÍSNĚ SMUTEČNÍ.

1901.

PAMÁTCE JULIA ZEYERA.

*   *
*

Byl's velký, a byl zbožný;
šel's k Bohu zpět.
Svět dal Ti proutek hložný,
Ty's dal mu květ.

Teď on Ti stele kvítí,
— je pozdě již.
A co jsi mně byl v žití,
ó, teď to víš!

Jak zvony rozeznělé,
v kraj hlas Tvůj zněl;
já Tvoje srdce celé,
Ty's moje měl.

Já, stokrát Tebe chudší,
víc nemoh' dát.
Ó, ať Tvé květy pučí
tak tisíckrát!

A síla Tvá ať plane
vždy v český lid —
Já dím: »Tvé srdce zdrané,
měj boží klid!«

K POHŘBU PANNY.

JAK vítr z čista jasna
  když zlomí růže květ,
tak mladá a tak šťastna
  již opouštím ten svět.
Ta růže za čas krátký
  kvést může znovu zas,
však já nepřijdu zpátky
  už nikdy mezi vás.

Mé ruce jsou tak chladné,
  mé oči zamčeny,
a na čele mi vadne
  můj vínek zelený.
A voní rozmarýna
a zvony smutně zní:
smrt ženich můj a hlína
  mé lůžko svatební.

A neplačte mi tady
  a jen mne nechte jít,
neb ten můj život mladý
  mi nelze navrátit.
A na života pouti
  vás čeká žalu víc,
a mne už nezarmoutí
  a nepotěší nic.

Já ležím tu tak bledá
  a tak bych ráda k vám,
však smrt mi jíti nedá
  a už mne vede tam,
kde v chladném, tmavém loži
  tak dlouho musím spát,
až jednou anděl boží
  nás bude k soudu zvát.

Leč jenom nad mým tělem
  květ polní bude kvést,
neb se svým Spasitelem
  má duše už dnes jest.
A proto nechte lkání,
  mne volal boží hlas;
u věčném radování
  se jednou sejdem zas.

MALÉMU DÍTĚTI.

ODEŠLO jsi, dítě zlaté,
  od nás do dáli;
kdybychom tě na stokráte
  zpátky volali,
nevrátíš se, andílku. —
Bůh tě dal jen na chvilku:
krátká radost, žalost dlouhá,
bylo's Jeho půjčka pouhá. —
  S bohem, andílku!

V bolesti tě porodila
tvoje matička,
tisíckrát tě políbila
smavá na líčka;
teď už ani jedenkrát
nebudeš se na ni smát,
ani ve dne, ani v noci
nebude už nikdy moci
tebe zulíbat.

Budeš spáti nevesele
v hlíně pod travou,
už ti nikdo neustele
měkce pod hlavou.
Tvrdou, ty můj andílku,
budeš míti postýlku,
a už nikdy na úsvitě,
zlaté slunko nezbudí tě; —
s bohem, andílku!

Smrt tě pokosila tady,
vyrvala tě nám,
ale Bůh své do zahrady
přesadil tě sám
mezi rajské květiny;
bez hříchu a bez viny,
jak tě poslal v světa zmatky,
vzal tě z náručí tvé matky
v nebes výšiny.

S bohem buď, mé zlaté robě,
s bohem na ten čas;
On, jenž dal a vzal tě k sobě,
vrátí nám tě zas.

Do života únavy
smrt až k nám se dostaví,
ty u lůžka mrákotného
budeš jako anděl Jeho
stát nám u hlavy.

JINÁ PÍSEŇ DÍTĚTI.

ODEŠLO'S, mé drahé robě,
tělo tvé spát bude v hrobě,
ale duši vzal Bůh k sobě.

Tělo bude odpočívat,
nad ním květ se bude kývat,
ptáčkové ti budou zpívat.

Plakat bude tvoje máti,
duše tvá si v ráji hráti,
s anděly se radovati.

Jako v náručí své matky
dřímej tady spánek sladký;
na shledanou za čas krátký!

Neboť všechno v světě mine
jako zdání; v luhy jiné
jako tažná voda plyne.

I až půjdem z toho kraje,
kde jen pláč a hořkost zraje,
uvítej nás u bran ráje!

MLADÉ MATCE.

MATKO, naše matko,
ach, matičko milá,
proč pak vy tak záhy
jste nás opustila!
Proč pak vy tak navždy
odcházíte z domu,
ani nedáváte
s bohem pranikomu.

Když jste do kostela
jindy chodívala,
vždycky jste nám ještě
křížek udělala;
ale teď tak chladná
je ta vaše ruka,
ani nepohne se,
když nám srdce puká.

Tak stojíme tady
velcí i ti malí,
jako bychom nikdy
vaši nebývali!
Byli jsme, ach, byli,
ale jak to bude,
když ty vaše ruce
scházet budou všude!

Tak ty vaše oči
spí už na den třetí,
ani nepohlednou
na siroty děti;

a když na hřbitově
věčně budou spáti,
kdo, jak vy, matičko,
bude o nás dbáti!

Bude dbáti, bude
Pán Bůh milostivý,
který květy šatí,
který ptactvo živí;
vždyť jste zanechala
nám své požehnání. —
Ale želet budem
vás až do skonání.

MLÁDENCI.

UŽ mi svítí slunce tedy
dnes na cestu naposledy;
krásný byl ten boží svět,
ve květu svých mladých let
já ho musím opouštět.

Napřed vám, ó drahá máti,
musím ještě s bohem dáti,
za všecko vám díky vzdát;
vy jste mě, já vás měl rád,
buďte zdráva nastokrát!

Vaše ruce, otče milý,
tak se pro mne klopotily;
na stará jsem léta sám
chtěl se odvděčiti vám,
teď to Bohu odevzdám.

Družičky, jak hrstkou kvítí
přišly jste mne provoditi,
s věnci myrty zelené,
celé bíle oděné,
s bohem, družky milené!

Mládenci, již vemte hřeby,
víc mi není zapotřebí;
jedni rakev přiklopte,
druzí slzou pokropte,
třetí mar se uchopte.

Od kostela zvony znějí
a ten jeden nejteskněji,
co by byl tak krásně zněl,
kdybych k oltáři byl šel;
teď mi hrany zvoní, žel!

Jděte již, a ze hřbitova
k radosti se vraťte znova;
se mnou se tam rozlučte,
prach můj prachu doručte,
duši Bohu poručte.

HOSPODÁŘI.

NAD horami slunce září,
stoupá výš' a výš',
práce volá, hospodáři,
a ty tvrdě spíš!
Ale ať je soumrak, ráno,
dílo tvé je dokonáno,
ty se nezbudíš!

Hlava klesla, ruka mdlá je,
v nohou ani ruch;
osiřely tvoje stáje,
osiřel tvůj pluh,
osiřela žena, děti,
za tebe k nám dohlížeti
bude už jen Bůh.

Ty's nás nechal bez útěchy,
opouštíš svůj krov,
odcházíš z pod rodné střechy
pod zelený rov;
ani se ti nezastýská,
když ti přijde duše blízká
s pláčem na hřbitov.

Konec práce, konec boje,
strastí, nocí, dnem
o nás, vše, co bylo tvoje;
smrt na poli svém
zavláčí si tvoje tělo,
jak se tobě zavláčelo
tvoje zrno v zem.

Ale Bůh, jenž hospodaří,
nenechá tě tlít,
na svém luhu rajskou záři
dá ti vyklíčit.
Smrt jen kosí chladnou paží,
Bůh si do stodoly sváží,
dá ti věčný klid.

Nás jsi tady nechal v smutku
žití krátkou píď;
co's tu zasil dobrých skutků,
na nebesích kliď
v blaženosti nekonečné. —
S bohem buď a světlo věčné
na věky ti sviť!

STARCI.

TĚŽKÝ klas a starý kmen
chladnou smrtí pokosen;
po radosti, po žalosti
odebral se do věčnosti,
vše to bylo jako sen.

Byl jsem mlád a byl jsem stár;
mnoho zim a mnoho jar
prožil jsem na tomto světě;
teď to všechno na odletě,
na luhu jak hlouček par.

Z prožitých těch dlouhých dob
všechno přešlo beze stop,
za přáteli mého mládí;
jen ty moje dítky vsadí
hrstku kvítí na můj hrob.

Nemějte jen velký žal,
co jsem mohl, jsem vám dal:
lásku k Bohu, vychování;
a teď ať vás Pán Bůh chrání,
cestou pravou veď vás dál!

Na hory když soumrak paď,
po práci a pláči spat
odcházím ze světa víru;
v klínu země, v božím míru
odpočinu sobě rád.

BOŽE, VĚČNÝ SPRÁVCE VŠEHO.

BOŽE, věčný správce všeho,
už's mne zbavil žití pout,
z údolí mne slzavého
voláš, musím poslechnout;
všeho tady zanechati,
před Tvůj trůn se odebrati
na Tvůj velký soud.

Daleká se cesta zdála,
udeřil hlas hodiny,
přišla mi tak z nenadála,
za okamžik jediný;
tělo zpět se vrací k prachu,
duše letí plna strachu
v nebes výšiny.

Slabou Jsi ji stvořil, Pane,
nemohla vždy letěti
po Tvé vůli svrchované,
hřích šel dobru v zápětí;
ale Ty's měl péči o ni,
slituješ se, jak se kloní
otec k dítěti.

Jak, když hasne světlo denní
a znoj každý pomine,
každá starost, utrpení
ve spánku se rozplyne,
svatý mír dej těžké hlavě,
ať života po únavě
v Tobě spočine!

UBÍRÁM SE Z TOHO SVĚTA.

UBÍRÁM se z toho světa,
už je tady po všem veta,
marné vaše naříkání,
já už tady nemám stání.

Předivně a přetajemně
ruka Páně dotkla se mě;
přistoup' anděl k mému loži,
odvádí mne v město boží.

Podivně to město leží,
topole jsou místo věží,
černá zem kde vykopána,
to je k tomu městu brána.

Každého tu jíti mrazí,
ale jenom tak se vchází;
tělo u brány se nechá,
duše k Hospodinu spěchá.

Hlahol trub až zavzní k Soudu,
tělo protrhne tu hroudu,
milostiv jí buď, ó Pane,
po pravici Tvé ať stane!
Amen.

PÍSEŇ O MĚSTĚ NEBESKÉM.

DO nebeského města
jde člověk ze světa,
a kvítím je ta cesta
a trním poseta.
Tam u bran stojí stráže
a duše se tam chví,
než andělům Pán káže,
by otevřeli jí.

»Co, duše tak se třeseš?«
hned ptá se nebešťan,
»a klíče-li si neseš
od těchto rajských bran?
neb do božího domu
sem bez nich nelze dál
vejíti pranikomu,
ať žebrák, nebo král.«

»»Co já ti, nebešťane,
ach, co ti říci mám?
hle, nohy mé jsou zdrané,
klíč k ráji Bůh má sám.

Já trním šla a v hloží,
já duše neblahá,
na velké soudy boží
má rada nesahá.««

Dí anděl: »Člověk v smutku
jest živ a umírá,
leč klíčem dobrých skutků
sám ráj si otvírá.
Ať trpí z boží rady
pln tiché pokory,
neb jeho hříchy tady
jsou těžké závory.«

A duše odpovídá:
»»Mne hřích jak plamen žeh',
můj úděl byla bída,
a k Bohu jít mne nech
pro Syna Hospodina,
jenž za mne na smrt šel,
neb velká moje vina,
však větší byl můj žel!««

A praví jeden v stráži
— má váhy v rukou svých: —
»Hle, skutky tvé se váží,
a těžký je tvůj hřích,
a na dobru ti schází;
již ustup od těch míst,
neb do bran rajských vchází
jen, kdo je svat a čist.«

A Pán anděla slyší,
pláč duše slyší zas,
i zazní rajskou tiší
jak hudba jeho hlas:

»Když slzy vinu smyly,
je duše zas jak sníh;
ji uveďte v tu chvíli
do sídel blažených!« —

Do města nebeského
je cesta daleká,
však v světě nižádného
nemine člověka.
A v smrti okamžiku
až opustíme zem,
ó Kriste, slitovníku,
buď milostiv nám všem!

ZA SOUMRAKU.

1907.

PANU JOSEFU HLÁVKOVI

V UPŘÍMNÉ ÚCTĚ A LÁSCE

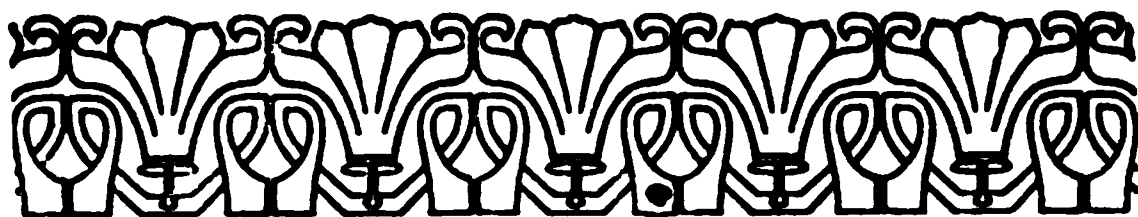
J. V. S.

ČTENÁŘI.

SI milý host, dám srdečně, co mám
pod krovem svým, — ty srdečně to přijmi.
Já nemám květů, — jest už prostřed zimy, —
bych ozdobil ti stůl; — však se mnou lam
ten denní chléb, jak dobyl jsem ho sám
v přeháňkách léta. — Postesk nezazli mi,
— toť už tak zvyk, — a strasti mé kde tvými,
se mnou se děl, kde těchu nalezám.

Však nenajdeš-li, co jsi očekával,
buď přívětiv; — to nestojí tě nic,
a spolupoutníci jsme v žitíději. —
Já vlídně tak, jak jsem ti ruku dával,
tě k prahu provodím, nechtěje víc,
než, aby tobě šlo se veseleji.

POHÁDKA.

JEN ještě jednou zašeptni v duši,
pohádko stará, —
o štěstí zbloudilém kdes v lesní hluši,
o květu jara.

O štěstí zlákaném bludnými světly,
o květu zvadlém,
o snech, jež podryty dříve, než zkvetly,
života rádlem.

Zněla's tak podivně, sladce a snivě,
jas dětský v zraku,
k srdci se tulila, až náhle divě
mráz dechnul z mraku.

Do krbu hledím, popel se sněží
v plaménků šlehu;
kde as to štěstí zbloudilé leží
zaváté v sněhu! —

Kdo mi to šeptá, čelo mi chladí?
To líc tak jasná!
Jak's mi to přišla, pohádko mládí,
bledá a krásná!

RŮŽE.

O růže, růže, růže,
tak jest jich plný sad!
a ty jsi jednu utrhla
a ty mi ji chceš dát?
Ba žeť, mně všechny uvadly
a já je měl tak rád.

A za tu tvoji růži,
co já ti za ni dám?
jen krůpěj rosy, dítě mé,
to všecko je, co mám.
Neb květy vadnou podvečer
a rosa zbývá nám.

Ó růže, růže, růže,
tak jest jich plný sad!
však není jich, co vidět jich
tam na západě plát. —
Svou nech si, nech, já půjdu tam
si svoje natrhat.

Tak daleká k nim cesta,
ba dál, než končí svět,
a z nich kdo jednu utrhne,
už nevrátí se zpět; —
a žádný víc mu neroste
a neuvadne květ.

✻

AŽ BUDE KRÁSNÝ SLUNEČNÝ DEN.

AŽ bude krásný, slunečný den
a střemcha a višně po kraji kvésti,
zas jednou z města vyjdu si ven,
abych se poohled po zašlém štěstí.

Půjdu tam do kraje, kde starý hrad
do řeky hledí ze tmavých lesů
a na tebe budu vzpomínat
v rozkvetlých fialkách, ve mladém vřesu.

Tam ke mně promluví ta slunná zem
zas těmi smavými, drahými slovy,
jak jsem je vdechnul na rtu tvém, —
kraj ten mi všechno, všechno zas poví.

Tvou líci ruměnnou, slunečný svit,
ta slova zvučící jako zpěv ptačí,
vidím je, slyším zářit a znít:
»Jen když mne miluješ, mně navždy to stačí.« —

Ach lidské: „na vždy“ — toť luzná báj, —
zbude jen hořké: „S bohem buď, štěstí!“
Půjdu se podívat v ten slunný kraj,
jak nad ním budou fialky kvésti.

ŠTĚSTÍ.

ŠTĚSTÍ, lidské štěstí,
zlaté ptáče v boru,
prolétalo stromy
hlasném ve švitoru.

Hlasitě a hlasněj',
smíchem zvonků hravých;
probudilo ze sna
pána hvozdů tmavých.

Zasvištěla střela,
zalkalo to z lesů,
spadlo zlaté ptáče
do rudého vřesu.

Vystoup' černý lovec,
rozestřel mu křídla,
díval se, jak v pírkách
čerstvá krev mu stydla.

JEN JEDEN KVÍTEK.

JEN jeden kvítek z mladých dnů,
v té kráse nevinné, prosté,
jak z čisté duše, světlých snů
a v říši pohádek roste!

Ten, který vykvet v modlitbách
pod matky pohledem smavým,
ten, který v bujných dětských hrách
plál v tváři ruměncem žhavým.

Ten, jakých zkvetlo na tisíc,
jak z jara rozkvetou luka,
když srdce srdci vzlétlo vstříc
a v ruce chvěla se ruka.

V tom bludném snění blankytném
i v mužně dozrálém činu,
ať voněl nocí, blažil dnem,
ať v slunci rostl neb stínu! —

A jak to všechno zvadlo v ráz
a sšedlo podzimku mhami!
to spražil úpal, to sžeh' mráz,
to zašlapali jsme sami.

A teď, jak vše tak pusto kol,
ni v oku déšť nezbyl vlahý,
by skropil jeden suchý stvol,
jenž větrem chvěje se nahý.

V TĚŽKÉ CHVÍLI.

MRTVÉ ticho po dni tuhém,
na západu záplava
hoří ještě rudým pruhem
jako rána krvavá.

V soumrak žití co tu zbylo
z práce, snah, snů o štěstí? —
V krvavou se ránu slilo
vše a v němé bolesti.

* *
*

Jarost, radost, síla,
útěcha a smích,
odletlo to všechno
v jeden oka mih.

A ta jiskra žití
zbyla v těle přec,
poraněný orel,
uzavřený v klec.

Kolem pusto, šero,
v hlavě, srdci tíž, —
zbyla jen ta touha
prolomit tu mříž.

* *
*

Jak to teskné vzpomínání
s tebou chodí vždy a všude,
jako šípu hrot, jenž raní,
zlomí se a v ráně zbude.

Jak to teskné vzpomínání,
těšit chtěj se čímužkoli,
ve dne, v noci, bez ustání
hlodá jen a tupě bolí.

* *
*

Smutné žití bez úsměvu
jak se vleče dlouze, dlouze,
bez naděje na úlevu,
bez radosti, v marné touze!

Jak to pálí, mrazí v hrudi,
vyslovit už ret se vzpírá, —
a jak už tak lidi nudí
ten kdo mře a neumírá.

* *
*

Do noci bouřlivé
jsem upíral svůj zrak
a v hukot vichřice
vzkřik' náhle noční pták.

Tak bylo v duši mé
jak mračno kol a kol
a srdce třáslo se
jak v bouři travný stvol.

A přece ještě vzkřik
a chvění v srdci tom! —
Už zmlkni, ptáku, přec,
ty vichře, už je zlom.

*

PŘES ÚDOLÍ SLZAVÁ.

PŘES údolí slzavá,
přes ty vrchy žalu
dnem i nocí kráčíme
v mrazu, za úpalu.

Až pojednou staneme
na vysoké hoře
a před námi do dáli
dme se širé moře.

Na něm člunek za člunem
pluje v mhavou dáli:
to jsou ti, co před námi
na té hoře stáli.

Tak i naše lodice
zmizí jiným s hledu
a na břehu nezbude
po nás ani sledu.

KROV.

JEN zmlkni, zmlkni; — co ti zbývá víc? —
když vítr hvizdne kolem holých snětí,
a mračno za ním plné blýskavic
přes širé nebe od západu letí.

Tam v dáli ještě modrý nebes týn;
tam nedospěješ v nářku, ani spěchu;
však zem tak blízká jest a její klín
před každou bouří hlavě tvé dá střechu.

Tam nedosáhne větru mrazný dech,
u toho krovu stanou strastí čety,
a byť byl's k němu došel po trnech,
nad ním ti jistě budou pučet květy.

JARNÍ POHÁDKA.

LUKA jsou pestrá květnými stvoly,
včely se rojí kol květných suků,
skřivánčí píseň hlaholí polí, —
podej mi ruku!

Je mi zas jednou v duši tak volno,
jak žal by nebyl v tom světě širém,
vše, co kdy trpko a co kdy bolno,
vyznívá smírem.

Slyšíš ten vítr v korunách stromů?
tak nám kdys šuměl pohádky svoje;
však ty je poznáváš, ač dávno tomu,
viď, duše moje!

Co tenkrát pohádkou, stalo se skutkem
a my ji prožili plnou a celou,
tak ruku v ruce, radostí, smutkem
pravou a vřelou.

A teď, když dospěla k loučení chvíli,
ač trochu tesknoty v tom jejím zvuku,
viď, že ji doslechnem, jak jsme ji snili! —
Podej mi ruku.

V ZLATÉM SLUNCI.

ZIMNÍ slunce září do oken,
veselo a útulno je v síni;
můž'-li kdo být šťastnější, než nyní
v taký zlatočistý, volný den? —

Zimní slunce září do oken,
v jizbě chladno, pusto, bída čirá;
na matčině klíně děcko zmírá, —
slunce zlatě září do oken.

F. X. DVOŘÁKOVI.

Po přečtení »Meditací«.

TY'S také viděl nebe otevřené
v krvavě zlatém červánku svých vizí,
a země veškerá jak dole mizí,
v keř hořící se dívá do plamene,
kde Bůh Tvůj skryt, Tvé srdce zanícené,
v svém každém úderu tak silné, ryzí
a kvetoucí, jak štěp, jenž nade nizy
a močály své sněžné větve klene.

Tvůj koráb zmítán na bouřlivém moři;
však do mraků a vlnobití šlehu,
kde jiným za maják sta bludic hoří,
Tvá září Stella maris démantová;
a tisíc lodí jak jde troskou k břehu,
Tvou třímá víry kotva ocelová.

POD HVĚZDNÝM NEBEM.

POD hvězdným jsem nebem stál,
spadl se mne všechen žal,
viděl jsem jen hvězdný svit,
cítil v duši mír a klid.

A jak tmou jsem zřel v tu výš',
cítil jsem, že Kdos mi blíž'
jehož marně hledal jsem
dlouhým, slunojasným dnem.

ZA KARLEM JONÁŠEM.

1896.

TVÁ hůl je zlomena, tvůj obličej tak bled,
Tvé srdce utichlé, Tvá ruka jako led. —
Z daleké ciziny do klína otčiny
tak, bludný poutníče, jsi navrátil se zpět!

Tak mlád, ba ještě hoch, jsi z domova byl štván,
před Tebou zabouřil divoký ocean;
však divěj' v prsou Tvých zněl třesk pout železných,
jak jimi lomcoval Tvůj drahý, rodný lán.

K Velkému Západu, kam slunce řídí běh,
kde není okovů, kde není bičů šleh,
kde volna mužná skráň a pracovitá dlaň,
Tvůj koráb zamířil na cizí, dálný břeh.

Kde Niagara hřmí do břidlicových skal,
kde velký Otec vod vln žlutých žene val,
ve hlubých pralesech, v Hor Skalných útesech,
Ty's slyšel tichý stesk, jenž z domova Ti lkal.

Za letních večerů přes Michiganu pláň
když's hleděl k východu mdlou hlavu chýle v dlaň,
jak hvězdy z vod šly výš', Ty's každé ptal se v tiš:
„Zde vyhnanec, tam vlast; kdo vzpomíná tam
naň?“

A v boj a v boj a v boj to zítra šlo jak dnes,
a prapor svobody když málem byl by kles,
zaň spěl Tvůj český lid se s otrokáři bít,
a v boj za novou vlast Ty's hvězdný prapor nes.

Však hrstku hlíny vzal's, ze starých Čech si tam;
„Neb nemám domova krom tam, kde matku
mám!“
té hlíny přehoušel, bys do rakve ji měl, —
a nyní vracíš se, jen hrstka hlíny sám.

Tvá hůl je zlomena, Tvůj obličej tak bled, —
za Tebou zavřel se ten celý širý svět. —
Vše prchlo jako stín. — Tvá rodná matka v klín
Tě přitulila přec, jak's přál si, naposled.

TVOU DLAŇ.

TVOU dlaň v své stále cítím dlani
a v sluch mi zní tvůj hlas,
a nemohu to věřit ani,
že na vždy odešla's.

To všechno bylo ještě včera
a více není dnes,
jak pohádka, již za večera
jsme poslouchali kdes.

A jest, — ač nemohu to chápat, —
tak ztracený to svět
jak ten, jenž v prach a popel zapaď
už před tisíci let.

HORY.

HORY, hory v modrosivé dáli,
na temenech lány lesnaté,
co se na vás v dětství nadívaly
moje zraky žasem dojaté!

Za vámi se končil svět můj celý,
tam už vísky, lidé nebyli;
jen ty hvězdy večer, — zlaté včely, —
odkud nad vámi se rojily?

Toužil jsem se za vás podívati,
jak tam ohnivo v té propasti,
odkuď pluli obláčkové zlatí
na nebeské volné oblasti.

A když bouřné halily vás mraky,
zlatý blesk vám sjížděl na hlavy,
jen jsem myslil, bič ten křivolaký
kdo tam drží, šlehá z mrakavy?

A když z lesů kouřily mhy valné,
k nim se pjala duha do dáli,
tak mi bylo vždy, vy hory dálné,
jak byste se na mne usmály. —

SVÉ DCEŘI.

TEN úsměv mladých líček růžových
svál s mého čela každou těžkou chmuru,
jak na jaře když dechne smavý jih. —
A jako skřivan vzletí do azuru
a kvítek nad šedivou zemskou kůru,
své třpytně porosené lístky zdvih',
tak vše, co dávno mrtvo v prsou mých,
tou září vzkříšení se nese vzhůru.

Co moje naděje jsou ztracené? —
Stesk utichá; v den tvůj zas cítím víru
té červánkové zoře záchvěvem;
a na mé líci, náhle zrosené,
v mé pozdní zimě, tichý úsměv smíru
se druží s mladým jara úsměvem.

ŽALOST.

JE ta naše žalost,
umře-li kdo cizí,
jako jedno ptáče
z doubravy když zmizí.

Ale v sirém srdci,
které srdce ztrácí,
jest, jako když podzim
hájem zaburácí.

Každý lístek spadne
a v tom okamžení
prchá vše jak v hejnech
ptáci ustrašení.

STARÁ ROMANCE.

BYLO ticho všude,
hvězdy jasně plály,
na západu rudé
mraky dožehaly,
u chaloupky chudé
matka s dcerou stály.

‚Co's tak, dcerko, bledá,
co ti, dítě, schází?
co tvůj pohled hledá
ve vřesu a mlází?
Hruď se chví a zvedá
jako když tě mrazí.' —

„To jen, matko milá,
měsíc v tvář mi padá;
v mlází laňka bílá
pásala se mladá;
a mne zamrazila
zima větru z lada."

‚Bledá jako stěna
byla's také včera.'
„Laňka postřelena
za prvního šera."
‚Stihni za to střelce
kletba tisícerá!'

„Kletbu zlými slovy
nevolejte s výše;
nechte laňku v křoví
dokrvácet tiše;
a za střelce, matko,
modlete se spíše.“ —

Bylo ticho všude,
hvězdy jasně plály,
z tmy dvě oči rudé
jako by se smály. —
U chaloupky chudé
matka s dcerkou štkaly.

HŘÍBKOVÁ BALLADA.

HŘÍBEK jsem a z vlhkých lesů,
jak mi přišla v noci k slechu
z kapradí a snítek mechu,
skřítků pohádku vám nesu.

Někdy mi jich pod klobouček
usedává celý hlouček,
a jak měsíc kmitá v háji,
o lidech si povídají.

Co se všechno v světě děje,
ten jak pláče, ten se směje,
o děťátku přišlém nově,
čerstvé hlíně na hřbitově.

Šeptem jen jak vítr v listí
jejich tenké hlásky svistí;
šukají, — pak k očím sáhnou,
jako když jim rosou vlahnou.

Slyš! — to drozd pohvizdnul krátce.
Zmizeli; jen se to kmitlo.
Na rosu jen slunce svitlo; —
vše, co zbylo po pohádce.

MÉ PRVNÍ KNIZE BÁSNÍ.

JE tomu třicet let,
co poslal jsem tě v svět,
má první kniho písní. —
Já tenkrát jsem se ptal,
jak půjdu žitím dál,
má ruka nesmělá
co ještě udělá,
co srdce ještě vysní?

Přes pásma modrých hor
z obzoru za obzor
jsem dál spěl; — co mne potká?
kde radost u mety
mi vyjde v ústrety,
kde žalost z úbočí
mi cestu zaskočí
a hruď mi protká?

Teď tmí se okolí; —
na slzná údolí
a na ty vrchy hoře
jak ohlížím se zpět,
mé srdce jen se ptá:
proč spatřili jsme svět,
má kniho ty i já. —

POSLEDNÍ POHLED.

DVÉ oči měl bych u sebe rád,
dvé oči, milených oči,
až do mé síně jedenkrát
Stín velký bez hlesu vkročí.

On k mému lůžku přistoupí tich
a řekne: „Půjdeme, brachu.“ —
Dvě bílé ruce, má ruka v nich,
se zachví v bolu a strachu.

Ale Stín velký skloní se blíž'
a řekne: „Musí to býti; —
dvé oči musí usnouti již,
dvé oči dál musí žíti!“

Tak muselo být a bude vždy zas,
kam Stín ten do síně vkročí;
jen pohled poslední když najde vás,
vy oči, milené oči. —

MŮJ ROV.

JEN trávu chtěl bych na svém hrobě mít,
jak v srpnu na slunečném svahu roste,
kde vůní borovic vzduch všechen syt
a doušky mateří. — A kvítí prosté
by rostlo tam jak jinde v podlesí:
stvol pomněnky a slzičky květ rudý,
trs vřesu, kručinky; co kvete všudy,
kde upomínka smrti neděsí.

A ten, kdo přijde sem k té vlně květné
velkého moře všeho zapomnění,
tu postůj; — v duši tak, jak s lesních stran
když neslyšně sem na květ motýl slétne
a perleťová křídla v slunci mění,
a kolem nepohne se ani van.

TOUHA.

A touha trvá, dokud trvá žití. —
Jen mrtví v hrobě leží bez přání,
však živé každý úder žilobití
od mety k metě dále pohání.
Jeť život životem jen v doufání;
to chléb, jenž hladovící duši sytí,
toť onou bájnou Ariadny nití,
jež bludištěm nás vede ve tmáni.

A na konec, když slzou skropená
již hořkne v ústech poslední nám skýva
a noha zemdlí trním zraněná,
na neznámého moře pustém lemu
si mlčky usednem. Však touha zbývá,
kams přec jen doplout k břehu vzdálenému.

DVĚ PÍSNĚ.

VYLETLY z duše dvě písničky
jako dvě lesní hrdličky,
přes brčál, přes močál v ten širý svět. —
Ta jedna smavá, pírka jak sníh,
ta druhá kapky krve v nich,
jak ze srdce když vytryskne.

Vyletly z duše dvě písničky,
letěly jako dvě bludičky
přes brčál, přes močál v ten širý svět. —
Až někde spadnou mrákavou,
kdo sněžnou, kdo tu krvavou
as k srdci přitiskne!

TAKÉ.

V svých upomínkách nalézám
zas útěchy.“ — Rci jaké?
Kdo opuštěn, ten zůstal sám
a ten, kdo zemřel, také.

My všechno si to jenom lžem,
že milujeme stále:
skráň nejdražší nám skryla zem,
a my jsme živi dále.

A v slzy šatíme svůj žal
a slovo všelijaké. —
Kdo do opravdy miloval,
ten mlčí a jde také.

V JARNÍM SLUNCI.

SLUNCE líbá stromy,
vstříc mu raší puk;
slunce zlatí luhy,
květ vypučí z luk.

Od skrytého hnízda
pták mu jásá vstříc;
ze smutného srdce
úsměv stoupá v líc.

TIŠE.

V bolestech a hoři tiše, tiše, tiše —
vůči křivdám světa ještě tišeji,
ať se hlava chýlí, srdcem stále výše!
a tak neslyšnými zajít kročeji.

Ještě trochu lásky těm, kdož byli moji,
ještě požehnání kraji, v němž jsem vzrost,
ještě trochu práce a po všem tom boji,
čekat tiše, tiše, smrt až řekne: dost.

MŮJ BOŽE.

Můj Bože, jak jsi neznám stále,
jen jako z mhavé pověsti,
a člověk věky neskonalé
Tě volá ve své bolesti.

Ty k hlasu jeho jsi tak němý,
ať klne, neb Tě velebí,
a neviděna širou zemí
Tě hledá hvězdném na nebi.

Já s miliony žalných duší
též marně hledím nahoru;
jen srdce mé Tě v sobě tuší,
a to je plné rozporů.

Dnes doufá, zítra naděj šlape,
dnes věří, zítra bezděky
jak oslepené ve tmách tápe, —
Ty's v něm, — a přec tak daleký!

OD ROKA DO ROKA.

OD roka do roka,
včera i dnes,
co život uložil
tiše jsem nes'.

Směle jsem udeřil
do jeho strun,
díval se bez bázně
do jeho run.

Dál jeho vlnami
plul jsem co den,
třeba mi dávaly
jen perly z pěn.

Tich do jich prchavých
hleděl jsem duh, —
tiše jsem zašeptal:
Jsi jejich druh.

VEČER.

KDO nese, ach, kdo nese
tu žití velkou tíž,
se bázní nezatřese,
když večer kvapí blíž.

Jej soumrak nezaleká,
jej nezamrazí chlad,
ni chmurný Stín, jenž čeká
kdes v temnu pustých lad.

On sluncem šel a mraky,
on snes', co mohl snést
a upírá jen zraky
k té nejkrásnější z hvězd.

SNĚŽÍ.

ŠIROŠIRÝM krajem
když tak ticho sněží,
myslíš, těm tam dole
jak se měkce leží.

Už tak žádné snění,
žádné v světě přání,
už tak žádná bolest,
žádné vzpomínání. —

Ale tiše, tiše! —
tak to nesmí býti,
dokud z jedněch očí,
lásky zář ti svítí.

Vždy zas musíš doufat,
když co osud shroutil,
aspoň, bys ty věrné
oči nezarmoutil.

ODDECH.

Dle F. Piattové.

V hrob hleděl jsem, dnes čerstvě vykopaný,
jenž vlhkem sychral, tměl se, hlínou čpěl;
tam někdo ústrkem a hořem štvaný,
po trudném žití uložen být měl.

To tedy oddech, o němž tolik sníval,
toť onen mír, jejž sobě vytoužil!
Ó Bože, člověk za ten strastí příval
přec měkčího by lůžka zasloužil.

VZPOMÍNÁNÍ.

TAK to bolné vzpomínání
duší mou mi táhne zas,
jako větru zastýskání,
v lupení když sáhne mráz.

Co tu jarem bylo květu,
v něm tak mile zpíval pták;
spadly květy, ku odletu
pták se zveď, ach dávno tak!

Květy vonné, čisté, bílé,
strom to ví, že musí jít,
na tebe však, ptáče milé,
přec mu nelze zapomnít.

Třeba se už jíní lesklo
v snětích květů v podobě,
ještě se mi pozastesklo,
ty mé ptáče, po tobě.

TO VŠECHNO UŽ JEN BYLO.

TO všechno už jen bylo;
a nevrátí se zpět
co srdce snilo, žilo,
co bylo trn a květ.

Od známých milých tváří
jdu, poutník, nevím kam,
tak mnozí šli mi dříve,
jdu jako oni sám.

Jen ještě pohled zpátky
s tím trpce němým rtem;
a kdož mi ruku stiskli,
všem dík a s bohem všem!

PŘED SPANÍM.

SKLÁDÁM tiše žití břímě
bez obav a bez reptání;
anděl boží stojí při mně,
slyším jeho zašeptání,
jak mi měkce ruku svírá
a s mých očí slzu stírá.

Tiše hasne světlo denní,
stíny v jizbu zaléhají,
jako děcku při modlení
oči se mi zavírají.
Po tom dlouhém, těžkém trudu
ach tak rád již spáti budu.

PO LÍSTKU LÍSTEK.

PO lístku lístek opadá,
je holý stvol, co bylo květ. —
Ach, jak ta ruka nerada
se přec s ním loučí naposled!

Již luka nejsou zelená,
pták nezpívá již, květ kde rost
a vichřice jen zasténá,
kde jarním vánkem šeptal hvozd.

Ó bílý květe naděje,
jak jsi se rozpad v prach a troud!
jenom ty rosné krůpěje
na tobě nechtí, nechtí schnout.

K NOCLEHU.

K básni Christiny Rossettiové.

JAK daleko je k noclehu?
jsem unaven a večer jest.
„Jak určí komu v oběhu
ta jedna z nespočetných hvězd.“

A já kde svoji hvězdu mám?
„Hle, tam jich tisíc zapadá."
A kudy cesta vede tam?
„Přes hory, lesy, přes lada."

Kam zapadají, v jaký luh?
„To nezřít pro tu šerou stráň."
A nad strání ten rudý pruh?
„Tam krvavá se platí daň."

A nalezne-li klidný sen,
daň krvavou kdo zaplatil?
„To nevím; tam jdou všichni jen
a nikdo již se nevrátil."

NÁPIS.

V květu mládí, nečekaně,
pozemského ze slunečna
odvedl tě anděl Páně
tam, kde září láska věčná.

Nedohlednem do tvé výše,
my jen pláčem při tvém loži. —
Tam nás čekej; — zde spi tiše
v stínu velké ruky boží.

ÚTĚCHA.

KDYŽ v duši dolehá ti mračno těžkých dum
a slza vysýchá, a zmírňující stesk
i povzdech umírá, než dojde z prsou k rtům
a dále plane kol vše zdrcující blesk, —

Co zbývá tobě dál, jak's bouři vydán tak,
než s pevnou odvahou vstříc hledět mrákavám
a sta kde zoufá jich, v své důvěře stát sám
a přes tu žití píď v dál upírati zrak!

Neb člověk stvořen v boj jak celý země kruh
a zvíře smiřuje se s tím, co musí být,
a po těch bojích všech kdys musí přijít klid,
jejž nevezme už smrt, — jejž přeje ti sám Bůh.

* * *

KDYŽ s tváře žití luzná maska spadla
a po bojích a marném doufání
jen vráska zbude bledé na skráni
a v ruce snítka upomínek zvadlá,
tu maně myšlénka projede leb
odhodit život bezcenný jak střep.

To dílo slabochů! Kdo silen, dále
jde pouští, třeba jenom v slzách svých
měl živý zdroj na pláních písčitých,
tím vítěze, že trpí vytrvale! —
až smrt jej svane jako suchý list,
a v moře věčných proměn spadne čist.

ODEVZDÁNÍ.

KDYŽ zrak se na hrob dívá,
co jiného nám zbývá,
než hlínu slzou skropit
a kalich žití dopít.

A sebrat všecku sílu
a navrátit se k dílu,
kde přestali, kdo žili,
a dál jít k svému cíli.

A ničeho se lekat
a trpělivě čekat;
a vše když ukončeno,
— buď Bohu poručeno.

JARA KVĚT.

JARA květ a léta vděk,
povězte, ach, co je z nich,
s hor když zadul podzimek,
vše když pokryl zimní sníh?

Mladé štěstí, mužný vznět,
povězte, co ještě dál,
když to srdce sevře led,
a v něm zbude žal, jen žal! —

Toho ticha velkého
po lesích a na poli! —
Dobolelo každého,
a nás také dobolí.

SMÍR.

KDYŽ člověk usnul v první den
jsa vyhostěncem z rajských bran,
přistoupil anděl v jeho sen
a pravil: „Slitoval se Pán.

Jest na vždy zavřen rajský sad
a člověk bude synem běd,
však Pán, hle v srdce klade rád
ti nesmrtelné lásky květ.

Jak v ráji rost, tam bude kvést,
by, v zoufání když člověk kles
jak usmíření ratolest,
se od země pnul do nebes.“

V ROZPUKU.

JARO, dobo něhyplná
s tajůplným rozkvětem,
zpěv kde každá žití vlna,
každá touha poupětem.

Hledím v dál na květné nivy,
pochopit to nemohu; —
pryč, ty smutku zádumčivý,
vzhůru, duše, v oblohu!

Tam, kde skřivan písní jásá,
kde se slunce usmívá,
v nebi klid, na zemi krása,
v duši tesknost smířlivá.

Zármutek a žití bědy
tajou jako horský sníh,
táhnou jako s řeky ledy
v dál do krajů neznámých.

Celý svět ve sladké tuše
podoben je poupěti,
a s ním též má chví se duše
v lásky, světla objetí.

DÍTĚTI DO PAMÁTNÍKU.

Blažené Kruisové.

JARO, jaro, milé dítě! —
a tvá líčka v jednom květu,
v duši jako na úsvitě,
skřivánek než má se k letu.

S křídel se mu rosa roní,
rudě od červánků svítá; —
vzhůru! vzhůru! plesem zvoní
jeho zpěv, jak jitro vítá.

Ať se pod ním nenadále
valí mhy přes luka zkvetlá,
vítězné to srdce malé
tluče, jásá k moři světla! —

Tak jsi dnes, mé dítě zlaté,
jako je ten skřivan v poli,
život je ti nebe vzňaté,
kde tak pranic nezabolí.

I až vzletneš, jako lítá
skřivánek, — v svém prvním jaře,
pod tebou ať země zkvítá,
nad tebou buď plno záře.

A když den přinese chmuru,
— co nás čeká, kdož pak tuší! —
srdcem zaleť k Bohu vzhůru
s čistou jarní rosou v duši.

DÍTĚTI.

SMĚJ se, směj, ty milé dítě,
vesele a srdečně,
i kdo stár a uvidí tě,
jaro cítí bezděčně.

Staří lidé, samé vrásky,
šedé vlasy na lebi,
věř mi, dítě, trochu lásky
také jim je potřebí.

Stará hruše, jíním krytá,
jak se k pádu uklání,
červánkem se do ní chytá
tvoje slunné usmání.

LETNÍ VEČER.

V LETNÍM přítmí do rokytí
svatojanské mušky svítí,
dusně, těžce jasmín voní,
stichlým šerem cvrček zvoní.

Kol a kol po země šíru,
je tak všechno plno míru;
jen jak větřík táhne snětí
cítím tak se srdce chvěti.

Stíny stromů měsíc bleskne,
v dáli doupňák pozasteskne,
ruka náhle k srdci sahá,
na ni skrápla rosa vlahá.

NAD KVĚTINOU.

NAD tebou stojím, hledím
na květy tvé a pel,
na krůpěj rosy na nich
a kol na roje včel.

Ty stojíš tu tak tiše
a jenom sníš a sníš, —
že nad tebou kdos myslí,
zda tušíš to a víš?

Zda cítíš jakous touhu,
být více nad svůj sen,
či být a žít ti stačí
a růst a odkvést jen?

A nebo ve zakletí,
jak v nás, je v tobě duch,
jenž cítí, že se vznáší
tajemný nad ním ruch?

Že šepce mu a dýchá
kol něho jiný svět,
jejž cítí, ale jemuž
nemůže rozumět?

Duch, jenž by vzlétnout vzhůru
by přál si, pouta prost,
a okovy je vázán
k té hroudě, z které vzrost'? —

Ó, květino, jak stojím
tu nad tebou v svých snech,
tu v mou též vane duši
od jiných světů dech.

Jak nad tebou se chýlím,
snad u mne stojí kdos,
a jako já tvé bytí,
můj rozebírá los.

A hledí na můj život
a hledí na můj skon, —
a já jsem cizí jemu,
a mně je cizí on.

FRANTIŠEK PALACKÝ.

K stoletým jeho narozeninám.

NA slávy němé rty svou ruku vložil
a řekl: „Mluv!“ — A žezlo, purpur králů
vzal mohylám. — Prach rozmetaný ožil
a vztyčil se jak obr z pod přívalu
slz porobenců. — A jak on tu stojí
v své velikosti majestátném klidu,
v spor věků hledě, vstříc mu duní v boji
mohutné srdce vzkříseného lidu.

Slyš jeho tlukot: Hněv a vzdor je v něm,
vzkřik udupaných, temné pozahřmění. —
A On jak hledí do příboje vření
svým volá velkým prorokovým rtem:
„Buď silen, lide můj, — je tvá ta zem!
Jen klid. — A nikdy sebe zapomnění!“

TAK DÁVNO JIŽ.

ZAS u potoka žlutě raší jíva,
kde pěšina se vine do dálky,
a v nebes modrojasu skřivan zpívá
a vzduchem voní první fialky.

Vše klidno tak a teskno zas a milo
jak tenkráte, — Ó teď tak tvrdě spíš! —
kdy šli jsme tady, — ach, kdy že to bylo? —
Tak dávno již!

Šla's mlčky v moje rámě zavěšena,
jen zrak tvůj mluvil, jen tvé ruky stisk;
šla's, v duši jaro, jarem opojena,
však náhle smutek jara v oči trysk'
ti slzou, — moje pustila jsi rámě. —
A skřivan zpíval. — „Někdy, jestli sám
tu půjdeš jarem, vzpomeneš si na mne?"
— — Dnes vzpomínám.

DVA A TŘICET ROKŮ.

DVA a třicet roků přešlo
tichým chodem svým,
co v nich bylo, vše se slilo
v šedou mhu a dým.

Dva a třicet dlouhých roků,
lét a zim a jar
v zpomínání jako zdání;
zbudil jsem se stár.

A ty stále hledíš na mne
jako jarní květ
svěží, ač už v hrobě leží
dva a třicet let.

V NÁRUČI BOŽÍ.

V náruči boží, odkud jsme vyšli,
večer se všichni sejdeme zas; —
kdo by se děsil, kdo by se třás'?

Z oteckých paží, z otcova domu
byli jsme na mžik posláni v svět; —
kdo by se obával vrátit se zpět?

Po trapné pouti na vždy zas domů,
nikdy, už nikdy, v tu chladnou dál!
V náruči boží kdo by se bál?

MLČENÍ.

JAK děcko, když mu někdo hračku vzal,
my vzkřiknem, když nás první stihne žal.

Když rána za ránou nám srdce kruší,
ulevujeme slzou těžké duši.

Pak slovo k příteli rty hlesnou tu a tam, —
ač díme si: Jest nejlíp trpět sám.

Tak vzkřikem, slzou, slovem, chvějným rtem
dál k mlčení, — však marně, — bojujem.

Až samo ve své velké velebnosti
se teprv nad hrobem nám rozehostí.

NAČ TEPEŠ, PÍSNI . . .

NAČ tepeš, písni, motýlími křídly
mi na čelo, kde podzimek už bydlí?

Květ jara, léta žár, můj klid a boje,
mé vše už vyslovila struna tvoje.

Nic nezbývá již, co by za zpěv stálo,
a tobě, písni, přec to ještě málo?

Ty na mne hledíš, smutek v očích stinných:
„O zármutku a štěstí zpívej jiných."

O zármutku a štěstí jiných, písni?
ty každý sám si protrpí a vysní.

A o své duše jásotu i boji
si bude zpívat vlastní píseň svoji.

ZIMNÍ PÍSEŇ.

POJĎ, drahá duše moje,
vždyť mám tě ještě rád, —
tak měkká ruka tvoje,
dej mi ji zulíbat.

Je večer, šero splývá
a na vlas napad' sníh,
však jara záře snivá
je v dobrých očích tvých.

NAČ TEPEŠ, PÍSNI . . .

NAČ tepeš, písni, motýlími křídly
mi na čelo, kde podzimek už bydlí?

Květ jara, léta žár, můj klid a boje,
mé vše už vyslovila struna tvoje.

Nic nezbývá již, co by za zpěv stálo,
a tobě, písni, přec to ještě málo?

Ty na mne hledíš, smutek v očích stinných:
„O zármutku a štěstí zpívej jiných.“

O zármutku a štěstí jiných, písni?
ty každý sám si protrpí a vysní.

A o své duše jásotu i boji
si bude zpívat vlastní píseň svoji.

ZIMNÍ PÍSEŇ.

POJĎ, drahá duše moje,
vždyť mám tě ještě rád, —
tak měkká ruka tvoje,
dej mi ji zulíbat.

Je večer, šero splývá
a na vlas napad' sníh,
však jara záře snivá
je v dobrých očích tvých.

A jak jsme šli tak spolu
již tolik, tolik let,
s tvé duše nespaď dolů
ni jeden bílý květ.

Teď jíním sšedla luka
a všechno je to snem;
jen tvoje věrná ruka
je měkčí každým dnem.

IN MEMORIAM.

A. V.

VE zlatém úsměvu máje,
jak kvete hloh a bez,
do zářných luhů ráje
tak odešla jsi dnes.

Květ čarnější tam zkvítá,
než jaký rodí zem
a luznějším tam vítá
tě anděl úsměvem.

A vcházíš mezi svaté
a kráčíš jako v snách
k těm, kterým vínky zlaté
se stkvějí na hlavách.

A zář jak padá s výše
v jich úsměv rájový,
ty též odkládáš tiše
svůj vínek hlohový.

RADOST.

RADOST, drobná písnička,
z duše trysklá perlička; —
plaché ptáče na větvici:
bliž se mu jen po špičkách,
— nevyčká.

Na větvici klokočí,
ono si jen poskočí,
na zelené, operlené. —
Jen ta rosa napadá ti
do očí.

JABLOŇ.

KVETE jabloň z jara,
bělá se a rdí poupaty celá,
za včelou k ní pro med přijde včela,
jabloň kvete; co se o to stará,
v jaký úl s ním která odletěla.

Jablky je obalena celá
na podzim a sotva že je nese,
jedno spadne, druhé někdo střese,
co jí potom, co kdo s nimi dělá.

Přijde vítr, na ukřehlém kmenu
jednu nechá, druhou větev schvátí. —
Stará jabloň! toporem ji sklátí,
do krbu ji hodí do plamenu.
Co jí potom, že se tak s ní děje? —
kvetla, nesla, — nyní kohos hřeje.

PÍSEŇ.

JÁ věřím ti, — ať plaché štěstí
se mihne kolem jako pták,
v tvém srdci bude láska kvésti,
neb neklame tvůj drahý zrak.

Ať osud černé mraky shání,
a bouře zlomí mnohý stvol,
v tvé lásce bude požehnání
a lehkým bude každý bol.

Tvá věrná ruka v ruce mojí,
tvůj věrný pohled v zraku mém, —
my celým žitím budem svoji
i myšlenkou a každým snem.

I až se večer v soumrak schýlí
a nebem svitne hvězdný jas,
já věřím, že, jak zde jsme byli,
i tam kdes budem svoji zas.

V MĚSÍCI MÁJI.

V měsíci máji, máji
  svůj kolovrátek stav
a oblékni se, dcerko,
  v ten kment a zlatohlav.

Kment, na který jsi předla
  co večer v zimní čas,
a zlatohlav, jejž utkal
  ti pohádkový jas.

A do doubravy zajdi,
  kde kouzelný je hrad;
tam budou vonět květy
  a slavík klokotat.

A na měsíčném svitu
  a v zelenavých tmách
tam v doubí potkáš toho,
  jejž viděla jsi v snách.

Na koni s bílou hřívou,
  a perly v řemení,
on též tam bude bloudit
  jak ty u vidění.

A utkáno-li sudbou,
  že pohledne ti v zrak,
tvé srdce rozletí se
  mu vstříc jak zlatý pták.

A koně s bílou hřívou
  otočí do kola,
a odveze tě domů
  jak svého sokola.

Však utkáno-li sudbou,
že nemá tak to být,
ni vzdechem neprozraď se,
nech jít, nech jít, nech jít!

Vrať potichu se domů
a slož svůj zlatohlav,
a šeptni jen: „Můj Máji,
buď na věky mi zdráv!“

POKLAD.

POŘÁD ještě hledat v žití
luzné, čarodějné květy,
pořád ještě nevěřiti,
že jsme u poslední mety!

Pořád ještě v hloubi nitra
doufat více, než jsi zažil,
že dá život poklad zítra,
jejž jsi dodnes nevyvážil.

Zatím, brachu, už jsme u dna,
— nemůže už věc být jinou, —
prázdná je ta naše studna,
už to páchne nějak hlínou.

Konečně, můj brachu, tedy:
žádný klam a žádná cetka!
Poklad! — Tak se naposledy
přece jen s ním člověk setká.

PÍSEŇ.

DEN se stmívá, hvězdy bílé
vycházejí ku výšinám; —
ach vy oči světlé, milé,
co se na vás navzpomínám!

Každý večer z hloubky bezdné
jdou ty hvězdy v obzor stmělý,
ale vy jste, oči hvězdné,
už tak zcela zapomněly.

Pohasly jste v dálce mživé
výš', než která z hvězd se blýská; —
což pak se vám, oči tklivé,
tam už ani nezastýská?

Hvězda k hvězdě povyskočí,
vy jste znikly v mhavé dáli,
jako byste, světlé oči,
nikdy moje nebývaly!

TŘÍŠŤ.

KVĚT mládí, rosou jara pokropený,
se zvedá k slunné výši lístky všemi.
Plod zralý tíhne už jen k syré zemi.

Tvé čisté touhy a tvé dobré činy
byť lidem byly pouhé pavučiny,
jež strhá první ostrý větru dech, —
přec, odtržen od lidských srdcí všech,
se na nich vznášej, třeba sám a sám,
v své jeseni k nebeským výšinám.

* *
*

Hvězd nebeských, co jest jich v šíř i v dál,
jak zlatého by písku rozsypal!
Tak spolu spoutány a dálny stále. —
A lidských srdcí žití na pobřeží
jak mořských písků nasypáno leží. —
A k srdci od srdce jest ještě dále.

* *
*

Sníh ještě kryje luh a doubravy,
a do mé síně, ach tak zasmušilé,
se ozval ponejprv zpěv pěnkavy
tak utěšeně mile.
Dík, drobné ptáče! — Jak je třeba málo,
by se to lidské srdce zradovalo.

* *
*

Kde za tvou oddanost se tobě vrátí
chlad lhostejný, ať málo tě to mučí:
kdo ani vlídné slovo nemůž' dáti
za lásku tvou, — ó jak je tebe chudší!

* *
*

Za nejbližšího, jejž tvé srdce zvolí,
bys každou krůpěj krve cedil rád;
a teprv potom cítíš, jak to bolí,
když sám ji začne brát.

* *
*

Tvůj nepřítel když k tobě přistoupí
a dá ti ruku, beř! — a zapomeň
co byl, a jenom podle toho suď,
co jest.
A ten-li odvrátí se od tebe,
kdo milovav, teď nenávidí tě, —
ó mlč! — a v duši podle toho suď,
co byl.

* *
*

Jak po ztrátě se dále světem ženem,
co blahých pousmání zapomenem,
jež zářila nám z tváře milované!
Však horká slza, na ruku co padla
nám s drahé líce, na věky jež schladla,
až do hrobu tam pálit nepřestane.

* *
*

Trp! — Jest v tom útěcha svůj nésti kříž
a bez reptání jít své metě blíž'
po cestě trnové. Jak snadněj' mnohem,
když večer přijde, životu dáš s bohem!

* *
*

Jsme dítky země; život chůva jen,
jíž svěřila nás na okamžik krátký. —
Je dobrá, zlá; — a jak se chýlí den
a znavena nás vrací v náruč matky,
my přece jen se ohlížíme zpátky.

* *
*

Kdo smrti bojí se, dost netrpěl,
neb dosud ještě na životě lpí;
jen ten, kdo tisíc nocí v strastech bděl,
v nich procítil, jak blaze těm, kdo spí.

* *
*

Tak přijde smrť, co každodenní věc,
jak jitro, večer, jako práce kus —
a snad co přítel, který zaklepá
ti na dvéřc, když's nejvíc opuštěn;
a povídá a povídá a povídá,
— až zapomeneš všeho, co's kdy trpěl.

✲

SLOKY.

JAK na svět přišli jsme, ač svět byl, jako dnes jest, nevíme;
o hroudě, na rakev již nasypou nám jiní, nevíme;
půl žití v snu, ač žijem, o životě nevíme;

co byli jsme, než jsme, nám lhostejno, že nevíme;
proč trýznit se co budem, až nebudem, že nevíme? —

* *
*

Jdem, listí na podzim, když dospěl čas,
a přes nás půjde svět a vichrů svár;
a blah, kdo, žití strom když v zem jej střás',
před vichrem kryje květy příštích jar.

Jdem, starý štěp, jenž bohatý měl květ
a nosil ovoce a potom pad':
a blah, kdo nezůstana v trouchni tlet,
u krbu žití bude kohos hřát.

* *
*

Šli lepší přede mnou,
a po mně lepší zbudou,
a pro mne nebude
zem víc než o list chudou.

O podzimkový list; —
strom dále bude státi
a vítr dál mu větve rvát, —
a my budeme spáti.

* *
*

Ó, jak to kruto, narodit
se muset nechtě, muset žít
a trpět bolest, strach a pláč,
i ani neznat proč a zač. —

A jak to ještě krutější
i přes tu bídu vezdejší
zde tolik muset míti rád! —
a muset všemu s bohem dát.

* *
*

Až se navždy zamknou zraky
snem, jenž nemá probuzení,
vždyť v tom žádné křivdy není,
nebudeš-li dále žít.

Za Stygem, či nad oblaky,
v říši věr či bludných snění; —
vždyť v tom žádné křivdy není,
bude-li už navždy klid.

* *
*

Sebe lepší buď a větší
pod života krutou tíži,
vždy se najde ruka něčí,
jež tě zraní, jež tě sníží.

Až když na smrtelném loži
jsme si všichni míry jedné,
přijde velký anděl boží,
sám si zvolí, koho zvedne.

✡

ODPOVĚĎ NA PŘÁNÍ.

Dru. K. Mattušovi.

ZDRAVÍ? Ať už jakékoli,
jen když Bůh v té krátké chvíli,
která zbývá, dá dost síly
trpělivě nést, co bolí.

Zdar? — V tom světa velkém roji
nejlíp tiše projít v hluku; —
dost, že mnohou věrnou ruku
tisk' jsem já a ona moji.

Práce? — Ano, v každé tíži
mlčenlivá, povždy velká,
nerozlučná těšitelka
jasným okem na mne shlíží.

Dobrý rozmar! — Žeť se dívá
jako slunce z kalných mraků;
a když slza mží se v zraku,
na rtech jen když úsměv zbývá.

NA ÚTESU.

Na útesu v moři širém
sedím, hledím do daleka,
ať to vůkol kypí vírem,
mne už bouře nezaleká.

Obzorem co lodí táhne
z neznáma a do neznáma! —
Srdce po nich nezaprahne,
je tak cizo mezi náma.

Jenom časem na útese
vlna divným zvukem šplíchne:
to je ta, co pozdrav nese
vzpomínek a zase tichne.

Jen když noc svá křídla schýlí,
hvězdy trysknou na azuru,
jako mlžný závoj bílý
moje sny k nim tíhnou vzhůru.

Leč, když náhle v mrak se halí,
zazní-li kdes do vichřice
vlnobitím výkřik z dáli
zápasící od lodice,

Tu v tu duši unavenou
dávná síla zas se vrátí,
a tam při nich s rozpěněnou
chtělo by se bouří rváti.

DO PAMÁTNÍKU.

Sl. Marii Bendlové.

TO pamatujte: Svět je krásný
a život sladký přes svůj žal,
když pohled mužný, čistý, jasný
i v chmurný den, — a byť jen za sny,
kams v nadpozemskou upřen dál.

A když nás všecko opustilo,
i naděje i toužení,
to jediné nám vždycky zbylo:
dík za vše, co zde štěstím bylo,
a o svém žalu mlčení.

ŽÁR V SRDCI.

ŽÁR v srdci, ruku k dílu zdravou,
když: „V boj!“ to slyšet hřmít,
jen kuj a kuj svou ocel žhavou,
a sladko je to žít!

Však náhle soumrak stmí se polem
a přestaneš se bít,
páž těžká, srdce choré bolem
už nechtějí než klid.

A přec, ač dobře už je v snění,
jak vstal bys opět rád,
když slyšíš nové pokolení
v boj přes tvůj rov se hnát.

A v zbraní třesk a povel hřmící
jak rád v ten boje žár
bys vskočil zas, — jim aspoň říci:
„My padli, — vám buď zdar!“

VANITAS . . .

VŠE marnost nad marnost, a vše jde v zhyn.“
— — — — — — —
— — — — — — — —

Mám proto chabě skládat ruce v klín,
mám proto světem vléci se jak stín,
jak němý kámen padat do hlubin?

Květ jarní sotva vyrosť, pokosen,
a bouře sklátí věkovitý kmen, —
však žil a kveť a k tomu měl svůj den.

Též já mám svůj a cítím, žití dech
jak dme mi srdce, proudí v žilách všech,
jak jiskrou myšlénky mi v mozku šleh'!

A necítím-li v prsou lásku plát
k té matce zemi, nestačí-li snad
jen žít a vše, co na ní, milovat?

A byť bych na den byl tu jenom host,
či synovskou k ní nemám povinnost
a vyplnit ji, zdaž to není dost?

Vím, umru, po mne nezůstane sled,
co mi to brání slzy ukájet,
jež pláče soudruh můj tou cestou běd?

Vím, od země až k nejdálnější z hvězd
že sudba všeho tíž a smutek jest;
proč podíl svůj bych neměl družně nést?

A třeba stokrát byl mi určen zhyn
a mžik jen k žití, věčna do hodin
sáhá v tom mžiku vykonaný čin.

JARO.

TO není smavé pachole,
jež vyšlo sobě do pole
a přes doly a vrchole
si zpívá v rouchu stkvělém: —

to probudil se starý brach,
jenž dlouhou zimu ležel v snách
a do stěžejí země sáh'
a sny své tvoří tělem.

On kýv', — jde slunce nad obzor,
on dechnul, řeky bouří s hor
a v rozhučený vichrem bor
blesk opět z mraků svítí;
a jako mořským příbojem
zem cítí mléko v prsu svém
a dává píti tvorům všem
a všechno volá: Žití!

A živne luh a živne háj,
pták navrací se v rodný kraj
a v zrnku uzavřený taj
teď v list a květy pučí;
a srdce v ňádru veškerém
se zrychlí lásky úderem
a v každém jest, jak večerem
zpěv slavičí když zvučí.

Buď pozdraven ten silný druh,
jenž v náruč svírá světa kruh
a v jehož lebce tvůrčí duch
sny nové spřádá dále.
Ať na ledovém útese
jej sever sněhy zanese,
když čas, on kšticí zatřese
a tvoří — o krok dále!

NA BOJIŠTI.

NA velkém bojišti,
na poli žití,
co na tom, jedových šípů kde zasviští,
o krůpěj krve už víc-li kde vyprýští! —
to musí býti.

Až v noci pomezí
v boji stůj za dne; —
než soumrak nastane, blažen kdo zvítězí,
blažen, kdo nespoután zoufalství řetězy,
bez hlesu padne.

OSUDU.

CO mi, Chmurný, můžeš vzít,
když ti všechno dám? —
Ty máš mlat, já vetchý štít,
ty mne můžeš bít a bít,
— já se usmívám.

Trpce, pravda, ale přec;
žádný vzdor a pych:
jsem ti taká prázdná věc,
ty mne zlomíš na konec,
ale já jsem tich.

Ani hlesu, to mi věř; —
nač se s tebou rvát?
ty jsi lovec, já jsem zvěř,
tedy přímo k srdci měř; —
ale nač se vzdát?

Drť jen svými kolesy,
vždyť máš k tomu sil;
srdce mé to neděsí.
Řekneš: „Pojď!“ — nu pojďme si.
— Tak jsi zvítězil.

NECHME JINÉ ŽÍT.

NECHME jiné žít,
my musíme jít:
jedni musí spáti,
druzí dál se bít.

Zítra nebo dnes, —
každý v boji kles’,
rudý prapor žití
jiný nad ním vznes’.

Jsme jak spadlý list,
žil však dost, buď jist,
kdo na žití stromu
rost’ a vadnul čist.

V jara zlatých snech,
v prškách, bouřích všech,
až jej s větve srazil
smrti mrazný dech.

Dříve nebo spíš’,
to jest jedno již;
příštím jarem nové listí
žene šíř a výš’.

BEŘ VŠE.

BEŘ vše, co tvoje!
Na poli žití
nutno se bíti,
chceš-li nést z boje
svou skývu chleba,
svou chvilku blaha,
svůj sen a bdění.

Nasadit třeba
svá prsa nahá
až do umdlení.
Však beř, co tvoje!
Toť heslo boje.

A divu není
v matném tom víru,
že ruka sahá
po číši míru
neztrpklé zlobou,
tmy do náručí
když klesá mdlobou.

Tu jako tiší
hlas když se slyší,
— tak zimní dobou
vichřice fičí: —
„Konec už boje!
Zde pohár žluči.
Co se ti příčí?
Je také tvoje!“

✡

TRP.

JINAK už to, brachu, nejde,
radost, mladost, všechno přejde;
píšťaličky z vrb
řezat v zimě jako z jara,
to už pozdě, brachu stará; —
zatni zuby, trp!

V jizbu žití jak to čiší!
pozvolna, jak den se tiší,
dohořívá krb.
Jak to listí venku padá!
Mrazno ti, že pustnou lada? --
Zatni zuby, trp.

Utrhni si ještě polem
na strništi s chudým stvolem
vybledlých pár chrp.
Bývaly to jiné časy,
když tu zlaté vlály klasy; —
zatni zuby, trp.

Však už cestou den se chýlí,
na nás jako na obilí
žnec už zvedá srp. —
Koncem, bylo toho dosti;
tak jen tiše, bez hořkosti
zatni zuby, trp!

✿

ZA ŠLÉPĚJÍ.

NEDBEJ toho, jak co bude,
všechno ber, jen jak co jest:
úsměv, oči pláčem rudé,
cestu tmou i v záři hvězd.

Unavení, slabí, kvilní
leží vůkol cestou tvou,
ale také velcí, silní
kráčeli tu před tebou.

Mysle tuhé, nepoddajné
bez stesku a bez hlesu
s vírou v život do mhy tajné
zacházeli bez děsu.

Duše tiché, snivé líce
s věčnou lampou v srdcích svých,
ostrých trnů nedbajíce
ztrácely se v červáncích.

Kam? — To zvíš. — Zde do skaliny
vryli ti svou šlépěji.
Jdi! — je dost, že v tvé kdos jiný
také půjde snadněji.

SPRAHLOU CESTOU.

MY všichni jdeme sprahlou cestou v žití
a všichni klesáme tou poutí šerou,
a honíme se za vidinou sterou,
tu štváni zármutkem, tu štěstím zpiti.

Nám po zlatě a slávě mozek šílí
a po lásce a přízni, po čem koli,
a ústrk, zášť a výsměšek nás bolí,
třeba jsme líce maskou klidu kryli.

Jsme lidé jen; — však časem pozakmitá
nám duši cos jak světlo démantové
a z hloubi srdce vynoří se snové,
v nichž rozjasní se poušť ta obrovitá.

A vidíme, jak vetché jsou a plané
ty všechny naše chvilkovité touhy
a na rtech zůstane nám úsměv pouhý
a s očí do prachu nám slza skane.

A jako zář to prokmitává mrakem
a zrak náš vniká do propasti hloubi
a s nebes hvězdnatých se taji snoubí
a zří, co všedním neviděno zrakem.

A cítíme přes všechnu žití bědu,
že nejsme brav, jejž osud utrmácí,
že lidstvo cestou marně nekrvácí
a světlá stopa zbude v jeho sledu.

A cítíme, že v světlé záři koupá
se obličej i nejnižšího roba;
ne k stesku jen, i k důvěře že doba,
a jenom tou že člověk vzhůru stoupá.

A klopota a krev, kterou se brodí,
a záští, zločiny a křivdy, sváry,
že bídné jsou a otrhané cáry,
jež lidská duše přece jenom shodí!

A modly, před kterými člověk klečí,
že shroutějí se s podstavců své pýchy
a třeba velké byly naše hříchy,
že, co je hříchem zove, v nás je větší!

A jiskra slitování, která žehne
jen v jedněch prsou pravdivě a svatě,
že hoří za všechny, již tonou v blátě
a nad všemi že svatou září šlehne.

A byť i dále cestou svou šlo bludně
a nechtělo ze zdravého pít zdroje,
toť lidstva cit, co cítí prsa tvoje
a nevyváží se hloub této studně.

Jsme křehcí, bídní, svévolní a malí,
však jak nás poutá řetěz bídy naší,
též jedna peruť myšlénky nás vznáší
a rostem z hmoty, jež se přes nás valí.

A třeba pro tisíce lživých bohů
a jejich trůny v lidském srdci místa,
přec vysnilo si také oltář Krista,
jenž hledí smírem z pod koruny z hlohu.

SOSNA.

TAK vážná, plna pohádkových dum
zde stojíš v lesní hloubi; snivou tmání
tvých rozsoch jde jen táhlý větrů šum
a doupňákových křídel zatřepání,

když lovce tichý krok tvůj podrost sklání,
neb kohos, jenž tvým naslouchati snům
sem přišel z hluku světa s dumnou skrání
z tmy jako ty chtě dospět k nebesům.

Tak stála's věky. — Ale přijde den,
kdy houkne topor. — Znik' tvých větví zpěv,
pták, duše, prch'. A tich tvůj leží kmen.
Pak, ať jsi žďár, či krov pro lidský byt,
či víko chuďasovu na rakev,
dej všem svou pevnost, sny, — a potom klid.

BUĎ KLIDNO V DUŠI.

BUĎ klidno v duši, — jako na vodách
když stichne každý van a v polosvitu
posledních červánků je zbarví nach
a první hvězda svitne na blankytu.

Buď klidno v duši. — Hodin klopota
je snem; dne bouře, půtky v lásce, zlobě.
Teď bije velké srdce života
svým odměřeným úderem jen sobě.

A nechce nic, než s tím za jedno být,
co odpočívá pod tou velkou hluší; —
jen smír; — vše jiným, sobě odpustit
i sudbě života. — Buď klidno v duši.

TY'S DECHNUL NA PRACH.

TY'S dechnul na prach země, řekl: „Vstaň
a choď a žij." — Mé srdce začlo bít,
krev do mých žil a v nervy vstoupil cit
a myšlénka mi bleskla v tmavou skráň.
Pak děl's: „Jen stromu poznání se chraň,
sic umřeš smrtí; v prach se navrátit
zas musí prach." — Já zhřešil, musím jít
a zaplatit si krvavou tu daň.

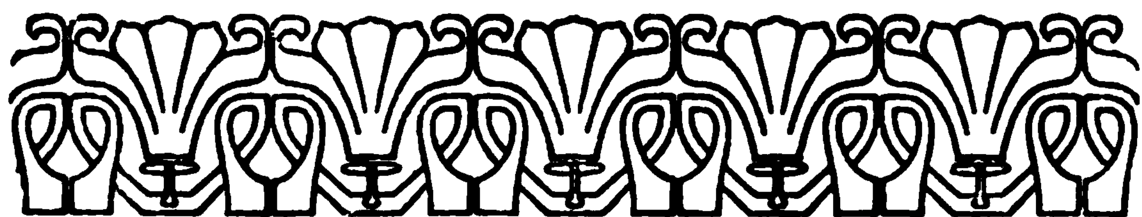
Však to Jsi neřekl, do věků všech
zda prachem zůstanu se vrátě v zem,
neb tmavou nocí v nový projdu den;
— vždyť přece čím jsem žil, jen Tvůj byl dech.
Leč určil's-li, že den se skončí dnem,
dal's den i věčnou noc; — jsem spokojen.

Z CIZÍCH LUHŮ.

SVÉ SESTŘE DOBRUNCE.

Z POESIE ANGLO-AMERICKÉ.

TH. BAILEY ALDRICH.

MALÁ BELL.

ŽE'S od básníků neslyšel,
jak přišla drobná, malá Bell
sem k nám na tento svět?
Byl dokořán kdys nebes vchod
a ruce křížem, oči v snách,
jak vyšla ven přes rajský práh,
zem spatřila co hvězdný bod
plát z bleskotavé hlubiny:
a mosty vedly z kraje v kraj,
kde andělé ty nosí v ráj,
kdož dokonali bez viny.
I vstoupla na most; krok se chvěl,
tak zlehka, zticha, že se v důl
ni rajský kvítek nesehnul,
tak, jako rosa padá v květ.
Pak vzduch tak divně zlíbezněl! —
A takto přišla malá Bell
sem k nám na tento svět.

I přišel blahý květen s ní,
a vlaštovky ve výklenky,
a listím pěly červenky,
a sluncem plály celé dni;
květ lilije se chvěl a chvěl
a nad brankou, ve splítce rév
div netryskala míza z cév.
Jak sladce, měkce soumrak spěl!
Ó, země byla samý pták,
a jeden jarní květ,
když přišla drobná, malá Bell
sem k nám na tento svět!

*

Ó Bell, ó drobná, malá Bell,
jak sličněla nám den co den,
jak ženskosti pln její zrak,
jak poesií napojen
ten něžný, soumrakový zrak,
tak plný duše, čistý tak,
jak stála by tam ještě dnes
těch otevřených u nebes!
A tak ji každý víc měl rád: —
Ó, nikdy takto nedopaď
svit lásky dřív nám v nitro!
My cítili, že svazek jest
v ní utkaný nám k výši hvězd,
tam, kde je věčné jitro. —
A pro ty oči předrahé
a pro tu, kterou Bůh si vzal,
(neb z ráje Bell když přišla k nám,
ráj před matkou se otvíral,)
a pro Toho, jenž dal nám žít

a rmoutit se a radovat,
se naše srdce sklonila,
jak na violky déšť kdy paď.

*

A nyní sad, jenž bíle kveť,
když přišla k nám, a červeně,
byl pestrý dechem jeseně;
jablka žehla plamenně
a broskev plála se suků
a kaštan měl se k rozpuku
a hrozen rděl se vinicí
a čas vdech' změnu zářící
i v drobnou, malou Bell.
Tak rostla jako květina
a v jejím něžném výraze
se zračila tvář matčina.
I byl to anděl v povaze.
V svět milostnou ji poslal Bůh,
však nyní byla světicí. — — —
Na tváři bledé, nyjící
my ohnivý jsme shlédli kruh.

*

Bůh rukou svojí pečeť sňal,
jež zavírala její ret;
i mluvívala podivně,
co my nemohli rozumět.
Nám nikdy děckem nebyla,
klíč v její svět nám nebyl znám:
my neučili svatosti
ji, čistou jako Kristus sám.

*

To přišlo nám tak znenáhla,
a napřed jako stín by spěl, —
než věděli jsme, že si Bůh
pro maličkou k nám poslal Bell.
Nás bázeň jala bezděčná;
kde naděj, tmí se obavou,
kde myšlénka, slz záplavou,
jak prachem záře slunečná.
I volali jsme ve smutku:
„Ó tresci mírně, Bože náš
a uč nás důvěřit v Svou stráž
a čistšími být v zármutku!"
To srdce tvoje v našem jest,
a naše srdce puká, — Bell!

*

Tak posléz přišel z neznáma
ten Posel v kraj náš vezdejší! —
a jak že bylo malé Bell?
jen malé ruce skřížila
a byla ještě krásnější!
My rozčísli vlas z hedbávu,
my vínek růží na hlavu
jí dali, poupat běl —
a ona byla samý květ . . .
A takto drobná, malá Bell
náš opustila svět.

*

METEMPSYCHOSIS.

NAD malichernou vřavou zástupů
v mramoru zmrzlém stojím já co bůh,
a bez poskvrny, stár jak měsíc sám.
To, co jsem já, a ne co člověk jest,
mou plní dumu. On si kvil a mři;
neb on jest prach a v prach se navrátí:
mé, vím, že božské bylo stvoření.
Po pevninách zřím škeble rozseté
a lastury, jež objímaly kdys
mou bytost, — slupky, jež svůj měly cíl;
já sním o tvarech všech, v nichž musím být,
než stihnu Dokonalost, jíž jest Bůh
a sním svůj sen a nechám luzu jít;
neb já jsem jedno s mořem, s horami
a s pouští, podzemními slujemi,
jsem z katakomb a trosek prasvětů.

Já byl jsem duchem na hor temenech
a vůní v údolích a samumem
na zprahlých pouštích, větrem potulným,
jenž těká vesmírem, neznavný hlas.
Já byl, než Romulus a Remus byl;
já byl než Ninive a Babylon;
já byl a jsem a budu na věky,
jda vpřed a nikdy konce nestihna.

Sto let jsem chvěl se v trávě, trojlistý
co útlý jetel, který odíval
svah na Idě; sto let jsem proplétal
purpurný déšť těch květů smutečných,
jež řecké ženy mrtvým sypaly.

Ve vonném šeru dlel jsem pod zemí,
pak ve vláknech a cévách smrku, jenž
na osamělém vyrost' ostrově,
kde z Cykládů divoká vichřice,
jak leviatan brázdíc moře val,
tiš vyplašila oněch ze samot.
Pak, hnán sem tam, jsem slunce z oblak ssál.
A slunce šla a přešla, tajemný
za slunci mnohý měsíc rost' a znik'
a meteory, jejichž za stopou
příšerné noční táhly mátohy.
Já slýchal hlasy šumném na břehu,
to bohy bouře, z lastur zvučivých
jich divou hudbu; stíny podivné,
ty s nářkem, ony zpěvem táhly kol.
Tak let se kupil tlum, až boží dlaň
blesk upustila s mračné oblohy,
jenž smrk a tvrdou skálu rozpoltil;
a z věznice mé vonné vylét' pták,
já v jeho prsou; — tak jsme vylétli
přes lomný hřeben vlny vysoké; —
strom, ostrov, bozi zbyli za námi!

Jak volný vzduch jsem z pásma v pásmo spěl
vždy dále z vřavy tichým ku branám
dne v úsvitu, a zřel jsem vinice
a řeky pod sebou, nit stříbrnou
luk zlatem, zelení se vinoucí
a tu tam vísku, růži bělostnou,
a tu tam město, jehož zvonice
a střechy paláců a kopule
jak stalagmity v slunci jiskřily.
Já lodě viděl s bouří zápasit
blíž' skalisek na pustém pobřeží,
a líné koráby, jež se zbožím

jak mouchy spěly modrém po moři
do Indie neb v mrazný Labrador.

Sto roků bylo jediný jak den.
Byl den to duchu nesmrtelnému?
Dech a ne víc. A přec vím jediný
mžik neskonalý, — mžik, v němž s oblohy
jsem kroužil blíž' a blíže ku zemi,
vždy blíž' a blíž', až křídla moje tkla
se hrotných kaštanů, kde pěnivý
spěl proud přes oblázkové jesepy
a huštinou se řina pojednou
se s hukotem vrh' dolů ve propast.
Tam v chladné strži, květy trhajíc,
hle, bloudí žena, božská podobou
víc nežli která z vzdušných stvoření,
neb rusalek, neb stínů bezklidných
žen vznešených v své době zázračných
i bytostí i krásou; zapěl jsem,
jal v kouzlo její mysl, dal jí sny
a pak jsem s rosného se vzduchu skrad'
a utkvěl v jejích ňadrech. Tam jsem spal.

Šel měsíc za měsícem, v jejím zraku
cos vzňalo se a tmělo zas jak šeř — —
jak tucha tajemná! Když opadlým
pak listím, řeka prudčej' šuměla
a hustým ostružím, a potom plod
tich padal s kaštanů v podzimní noc,
já krátko vzkřik' jak vzkřikne děťátko:
Jdemť na svět s pláčem a ne ze světa!
Tak bylo souzeno; tak přišel jsem
žít na tu zem v podobě člověka
a trpět, jak se sluší člověku, —
jsa o krok, stupeň, o kruh Bohu blíž'.

A věda, to, zdaž mohu zpodlit se,
se užírat, lhát, kupčit na trhu,
škvár dávat, brát — a všechno k ničemu?
Ne! Nad zástupem sedět chci a snít
a čekat v naději změn zázračných,
jež snem se zdají; a bychť hlady mřel,
já nemohu těch model zulíbat
u každých vrat, a po všech ulicích,
ni lísat se a duši potřísnit;
neb já jsem jedno s mořem, s horami
a s pouští, podzemními slujemi, —
jsem z katakomb a trosek prasvětů.

DVA STÍNY.

KDES v pustém, větrném prostoru,
kdes v soumračné, kdes v ničí zemi, —
dva stíny, zor vtřeštěn do zoru,
se zastavily hrůzou němy.

„A kdo jsi ty?" vzkřik' jeden z nich,
jak zděšen hleděl z pološera.
„Nevím," děl druhý, bledý jak snih,
„já umřel teprv včera." —

IMOGENA.

V hluboké noci,
v měsíčnu bílém,
přisedni blíž'
hřbitovní pod cypřiš,
Imogeno!

Světlušky hoří
v měsíčnu bílém! —
svítí nám z hloží
k snubnímu loži,
Imogeno!

V milostném rdění
v loktech mi lež,
tak, — neboj se, — spěš,
Imogeno!

Jak jsi to zbledla
v měsíčnu bílém! —
Ty's zatracena, — —
ty's duchova žena,
Imogeno!

OSUD.

TŘI růže bledé jak měsíčná zář,
— každá z nich skloněna korunou něhy, —
kdes v městě měl v okně květinář.

Tu první políbil milencův ret,
v té noci ležela na prsou dívky
tak tiše, — tak jako na květu květ.

Tu druhou růži, tak plnou kras,
tak čistou panenstvím jako ta první,
v té noci ucuchal nevěstky vlas.

A třetí, — vdova, jíž mladistvá skráň
pukala šílenou bolestí, vtiskla
mrtvému dítěti v ledovou dlaň.

MATHEW ARNOLD.

NESMRTELNOST.

UŠTVÁNI lidmi, tísní unaveni,
surovou cestou svět necháme jíti
a díme: „Trpělivost! — v jiném žití
svět bude pokořen, my povýšeni.“
A zdaž, jak ve světě jsme poraženi,
voj nesmrtelných tam nebude zříti
k nám s pohrdou? — my, zde zlomené síti,
zdaž snesem nebeského jitra rdění?

Ne, ne! Života síla může jen
jít dále za hrobem, — ne začít znovu;
a ten, kdo nekles' v zemském vlnobití,
a silen, v síle stoupal, — jenom ten,
kdo každý vyhrál boj, vystoupí z rovu
a s mužným čelem do věčného žití!

ALFRED AUSTIN.

NEVIDOMOST LÁSKY.

Ó že je láska slepá, vidím nyní!
neb nezřím krásy na té zemi krásné,
ni světla, žití, naděje, ni spasné
radostné chvíle, — ty když nejsi při ní.

Tvá dálka slunce na obloze stíní,
vzrůst jara dusí, pozdí léto časné,
zpěv konopky volavčím steskem činí;
a Hojnost hlad mi nese v říze řasné.

Leč když tvůj krok se mihne za soumraku
a zrak tvůj zazáří v mém nepokoji,
tu s každé větve zazní švehol ptáků,
zem mizí, nebe otevřeno stojí,
svět etherem se chví až do oblaků
a vše je krásno v spanilosti tvojí.

HENRY A. BEERS.

CARÇAMON.

KŮŇ sestárlý, zbroj zrezavělá,
a on byl sešlý, šeď a stár, —
a z dálných světů as mu chvěla
se v tklivém oku zář jak žár.

A po Provenci ubíral se
vždy za jediným cílem vpřed;
a Carçamon tak v lidu zval se,
to rytíř, který sjíždí svět.

A maceška mu kvetla štítem.
„To na znamení,“ mnohý řek’,
„že ještě hledá pod blankytem
kdes dívku svojich myšlének.“

Neb někde stěně na barevné,
neb ve večerním oblaku,
neb v davu lidu, v síni zpěvné,
anebo snad jen v přízraku

— kdy, netušil, — a jak se dálo, —
ten obraz její zabloudil
mu do očí, a věděl málo,
že osud mu tak usoudil!

Však do snů se mu navracela
tak spanilá, tak božská zpět,
tak snivá, klidná, že se chvěla
i láska zlíbat její ret.

Sňal se zdi meč a přílbu svoji,
— to uplynul již celý věk! —
a se svým koněm v míru, boji,
jel za dívkou svých myšlének.

A mnohou paní Trubadurů
on v háji potkal bělostnou:
Aj, pane pěvče, hlavu vzhůru,
a pějte píseň milostnou! —

„Ó Trubadurů vzácné děvy,
má loutna zní jen potaji
a lehkovážné lásky zpěvy
v mém srdci místa nemají.

Ten květ na štítu mém se stkvoucí,
má jinou půdu, vzrost i vznik
než provençalská růže žhoucí,
jež rozkvétává v okamžik.

A dívka, jíž má mysl jatá,
tam v také trůní nádheře,
že myšlénku, jež není zlatá,
ku svému dvoru nebéře.“ —

A dál jel hájem ku své metě
a zemí křížem kříž ten rek,
a nevím, zdali našel v světě
kdes dívku svojich myšlének.

Jen vím, že na jihu tam všade
si pěli jeho povídku
tak líbeznou jak víno mladé,
jak hudba, pel jak na kvítku:

Tím pohrdat, čím život šálí
a hledat, třeba nevidné
a nedostižné ideály. —
Toť tvůj cíl, srdce bezklidné!

H. T. Mackenzie Bell.

SPADLÉ LISTÍ.

LIST brunátný, jejž podzim s kmenů střás',
jak orvány a holy stojí v mále,
jest navát mnohém krytém na úvale,
kde zima choulí se a šedý mráz.
A sněženka když oveselí zas
chlad lesních stínů, listí je tam stále,
ač vonný jižní vítr nenadále
a ptáci, větve, hlásí jarní čas.

Tak naděje, jež urval žití boj,
před naším zrakem nepohřbeny leží,
ač my jen patříme v jich rozklad němý;
a dále v denní zápas, ruch a znoj
zas klíčí nové snahy, touhy svěží
nad včera uvadlými nadějemi.

MATHILDA BLINDOVÁ.

O ŠTĚDRÝ VEČER.

SAMA! — jen hvězda nade mnou se sněží,
ta nejkrásnější všech na nebes týnu, —
šeď vln jak prchá do houstnoucích stínů,
dlím temnícím se, zimním na pobřeží.
Teď u krbu kol zářícího stromu
se oči jiskří u veselí jarém
vánoční radostí a mladým žárem,
jak u svých každý dlí a ve svém domu.

Však já, — věc povržená na té zemi,
a vyrvaná ze srdce jediného,
kde krb můj, s krvavými nadějemi, —
hlod starý cítím roků beznaděje;
a příštích let jak vzpomínám a všeho,
ta krásná hvězda slzami se chvěje.

Robert Buchanan.

AŽ BUDEM VŠICHNI SPÁT.

Až přijde On a vše tu najde spící, —
staré i mladé, krásné, prosté krás,
zdaž, skloniv se nad každou mrtvou lící,
„Vstaň!“ zašeptá, neb, slitovav se, nás
tak nechá, řka: „Jak snésti mám ten mráz
a údiv očí těch, jež strhal žal?
V jich zoufalství jak utěšit je zas,
když vzkřiknou: „Pozdě, nech nás spáti dál?“

Snad nezbudí nás, ale šeptne jen
tak šťastný vida klid náš dřímotný:
„Těch mrtvých mužů ubohých a žen!
byl hrozný jejich osud klopotný; —
nač budit je, zas do života vést?
Ať dál spí klidně; — tak to nejlíp jest.“

Lord Byron.

SEN.

I.

My žijem dvojmo. Spaní má svůj svět,
mez věci dělící, jimž přezděno
jest Smrt a Bytí. Spaní má svůj svět
a širou říši divé skutečnosti.
A sny v svém rozvíjení mají dech
a slzy, muka, záchvit radosti;

tlak zůstaví na bdících myšlénkách,
tlak ubírají bdícím klopotám
a dělí naše bytí; stanou se
část samých nás a věku našeho
a jsou jak hlasatelé věčnosti.
Jdou kol jak minulosti duchové,
jak Sibyly zas mluví o příští
a mají moc a krutost slasti, bolu;
z nás činí, co jsme nebyly, co chtí,
a otřesou nás dávnou vidinou,
snem zniklých stínů. Jsou-li stíny též?
Zda vše, co přešlo, není stín? — Co jsou?
Výtvory ducha? Duch můž' utvořit
si podstatu a vlastní planety
si nadat stkvělejšími bytostmi,
než byly kdys a dát jim dech a tvar,
jež mohou přežít všechnu tělesnost. —
Chci vzpomnít vidění, které jsem snil
snad ve spaní; — neb sama myšlénka
i dřímotná je schopna léta žít
a dlouhý život srazí v hodinu.

II.

Dvé bytostí jsem viděl mladistvých,
jak stály na chlumu, na mírném chlumu,
na svahu pozvolném a zeleném,
a z dlouhé řady takých posledním
jak mys; však moře tady nebylo,
jež omývalo by mu úpatí; —
jen nejzářnější kraj a vlny lesů
a žitných polí, lidských příbytků
porůznu rozptýlených, kroužící
jen dým, jenž stoupal ze střech vesnických.

Ten chlum byl korunován do kruhu
obzvláštním diademem stromovým,
jejž nevztyčila tam hra přírody,
však člověk. — Tito dva, tož hoch a dívka
zde dívali se; ona na všechno,
co v kraji dole bylo krásno tak
jak ona sama, — hoch však hleděl na ni.
A oba byli mladí, ona sličná;
a oba byli mladí, ne však stejně.
Jak na obzoru měsíc líbezný
ta dívka byla ženství na prahu;
hoch let měl méně, ale srdcem přerost'
své roky daleko a jeho očím
jen jedna byla milovaná tvář
na širé zemi, a ta zářila
teď u něho. On na ni hledíval,
až nemohla už z duše vymizet;
on neměl dechu, bytí kromě v ní,
a hlasem byla mu; k ní nemluvil,
leč každým jejím slovem zachvěl se;
a zrakem byla mu, neb jeho oči
šly za jejími, viděl jejím hledem,
jenž zbarvoval mu všechny předměty;
sám v sobě přestal žít, neb ona jen
mu byla žitím, oceanem, kam
šla proudem řeka jeho myšlének, —
jenž končil všechno; jejím dotknutím
a hlasem krev se v tepny řinula
a odtékala; líce bouřlivě
se měnily, a srdce neznalo
tu příčinu své muky smrtelné.
Však ona nesdílela něžnost tu,
proň nevzdychala; on jí bratrem byl,
ne víc; a u ní mnoho bylo to,
neb bratra neměla, krom v názvu tom,

jejž dětská její přízeň dala jemu.
Sněť osamělá zbyla na starém
a slavném kmenu. — On měl bratrské
to jméno rád a opět neměl; — proč?
Sám čas mu odpověděl hluboce. —
když milovala jiného; ba teď
v tu chvíli milovala jiného
a stojíc na vrcholu pahorku
v dál hleděla, zda komoň milenců v
krok drží s jejím toužením a letí.

III.

Duch mého snu měl jiné vidění.
Byl starodávný zámek; před valy
kůň osedlaný. V staré oratoři
stál mladý hoch, o němž jsem vyprávěl:
byl sám a bled, — i přecházel sem tam;
teď sed', vzal péro, slova načrtal,
jichž nerozeznal jsem, pak do dlaní
tisk hlavu schýlenou a zachvěl se
jak ve křeči; — pak povstal zas a zuby
a třesoucí se rukou roztrhal,
co napsal; ale slzy neuronil —
a tak se utišil a ucelil
své čelo v jakýs klid. Když bylo tak,
ta, kterou v srdci choval, vstoupila.
Tak jasně hleděla a s úsměvem
a přece věděla, že od něho
jest milována; věděla, neb rychle
to vzchází vědomí, — že její stín
mu zatměl srdce; viděla to, jak
jest nešťasten, — leč neviděla vše.
On vstal a chladným lehkým stisknutím

vzal její ruku; na mžik po tváři
jak obraz nevýslovných myšlének
mu přeletěl, a jako vzešel, znik';
a ruku pustiv, kroky volnými
se vzdaloval, však ne jak by se loučil,
neb rozešli se oba s úsměvem.
On vyšel z těžké brány zámkové,
vsed' na koně a jel; a nikdy víc
již nepřestoup' ten věkošedý práh.

IV.

Duch mého snu měl jiné vidění.
Hoch stal se mužem. V žhoucích podnebích
si v divočinách volil domov svůj
a jeho duše pila jejich slunce.
Vzhled divný měl a snědý; sám již to,
co druhdy býval, nebyl; na moři
i na souši byl poutník potulný. —
Jak vlny spousta mnohých obrazů
se na mne shrnovala, ale on
byl částí všech, a v posledním z nich ležel
v poledním vedru odpočívaje,
u pokácených sloupů, v stínů zdí,
jež rozvaleny, jména přežily
těch, kdož je zbudovali; u něho
jak spal, se v trávě pásli velbloudi
a hlouček bystrých koní přivázán
byl u pramene. Muž ve vlavém rouchu
byl na stráži, co jiní z jeho kmene
kol dřímali. A modrá obloha
se pjala nad nimi jak baldachýn,
tak bezoblačná, jasná, čistě krásná,
že jenom Boha vidět na nebi.

*

V.

Duch mého snu měl jiné vidění.
Ta, kterou miloval, se provdala,
a za někoho, který víc než on
ji nemiloval. Ve svém domově,
jenž tisíc mil byl vzdálen od jeho,
v svém rodném domově, tam bydlela. —
Kruh dítek rostoucí byl kolem ní,
synů a dcer, všech krásných: ale hle!
na její tváři nadechnut byl žal,
stín vnitřního tam utkvěl zápasu,
a oči klopily se neklidně,
jak plny k víčkám neplakaných slz.
Čím rmoutí se? — má vše, co miluje;
a on, jenž vroucně tak ji miloval,
zde nebyl, aby znepokojoval
zlým doufáním, zlým přáním, zármutkem
zle krytým její čisté myšlení.
Čím rmoutí se? jej nemilovala,
a příčiny mu nedala, by mnil,
že milován jest: aniž mohl on
být částí toho, co tak hlodalo
ji v duši, — minulosti příšera.

VI.

Duch mého snu měl jiné vidění.
Poutník se vrátil; před oltářem stát
jsem uviděl ho s krásnou nevěstou.
Tvář měla sličnou, ne však takovou,
jež byla hošství jeho svitem hvězd.
A u samých těch stupňů oltáře

týž výraz přeletěl mu přes čelo,
týž křečovitý záchvěv, který kdys
ve staré oratoři otřásl
mu nitrem v jeho opuštěnosti;
a tu, jak tenkrát, na mžik v líce vryt
mu obraz nevýslovných myšlének
a potom znik' jak vzešel; a on stál
tu tich a kliden, vyřknul snubní slib,
leč svoje vlastní slova neslyšel
a kolem něho vše se točilo.
On neviděl, co bylo, ani to,
co být snad mohlo; ale starý zámek
a známá hradní síň a komnaty,
jichž vzpomínal, den, místo, hodina,
zář slunce, stín a vše, co spojeno
kdys bylo s místem tím a hodinou
a s ní, jež byla jeho osudem, —
vše vracelo se, hrnulo se valem
teď mezi něj a světlo. — Co to vše
má zde co dělati a v taký čas?

VII.

Duch mého snu měl jiné vidění.
Ó ta, již miloval, se změnila!
jak se kdo mění duše chorobou. .
Duch její z bytu svého vybloudil
a oči neměly svůj vlastní lesk,
však pohled nepozemský; královnou
se stala matné říše přeludů;
v myšlénkách jejích protimyslů tříšť
se slučovala; tvary nehmatné
a zrakem jiných neznamenané
jí byly družny; — šílenstvím to zvou,

leč moudří znají hlubší šílenost
a pohled těžkomyslnosti jest
dar hrůzy plný. Co jest jiného
než dalekohled pravdy? — který dálce
vše béře přeludy a sbližuje
nám život v jeho čiré nahotě
a chladnou věčnost činí příliš věcnou.

VIII.

Duch mého snu měl jiné vidění.
Poutník byl sám jak vždycky; bytosti,
jež byly kolem něho, odešly,
neb zápolily s ním; byl terčem zmaru
a spuštění a záští obklopen
a svárem; bolest se vším smísena,
co dáváno mu, až jak Pontský král
za starodávna jedem krmil se,
jenž neměl nad ním moc, však živil jej.
Žil přes to dál, co mnohým bylo smrt;
a z horstev činil sobě přátely,
měl hovor s hvězdami a s Vesmíru
živoucím Duchem; oni učili
jej kouzlu mysterií; kniha srdce
mu byla otevřena dokořán
a hlasy propasti mu zjevily
svůj zázrak a své taje.
Budiž tak.

IX.

Můj sen byl dosněn; neměl dalších změn.
To stalo se tak divným řízením,
že osud těchto dvou byl načrtán
tak skoro jako skutečnost, a jeden
by skončil šílený — a oba bídní.

✡

BARRY CORNWALL.

ŽENA.

KVĚT letní sešel s jejích tváří,
a sladkost jejím rtům odňalo stáří,
se zlatých vlasů prchla záře jasná,
líc bledá jest, — však není více krásná.

A duch, jenž tkvěl těch modrých očí v hloubi,
se nyní s chladnou smrtelností snoubí,
a úsměv znik', jímž smála se tak ráda,
a mrtvou opustila každá vnada.

Jak otroky je jala pouty svými,
však nechali ji všichni v době zimy;
a ti, kdož pro ni láskou umřít chtěli,
se od posledních vzdechů odvraceli; —
to věrnost mužova, — to muž je celý!

Ó, jenom žena ve svém čistším bytí
můž' vidět znikat všechny modly žití
a pro muže mít lásku, úsměv vlídný
a požehnání, — když je nejvíc bídný.

PROSBA K ČASU.

ZLEHKA, čase, plyň!
snášej nás po proudu svém
zticha, jako splýváme
někdy tichým snem. —

Prostí poutníci jsme my
muž a žena, děti tři.
— Jedno, anděl, dalo v let
v lazurné se nebe zpět!

Zlehka, čase, plyň!
nepráhneme po boji,
nejsme hrdí, málo nám
stačí k pokoji.
Prostí poutníci jsme my;
žití valném na moři
hledáme jen klidný břeh:
zlehka, čase, plout nás nech.

S. T. Coleridge.

V PŘÍRODĚ.

Snad je to přelud, v tichém duše vzletu
když čerpám ze stvořených věcí všech
slast hlubokou; když srdce v tvorech těch
a v každém listu, v každém vůkol květu
čte lásky zvěst a dech zbožného vznětu.
Tak buď! — A všemu světu na posměch
ať víra má, žal nebydlí v těch snech
ni strach; — jest v duši mír, prost pochyb hnětu.

Tak sobě postavím svůj oltář v poli,
a modré nebe bude tu můj chrám
a sladká vůně květů po vůkolí
buď kadidlem, jež Tobě v obět dám,
Ty, Bože všech! — Líc Tvá se neodvrátí
ni ode mne, jenž dal, co moh' jen dáti.

AUSTIN DOBSON.

KAMEJE.

ACHÁT.

ZPRV silný Kentaur v achátovém pruhu,
hranatých prsou, tmavoskvrnné pleté,
osmahlé paže vzad spoutané v stuhu,
chce shodit kohos, na napjatém hřbetě
jenž drží se, jak Belerofon letě.

Neb v hýždích jakous mocí přeumělou
mu sedě, smál se hošík s lukem, střelou,
jenž hnal ho kam jen chtěl a tak ho hněta
tou hračkou křídlatou jej řídil cestou celou.
A k tomu v okraj psáno: „Vítěz světa.“

AMETHYST.

DÁL Amethyst byl, zbarvený jak hrozen.
Na trůn, jenž čerstvou ubrocen byl pitkou,
se svislou hlavou, thyrsus kosmo hozen,
byl Silen vsazen hochy pod besídkou,
„Král pijáků“ kde psáno révy splítkou.

Bylť tupý Silen nanejvýš král spaní;
jak vinné měchy tváře v hruď se sklání,
jak bečka břich se k stehnům rozstírá,
co zatím osel, o úctě ni zdání,
s pánova čela věnec ožírá.

SARDONYX.

NA Sardonyxu potom Thracký muž,
on, jehož hlas ni peklem nezmožen,
skráň bohorovnou, lyru za oruž,
(žel, předčasně tak oběť běsných žen!)
hrál zvěři, opřen o jilmový kmen.

A hle! zrak přimknutý se levhart klade
do pružné délky, srna zticha krade
se stromovím a u studánky tich
napíná sluchy králík v trávě mladé;
a s hůry slétá hrdlička jak sníh.

Jaspis.

A Jaspis potom zelenal se temně, —
a v hadím kroužku napsáno tu jméno
té, kterou Vulkan stvořil z pouhé země —
a již zlo všechno na zem přinešeno.
Však teď, jak nebylo by rozsouzeno,

mžik váhal Joviš sám, neb jako dítě
hrou třpytnou jata klekla rozpačitě
Pandora tam, kde vše ta zla se kreji; —
teď smavým zrakem bloudí po blankytě,
však na víku se třesou prsty její.

Chalcedon.

NA nejbližší vryt nápis: „Chraň se zdání“
do Chalcedonu rukou umělcovou.
Zde velký Apoll, luk napjatý v dlani,
a toulec opřen o sněť vavřínovou,
se vadil s Merkurem pro jakous krádež novou.

Ten stál tu, klopě zraky pohnutě
vědomím viny, v té jak minutě
by hněvný hlas a hled jej skrušit měly.
I na patách mu schlíply perutě; —
však rukou vzad si boha dlužil střely.

Karneol.

PAK byl tu Karneol tak divně rytý,
jak slunce prosvitá-li ze mrákav;
a s nebe hřímal Joviš věkovitý
ze snopu blesků na útočný dav
netvorných obrů, uděšených hlav.

Neb viz: — tam zkroucen ležel v smrků tříšti
Porfyrion; a dál na zápasišti
Typoloëus, — Rhoetus klesli z řad;
Mimas byl oslepen; blesk boží svištı
a jako hora Enceladus pad'.

Beryl.

KONEČNĚ „Rozkoš“ na Berylu čte se
světlém a božském. Sireny tu pěly.
Tím časem dole zrytém po útese,
kde v rozklaných se jícnech kosti bělí,
mohutný příboj vzpíná se a dělí.

Pak s šira moře, po vln příboji
loď tíhne v břeh; — již sotva obstojí,
neb s lodě střemhlav skáčou plavci ven
a šťastné sudby té se nebojí . . .
těch mořských, luzných, čarozpěvných žen!

MALÝ HUDEBNÍK.

HRÁL večer pro Milostpána,
pro její Milosti smích,
až hlava byla jak sdrána
a líce jako sníh.

A mozek jak strhán a stráven
a v zraku lesk a děs,
a řekli: „On je tak znaven,
ať oddechne si dnes.“

Svit zbouzel ptáky spící
a v siň nahlédl kdos:
jak struna pukající
tím šerem puklo cos.

Na lůžku v polosvitě
se malý pohnul host:
„Pro malé ztýrané dítě,
měj, Bože, místo!“ — a dost.

Edmund W. Gosse.

APOTHEOSA SVATÉ DOROTHEY.

V snu posvátném jsem v noční chvíli
jet viděl děvu, světici,
jak padlým sněhem zářící;
kůň její byl jak mléko bílý;
stín její padal k doubravám,
předivným kouzlem padal tam
co zázrak sám.

Zrak zavřen, líce bez proměny,
od města k městu jela dál,
vlas její jako slunce plál,
kde šla, byl prostor ozářený;

vzhled její byl tak spanilý,
že lidé, kde ji zočili,
se modlili.

A stále nesla, kudy jela,
podivnou schránku v rukou svých,
div práce zemí východních;
ze sardonyxu byla celá. —
Tam uložen tou světicí
dar myrrhy s kaditelnicí; —
skvost zářící!

A po dnech mnohých přišla v kraji
k té hoře, kde se zlacené
a jako sloupy plamenné
Sarraské věže vypínají. —
Jak poutník teď, jenž domov zřel,
jít koně nechala, jak chtěl,
i šel a šel.

Ó, tu se zdálo mi, že křikem
se radostným chví každá věž,
a v jásot množství zněly též
chorály mocné hlučným rykem.
Tak nikdy svět co světem stál,
ni prorok, pěvec ani král
se nevítal.

V šíř otevřeny zlaté brány
a městem lil se jas a svit,
neb chrysopras a chrysolit
byl zdivem domů na vše strany.
Sic město leží v pevných zdech,
leč uvnitř každý hřeb a plech
jak hvězda žeh'!

Tu, jak jsem hleděl, nebe náhle
nad městem vzplálo v jeden jas;
i otevřelo se, — já žas', —
v své celé výši neobsáhlé;
vzduch zářný proudil ze všech míst,
a stkvoucí éther, jsem tím jist,
že božsky čist. —

A nad věže se pozvedati
jsem viděl děvu, světici,
jak padlým sněhem zářící,
když ranní červánek jej šatí.
Tak byla jako světlý duch
a nesla se jak páry pruh
přes rosný luh.

A vzhůru tam k té výši bezdné
svou Tomu nesla zářnou schráň,
jenž v rukou třímá nebes báň,
a v prázdnu stvořil světy hvězdné. —
Ta schránka měla hvězdy třpyt,
již ve vánoční noci klid
se vidět chvít.

A shluky andělů k ní spějí
po zástupech ji uvítat
i kropí nardem její šat,
a bílým ohněm čelo její.
Na křídlech krouží vzhůru, v dol,
až udeřili do viol
a pějí kol.

Leč ona, jako ten, kdo v skonu
poslední spatří vidění,
zář v očích, na rtech zachvění,
jen hledí v stkvělou výši onu;

i jako křídla anděla
v té záplavě se zastkvěla
i zmizela.

Pak zazněl hlas: „Hle, v nebe chvátá,
jež, hledajíc jej v klopotách
a trním, — našla Boží práh,
hle, Dorothea, panna svatá!
Buď blahoslaven v světa kruh,
v Třech Jeden, Otec, Syn a Duch,
sám věčný Bůh!“

V TRÁVĚ.

Zlatýma dvěma trsy letních trav
svět vidím jako sklem, jak vzduch je žhav,
a svit a barvy hrají u mých hlav.

A leže, vidím, nebe sklon jak bleď,
tři sekáče se v jeho sivu chvět,
jich zhnědlé paže mávat vpřed a zpět.

Osmahlé tváře našich britských lad,
jich nahá hrdla vidím nachem plát;
tak z hrobu bych se na ně díval rád!

A jak tu ležím, v tepnách mládí plam,
mním, že se s nimi pohybuji tam;
kdos čtvrtý kosí, — a to já jsem sám.

Kos hudba, jak je slyšet šoumat, tít,
hvizd mladých mužů znící přes pažit,
a všechna vůně, sladký spaní cit.

Ochablý motýl, na stéblo jenž kles',
a snivý slavík, jak teď sotva hles',
a všeho znavenost, co šťastno dnes,

Se mísí v teplé krve vzruch a tep,
jenž spavým proudem plní srdce, leb,
a živí ducha jako míza štěp.

Za muži, v proudech světla ambrových,
les březový se temní krásný, tich; —
jím bílá stezka jde jak po stupních.

Hle, dívku s džbánem tam stát za kmeny,
zástěrku bílou přes šat červený,
a lásky zpěv jen zpola dopěný.

Na nejmladšího čeká z těch, co žnou.
On jde. Jí tvář plá růží šípkovou:
kde nejhloub' tmí se stíny, spolu jdou.

Ať zašli, já jsem tam. Hle, její vlas
ty drsné ruce čechrat zas a zas;
jak modlitbou mi zní jich tichý hlas.

Ach, teď sem děti ke hře skotačí,
rvou, cuchají se s trávy chomáči; —
jich hlaholu kraj širý nestačí!

Ty málo vědí, proč je truchliv svět,
hrob vesele si v seně kopou hned;
jich křik a smích by k bláznění mne sveď'.

Já chtěl bych neviděn si s nimi hrát,
jak vítr s jejich vlasy laškovat,
tvář růžovou jim různěj' malovat.

Ty šťastné dítky! upřímný jich žas
a náhlý rozmar, nevinnosti jas
jak božsky jiskří jim z pod vlhkých řas!

Ký div, že hliněných kol uren těch,
jež Tuskán kroužil v starobylých dnech
a barvil jak zem zprahlá v plamenech,

Ty malé bůžky nalézáme dnes,
jak bloudí bezstarostně skrze les
a bez bázně si hudou hymny v ples.

On rozkoš znal, jak nyní já ji znám,
již cítí silný muž, když hledí k vám,
ó děti, jak se ženete k svým hrám!

Já nelačním být vědomostmi syt,
mé srdce touží jen svůj život žít,
a v souladu se srdcem lidstva bít.

Můj život krůpěj rosy, jíž se chvět
teď vidím, jak se uzavírá květ;
toť mikrokosmos, v němž se zrační svět.

A kdyby v tiché trávě, sám tak tich,
teď anděl smrti dech vzal z prsou mých,
já nevstal bych jak někdo z truchlících.

Neb já bych znik', však celý svět by žil,
pln touhy, lásky, šťastných mládí chvil; —
a nač by pro mne někdo truchliv byl? —

Dne světlo prchá; v stříbromodrou výš
plá mladý měsíc, hledí dolů v tiš; —
sekáči šli, — a já jdu také již.

BRET HARTE.

BABIČKA TENTERDENOVÁ.

MNĚ jest, jak by to bylo dnes —
vzduch sychrav byl, den nestálý;
tam pod městem, tam v podskalí,
můj synek vyplul do dáli,
můj Jakub, teď již mrtvý kdes.

Děl: „Bůh mi ochraň, matko, vás,“
však ženě nedal hubičku:
neb dětskou měli potýčku;
bylť nůž v tom ženském jazýčku
a on jak peer byl hrdý zas.

Noc byla jako zimničná,
že nebes, vod jsem nestřehla,
ni hor, že zdají z odlehla
se blízko tak, a vyšlehlá,
že kruh má záře měsíčná.

Neb s mým odešlo miláčkem
mi vše, čím srdce omládlo,
ves byla mi jak žahadlo,
ba zdálo se, že zapadlo,
mi slunce s drahým synáčkem —

To bylo v půlnoc; vichřicí
až v zahradu hnán příboj nám;
synova žena spala tam,
já, jeho matka, bdím a štkám,
když, hle, — to blesklo světnicí.

A on tu stál a zdál se mít
šat mokrý jako odpěrky
a bledé, modré jiskérky
jen skrápaly mu se šerky;
já bála se jej oslovit.

„Přicházím nocí, bouří," děl,
„přes bouř i noc i smrti vzdor
políbit ženu, ten-li spor
jí dosud nebyl na úkor,
neb tam je všechno pokoj," — děl.

„On vládne mořem, Jeho kyn
zas vln i vichru skrotí jek
a planou hrou je lidský věk."
To děl a vtisknuv polibek
své spící ženě, znik' co stín.

Však teď, když ústa jeho v snu
jen jí, však mne se netekla,
tu krev mi v srdce zatekla,
a Bohem jsem se zařekla,
že o té noci nehlesnu.

A když se týdny nevrací,
o ledačems řeč napadá;
ji naděj v pych jen pobádá
a naděj moje uchřadá
a syn se z řeči vytrácí.

A přišlo jaro z pomála
a ona chřadla chorobná,
však slůvka nedí, žalobná;
jeť vzdorná, ledu podobná
ta britská krev. — Tak skonala.

Na chvilku mním jí před shasem
vše povědít; však od syna
že v nebesích ta novina
má nejprv být jí sdělína,
mi napadlo — a zmlkla jsem.

A tak tu sedím netečně
a čekám jen, až s vysoka
on zavolá; vímť do roka
že schrání loď mou zátoka,
kam každá vpluje konečně.

— — — — — — — — —

— — — — — — — — —

Byl v Španělsku jste dlouhý čas! —
a jej jste viděl v okolí!? —
Což, Bože, v trest mé nevoli,
hloub vydala své mrtvoly! —
Mé dítě, vrať se, vrať se zas!

V ŠACHTĚ.

CO že? Kdo byl
Tom Flynn z Virginie? —
byl tu tak dlouho přec! —
Hleďme toť divná věc, —
kde jste to žil?

Zde v této šachtě
Flynn byl můj soudruh;
ten Tomáš Flynn
v lopotě, slotě
v společné psotě
byl jak můj stín.

Neví, kdo Flynn!
A to je špás! —
Kdož nevzpomíná
Tomáše Flynna,
bodrého Toma,
v šachtě i doma!
Ne, hleďte tam. —

Tam před tou dírou
u stěny blíž,
Flynn držel trámy
sborcené již;
já slyším v znaku
v tmu volat čirou:
„Utíkej, Jacku,
dál chceš-li žít —
máš-li rád ženu, —
mne tu nech být!“
A to je všechno,
co tenkrát jsem slyšel,
od Toma Flynna,
Flynna z Virginie.

A to je všechno,
o Tomu Flynnu. —
Nejsem v své míře
v té vlhké díře — —
není tu světla; —
z lampy mi saze
do oka vlétla —
nu — to je všechno!

Leč jestli, pane,
kdy se vám stane,
že hlupec ňáký
bude se ptát

po Tomu Flynnu
jako vy taky:
řekněte doma,
že znal jste Toma
a zde — tu hlínu.

OLIVER WENDEL HOLMES.

POSLEDNÍ LIST.

JÁ shleď ho jedenkrát
po ulici kol se brát
a nyní zas
kroky jeho hlaholí,
jak se belhá o holi
kolem nás.

Byl prý to krásný muž,
nežli času ostrý nůž
jej štěpoval;
lepšího že neznal hned,
hlásný náš, jenž poznal svět,
se dušoval.

Však teď jak chodívá,
se na každého podívá
a sklopí zrak; —
a potom hlavou zavrtí,
jak hovořil by o smrti: —
„Ti tam! — Tak, tak!“

Kryl kámen omšený
ten zrak, tak někdy milený,
a rty co květ —
a jména ráda slýchaná
jsou do mramoru vtesaná
již tolik let.

Má prababička kdys,
— ji také tmavý kryje tis
tak dlouhý čas, —
mi řekla, že měl římský nos
a tváře, jak by růží kdos
byl na sníh střás'!

To děl bys, že je blud,
neb nad bradou mu teď tak chud,
ten trčí nos
a jeho záda sehla se
a v smíchu zní a ve hlase
tak smutně cos.

Já vím, že hřích to snad
tak sedět a naň zevlovat;
ale ten frak
a starý klobouk třírohý
a všechno k hlavám od nohy
je k smíchu tak!

A já-li zbudu ve své dni
jak na stromu list poslední
do jarních chvil —
jen usmějte se, jak já teď,
na opuštěnou starou sněť,
na níž jsem zbyl!

✡

THOMAS HOOD.

ZLATO.

ZLATO, zlato, zlato žluté,
lesklé, tvrdé, chladné, kruté,
lité, ryté, bité, kuté,
lehce zbyté, těžce tknuté,
nakradené, nahrnuté,
kupované, prodávané,
nasmlouvané, nadlužené
za mladosti pohrzené,
za starosti milované,
v pokraj hrobu dovlečené,
tajnou cenou mnohdy vzaté
za zločiny nevyřknuté,
zlato, zlato, zlato žluté,
zlé i dobré tisíckráte!

Jeho vláda spasná, kletá,
zhoubná, blahá, panovačná
jeví se i v mince rázu;
dnes tam vidět na obrazu
milovaná dobrá Běta,
zítra Marje krvelačná!

MY NASLOUCHALI —

MY naslouchali celou noc,
jak zvolna, slabě dýchá,
jak v prsou vlna života
se dme a klesá z ticha.

My mluvili jen šepotem,
krok sotva rozléhá se;
jak dal by každý žití půl,
by pookřála zase!

Náš strach se klamal nadějí
a naděj z bázně lhala —
když spí, nám zdá se umírat,
a spát, když dokonala.

Neb na úsvitě pochmurném
v ty oči klidné, stinné,
jež na věky se zavřely,
už svitlo jitro jiné.

MOST VZDECHŮ.

Utopena! Utopena!
Hamlet.

ZAS jedna ubohá
z života víru
hledala bez Boha
ve smrti míru!

Zlehka ji zvedněte,
tak jak tu leží,
v té kráse dítěte
mladá a svěží!

Vizte, jak v údy
šaty lnou všudy,
vizte, jak ručejí
voda z nich kane;
zvedněte něžněji
to tělo zdrané. —

Bez vzhrdy, nechuti,
jen lidské pohnutí
měj ve vás místa.
Nač slova hanlivá?
vše, co z ní pozbývá,
žena je čistá.

Nechte ji v pokoji,
proč strhla v odboji
žití to časné:
hanu si přestála,
smrt na ni nechala
jenom co krásné.

Bylať přes každý hřích
z Evina rodu —
Těch retů ubohých!
setřete bahno s nich,
setřete vodu!

Shrňte ty vlasy,
jak na sobě lpějí,
ty hnědé vlasy! —
A kde že asi
byl domov její?

Kdo její otec,
kdo matka byla,
vzpomíná bratr,
neb sestra milá?
či o kom's vlídnějším,
dražším a milejším
také snad snila?

Ó žel, té vzácnosti
křesťanské vlídnosti
pod oblohou!
Kol byt je na bytu
a nikde soucitu
pro ubohou!

Bratrova, sestřina,
otcova, matčina
náklonnost mizí;
zbyla jen pohana;
láska je vyhnána,
i boží ochrana
zdá se být cizí!

Lampy kde plály
po řece v dáli
a světel třpyt
v oknech se jeví,
tu bez úlevy
stojí a neví
kam hlavu skrýt.

Ten zimný, pronikavý
ji vítr mrazí, leká,
však ne ten oblouk tmavý
a ne ta černá řeka.

Z života šílení
v smrti jak z vězení
hledala klíč, —
kamkoliv, kamkoliv,
jen ze světa pryč!

Jeden skok smělý,
nedbá jak stmělý
a mrazný je tok. —

Ty, kdo jsi svévolník,
představ si tento mžik,
ten děsný skok —
pak dále můžeš pít
z té řeky, v ní se mýt
co den, co rok! —

Zlehka ji zvedněte
tak jak tu leží,
v té kráse dítěte
mladá a svěží!

Než zledovělo
to mladé tělo,
slušně a laskavě
složte je, — neplačte, —
jen oči zatlačte,
hledí tak mrákavě!

Hledí tak zděšeně,
bahnem a hlínou
strhané, zasklené,
zoufale upřené
v budoucnost jinou.

Vrhla se do noci
bez lidské pomoci;
nelidskost mrazivá
šílenstvím nazývá,
v čem našla klid. —
Složte ty ruce v kříž,
nemůže jinak již
se pomodlit. —

Pro její křehkosti
nemějte už hanu —
zanechte s vlídností
její hříchy Pánu!

Leigh Hunt.

ABU BEN ADHEM.

ABU Ben Adhem, — vzrůstej jeho kmen!
procitnul kdys v noci, pokojný měv sen,
a tu viděl v síni při měsíčném světle,
v záři bílé jako od lilie zkvetlé,
jak tu v zlatou knihu píše anděl stkvělý.
Velkým odpočinkem stal se Adhem smělý
a ku zjevu pravil, na lože jak sednul:
„Co to píšeš? —

Anděl stkvoucí hlavu zvednul
a naň upřev pohled vlídný jak svit rána,
„Píšu“, pravil, „jména milujících Pána“.

„Je tam také moje?“ ptá se Adhem.
„Není.“
Na to Adhem tišej', však bez rozčilení:
„Napiš tedy, prosím, jestli se ti vidí,
mne tam, jako toho, jenž miluje lidi.“

Anděl tak: — a zmizel.
Druhé noci na to
přišel opět, záře jako žhoucí zlato;
i ukázal jména, kterým žehnal Pán
a hle, — Abu Adhem v čele všech byl psán.

JEAN INGELOW.

STARÝ ŠACHOVÝ KRÁL.

SNAD v dávnu jakýs Radža nejprv díval
se na tebe, kol snivé maje ženy;
co černý slavík, sluncem opálený
jak on, své družce hymnu lásky zpíval.
Snad na svých stepích rád kněz Jan tě míval,
když královský, v svém stanu obklopený
od vážných pastýřů, seď zamyšlený,
co vonných lamp kmit doutnavý naň splýval.

Co děláš zde? — Jsou mrtvi tvoji páni.
Mně v srdci teskno vidět tě, o králi
s tou korunou, jež dél než jejich žije
a mluví o velkosti prchlé v dáli;
do mračných nocí, déšť kdy do střech bije
tmou, v mohutného města oddychání.

JOHN KEATS.

ÓDA NA ŘECKOU POPELNICI.

TY nestřísněná zasnoubenko klidu,
již pěstil čas a odkojila tiš,
ty dějin mluvčí, jež našemu vidu
sladčej' než zpěv báj květnou vyprávíš:
jaká to pověst listím věnčená,
o bozích, lidech na tobě se jeví,
z údolí Temp, neb Arkadické nivy?
jací to muži, bozi, plaché děvy,
hon šílený, a hudba stajená
cymbálů, píšťal, — jaký jásot divý?

Nápěvy slyšené jsou sladké uchu,
však neslyšené sladší mají vděk,
a protož hrajte dál, ne v sluch leč duchu,
vy šalmaje, svůj němý popěvek:
ty june pod stromem, byť bys i chtěl,
nemůžeš nezpívat a strom ten neopadá;
ty smělý milenče, jest marná tvoje snaha
svou dívku zulíbat, — však neměj žel:
ona ti neschřadne, ač nedosáhneš blaha,
tvé věčně lásce, věčně bude mladá.

Ó šťastné haluze, s nichž nikdy tmavý
nesprchne list, nepoznav jeseni,
a hudče blažený, jenž bez únavy
vždy novou píseň hraješ v nadšení,
a blažená ty lásko ještě víc!
na věky vroucí, stále užívaná,
dychtící věčně, mladistvá — a trýzní
té lidské vášně nikdy neznajíc,
jež zanechává srdce mdlá a zdraná,
na čele žár a jazyk sprahlý žízní!

Jaký že průvod obětní to hlučí,
a knězi ty, na oltář zelený
kam vedeš jalůvku, jež k nebi bučí,
hedbávné boky květem věnčeny?
Jaké to městečko zde u řeky,
neb u moře tvrz tichá, osamělá,
v to svaté jitro dnes je prázdno lidí?
Ó městečko už ztichlé na věky!
v tvých ulicích ni duše, jež by děla,
proč's opuštěno tak, se neuvidí.

Attická podobo, ty krásy zjeve pravý!
jenž mužů z mramoru je pln a sličných děv,
haluzí lesních, ušlapané trávy,

ty tichý tvare, jehož samý zjev
myšlénky staví, věčnosti jak zvěst, —
ty chladná selanko! — až toto pokolení
svůj skončí běh, ty jiným, když jim smutno,
— člověka přítel, — řekneš ve hluk denní:
„Krása je pravdou, pravda krásou jest,
to vše, co víte, vše, co vědět nutno.“

ÓDA SLAVÍKU.

V mém srdci bol a v duši ustálost,
tíž mrákotná, jak bolehlav, neb moku
bych býval pil, — jenž budí ospalost
a nyní v Lethe pohroužil se toku.
To není proto, že bych v šťastné sudbě
ti záviděl; — však že tak šťasten zcela
jsem štěstím tvým, ty Dryad soudruhu,
jak v melodičné hudbě
v houšť bukovou do stínu osaměla
o létě zpíváš si a do luhu.

Ó doušek vína! který věky chlad'
kdes ve sklepení země ve skrytosti,
a chutná květem, zeleností lad
a tancem, zpěvem, bujnou veselostí!
Ó jenom pohár plný tepla jihu,
té pravé růžostkvělé Hypokrény,
jež perlí se až samý na pokraj,
jej třísnic nachem! — tíhu
bych svrh' a pil, svět nechal neviděný
a s tebou uniknout moh' v šerý háj!

Uniknout v dál a zcela zapomnít,
co nepoznal's ty nikdy v lesů tiši,
tu mdlobu, horečnost a dravý cit
zde, člověk člověka kde sténat slyší,
kde bol i poslední rve šedé vlasy,
kde mládí bledne, uchřadá a zmírá,
kde pouhá myšlénka je strast i vzkřik,
a zoufání; kde krásy
zrak světlý jenom na mžik lepě zírá
a můž' být milován jen v okamžik.

Jen dál, jen dál! Já chci za zpěvem tvým,
ne Bachova jsa tažen od spřežení,
leč poesie křídlem nevidným,
ač tupý mozek vzpírá se a lení. —
Jsem s tebou již! Noc vlahá, na zenitu
královna luna na svém trůnu vládne
v čarovném kruhu Fejí, stkvoucích hvězd;
leč tady není svitu
krom toho, který rozhrnutou padne
od větru snětí do mechových cest.

Uvidět nelze květu u mých noh,
ni vonné ambry na sklenutém suku,
leč v balšámovém temnu poznat moh'
bych každou vůni, kterou doba puku
rozdává trávě, houští, plané sněti,
tu bílý hloh, tu šípky růženosné,
violky skryté v listí zášeru
a máje krásné děti,
mechové růže, plné vláhy rosné
a bzukotu za letních večerů.

Zadumán slouchám; na smrt ve mžik ten
jsem hleděl polo s láskou, v klidném smíru,

a v mnohém verši dal jí sladkých jmen,
by tichý dech můj vzala do všemíru.
Teď, víc než kdy, se zdá to sladko mříti,
bez bolu přestat být v půlnočním hluchu,
když ty svou duši vyléváš jak snem
v to zpěvu vlnobití!
Ty pěl bys dál, — ač mrtvému už sluchu
by neznělo tvé velké requiem.

Ty's nesmrtelný v smrt se nezrodil!
v prach nešlape tě věků lačná zloba;
ten hlas, jejž nyní slyším, slyšán byl
za dávných dnů od císaře i roba;
snad tentýž hlas nalézal jednou dráhu
do srdce Ruth, když tesknic po otčině
na cizí roli stála skosené
i zněl na zlatém prahu
kouzelných zámků, mořské při hlubině
kdes v pohádkové zemi ztracené.

Aj, ztracené! Jak zvon mne volá zpět
to jedno slovo k sobě z tvého háje.
Buď zdráv! Tak nemůž' obraznosti let
přec klamati, jak vypráví to báje.
Buď zdráv! buď zdráv! tvá hymna tesknic bolem
zaléhá v luka, přes řeku a v chvění
se tlumí svahem; a teď hlubokým
jest pochována dolem.
Bylo to vidění? — či sen to v bdění?
Ta hudba prchla; — bdím anebo spím?

*

LESNÍ PANNA.

CO'S truchliv tak, můj rytíři,
a bloudíš sám a bledý tak?
Sežloutlo sítí v jezeru
a zmlknul pták.

Co's truchliv tak, můj rytíři,
tak uchřadlý a ztracen v bol?
Veverka v doupě, člověk žeň
snes' do stodol.

Na čele tvém zřím liliji,
již zrosil stesk, a hořký vzdech,
na líci růži vadnoucí,
jak by ji sžeh'.

Já potkal ženu doubravou,
jak vílí děcko, — krásnou tak;
vlas měla dlouhý, krok co laň
a divý měla zrak.

Já dal jí vínek do vlasů,
kol ramen též, a vonný pás —
hled její nyl, jak sladký kvil
zněl její hlas.

Já posadil ji na svůj kůň,
on celý den jak v snách mne nes',
jak zpívajíc zpěv čarovný
jej svedla v les.

Tam našla pro mne lesní med
a oslădič a vonný keř,
a děla řečí podivnou:
„Já miluji tě, věř!“

[redacted]

V svou rusalčí mne vedla sluj,
tam začla plakat, hořce lkát. —
Tam zlíbal jsem ten divý zrak
jí čtyřikrát.

A tam mne uhýčkala v sen
a já jsem snil. — Ó běda snům,
jež naposled mne viděl snít
ten mrazný chlum!

Já viděl krále, rytíře,
a bledost smrti v líci všech,
a vzkřikli: „Lesní panna má
tě v okovech!"

Já viděl šerem výstražný
se výkřik drát k jich lačným rtům,
já zbudil se a viděl jen
ten mrazný chlum.

A proto tady přebývám
tak bludný, sám a bledý tak; —
ač sítí žluto v jezeru
a zmlknul pták.

KONÍK A CVRČEK.

ZEM poesie nikdy nepozbývá:
pták zemdlený letními před úpaly
když ukryt v stromů chlad, tu hlásek malý,
v plot od plotu skosenou loukou zpívá.

To hlas je koníkův; — on přední pívá
z nádhery léta, nikdy neotálí
vždy znovu pít: neb znaven-li, kdes v dáli
pod polním květem klidně odpočívá.

Zem poesie nikdy není prosta:
a v zimní večer mráz kdy v samotě
rozhostil ticho, — z krbu pronikavě
zní cvrčka zpěv a na vřelosti vzrostá,
a zdá se komus v polodřímotě
být zpěvem koníka kdes v chlumů trávě.

KOSCIUSZKOVI.

KOSCIUZSKO! samo jméno tvé jest rolí,
kde nadšenost žnou lidské miliony
a tak nám zní jak velké, slavné zvony,
jež z věkověčných sfér se rozhlaholí.

A teď mi praví, z edenských kdes polí,
že jména hrdin, z oblak jasné clony
se vynořivše, promění se v tony,
a s blankytu zní zemských do údolí.

A praví mi, že kdys, ve šťastný den,
až dobrý duch tou kráčet bude zemí,
tvé jméno s řadou velkých, slavných jmen
se spojí v hymnu, jež přes krve řeky
tam rozletí se hromu perutěmi,
kde velký Hospodin živ na vše věky.

WALTER SAVAGE LANDOR.

ZA DVACET LET.

ZA dvacet let, buď tak, neb tak,
obestře mlha ten můj zrak,
leč, oči Tvé poznám i pak,
za dvacet let.

Za dvacet let, ač budu snad
v komůrce chladné spát a spát,
kde více není doslýchat
ni hromu hles, —

Mně zašeptej přes travný rov
jen několik těch vlídných slov
a já je slyšet budu znov'
tak jako dnes.

H. W. LONGFELLOW.

ŠÍP A PÍSEŇ.

JÁ šíp vylučil do vzduchu,
kam pad', já neměl potuchu,
neb jeho let byl rychlý tak,
že nemohl ho stihat zrak.

Já popěvek dech' do vzduchu,
kam pad', já neměl potuchu,
neb kdež tak bystrý, silný hled,
by mohl stihat písně let?

V dub vetknutý za dlouhý čas
šíp nezlomený shléd' jsem zas;
a píseň celou našel jsem
kdes opět v srdci přátelském.

PETR VELKÝ, BÍLÝ CAR.

VIDÍŠ tam jak na valu
kotouč mlhy pomalu
vstoupá v záři měsíčné?
Ne, to není mlha, — ne
to je car, toť bílý car,
baťuška, Gosudar!

On v své kobce uslyšel
nade hlavou rachot děl,
bubny, pochod dunící
svého vojska v ulici;
on se vzbudil, bílý car,
baťuška, Gosudar!

Slyšel v hrob, jak volá naň
jeho národ: Vzbuď se! Vstaň!
a on roztrh' rázem v dvé
šat, v němž složen do rakve,
a on povstal! bílý car,
baťuška, Gosudar!

Od Volgy a Donu veď'
on svá věrná vojska vpřed,
přes řeky a bažiny,
přes hory a pustiny
car, oj pravoslavný car,
baťuška, Gosudar!

A on hledí s štítů hor
na dvé moří, na Bospor,
na dvé pevnin; — jeho dlaň
na Rumelskou kyne pláň,
kyne dále, bílý car,
baťuška, Gosudar!

A on praví: V kratochvil
já svou loď jsem nestavil
a já chci, by vyplula
až ku sloupům Herkula,
já to pravím, bílý car,
baťuška, Gosudar!

Bospor bude volný zas,
rozletí se v jeden ráz
veřeje těch jeho bran
před mým loďstvem dokořán.
Já to pravím, bílý car,
baťuška, Gosudar!

A v tu chvíli rozskočí
okovy se otročí
a nebude křesťana
v nevolnictví sultána!
Přísahám to, bílý car,
baťuška, Gosudar!

VLNY VPŘED A VLNY ZPĚT SE VALÍ.

VLNY vpřed a vlny zpět se valí,
soumrak tmí se, chřástal volá z dáli;
po mořské písčině, přes hnědá bláta
pocestný k městu chvátá a chvátá,
a vlny vpřed a vlny zpět se valí.

Noční temno zdi a střechy halí,
tmou však moře volá, volá v dáli;
ty malé vlnky bílou měkkou rukou
v šlépěje v písku zlehounka tak tlukou,
a vlny vpřed a vlny zpět se valí.

Jitro svitá; koně zadusali,
nádvorník volá, koně řijou v dáli;
den vrací se, leč ať se vrací, tratí,
poutník se k břehům více nenavrátí,
a vlny vpřed a vlny zpět se valí.

PANENSTVÍ.

DÍVKO! v jejímž hnědém zraku
leží stín, jak za soumraku,
když je nebe bez oblaků.

Vlas tvůj, jako slunce stkvělý,
v jeden zlatý proud se celí,
jak by jarní vody spěly!

Stojíš nohou, která váhá,
kde se potok v řeku vzmáhá,
v klidné ženství dětskost blahá!

Zraky tvé, jak by se bály,
hledí na ten potok malý,
na tu širou řeku v dáli!

Hluboká a tichá, snivá
před tebou ta řeka splývá,
krásná, jak jen ve snách bývá.

Proč teď váhat v říše jiné,
když ti ve snu anděl kyne
v elisejské luhy stinné?

Vidíš stíny, jak se rojí,
jako holub, jenž se bojí
sokola nad hlavou svojí?

Slyš ty hlasy znící kvapem,
které my už sotva chápem,
ohlušeni bouřným slapem.

Ó ty zbožné, dobré dítě,
život spády má a sítě,
strast a stáří dohoní tě!

Jako sladké hudby hraní
k polednám se jitro sklání,
květen v červen z nenadání.

Haluzkou jsou léta dětí,
v jejíž květ se ptáci sletí;
stáří sněhem těžkou snětí.

Sbírej květy plné něhy,
pokud vroubí mládí břehy,
než tam padnou chladné sněhy.

Lilii nech v ruce kvésti;
branou z kovu muž' tě vésti
kyn té čarné ratolesti.

V zármutku a křivdě, lkání,
chovej v srdci rosu ranní,
na rtech pravdy usmívání.

A ta rosa mládí skane,
jako balšám v srdce zdrané,
sen jak v srdce uondané.

A ten úsměv slunce vloží
v mnohé srdce zdrané v hloží,
neboť ty jsi úsměv Boží!

SNĚHOVÉ VLOČKY.

ZE vzduchu ňader, z mrákavy,
s řas jeho oblačného roucha střesen,
přes hnědé, pusté doubravy,
přes opuštěná pole nesen,
zvolna a zlehka, tich
se snáší sníh.

Jak naše dumy mrákotné
se náhle v božský výraz vtělí,
jak srdce v tísni trampotné
se zradí licí na úběli,
teskníci nebe kol
svůj jeví bol.

To báseň vzduchu zvolna v kraj
tichými sylabami povídána,
to jeho zoufalosti taj,
jež dlouho v mračných prsou nastřádána
a šeptem padá dnes
na luh i les.

KROKY ANDĚLŮ.

KDYŽ se chýlí doba denní
a když noci vážný hlas
budí v svaté klidné bdění
lepší duši spící v nás;

Než jsou lampy rozsvíceny
a jak šeré postavy,
plaché stíny, plní stěny
od ohňové záplavy,

Tu nás v chvíli snivé, blahé
ti, jež věčný pojal klid,
duše věrné, milé, drahé
přicházejí navštívit.

On, jenž mlád svět celý vinul
k srdci s bouřným tlukotem,
podél cesty pad' a zhynul,
znaven poutí životem!

Ti, kdož svatě tak a vlídně
utrpení nesli kříž,
bledé ruce spjali klidně,
neshlédli nás nikdy již.

S nimi pak ta bytost stkvoucí,
moji mladost blažící,
na zemi nad všechny vroucí,
— na nebi teď světicí, —

Krokem volným, beze hluku
přichází mi opět vstříc,
moji ve svou béře ruku
v prázdnou židli sedajíc.

I upírá na mne snivě
hluboký a měkký zrak
tiše tak a svatě, tklivě,
jako hvězdy s nad oblak.

Jako jemné vyčítání
jest té duše němý hled,
jako stesk, — však požehnání
dýchá její vzdušný ret.

Ó když srdce naděj ztrácí,
mizí hned strach utkvělý
vzpomínkou, že lidé taci
žili kdys a umřeli.

OTEVŘENÉ OKNO.

DŮM starý pod lipami
ve stínu tiše stál
a posypanou stezkou
svit se stínem si hrál.

U dětské jizby okna
jsou dokořán, — však líc
tam dětskou není vidět
v těch oknech žádnou víc.

Pes velký, Newfoundlandský,
u domových je vrat,
on čeká, však nebude míti
už nikdy s kým si hrát.

Ty děti nehlučí v síni,
a žádné nejde blíž,
leč nade vším visí tichost
a stín a truchlá tíž.

Jak jindy ptáci družně
si pějí ve stromech,
ale ty dětské hlasy
se ozvou už jen v snech.

A hoch, jenž kráčel se mnou,
— jak nehleděl jsem naň; —
on neví, proč mu tak tisknu
tu teplou, měkkou dlaň!

SEN OTROKŮV.

U rýže ležel nesžaté,
srp v ruce se mu třás',
hruď nahá byla, scuchaný
pol v písku pohřben vlas,
a viděl mhou a stínem snů
svou domovinu zas.

Snů jeho zemí královský
se Nigr proudí v dál,
a pod palmami na pláni
on kráčí zas co král,
a z hor tahnoucích karavan
mu cinkot k sluchu hrál.

Zří černookou královnu,
své děti na blízku:
ty laškují, ty celují
tvář, ruce v útisku; — —
z pod víček slza vytryskla
a skrápla do písku.

Pak ve chvatu jel šíleném
kol Nigru, — větrů sok, —
měl uzdou zlaté řetězy
a cítil, skok co skok,
jak pochva meče řinčela
a bila koni v bok.

V dál před ním běžel plameňák
jak prapor krvavý;
on za ním, z rána do noci,
hon plání nestaví,
až u chat spatřil kaferských
pruh moře modravý.

A nocí lva zas slyšel řvát
a hyenu tmou výt,
a lámat třtinu hrocha zas,
jenž ve proudu tu skryt,
a vítězný zas bubnů vír
se zdál mu ve sluch bít.

A lesem hlasů tisíci
to „volnost, volnost!“ zní
a pouště vítr s jásotem
se volným prohání,
že zachvěl se a pousmál
sám otrok ve spaní.

A necítil bič dozorcův,
ni slunce v zenitu;
smrt unesla jej v jinou říš'
a mrtev leží tu,
jak sešlá svora, kterou duch
byl odvrh', rozbitu.

ŽALM ŽIVOTA.

(Co srdce mladého muže odpovídá Žalmistovi.)

NELKEJ mi, že prázdné zdání
život jest a snu jen let:
jestiť mrtva duše v spaní
a čím zdá se, není svět.

Život pravdy pln a váhy
nespěje v hrob mrákavý;
„Prachem jsi, v prach přejdeš záhy“
o duši se nepraví.

Rozkoš, ani chmurné nitro
cíl náš není, strast ni ples,
ale čin, by každé jitro
nalezlo nás dál, než dnes.

Dílo trvá, čas jen míjí;
  srdce, třeba z ocele,
stále k hrobu pochod bijí
  jako bubny ztemnělé.

Na bojišti toho světa,
  v žití velkém táboru
nebuď němý, hnaný sketa,
  hrdina buď ve sporu!

Nevěř vábné příští době,
  čas co pohřbil, v hrobě nech,
víru v Boha, srdce v sobě,
  jednej v živých dnešních dnech.

Velké vzory v dáli, blízku
  učí nás, že velce žít
můžem též a v času písku
  svoje stopy zůstavit,

Které shlédnuv, žití mořem
  pluje bratr neblahý,
na břeh vržen, schvácen hořem,
  nabude zas odvahy.

Tedy bděme, v srdci sílu,
  ať dá sudba slast neb žluč. —
V stále snaze měj se k dílu
  a pak čekati se uč.

SUSPIRIA.

VEZMI je, smrti, vezmi sobě
vše, svým co můžeš nazývat;
tvůj ráz, jich vtisknut na podobě,
ti dá ten prach, — víc nemůž' dát.

Vezmi je, hrobe, v úzké stěny
tvé sevřeni, ať leží tam,
jak šat, jenž duši odložený,
jest drahý, vzácný jenom nám.

Vezmi je, velké Věčno, domů;
jen větru dech jest žití let,
jenž sklání větve tvého stromu
a v prachu smýká jeho květ.

VĚNOVÁNÍ.

G. W. G.

PŘÍZNIVÝM větrem, na moři svit,
my vypluli v kraj Hesperid,
k těm zlatým jablkům v korunách stromů; —
leč ach, jak dávno, tak dávno již tomu!

Jak daleko nás od těch dnů
proud odnes' od té země snů,
té země přízraků, těch pravdy sadů,
těch v mlhách ztracených mladosti hradů!

Kamže, ach kam tak v bezklidu? —
či břeh to není Hebridů,
kde kajky kvílí a peřeje bouří
a vraky a plavuně v skalách se chmouří?

Ultima Thule! Poslední břeh!
zde v přístavu tvém na oddech
stahujem plachty; — zde mžik ať prosti
jsme nekonečné pochybnosti!

JOHN HENRY NEWMAN.

OBLAČNÝ SLOUP.

VEĎ mne, ty vlídná záře oblaková,
veď ty mne dál!
noc tmavá jest, já vzdálen od domova,
veď ty mne dál!
Řiď nohy mé; — ten kraj ve vzdálenosti
já nechci zřít, — mně jeden krok je dosti.
Já býval jiný; — nepráh' po tvém lesku,
by veď' mne dál;
já volit sám a vidět chtěl svou stezku; —
teď veď mne dál!
Mně žárný den kdys vláď' na každém kroku,
mé vůli pýcha; — zapomeň těch roků!
Ty's vedla mne tak dlouho; — vím, svou mocí
chceš vést mne dál
kol bludic, bahny, srázy; — stínů noci
až prchne val
a jitrem anděly zas uzřím smavé,
kdys drahé tak — a zniklé v dálce tmavé.

EDGAR ALLAN POE.

ELDORADO.

ODĚN jak v ples,
rek švarný kdes
ve slunečnu a chladu
jel, dlouho jel
a píseň pěl
si cestou k Eldoradu.

On stárnul však,
rek smělý tak
a v srdce pad' stín chladu,
když světa kraj
nenašel ráj
podobný Eldoradu.

A síly když
mu došly již,
stín bludný potkal v chladu.
„Rci, stíne," děl,
„kudy bych jel
k té zemi Eldoradu?"

„ „Tam přes ty hory
měsíčné,
údolím, kde stín má vládu,
jeď, směle jeď," "
zní odpověď,
„ „chceš-li dojet k Eldoradu." "

✡

LEONORA.

Ó rozbita je zlatá číš', duch odlét' na vše věky!
ať duní zvon, duch světice kol mrtvých těká řeky. —
Proč, Guye, tak ti vyprah' zrak? Plač teď, neb nikdy víc;
zde na marách, viz, mraznou, v snách, své Leonory líc!
Sem! — čtěte k pohřbu modlení, a hrobní zpěv ať vpadá;
jí hymnus, mrtvé královně, jež umřela tak mladá,
jí tryznu, mrtvé dvakráte, že umřela tak mladá!

Vy, bídníci, jste v lásce ji pro její měli zlato,
a v nenávisti pro hrdost; vy žehnali jí za to,
že umřela. — Jak v modlení, jak v requiem se ladí
ty vaše oči zlověstné a ten váš jazyk hadí,
jenž usmrtil tu nevinnost, a usmrtil tak v mládí!

„Pecavimus;“ — váš kvil toť hnus! — ať zazní písně svaté,
by mrtvé v rakvi nebylo, že se jí urouháte. —
A ona napřed odešla, — jí naděj v zápětí
a ty's tu zbyl, bys sešílil po drahém dítěti,
jež mělo být tvou nevěstou a spí zde po tvém boku
se žitím v plavých kadeřích, však žití ne víc v oku,
se žitím ve svých kadeřích a smrtí v kalném oku.

Již dost, ni hles! — mně volno dnes; — již dost
té písně žalné;
zpěv vítězný ať s andělem jde v ony světy dálné.
Ať stichne zvon! — dál neruš on mír sladké duše
té,
jak blahá již se nese výš' z té země prokleté.
Od nepřátel tam k přátelům duch letí neskonalý,
z těch pekel v říši blažených ve stkvoucí nebes
dáli,
ze žití běd v trůn zlatý zpět tam po bok Nebes
Králi.

DAVID L. PROUDFIT.

LESNÍ ŽENY.

LESNÍ ženy, každá z nich
šat a líc má jako sníh;
měsíc svítí bled a tich.

Vírem krouží kol a kol
bez hlesu přes mhavý dol,
nesehnou ni trávky stvol.

Doubrava spí bez hnutí,
pták se zvlhlou perutí
stichnul jako v strnutí.

Na vše jak by bázní dech';
stíny visí na stromech,
noční rosa skrápá v mech.

V listí, mechu ani hles,
když přes rosný, spící vřes
postava se vkrádá v les.

Útlá, šerá jako kmen,
s vlasem dlouhým, hledí jen
tam v to kolo lesních žen.

„To jsou“ rty se zachvěly,
„které sňatku neměly
a přec láskou zemřely.“

Rosou měla vlhký vlas,
měsícový bledý jas
v havraním se vlasu třás'!

„Každá z těchto“ zvolala,
„než jí routa dozrála,
zhřešila a skonala!

A já také přišla k vám,
jedna v kole schází tam“. —
Pomoz duši pán Bůh sám! —

Lesní ženy krouží kol,
bez hlesu přes mhavý dol,
nesehnou ni trávky stvol.

Dante Gabriel Rossetti.

SVĚTICE.

PŘES ráje zlaté zábradlí
se chýlí světlá paní;
zrak její hlubší hloubky vod,
když večer splývá na ni;
ve vlasech měla sedm hvězd,
tré lilií v své dlani.

V šat volný k lemu od šíje
ni kvítek nebyl tkaný,
jen bílá růže byla v něm,
to dar Marie Panny;
vlas, plavý jako zralý klas,
byl přes týl rozčesaný.

Zde být se zdála sotva den
po božích světic boku;
žas, údiv ještě zračil se
v tom jejím tichém oku; —
ač těm, jimž odešla, ten den
byl jako deset roků.

(Je kdos, jemuž to ještě dél. —
Vždyť zde v tu byla chvíli,
zde skláněla se nade mnou,
ty vlasy tvář mi kryly . . .
To nic: — jen v podzim lupení.
Rok pílí jen a pílí.)

To Božího byl domu val,
na němž tu ona stála;
Bůh postavil jej nad propast,
kde právě začínala,
tak vysoko, že slunce se
jak tečka zdálo malá.

Ten val nebeský jako most
přes chvějný éther pne se,
a pod ním v prázdnu den a noc
se tmou a září nese,
až tam, kde malá naše zem
se jako muška třese.

Kol ní milenec s milenkou
se k věčné lásce vítá,
a říkají si nových jmen,
jak něžnost jen jich čítá,
kol ní se duše vznášejí
tak, jak se plamen kmitá.

A ona stále chýlí se
a s nebe dolů shlíží, —
ta její prsa jistě že
zahřála zlatou mříži;
a lilie se na lokty
jí jako k spánku hříží.

S té nebes tvrze vidí, jak
se tepnou času chvějí
vše světy. Stále proniknout
chce hloubí pohled její. —
Teď promluvila, jako když
ve sferách hvězdy pějí.

Teď slunce zašlo, měsíc v hloub
jak pírko slétal dolů; —
i promluvila tišinou,
a nebes od vrcholu
hlas její byl jak hlasy hvězd,
když hvězdy pějí spolu.

(Ach, — právě teď, — ten ptačí zpěv
zda nezní v jeho zvuku
ten její hlas? — zda ve zvučném
poledních zvonů shluku
krok její nezní po schodech,
jak jde mi podat ruku?)

„Já chtěla bych, by už byl zde,
neb jistě přijde,“ děla.
Má tady, jeho na zemi
jest modlitba tak vřelá.
Což nezmůže dvé modliteb?
A já bych bát se měla?

Až v bílém rouchu přijde sem,
kol hlavy zář se chvící,
já ruku v ruce půjdu s ním
vší záře ku studnici
a budem se jak v řece tam
před božskou koupat lící.

U tajemného oltáře
stát budem, kde se živí
lamp věčných světlo modlitbou,
jež k Bohu jde; a tklivý
hlas našich sterých modliteb,
jak obláček jest mživý.

My dva ulehnem do stínu
si stromu tajemného,
jenž Holubici ukrývá
ve stínu listí svého, —
kde lupen, jejím křídlem tknut,
jen šepce jméno Jeho.

A písně, které zpívám zde,
on ode mne se doví;
hlas jeho bude provázet
mne tlumenými slovy;
a v každé zví, co neznal dřív
a v každé půvab nový.“

(My dva! My dva! Ach žel, ty díš!
Ty bývala jsi mojí,
my jedno byli jedenkrát, —
však Bůh-li na vždy spojí
s tvou duší mou, jež podobna
je tvé jen láskou svojí?)

„My dva,“ tak děla, „půjdem v háj,
kde s Pannou Marjí žije
pět družek, jejichž jména jsou
jak sladké symfonie:
Madléna, Růže, Gertruda,
Markéta, Cecilie.

Ty sedí v kruhu, jejich vlas
i skráň je vínkem spjata,
a v kment jak plamen bělostný
tam tkají nitě zlata,
to šat pro mrtvě zrozená
v té chvíli nemluvňata.

A bude-li se báti snad,
já, hlavu k jeho hlavě,
o naší lásce povídat
mu chci, — nic ostýchavě;
a Matka Boží pochválí
mou pýchu usmívavě.

A ona sama povede
nás k Němu v slávu onu,
kde kloní hlavy zářivé
se duší legionů,
kde pějí sbory andělské
do harf a citer tonů.

Tam vymodlím si pro sebe
a jej od Spasitele,
by dal nám jako na zemi
se milovati vřele
a tam jak na mžik, na věky
zde svými býti cele.“ —

Teď hledí v dál a naslouchá,
pak praví, něhu v hlase:
„To vše až přijde.“ — Zmlknula.
Ve světla plném jase
přelétá zástup andělů.
Zrak její usmívá se.

(Já úsměv shleď.) Sbor andělů
teď mizel v dálné straně.
Tu objala tu zlatou mříž
a líce tiskla v dlaně
a plakala; — já doslýchal
ty slzy padat na ně.

✿

CHRISTINA G. ROSSETTIOVÁ.

PÍSEŇ.

AŽ umru, můj miláčku,
ne abys tuze lkal; —
mně u hlav růží nesázej,
ni cypřišů tvůj žal.
Jen trávník vlhký deštěm
a rosou tam se kleň:
a chceš-li, vzpomínej si
a chceš-li, zapomeň.

Já neucítím rosu,
já neuvidím stín;
já neuslyším slavíka,
jak teskní z doubravin.
A soumračnem, jak stále
tam nad snem bude mým, —
snad budu vzpomínati,
snad také zapomním.

PERCY, BYSSHE SHELLEY.

SKŘIVANU.

ZDRÁV buď, blahý duchu,
— nebyl's nikdy pták, —
jenž nám siláš k sluchu,
— jistě s nad oblak, —
samotrysklou hudbu z plna srdce tak!

Výš', jak letí stále
oblak zářivý,
modrem spěješ dále
zemské nad nivy;
let je zpěvem, letem zpěv tvůj ohnivý.

V zlatém světla moři,
na západu val
oblačný jak hoří,
plyneš, spěješ v dál:
vzdušná radost, jejíž běh teď započal.

Večer purpurový
bledne, jak jsi vzlít'; —
jako hvězda, nový,
bílý den když svit',
neviděn's; však slyším zvučný ples tvůj znít.

Bystrý jako střely
hvězdy stříbrné,
jejíž bleskot stkvělý
splývá v úsvit dne,
ač ji tušíme jen v říši blankytné.

Zem i vzduch tak tvého
zpěvu plní hlas,
jak zpod jediného
mráčku v noční čas
měsíc deští září, nebe topí v jas.

Neznáme tvé bytí;
co ti blízké je?
z pod duh nezasvítí
proudné krůpěje,
jak se řinou z tebe hudby ručeje.

Jako básník v skrytu,
  v světle myšlení
zpívá hymny citu,
  svět až v nadšení
v to s ním doufá, o čem neměl tušení; —

Jako děva z hradu
  noční tišinou
v lásky nesouladu
  těší duši svou
hudbou, jako její láska líbeznou; —

Jako v rosném dolu
  zlatou světluši,
skrytou v změti stvolů
  stkví se ovzduší,
kde ji v trávě, květech, nikdo netuší; —

Jako růže z rána
  když se rozvije, —
větry rozfoukána
  vůni rozlije,
až ty těžkokřídlé škůdce opije; —

Šumot jarní prchy
  v třpytný, tmavý niz,
na kvetoucí vrchy —
  vše, co bylo kdys
zářné, čisté, svěží, hudbou předčil ty's!

Uč nás, ptáku, duchu,
  čím's tak blažen dnes;
nepřišel mi k sluchu
  vína, lásky ples,
jenž by tak pln vznětů jak zpěv tvůj se nes'.

Triumfalné hymny,
písně svatební
proti tvé jsou zimny;
cítíme, že v ní
něco jest, co v oněch na prázdno jen zní.

Z kterých věcí prýští
zdroj tvých blahých not?
z kterých vrchovišti,
polí, plání, vod,
z které lásky, citu, jemuž neznám hlod?

Čirá radost tvoje
nemůž' poumdlít,
stínu nepokoje
nemůž' v tobě být;
miluješ, však lásky nemůžeš být syt.

Ve bdění i spaní
o smrti máš soud
hlubší našich zdání,
prostší vidin pout, —
sic bys neměl zpěvu křišťalný ten proud.

Zříme v dál i za se
v touhách přeludných,
bolest přimíchá se
v nejryzejší smích,
nejsladší náš zpěv jest pln dum truchlivých.

Kdyby cizí byly
zášť nám, pych a strach
a my nezronili
slzy, přec by, ach,
nebyla slast naše rovna tvé ni v snách.

Nad rým zvučný, nový,
nad knih učení,
žeť by básníkovi
bylo v umění
tvé, jak nížinami zhrdáš, nadšení.

Nauč mne jen z půli,
co tvá rozkoš, vznět; —
takou ladnou zvůlí
zněl by pak můj ret,
že, jak já teď slouchám, naslouchal by svět.

SVOBODA.

OHNIVÁ hora hlásí se k hoře,
rachotem hromu z pásma v pásmo duní,
na moře volá rozbouřené moře,
ledovce chví se tam, kde zima trůní,
v polnici když vichr duje mořskou tůní.

Z jednoho mraku perun šlehne
a v tisíc výsep kolem zableskne se,
zem zaduní, hrad jeden v popel lehne
a na sta jiných chvěje se a třese,
pod zemí jak rachot valí se a rve se.

Svobodo! tvůj pohled nad perun se blýská,
prudší jsou tvé kroky než je otřes země,
hlas přehluší moří hukot o skaliska,
sopky slepnou, samo slunce hoří temně
před tebou, jak bludné světlo rašeliska.

Od hor a mraků, od mořských brodů
parou a vichrem odlesk slunce stkví se,
od ducha k duchu, v národ od národu,
od města v chyš tvůj úsvit odráží se —
a rob i tyran v záři tvého světla
jsou noční stíny, které zora smetla!

EDMUND CLARENCE STEDMAN.

CESTOVATEL.

JÁ malého mám příbuzného,
jenž tré jen čítá zemských let,
a přec on větší cestu sveď
než Drake a Frobisher,
a všichni z jejich velkých přátel!
On statečný je cestovatel,
a výše stojí nad těmi,
kdož mrazný pol se hledat jali;
on plul, kde bez hlesu se příboj valí.
Ó tak, žeť odplul do zemí,
kam veď ho pilot křídlatý,
kde brány v temno rozpjaty,
v dál za Mimirův strom i brod
neznámou plání vod.

V ráz, jeho mladou hodinou
kdos k němu přišel s květinou,
a v důlkovou mu dlaň ji vtlačil;
a ten květ značil:
„Ty plavcem jsi od této chvíle!
ty musíš plout na dálné míle

za večernicí v soumraku,
a objevit kraj zázraků —"
A sladký úsměv jak na rtech měl,
náš malý přítel šel.

Od těch dob ni hlesu
o vzdáleném neslyšeno.
Kdo můž' říci
slova jeho o lodici,
jak mu jest, kde všude byl,
co se s námi rozloučil?
Kéž se vrátil zase k nám!
pak bychom se dozvěděli
z jeho mapy, kde a kam
v obzoru se cesty dělí.
Tiše! — zda to dítě z cest
sem na zbylou kadeř vlahou
nepřináší něco z hvězd,
chrysolit neb perlu drahou?

Ne! — to marné přání!
My se můžem za ním dáti,
ale on se nenavrátí,
a přece dím: Ten plavec malý
objevil tam kraje v dáli,
o nichž starším není zdání.
Zná více, než kdo v blanách čet',
jež stáry dvakrát tři tisíce let,
víc, nežli se v bájích učí,
ba moudrostí všech Indův není chudší.
A on snad zná i duchů říši,
i andělů zná postavy,
jich roucha i jak rozpráví
v tom kraji nedostupném zraku lidí;
a jeho oči vidí,
sluch smrtelný co nikdy neuslyší.

✣

Algernon Charles Swinburne.

ANIMA ANCEPS.

NEŽ smrt jak sítí
podetne žití
a promluviti
nezbude nic,
proč voláš, duše,
v modlení, tuše,
co zpět z té hluše
nepřijde víc? —

Či kdos nám poví
tuchou, neb slovy,
že nemá nový
sen mrtvý spáč?
až skryjou zemí
léta ret němý
s radostmi všemi
a ztichne pláč.

Jestli den vratký
zmaří den krátký —
smrt-li chce zpátky
dluh žití jen; —
jestliže duše
vstane z té hluše,
jak prahnem v tuše
v noc nebo den: —

proč bez vší rady
let pláčem řady,
brojíme tady, —
nač modlení?

Přes vaše lkání,
v bdění a spaní
smrt sobě schrání
svě osení.

V bouři neb tichu
skosí svou líchu;
ten trochu smíchu,
byť trval mžik,
jest větší ceny,
než rozměřený
svět na své změny,
než smrt a vznik.

Na pouti denní
žalost se změní,
radost i pění,
vše oněmí.
Žij, jak ti dáno,
nehledej ráno,
kde podkopáno
i podzemí.

EUTHANATOS.

V dál, z našich cest a bědy,
za vítr, sníh a ledy,
jak holub v nedohledy
se, bílá, dala v let;
tak milá, čistá, stkvělá,
tak nebeská, že měla
tam věčně zůstat zcela,
jak opustila svět.

To na úsvitu žití,
tak svatě, jak to kvítí,
že změna oslaviti
již nemohla jí líc:
tak čistá v lásky taji,
hrdlička v zemském kraji,
že nemůž' usmát v ráji
se božsky víc.

Hlas její v nebes kůru
znít nemůž' svatěj' vzhůru
než na zemi; ne v chmuru,
šla v boží světlý cíl;
a hvězdné její zraky
tam vtělit nad oblaky
se mohou v lesk jen taký,
jak tady byl.

Ten dlouhých let stín tmavý
se netknul její hlavy;
že mrtva jest, se praví,
leč, kdože věří z nás?
Hlas mladý v sluch nám zvoní,
žal srdce naše kloní,
a divno nám, jak pro ni
vždy pláčou zas.

Leč, bol ač srdce kruší,
ať slovo neporuší
svým příkrým zvukem v duši
ten krutý, velký žal;
ať hlesem se a vzdechem
jen láska ozve echem,
že ona ptáka spěchem
odlétla v dál.

Ta světice, jež k výši
se láskou vznesla v říši,
o níž jen víra slyší,
  však nemůže ji dát:
květ mnohem nádhernější,
než hvězda nejstkvělejší,
jak má jich nebe zdejší
  i boží sad.

Ty hvězdy nad hvězdami
tak vzešly jak my sami
a zapadnou snad s námi,
  jak stíny v bezezvěst;
leč duch, jejž nepromění
to lidské usouzení,
on s nimi v jedno není,
  on božský jest.

Ne jak ty světy mroucí,
jichž hvězdná krása stkvoucí
do noci nehynoucí
  se znovu kácí zpět;
ne jako duše lidí,
již myslí nedopídí
se nebes, kam duch řídí
  posmrtný let.

To duch, jenž láskou stkvělý,
jak slunce nezatmělý,
ve vlastní záři čelí
  k nebeským výšinám,
duch neproměnný v kráse,
s nímž, kdyby smrt ho tkla se,
by zhynul ve svém jase
  Bůh lásky sám.

✡

STVOŘENÍ ČLOVĚKA.

DŘÍVE než začaly věky,
k člověka rodu se shlukli:
čas, který slzí nes' řeky,
žal, jenž pohár nes' puklý;
radost s bolesti kvasem,
léto s květy, jež sdrány,
vzpomínka s nebeským jasem,
šílenost od pekel brány,
síla bez ruk, by hnětla,
láska, jež pro dech je zhynem,
noc, jež stínem je světla,
život, jenž smrti je stínem.

A bozi nabrali v misku
ohně a slzného toku
a míru sypkého písku
z pod nohou věků a roků;
a zemi žírnou i chudou
a pěny z mořského brodu
a těla věcí, jež budou
v domech smrti a rodu,
a uhnětli k pláči z té tříšti,
a k smíchu a lásce v svém kole
a k životu v minulu, příští,
a k smrti nahoře, dole,
na noc a na den a k mžiku
v síle, již minuta skruší,
k práci a bolesti vzkřiku,
posvátnou člověka duši.

Z půlnoci, z jihu jak hustá
mračna těch bohů se sjelo,
dechli na jeho ústa
životem plníce tělo;
nadali zrakem ho, hlasem,
by zastřel úzkost a pýchu,
k práci a myšlení časem,
časem k službě a hříchu;
dali mu na cestu záři
a lásku štědrou svou dlaní,
a krásu, blažené stáří
a noc a za noci spaní.

Řeč jeho žhoucí je plamen,
a rtoma pracuje planě,
vášní slepou je mámen,
smrt z očí hledí mu maně;
on tká a jest oděn láním,
seje a nebude žíti,
mžik mezi spaním a spaním
jest jeho živobytí.

ITYLUS.

VLAŠTOVKO, sestro, ó má vlaštovice,
jak plno vesny můž' tvé srdce být?
Na tisíc jar už shltily časy;
v tom příštím jaru co našla's více?
co's našla v srdci, o čem šveholit?
až léto přijde, co si počneš asi?

Vlaštovko, sestro, krásná vlaštovice,
proč k jaru letět v daleký chceš jih?
kam touha tvoje před tebou spěla?
bol dávný s tebou zdaž nepůjde více?
a bolná píseň zmlkne v prsou tvých?
či zapomněla's, já než zapomněla?

Sestro, má sestro, plachá vlaštovice,
tvá pouť je dlouhá ku slunci a v jih,
leč já s tím srdcem, kypícím touhou,
v luh žehnu zpěvem jako blýskavice
z hnědého tílka, sladkých ústek svých
žár písně své v noc rozlévajíc dlouhou.

Já, Filoméla, zpívám jaro celé,
vlaštovko, sestro, proměnlivá tak,
jarního květu dlím při korunce
v přísvitu noci, rosu na svém těle,
zpívám, až budí divoký se pták
a vzlétá, čeká, dočeká se slunce.

Sestro, má sestro, družná vlaštovice,
teď, kdy je každý v síních jara host,
ty sama můžeš hledati změnu?
neb za tebou já nepoletím více,
dokud ten život není minulost,
a ty si vzpomeneš, já zapomenu.

Vlaštovko, sestro, zpěvná vlaštovice,
já nevím, jak jen k zpěvu srdce máš.
Ty máš to srdce? konec je všemu?
Za tebou léto jde a s plavé kštice
květ střásajíc, jde jaro, — co mu dáš?
co řekneš jaru, milostníku svému?

Vlaštovko, sestro, plachá vlaštovice,
mé srdce ve mně vyžehlý je kov,
nad hlavou cítím vlny se klenout,
leč za tebou bych šla mil na tisíce,
bych mohla zapomnít, ty pomnít znov',
ty vzpomenout si a já zapomenout.

Ó bludná sestro, bludná vlaštovice,
nás dvojí touha dělí, jeden sten.
Tvé srdce lehké, jak lístek malý;
leč moje prahne v klidu, za vichřice
v místa, Itylus kde byl zavražděn,
kde v luzný břeh se Tracké moře valí.

Vlaštovko, sestro, letná vlaštovice,
ó přestaň zpívat, nevidíš ten stín?
krvavou rosu v kvetoucím hlohu?
to malé tělo a ty květné líce,
a příkrov tkaný z lesklých pavučin? —
když ty zapomníš, já-li vzpomnít mohu?

Ó sestro, sestro, hlas to tvého syna,
to krve výkřik, jenž se doslechá
echem se třesa od skalné stěny:
„Kdo ještě vzpomíná, kdo zapomíná?“
Ty zapomněla's jako macecha,
leč vesmír skončí, já než zapomenu.

J. Bayard Taylor.

GABRIEL.

Ať anděl v surmu udeří! —
hromovým třeskem s nebes rozpoltěných,
ten první z vyvolených!
neb chvíle věštěná v pravěků zášeří
je přítomná!
Jak lavina se sbírá ohromná
z lehounké pýře sněhu na tes lysý,
tak roky, věkové se sbírají a visí,
až slovo dozraje do doby:
a ti, kdo žijou v časů končiny,
jsou poraženi pro své zločiny
jak v hněvu roztříštěné nádoby!

Aj, přišel čas a dozrál jeho plod;
ač země bohata, jest němý její rod!
Vy voláte: „Ó chraňte se
hry tanečnic, jich vlasů létavých,
hry cymbálů a píšťal vřískavých!“
leč prorok volá: „Chraňte se
své hymny, která v prázdno letí
a modliteb svých bez odvěti;
neb nejste více v slepotě:
zde poznání je v přísné nahotě
i jeho tíž; — kdo z vás je unese?“

Ať anděl znovu v surmu udeří!
Hle, pečeť spadla se dveří,
jež budoucnosti kryly bol i ples!
pro duši bojácnou, pro mysl vrávoravou,
pro oči slepnoucí, ač vidí cestu pravou,

ty vaše hradby mění se a mizí:
ty vlajky, které dlužíte si dnes,
v svém obarvení se zítra mění;
šat vašich věr je divoký a cizí!
vy vrávoráte, chod kam zaměří:
ať tedy anděl v surmu udeří!

Má anděl zatroubit? —
cos muselo přec zbýt,
co čisté, v prach se nekrylo.
kdes haluz v půdě, z níž roste ctnost: —
Ne, nezbylo!
Hrubosti v oběť padá umění,
v žicnosti tone sladké zdržení,
o hříchu vaše mládež hovoří,
v šarlatu se vám ženy pitvoří
a duše cti, jež byla pýchou vaší,
a která jediná ten život vznáší,
je tupý trup a cár je na rubáši!
Co k smíchu vám, jak děti uvěří? —

Ať tedy anděl v surmu udeří!
hromovým třeskem s nebes rozpoltěných,
ten první z vyvolených! —
— Ne ještě k bolesti, leč k výstraze!
Ať lidstvo vstane
a bdíc své rozhlédne se po dráze
a spatří svoje roucho potrhané
a na něm prach i kal;
a kaj se a jdi dál,
a přejmi tíži šlcchetnějších snah
a časů přešlých kletbu střes i prach!

✿

HENRY TAYLOR.

JITRO.

ZASVITLO jitro v jarní luh,
kde dřímalo už léto snem;
zbudil se pták a zvolal vzduch,
zbudil se květ a zvolal zem.

„Ó vzhůru!“ — dělo, — „vesel tak
je rosný kraj a pláň i les,
na každém stromu zpívá pták
a každý květ mi sladším dnes.“

A zlehka plání kráčí dál,
a lesům rosu stírá s řas
a lape ptáka, který spal
a nezbudil se, když byl čas.

Šlo lesem jen jak vánku let,
jen jako dech šlo plání v dál,
a přec — zašláplo drobný květ,
jenž nikdy více nepovstal.

ALFRED TENNYSON.

UMÍRAJÍCÍ LABUŤ.

PLÁŇ byla travnatá a širá, divá
a pustá, nevlídná a zádumčivá;
jak střecha chmurná, šedá, mživá,
vzduch těžký visel do kola.

V dál tekla řeka v sebe šplounající
a po ní labuť zmírající
si pěla píseň bolestnou.
Den právě došel do pola,
a vítr znaven, zpola spící,
táh' rákosinou šelestnou.

Řad modrých skal čněl k nebi v dáli
a bíle od mrazného běla
jich sněžné vrchy odstávaly.
Jedinká vrba, truchlíc nad řekou,
ji brázdila jak po větru se chvěla.
A nad ní větrem v letu divém, plachém
se honí vlaštovice do vůle
a v širu po slatině ztrnulé
se zdá, že zdřímlé strouhy netekou,
nadechlé žlutem, zelenem a nachem.

Zpěv zmírající labutě
zněl dojemně té pusty hluchem:
zprv tiše, jak si někdo stýská,
pak jasně, plně píseň tryská;
pak nápěv splývá nízkým vzduchem
a mře a chví se pohnutě
hned z daleka a hned zas zblízka. —
Však náhle pustá přes luka,
jak hudba divná, rozechvělá,
zazněla píseň volná, smělá,
jak lid když v jásot propuká,
a cymbál, šalmaj, harfa stkvělá
a šumu hluk a vřava celá
z bran města letí v dál, kde snící
se pastýř dívá k večernici.
A plazný mech a ostružiny
a proutí šeré, mokravé

a vlny, šelestící třtiny
a břehy spláchlé, mrákavé
a na slati květ stříbrobílý
a smutné strouhy v tu se chvíli
tím vírným zpěvem zatopily.

LÁSKA A SMRT.

ZÁŘ měsíčná když jednou rostla zbledlá,
ven vyšla Láska z květných rajských luhů,
svým světlým zrakem bloudíc kol a v kruhu. —
Tu, vystoupivši náhle ze křoví,
Smrt, která k sobě mluvíc v tisoví
se sama procházela, nejprv shledla:
„Pryč odtud," děla Smrt, „to sady moje."
Na útěk Láska plačky křídla zvedla;
však děla dřív: „Ta hodina je tvoje.
Ty's stínem života a ze slunečna
jak strom své stíny vrhá na kořen,
tak ve průsvitu velikého věčna
jest životem stín smrti utvořen.

Stín pomine v té chvíli, strom jak padne,
však žezlo moje věčně nad vším vládne."

TRUCHLOZPĚV.

TEĎ tvůj skončen den i tíha;
slož své dlaně přes hruď v kříž,
slož ty ruce v oddech již.
Ať se rvou!

Bílé břízy stín se míhá
zelení nad rakví tvou.
Ať se rvou.

Křivda, strasť tě nedosáhnou;
nic, než červ ten mrazivý,
už ti vlasu nezkřiví.
Ať se rvou.
Stín a světlo věčně táhnou
přes zeleň nad rakví tvou.
Ať se rvou.

Nepohneš se v rakvi ledné:
včely bzučí sladčeji
nežli cti tvé zloději.
Ať se rvou.
Hlava tvá se nepozvedne
zelení nad rakví tvou.
Ať se rvou.

Želeli tě krokodili;
sladší je slz pokrytce
rosa svlačce na splítce.
Ať se rvou.
Prcha šustí v strom, jenž chýlí
v zeleň se nad rakví tvou.
Ať se rvou.

Vůkol tebe sterý voní
ostružiny bledý květ,
chudobek tu bezpočet.
Ať se rvou.
Ty po každé prše kloní
v zeleň se nad rakví tvou.
Ať se rvou.

Pryskyřníky zlatozraké,
drobný zvonek, sypou pel
purpurový na jetel.
Ať se rvou.
Lůžko králův není také
zeleň jak nad rakví tvou.
Ať se rvou.

Bohem dané zneužívá
řeči ještě ten a ten;
však tvá paměť už je sen. —
Leč, ať se rvou!
Cikada tak zvučně zpívá
v zeleni nad rakví tvou.
Ať se rvou!

BALLADA O ORIANĚ.

BOL srdce skrušil v prsou mých,
Oriano.
Zde není, kde bych klidu stih',
Oriano.
Když dlouhé, šeré pláně zbrázdil sníh,
a Norský vichr duje po pláních,
Oriano,
samoten bloudím v dumách svých,
Oriano.

Dřív než svitlo jitro plavé,
Oriano,
zapěl kohout v noci tmavé,
Oriano,

hučel vítr, vody dravé,
slyšeli jsme koně ržavé,
Oriano,
rohy táhlé, třepotavé,
Oriano.

Tis kde tmí se na pažit,
Oriano,
nežli vyjel jsem se bít,
Oriano,
v očích cítě slzu mžít,
v měsíčný a hvězdný svit,
Oriano,
slíbil jsem ti věren být,
Oriano.

Na hradní jsi vyšla hráz,
Oriano,
můj chochol ze všech viděla's,
Oriano,
můj střehla's meč, můj slechla hlas,
když vystoupil sok šerý v ráz,
Oriano,
to mezi mne a hradní sráz,
Oriano.

Jej nedostih' ten krutý hrot,
Oriano,
a kol se švih' ten zrádný hrot,
Oriano,
jak blesk se mih' ten kletý hrot,
a v tvé se drahé srdce vbodˇ,
Oriano!
v tvé hrdliččí se srdce vbodˇ,
Oriano!

Vždy v užší prostor boj se táh',
    Oriano.
Zvuk dutých rohů ve vřesk spráh',
    Oriano.
Ó, každý bod teď krví vláh',
a boj byl vřava, vřava nach,
    Oriano;
však já jsem ležel tváří v prach,
    Oriano.

Mne proklát měli, kde jsem pad',
    Oriano!
Jak moh' jsem jen s té země vstát,
    Oriano?
jak k dennímu se světlu znát?
Mne proklát měli, kde jsem pad',
    Oriano —
v ten prach mne měli zašlapat,
    Oriano.

Prod nedopukne srdce již,
    Oriano!
Sem, bledá, snivá tváři, blíž'!
    Oriano!
Jen usmíváš se, nemluvíš
a ten můj pláč tak němá zříš,
    Oriano:
Co chceš, koho tu hledáš? Slyš,
    Oriano.

Můj výkřik v prázdnu doznívá,
    Oriano.
Tvůj stín tam k nebi vyčnívá,
    Oriano.

Já cítím, krev jak bouřlivá
ze srdce v zrak se rozlívá,
Oriano.
Můj šíp tvé srdce rozrývá,
Oriano.

Ó kletá ruka, kletý střel!
Oriano!
Ó, blah, jak ty kdo dotrpěl,
Oriano!
Mně jest, jak ticha proud by spěl
co noc v můj olověný žel,
Oriano.
Jsem znaven, — já tak dlouho šel,
Oriano.

Když s vichrem moře duní v břeh,
Oriano.
tvé vzpomínky mne děsí dech,
Oriano.
Nad hlavou tvou se šeří mech,
mne děsí smrt, bol na tvých rtech,
Oriano.
Já slyším moře dunět v břeh,
Oriano!

VRAK.

I.

SKRYJ mne, matko! stará církev vedla moje otce k spáse,
hříchem, bouří, smrtí štvána vracím se k té církvi zase,

k tomu kříži katolíkův, k víře, která zdrojem
žití;
mozek můj je plný trosek, třesku pln a vlno-
bití,
a můj život sám je troskou; střísnila jsem čestné
jméno,
vše, s co jsem, jak hanby pěna z vln je světa
vyvrženo.
V moje spaní děcko kvílí; zbudím se, — hle záře
plavá, —
září na mne tvář se dívá hrobová a vyčítavá;
bouře venku, bouře ve mně, — jenom prchnout
z ní a v tichu
modliti se celé žití za toho, jenž umřel v hříchu.
Já jsem byla vinna, matko, a můj pád byl hlubší
jeho;
usednu si ku tvým nohám, skryju tvář, vyznám
se z všeho.

II.

Ten, jemuž mne, matko, dali, nevinné a prosté
děcko, —
já ho v srdci nezranila, — v pýše jen, a ta mu
všecko;
zpola Žid a Španěl krví, — nádherný a štíhlý,
smědý —
palác knížat neuviděl nikdy knížecí tak hledy.
A kdo byl by „ne“ mu řekl, když byl hněvem
pobouřený?
leč, koho se muži bojí, toho milují prý ženy.
Byla bych jej milovala, kdyby mohly se mít rády
květ a plíseň jedovatá, noční mráz a lístek
mladý:

otvírával moji knihu, odhodil ji, zívnul suše,
odpouzen magnetem umění, k němuž tíhla moje duše,
slovem pěvce, které v hloubi světem chví a světy chová,
hudbou, která v řeč je šatí a můž' říci víc než slova!
Shelley můj mi vypad' z ruky, když naň pohleď ironicky
zabrán do své „Hlavní knihy“ nebo v účet peněžnický;
moje ruce s kláves sjely, když jsem jít jej uslyšela,
ničím vhod jsem nepřišla mu, ačkoliv jsem ve všem chtěla —
Celý den dlel v prachu města, my nebyli chvilku spolu,
jak byl ztracen hlavou, srdcem do směnek a do konsolů —
prahla jsem po něžném slůvku, vždyť jsem byla žena, mladá,
ale jeho rty se dotkly tváře mé, jak sníh když padá:
a tak, když jsem malou dcerku podala mu k políbení,
pohleď na ni chladně, řekl: „Škoda, že to chlapec není.
Na jedinou bytost v světě, jež mi drahá, hleděl v smíchu!
já bych za ni život dala, jemu jest — jak děcko hříchu!
Jako v poli květ jsem žila, chřadla teď na hrobu holém;
chudobka se zavře stínem, srdce mé se zamklo bolem;

vrhla jsem se ven, svůj úkol hrát jsem chtěla s mladým světem
a tak jsem se spokojila — s jedním pohozeným květem.

III.

Matko, — třeba svět mne tupil pomluvou a hlučným křikem,
podlostí jsem nezhřešila, — neboť on byl trpaslíkem,
hrbat byl, — a ve mně zprvu hnulo se jen srdce lidské
soucitem. — To nebyl rytíř, věř, pro děvče romantické,
ač snad mohl děvče chudé spoutat zlatých do okovů,
— byltě bohat a měl statky indickém kdes na ostrovu; —
já kdys na plesu ho shledla, srdce slouchajících hostí —
ó jaké to bylo čelo zářící v té výmluvnosti!
Výkvět žen a velkých mužů tísnil se tu kolem něho —
a on klidnou, vážnou řečí velce dotýkal se všeho,
vědění a poesie, a mně oči slzou zvláhly:
byl ten jeho hlas tak měkký, v hloubce své tak neobsáhlý
jako žalm, jenž na varhanách z pod ruk mistra zvučel v chrámu,
mocněj', slaběj', — hlas, jenž, matko, vyslovoval duši samu;
a tím sluncem duše v tmavých, čarných těch se oči dnilo.

Zde kynuly lék a spása v srdci, které velkým
bylo!
A on, zvěděv, přeubohý, jak se mi můj prsten
hnusí,
spasil mne svou vlastní smrtí, sám své štěstí
rozbiv v kusy.

IV.

Prchla jsem. V ten den má chůva přinesla mé
děcko ke mně.
Mělo líčka rozpálená, ale smálo se tak jemně.
„Schází něco miláčkovi?“ — Zavrtěla hlavou
k tomu;
matka dítě políbila, rychle tak, a prchla z domu.

V.

Deset dnů těch letních, dlouhých, koráb hnaly
větry vlahé;
my sedali na palubě drahou ruku v ruce drahé —
on veď moji duši prostou v nádherné svých
umĕn síně,
já před trůnem jeho duše klečela jak otrokyně,
když mi razil v rodnou mluvu zlato písně he-
roické,
státníků když mrskal chyby, nebo hřměl na
křivdy lidské,
když jak orlích na perutích nade mnou se vzná-
šel k výši
o proměnách mluvě světa od země až k hvězdné
říši;
o svém krásném sídle v tropech na purpurném
veletoku,
o svých štíhlých hvězdných palmách na lesna-
tých horstev boku,

o lianách, jak tam skály šatí úponkami svými,
stromech, jež tam ční co věže, — dítkách dnů,
kde není zimy.
„Tam jest ráj," děl, ale rájem mně už zdál se svět
být tady,
v té mé první lásce k muži, který neměl lidské
vady —
Deset dnů těch letních, dlouhých, — hříšných,
musí-li to býti, —
ale dnů tak plných světla nepoznám už v celém
žití —
dnů těch pablesk chvít se bude do všech dnů až
do skonání.
„Mráz tam není," děl, „jak v prvé lásce není
umírání."

VI.

Matko, jednou z rána ptáče do rahen se lodi
sneslo,
zazpívalo žalostivě a potom mi k nohám kleslo;
zvedli jsme je, dechem hřáli, já i Štěpán, tiskli
k sobě;
zemřelo; — já nevím, proč jsem vzpomněla si
na své robě.

VII.

Hřích-li hříchem jest, ne vina osudem nám od-
kázána,
hřích k mé malé dcerce našel na moři mne jed-
nou z rána,
když kvil její osiřelý s vichřice se mísil hlasy
a do hřmění oceanu zahřmělo to: „Zhřešila jsi!"
V kabině jsme byli dole, neboť vlny jako věže
valily se přes palubu, jako slapy bez otěže,

a ta bouře stále rostla, vichr dul a rahna chytil,
zavyl do nich jekem pekla, — a potom se stožár
sřítil.
„Hříchu mzdou je smrt," a potom vypukla jsem
v pláč a děla:
„Já jsem Jonáš, do vln bouře hozena bych býti
měla,
ach, můj Bože, opustit je, — opustit, i k vůli
tobě —"
„„Ženo, srdcem nejvěrnější,"" děl a přivinul
mne k sobě.
„Srdcem ženy, ne však matky, opustila jsem své
dítě."
„„Utiš se, otcovské srdce tvému děcku nahradí
tě.""
„Srdce otce odpudí je," zvolala jsem, „pro hřích
ženy,
celý její život bude hanbou matky zachmuřený."
Jeho bledá tvář se chvěla. „Štěpáne, ó nehorši
se,
miluji tě! — žel však Bohu přec, že kdy jsme
poznali se!"
A on nehles', — jenom bouře mluvila; v tom
okamžení
stesklo se mi jeho hlasu. — „„Ještě jedno po-
líbení!""
zvolal on; pak: „„Srdce, srdce!"" — Kles' —
já líbala ho v líci,
— nad námi burácel vichr, on však dlel už —
nad vichřicí.

VIII.

Potom, matko, koráb náhle hromovým se za-
chvěl třeskem,
jak by loď se rozpoltila o skálu anebo bleskem;

neboť velká vlna smetla s paluby kde bylo koho,
smetla všechny jako pýří, kde kdo byl, až na
jednoho;
a já padla bez vědomí; — přešla bouř', dnů doba
celá,
já ležela na podlaze mrtva u mrtvého těla,
mrtva k smrti vedle sebe, ztracena ku ztrátě
svojí,
tu a tam jen s matným zdáním, že mne někdo
vínem pojí,
až jsem z mdloby procitnula; — nebe modré, loď
už stála, —
leč ta tvář, — již spatřila jsem, nebyla, již dřív
jsem znala!

IX.

Maska cizí, znetvořená, ký pak div, že člověk
šílí,
chtěla jsem se v moře vrhnout, umřít chtěla jsem
v tu chvíli!
Ale ten, — on vlajkou mával, — který zbyl tu
po záhubě,
„Ženo!“ zvolal, „chyť mé rámě,“ — já zůstala
na palubě,
„tonem, ne však bez naděje; pohleď, tam se
plachty blýskly —“
zvolal to tak drsným hlasem, že mi v oči slzy
tryskly
jako děcku trestanému — a v tom loďka zjevila
se
— a tu náhle vzpomněla jsem, že své děcko
spatřím zase.

X.

Na loďku mne snesli dolů, ležela jsem tam a zřela
smutně k lodi stroskotané, jak tam čněla osamělá,
viděla jsem, jak se tmavé lodní tělo v moře topí, —
kéž bych byla na něm zbyla, bez hoře a beze stopy!

Přijali nás na palubu: byli vlídnější než jiní,
já však svojí mysle bludné stále byla otrokyní;
neboť kdy jen vítr zadul drsněj' rahnovím a lanem,
kvílela jsem: „Přijdu k tobě v mokrý hrob pod oceanem."
A když opět vítr zčeřil vlny hravě, laškovitě,
dopadla jsem se, jak kvílím: „Přijdu k tobě, ty mé dítě."

Širé, bílé skalné stěny ostrova a písků lemy
v západním se stkvěly nachu, jak jsme blížili se k zemi;
i ten blankyt tichých vlnek růžovým byl dechem podlit;
zašeptala jsem: „Mé dítě" — já se ještě mohla modlit —
„kéž tvůj život byl tak klidný, — nezašeřen hříchem matky!
Jsi-li zdráva? — Píšu chůvě; — odpověď mi přišla zpátky:
od ní ne, jejížto srdce k mému děcku zaplaceno,
— ani k ženě, — psaní znělo na té ženy dívčí jméno!

S chvěním list jsem otevřela; — rukopis, ó byl
mi známý! —
z listu vypaď proužek novin s úmrtními no-
tickami —
„Deset dnů těch slastných, dlouhých“ — moje
dcerka zatím mřela. —

Ó, má matko, — v den té bouře ona za mnou
přiletěla.

ZOUFÁNÍ.

JSTE vy to, který to kázal tam v kapli hledící
v sráz?
šel za námi té noci, na břeh vytáh' mne zas?

Co cítil jsem v té noci? Jste zvědav? Jak bych
to řek' —
Či na tom je tak mnoho? A zasloužil jste vděk,
že nezván, proti vůli, před třemi dny jste vstoup'
mezi můj šerý osud a mne a mořskou hloub?
Tři dny zas plné šera a bohopusté tmy,
to bez slunce a zdraví a slasti na zemi
a bez naděje v světě! — Leč, Bože v tu noc,
v tu noc,
— stům topících se lidí šli tenkrát na pomoc, —
když do tmy majákový se koulel zrak a plál
tam na osudné šíji s těch v moře čnících skal,
nám svítě cestou k smrti, tu myslil jsem si tak:
Co na tom, kolik jich zachrání? — jsmeť všichni
bídný vrak!

„Ty bojíš se?“ — pak v bouři jen šepot, — její
chvit:
„„Což nejsi u mne? — mně děsno, ne zemřít,
ale žít.“ “

Ta slunce v bezměrném prostoru jen žehla proti
nám,
my znali však, že zdánlivý ten boží svit je
klam —
ač nesmrtelnou nadějí se zdá ten každý svět
tam kolotat, on v záři své jak náš je plný běd. —
Že duše tam, že duše zde, to jsou jen pověsti;
to jedna blána ohnivá popsaná bolestí.

Jak noc je vaše víra, my hledali v ní klid,
my čekali jsme ráno, my naděj měli v svit,
kdy duchy minulosti zář slunce rozptýlí
a z věr, jež tříští národy, zbudou jen mohyly;
my odřekli se Krista, jenž v lidství byl nám
druh,
neb děl, — či děl? — že peklo jest, kde nespasí
ni Bůh.

Svit doufaný sic přišel, však slib je nesplněn,
my jenom z trapné noci jsme přešli v horší den.
On, jenž byl ohně sloupem, je mrak teď, dým a
zhyn,
domněnka červa v prachu a jeho chtíče stín —
a červ se světem svíjí, kde slabé kruší pych
a zmírá zde, kde všechno jest jen vražda, krev
a hřích.

Nás bědných nicoty sirot vržených na pustý
břeh
tou přírodou, jež neví, komu to dala dech!

Tak bez víry, v plod nebes že zraje zemský květ,
ze zvěře vzejít bez duše, — v prach se zvěři jít zpět! —

Já nechci vaši útrpnost, — já znám jen vaši zášť,
ne soucit k těm, kdož opustí váš úzký, teplý plášť,
pod nímž se skrývá temno věr a Bůh, jenž hněvem bled,
nás odstrčíte, — cizotu, — na lidské srdce zpět.

Leč soucit, — on byl ve mně, — a v ní byl v onen mžik,
jsa tím, co v našem srdci měl Bůh být — slitovník, —
to soucit se vším, co úpí ve spárech blbých sil,
i s námi, jejichž se život zde ve květ nerozvil,
to soucit se vším, co trpí, od země k moře dnu,
a s sebou, kteří jsme prahli už jen po věčném snu.

Jdi z lehka pískem, — neslyšíš vod volající hlas? —
ten život útrap, hrůz a chyb již svrhnem v jeden ráz!
A do mé svou vložila ruku, — byla vždy nejlepší z žen —
až kolem nohou zakypěl nám kroužek bílých pěn. —
Tam uchvátí nás peřej a vyprostí nás z muk.
Ó Bože! — já jej volal, ač byl to prázdný zvuk —
a ještě políbení, pak pohled do čira, —
my věděli, že láska teď navždy umírá.

My čtli jsme v jejích knihách, — co měli jsme z nich brát?
když umřem, umřem, někde tam si najdem Boha snad —
neb zem je osiřelá hloub pekelná a rmuť.
Ó lásko, navždy, navždy, ó navždy s bohem buď!
Nebyl tak zoufalý výkřik od prapočátku let,
tak smutné obejmutí, co člověk spatřil svět.
Vy z mořských vln jste zachránil můj život bezcenný,
vám dík? ó ne! — vy odtrhnul jste muže od ženy;
je sama na dně moře, já na zemi jsem sám,
cos kletba kdyby značila, já dnes bych klnul vám.

Mně zjevilo se mládí, jak mozek vodou spit,
já z luzných snů jsem konečně již v tupý přešel klid,
a krátký zápol s vodou, co proti trýzni byl
muk pekelných, jak žití proud tek' nazpět do mých žil.

Žít dál? — Syn jeden okrad' mne o jmění a čest,
a Bohu dík, — jestliže Bůh, — že druhý mrtev jest;
pak bylo ještě děvče, jež mrtvé přišlo v svět,
nás nejšťastnější, neboť v noc hned z noci přešlo zpět.

Leč synův hřích mne pálil jak žhoucím olovem,
a skrušil srdce matky jak mlýnským žernovem;
ač jméno, pověst časů jest v běhu dým a stín,
proč na cnost jinak hledíme, a jinak na zločin?

A zničen jím, já stál tu jak rozpoltěný kmen,
a nahý v světě bohatém a zpupném na svůj plen,
já nechtěl skončit v blázinci, ač zlomen, — byl
jsem muž,
a chorou ji moh' spasiti jen ranhojičův nůž.

Ten krátký zápas, — bát se ho? — bát smrti? —
proč a zač?
když člověk navždy umírá, když marným každý
pláč,
a země zmizí v prostoru jak němý, sprahlý bod
a nebude ni rodit víc svůj věčně mroucí rod,
a dosvíjí se mukou i červ, jejž mrtvá zem
s poslední skryje lebkou v svém lůně skalnatém.

Že zbláznil jsem se, díte, z těch nevěreckých
kněh?
Ó tak, — to naše časy, — to osvěty je běh,
když netopýr a sova v den bílý lezou z děr
a pochybnost je paní nad smetím věd a věr,
až slunce naší vědy se v krev nám obrátí,
a naděje svým puklým to srdcem zaplatí,
za stínem běžíc dobra; — neb spousty jejich
věd,
ať vědí cos neb nevědí, dnes chtí, by každý čet'; —
leč my, v té vaší kapli, — jsme klekli v pokoře,
v té vševědoucí kapli, — ježční tam nad moře.

Jak! — Nekonečná láska? — že mám ji vzývat
přec?
té lásky, která peklo nám strojí na konec!
nás tvoří, předurčuje i život nám i skon —
Že láska! — dravčí matka, jež neslyší náš ston!

A peklo! — Nesmrtelnou když duše, jak se zve,
má vilník dál svou vilnost a skrblík zlato své, —
to věkovitým peklem; — leč jest-li lásky Bůh,
on vše by doveď' zlomit, — i pekel věčný kruh.

A přec v nejtmavším bolu já někdy pablesk mám,
svit Velikého Boha, jenž za vším jest, co znám.
Bůh lásky bohu pekla však nemůž' státi vstříc,
když taký bůh, — ať Velký Bůh — jej kletbou srazí v nic!

To rouhání! — či vina? — proč po sledu mých stop,
jste šel a vytáh' blázna, jenž dávno patří v hrob?
Že rouhání! — což nejsem už proklet na věky?
Ó, rád bych byl už u ní, věr vašich daleký. —
Že rouhání! — ta slova vás všechny omráčí,
leč, mám-li dít, co myslím já, — to vy jste rouhači!

Pryč! možno bez ní žíti? — Jen vzpomínat, co kdys?
však uniknu vám přece, byť zrak jste měl jak rys.
Náš pravověrný sudí v tom najde hrdelní hřích —
leč — oheň, — šibenice, — ó blázne, mně to smích!

✡

RIZPA.

KVÍLÍ, kvílí, kvílí vítr přes moře a zem —
a Willyho hlasem větrem: „Ó matko, pojďte sem!“
Proč musí volat večer, když ví, že nemohu jít?
neb sněžná pláň je jako den v ten úplňkový svit.

Nás viděli by, drahý, tam z města střeží nás.
Pro nás jen černé noci a bouřlivý je čas,
když nevidím své ruky a jen kde řetěz skřip’,
se hmatám k svému synu tam pískem přes násyp.

Už zase něco padlo? — Co ještě držel sloup?
Já vše už vzala domů, já skryla každý kloub.
Co mluvím? A co vy zde? Co jste? Snad nějaký špeh?
Já řekla: Padá? — Padej! — Strom leží, jak si leh’.

Kdo ji sem pustil? Zde dlouho? Co slyšela jste? Vy!
Proč sedíte tak tiše, tak zcela bez mluvy?
Ó, — mám se modlit s vámi! Paní, — ne špeh, ó tak.
Ta noc jen lehla mi v srdce, a ztemnila mi zrak.

Ah, — vy jste žila blaze; — ta noc, co komu je z vás,
ten žár, ta palčivá hanba, ten strach, ten hořký mráz?
Já vyšla, když jste spali, — jen v den umíte žít.
Já sebrala své dítě, — a teď můžete jít.

Ne, je to vlídné sedět u mroucí stařeny.
Jen o mém chlapci nic zlého! mám chvíle sečtěny.
Já zlíbala své dítě, než na smrt vedli je dál.
On děl: „A to si troufat!“ — on nikdy nezalhal.
Já sbila ho, když, chlapec sáh' cizí na broskev —
„On žalovat si troufat!“ jen děl: Mělť divokou krev —
A líný, — on nemoh' být líný, — můj Willy, ani mžik.
Král měl ho udělat vojákem, — on stál za celý šik.

Žil s divokými druhy, a kdys tam povstal spor,
že neoloupí poštu, — on proti vzdoru vzdor; —
a nevzal ničí život, jen měšec, a když čin
byl skončen, hodil to druhům. — „Já nechci,“ děl můj syn.

Já přišla k soudci, řekla mu vše před Bohem, jak vím,
a oni zabili ho, že poštu okrad' jim.
A v poutech za divadlo, jej pověsili všem;
náš rod měl jméno čisté, — teď viset zlodějem!
Prach k prachu, země k zemi, leč s ním tam čněl ten kůl,
že každý koráb světa naň civěl, kol jak plul.
Bůh odpustí to vranám, leč bude soudit sám
ta černá srdce soudců, již věšeli ho tam.

Žalářník odstrčil mne; já šla mu s bohem dát,
a dvéře zamkli. „Ó matko!“ já slyšela ho lkát.
Já chtěla zpět, on ještě měl v srdci jakous tíž;
žalářník odstrčil mne. — To nedozvím se již.

Pak, že jsem neslyšela jen zabitého hlas,
mně vzali, zavřeli mne, pak svázali mne zas.
„Ó, matko, matko!“ volal tmou ke mně řadu let.
Oni mne proto bili; — ó jak ho neslyšet!
Pak viděli mne tupou a pustili mne pryč,
však provedly ty stvůry už přece jen svůj chtíč.

Krev z krve mé, — prach v prachu, — leč kosti
z kostí mých,
já ukradla je soudcům, — vy snad to zvete
hřích? —
Mé dítě, moje kosti, jež ze mne braly sil,
jež usmály se na mne, a dávaly se v kvil —
že jejich? — ne, — jsou moje, — ne jejich, —
já to jsem,
jež cítila je hnouti se tady pod srdcem.

Se bát? Já k rtům je tiskla, — pak vyhrabala
rov,
ne hluboký, — jsem stará, — však přišly na
hřbitov.
Můj Willy vstane celý, až trouba zazní v Soud.
Však, že je v svaté zemi, nesmíte prohlesnout!

Zas vyhrabat, — zas věšet tu každou jeho kost?
Hřích? — tak, — jsme všichni hříšní, — já vím;
teď o tom dost
a čtěte mi verš z bible, jak Bůh je k dětem
svým
pln soustrasti a lásky, — ať zas to uslyším;
„pln soustrasti a lásky a shovívání.“ — Žel
bylť soudce zrozen k vraždě, — k milosti Spa-
sitel.
On nedá černou kápi než nejhoršímu zlých,
a prvním bude poslední a první z posledních.

„Má trýzeň!“ — Dlouhá trýzeň, — však Pán to
musí znát,
těch roků mhu a vítr a déšť a sníh a chlad.

Jak? — nikdy nelitoval, že spáchal onen čin?
Zda vy jste z jeho krve, či byl on jejich syn?
Zda slyšela jste také, když bouře dula v břeh,
v tom větru jako děcka kvil, v tom moři muže
vzdech?

Co spása, — zatracení, — to ví jen Bůh, já jdu
dnes večer k svému chlapci: jej v pekle nenajdu.
Neb tak jsem o něj dbala, žeť Bůh shléď' v strasť
mou zde
a chce, bych byla šťastna, to s ním, ač nevím kde.

A jestli on je ztracen, — bych dbala duše já?
Co mně je po mé duši, když jeho ztracena?
Já byla s Bohem ve tmách: — A teď můžete jít,
vy neměla jste děcka, a kámen je váš cit.

Ach, odpusťte mi. Chcete mi učiniti snáz',
však neslyším vás, větrem jde mého chlapce hlas.
Sníh, nebe jsou tak jasny, — on volával jen tmou,
ne s šibenice, — z chrámu teď volá matku svou.
Aj, — poslyšte to sama; hle měsíc, — mraků shon.
Jak lomcuje to zděmi! — Jdu. — Dobrou noc!
Toť on.

JOHN WILSON.

VEČERNÍ OBLAK.

STÁL oblak blíže slunce k večeru,
lesk nachový mu vroubil řasný sníh;
já dlouho hleděl v stkvoucí nádheru,
jak spěla dole snem vod jezerních.
Tak zvolna plul, tak hlubě zdál se tich,
i v samém jeho plynutí byl klid
a každý van, jenž večerem se zdvih',
dál nes' jej v krásný, západový svit.

Mně zjev to duše odešlé se zdál!
na bílém rouchu s ráje odleskem,
již slitování dech nes' dál a dál;
na zlatostkvoucím prahu nebeském
až oku víry klidna odpočine
zář hlásíc člověku, jež kdys mu kyne.

SKOTSKÁ NÁRODNÍ BALLADA.

SIR PATRICK SPENS.

KRÁL sedí v městě Dunfermline
a pije víno rudé:
„Ó, pro tu moji novou loď,
kdež dobrý plavec bude?“

Oj vstal a děl přistárlý rek,
jejž u kolen měl král:
„Sir Patrick Spens je nejlepší,
jenž mořem kdy plul v dál.“

Náš král hned napsal velký list,
sám vložil naň svůj znak;
ten poslal panu Spensovi,
šel na procházku pak.

„Do Norska, Norska pojedeš,
hned na korábu mém,
a dceru krále norského,
tu přivezeš nám sem.“

Když první slovo čet' pan Spens,
tu smál se hlasně tak:
když druhé slovo čet' pan Spens,
tu skalil se mu zrak.

„Ó kdo že mi to udělal,
a králi o mně děl,
bych v nevlídný ten roční čas
přes dálné moře jel?

Do bouří zlých, ať led, ať sníh,
přes moře pojedem,
a dceru krále norského
musíme přivézt sem.“

Nadzvedli plachty v pondělí,
a měli velký spěch,
a ve středu jsou přistali
na dálný norský břeh.

A byli v Norsku týden jen,
jen týden, sotva dva,
když norští páni začali
si v slova taková:

„Vy králi zlato sjídáte
a královnino též.“
„ „Vy lžete, lžete, lháři vy!
to v hrdlo, v hrdlo lež!

Dost bílých peněz pro sebe
jsem přivez’ i svůj lid,
a dobrého jsem zlata dal
si čtvrci naměřit.

Oj vzhůru, lidé! vyjedem
hned zítra v ranní čas.“ “
„Ach běda, pane, bojím se,
že bouře čeká nás.

Jáť nový měsíc uviděl,
a starý měsíc v něm;
a zlého, pane, bojím se,
když zítra vyjedem. —

A neujeli míle dvě,
dvě míle, sotva tři,
když zatáhla se obloha
a přišlo povětří.

A kotva pryč a stožár v půl,
ba soudný byl to den,
přes boky lodi porvané
se dral tok mořských pěn.

„Ó kde že dobrý plavec jest,
mé kormidlo zde vem,
než vyšplhám se na stožár,
zda neuvidím zem.“

„„Ó zde ku tvému kormidlu,
já dobrý plavec jsem,
než vyšplháš se na stožár,
však sotva spatříš zem.“ “

A neodešel ani krok,
jen krok a sotva dál,
když v boku lodi prasklo to,
a do vnitř dral se val.

„Oj přineste to hedvábí,
tu stůčku, jednu z dvou,
a ucpete jím lodi bok,
ať vlny neprojdou.“

A přinesli to hedvábí,
tu stůčku jednu z dvou,
a ucpali jím lodi bok,
však vlny přece jdou.

Ó nerad mnohý skotský pán
si smáčel střevíce,
leč voda, než hra dohrána,
jim smáčí čepice.

A mnohého ten slaný brod
jak pírko uchvátil,
a mnohý dobrý panský syn
se domů nevrátil.

A paní lomí rukama
a dívky vlas si rvou,
to vše, pro věrné milence,
jichž více neshlednou.

Ó dlouho mohou paničky
upírat v dálku hled,
než uzří, jak Sir Patrick Spens
se domů vrací zpět.

A dlouho v zlatých hřebenech
ty dívky mohou vstříc
svým věrným hledět milencům,
neb nespatří jich víc. —

Tam k Aberdouru pod mořem,
spí cesty uprostřed
Sir Patrick Spens a u nohou
má skotských pánů květ.

Z POESIE SEVERNÍ.

HOLGER DRACHMANN.

CO VLNY ZPÍVALY.

VĚČNĚ k předu
přes mořská lada,
v obzor, jenž nikdy
nestane v tiši;
daleko v prchavou
pohádek říši,
kde slunce nikdy
nezapadá! —

Tam sedí na břehu muž, jehož ret
nikdy se nepohnul ve slovo lhané,
líc jeho září, zrak jeho plane,
on nikdy a pro nic nesklopil hled.
On nekrad' z jiného, spokojen s málem,
ať už to jakkoliv, život nes' vrátký,
neznal se ohýbat, sám si byl králem,
pochlebou nepadal, vzdoru byl prost,
stále šel ku předu a nikdy zpátky. —
Rod jeho časem u nás je host.

Stihli jsme rybáře,
loď větrem hnanou:
„Kde že ho najdeme,
můžeš-li říci?“

On pěnu slanou
utřel si s líci:
„Nevím, — tak dálnou
nebyl jsem stranou!“

NA LODI

LESK stříbrný, kam vlnou zrak se tratí;
kde zasnul den, tam den už svítá zas
a oblaka se fialkově šatí;
kdo moh' by spáti
v takové letní noci čarojas!

Já sedím u vesla, loď plyne snivá
tak jistě, jako v náměsíčném snu;
kol dokola se obzor odekrývá;
jak závoj splývá,
tak šedne noc a šedo svítá k dnu.

V noc takovou, — kdo že se smrti leká,
ta bledá smrt, kdož o ní jen by snil!
Jen pohled mladěžhoucí do daleka! —

— Tvůj tam již čeká! —
Ó taká loď — jak racek letí v cíl!

LOUČENÍ NA PODZIM.

JÁ slouchal, jak vítr se bouřlivě zdvih',
jak snil jsem na prsou tvých.
Ty's tiskla mou hlavu do obou dlaní
a pěla's tak ztícha v ucho mi zpěv,
jenž tisíc má slok a z roku jde v rok
a neskončí, neskončí až do skonání.

To byla píseň o věrné lásce ženy,
něžné a věčné, — a muži plném změny.

Já slouchal, jak vichr skučel a tíh'
po ladech podzimních.
Jedno jsem ucho tisk' na srdce tvoje,
z něho tu tichou jsem výčitku pil
a v duši mou ryl
se osten bolesti, pravdy a boje.
Druhým jsem uchem naslouchal
na větru bouřný kvil,
jenž táh' kol zápraží
a volal v zbroj a volal v ruch
mou krev, mou smělost, kdo nám byl druh
i kdo ti nepřál: rozum na stráži.

Já slouchal bouři na ňadrech tvých,
já slyšel tu bouři venku i v nich.
Já byl jsem muž.

A teď den přišel rozloučení.
Hoj, vzhůru, hoši, na koně už,
můj tlumok v sedlo, plášť pod řemení,
pistole k boku, meč ku třemeni;
teď vyjedem v míru z nádvoří,
však vyjde-li kdo nám v cestu,
zhyň pod oři!

A stromy byly tak žluté,
jak dlouhý byl jich tu řad,
na nebi mraky jak skuté,
paprslek nepropaď!

Tedy si posviťme písničkou vpřed,
tu, co mne, těšila, zapějte k pochodu,
zpívejte, junáci, ku skřipek průvodu:
„My přijdem, srdéčko, zas jednou zpět!“

I až tam dole po boji kdes,
unaven sklesnu v modravý vřes,
pak hlavu nakloním: — Od dálných plání
zazvučí píseň tak tklivá a měkká,
jíž já kdys zpíval i ta, která čeká; —
a tisíc má slok a z roku jde v rok
a neskončí, neskončí až do skonání!

HENRIK IBSEN.

KOVKOP.

KRUŠ se v třesku dunivém,
skálo pod mým kladivem!
Cestu v hloub si razit budu,
zvonit až uslyším rudu.

V pusté noci pod zemí
skvostný poklad kyne mi, —
diamant a drahokamy
mezi zlata haluzkami.

A tam v hloubi klidno dlet, —
klid a poušť tam, svět co svět; —
raz mi cestu, mlate! — hory
srdeční až do komory!

Jednou v mládí, vesel tam
zřel jsem k hvězdným výšinám,
cestou jarní luhy kvetly,
v oku mír byl dětský, světlý.

Ale vše, čím den se stkvěl,
v tmách jsem bázně zapomněl;
zapomněl, jak tráva svištĺ,
zpívá pták, hor ve bludišti.

Když jsem nejprv sstoupil sem,
děl jsem v klamu nevinném:
Duchové, již v hloubi skryti,
zjasní bludnou dráhu žití.

Dosud žádný ducha sled
z pochyb mých mne nevyveď;
dosud žádná záře jitra
nezasvitla z dolů nitra.

Pobloudil jsem? Nevede
ku světlu ta cesta zde?
Vždyť div oko neoslepne
záři, když se k výši vzepne.

Ne, jen dále v hlubin střed,
tam je klid, co světem svět.
Raz mi cestu, mlate! — hory
srdeční až do komory!

Ranou v ránu, rázem v ráz,
dokud život nevyhas'.
Žádná zoře nezasvítí;
žádná naděj sluncem v žití.

AGNES.

AGNES, ty zlatý motýlku můj,
tebe já chytnu si hbitě!
Síťku si pletu z drobounkých ok,
mé písně oky jsou sítě.

„Jsem-li já motýlek, malý a čist,
nech se mne z vřesových kalíšků napít;
a jsi-li ty junák, jenž hraje si rád,
jen hoň mne, však nesmíš mne lapit."

Agnes, ty zlatý motýlku můj,
teď už mám spletenou síťku,
krouži a třepotej se mi jak chceš,
v ní budeš lapena v mžitku.

„Jsem-li já motýlek mladý, jak jsem,
jak umím lítat, sotva's kdy viděl,
jest-li však polapíš v síťku mne svou,
jenom se mojích netýkej křídel!"

Ne, já tě vezmu z lehounka v dlaň
a zavru v srdce tě schráni,
a tam si hraj co nejbujněj' znáš,
do zítřka, do roka, — až do skonání!

S VODNÍ RŮŽÍ.

HLEĎ, miláčku, co ti nesu,
bílou vodní růži z lesů.
V lese voda, růže na ní
houpala se jako v spaní.

Chceš-li, aby doma byla,
připni si ji v ňadra milá;
za lístky se skryje s plna
hluboká a tichá vlna.

Pozor, dítě, na ty tůně,
z dum se srdce rozestůně!
Vodník dole podřimuje;
na povrchu růže pluje.

Dítě, ňadra tvá ta tůně.
Z dum se srdce nevystůně; —
na povrchu růže pluje; —
vodník dole podřimuje.

PTÁK BOUŘLIVÁK.

PTÁK bouřlivák hnízdí, kde země není; —
já vím to sám starého plavce z vyprávění.

V hřebenech peřejí křídla si pokropí,
vlna ho nechopí, nikdy se nestopí.

S mořem se niží, s mořem se vztyčí,
v tišině mlčí, v bouřlivu křičí.

To pouť je mezi plutím a letem,
jak mezi nebem a snů bezdným světem.

Přes vlny z lehka, vzduchem let tuhý; —
ptáku pěvců, ptáku pěvců, — tam jsme si druhy!

ŠUMAŘ.

CO letních, světlých je nocí,
v myšlénkách u ní jsem dlel,
však cesta vedla tam olším,
kde bouřlivý ten potok spěl.

Hoj, znáš-li té bystřiny zpěvy,
chtíc, nechtíc musí být tvou,
ve velké chrámy a sály,
jít musí za tebou!

Já slouchal v ty bouřlivé vody;
kdos hrál tam, že ďábel se smál,
leč když jsem přece ho zmohl,
můj bratr mi nevěstu vzal.

Ve velké chrámy a sály
já vehrál jsem se sám,
a zpěv té bouřlivé vody
jen hučí a hučí, jak hrám.

KARL PLOUG.

TY'S PŘIŠLA.

TY'S přišla, — tak je dobře zase
a nic už neboli,
tak síň má v palác změnila se
a v srdci píseň v plné kráse
jak skřivan hlaholí.

Ty's přišla, — tak zas nebe hřeje,
a kde byl mrak, je svát,
a všechno lesní ptactvo pěje
a tisíc drobných kvítků směje
se z podzimkových lad.

Ty's přišla. — tak je život blahý,
a každý mžik má pyl,
tak mysl roste do odvahy,
tak ve plod zrají všechny snahy
a každá touha v cíl.

Ty's přišla, — tak je žití smavé
a lehké v tísních všech,
vše povinnosti jsou mi hravé
a oddech klíčí v básni pravé
a v hudbu každý dech.

Ty's přišla, — jako květ když padne
k mým prsoum, pod můj krov,
tak duše ničím neuchladne,
tak nemá blaho jméno žádné
a rty nemají slov.

C. Snoilski.

MALÁ KARIN.

TEĎ, malá Karin, nech smutku být,
že's moje choť, zví všechen lid —
„Ach, pane králi, co to díš,
jsem prostá dívka, umru spíš'!“

Zde zlatý vínek v okrasu
tvých bujných, plavých do vlasů —
„Ach, více než vínek takový
mne blažil by květ chrpový.“

Teď do tvé bílé ručky dám
ti žezlo, samý drahokam —
„Ach víc než toho žezla jas
mně byl by rosou těžký klas.“

Teď na podušky purpurné
usedni na trůn, vedle mne —
„Tvůj trůn-li sudba podryje,
má náruč tebe ukryje!“

ZIMNÍ OBRAZ.

TA bledá dvíka v lehkých střevících
měla tak naspěch přes mokravý sníh.
Za ní pán mnohý smál se divně tak:
Kam zaletí ten lehkokřídlý pták?

U kostela si zašla na hřbitov,
tam zasněžený, malounký byl rov.
Chudobný věnec, včera od ní dán,
byl zčernalý a mrazem rozerván.

Zamžené slunce kmitlo ze žalu
se ve věnci přes mrtvou fialu . . .
Leč dívka stála, zakalený hled,
sama jak mrazem ožehnutý květ.

Z POESIE RUSKÉ.

F. H. Berg.

ZORA.

ZORA! Co duši kormoutí, se ztrácí,
a srdce bije novou touhou žití,
druh podle druha jdem a život, práci,
své všecko za všecky chcem položiti.

Jdem k životu i práci. V srdce žáru
a v každém tepny prudkém udeření,
na zmlklých rtech i ve slov dravém varu
ta všechna síla lví se vzpíná, pění.

Hlas mroucího, hlas slepce zazněl kdesi —
Leč, ty má rodná země, pod tvé krovy,
po vsích i městech, na luhy a lesy
se dávno rozlil život, jarý, nový!

Hle slunce z mrákoty jak nad potopou
již vstává, před ním stínů tlum se dělí; —
— i chrámu vetchého pod tvrdou stopou
teď omšené se stupně pozachvěly.

✡

A. A. Fet.

VĚZEŇ.

Kopřiva se kývá,
šumí pod oknem,
hustou sítí splývá
před ním vrba v zem.

Z modré dáli blíže
lodice se dmou,
ukované mříže
skřípou pod pilkou.

Bývalé to hoře
stichlo v prsou již,
svoboda i moře
kynou blíž' a blíž'!

Duch nabývá síly,
utich' stesk a žal —
sluch jen ven se chýlí,
ruka řeže dál.

RÁNO.

Ne, nebuďte ji tak za červánků,
s červánky ona tak sladce spí!
jitro jí dýše po bledém spánku,
na ňadrech, v důlcích tváří se chví.

Poduška její horká jak plamen,
sen horký žehne z pod chvějných řas,
po obou stranách labutích ramen
v kadeřích splývá havraní vlas.

Večer tak dlouho u okna stála,
dlouho, tak dlouho její se zrak
upíral na luhy, luna kde hrála,
nebem jak táhnul za mrakem mrak.

A čím ta luna jasněj' si vedla,
čím slavík zapěl v hlučnější zvuk,
tím více ona bledla a bledla,
bolněj' se, bolněj' chvěl srdce tluk.

Proto se jitro na bílém spánku
na mladých ňadrech žárně tak chví;
ne, nebuďte ji tak za červánků,
s červánky ona tak sladce spí!

Arsenij Goleniščev-Kutuzov.

CESTOU

Půldne žárné, v kruhu dýmá
mha po kraji prázdném, nízkém,
na kozlíku vozka dřímá,
trojka v krok se vleče pískem.

V zvonku srdce, jak by snilo,
udeří a zamlčí se,
nebude už, co kdy bylo!
Ne, co spí, už nezbudí se.

Těžká jízda, nudná chůze,
slunce, prachu k unavení.
V srdci bolí tuze, tuze,
co kdy bylo a už není. —

POKUD TOBĚ —

POKUD tobě duše moje
blízká, milá, jasná cele
a mé žití jasné, vřelé,
tobě jako žití tvoje, —
miluj mne.

Ale jestli mezi námi
jenom na mžik stín se mihne
a tvůj pohled s pochybami
tázavě mé zraky stihne,
nečekej, že plašit budu
pochybnosti z tvého zraku,
mužná buď — a bez rozpaků
— opusť mne!

MLHAVÁ NOC.

NOC dříme v mlhavu. Jen jedna oblak řasou
se hvězda mihotá na nebes výši
a z dáli stlumené zní zvonky v noční tiši,
kde na stepi se stáda koní pasou.

Jak noční oblaka myšlénky proměnlivé
se duší skrádají, tak těžké, zádumčivé. —
V nich pablesk nadějí, kdys ach, tak milených,
tak dávno ztracených, tak dávno pohřbených!

V nich stesky slzami jsou zroseny . . .
v dál spějí dumy bez konce i cíle,
tu promění se v rysy tváře drahé, milé
a kynou, budí znov' snů zašlých ozvěny;
tu v černý splynou mrak a němy, hrozby plny,
duch děsí zápasy, jež příští nesou dny. —

A z dáli v rozladu zní žití vlny
a chátry chladný smích a záští reptání,
a šepot všednosti, k níž život pohání,
vzkřik smrti zdušený! — Ve výši zářivá
ta věčná hvězda zakrývá
svou světlou líci ve mlhavu mračném,
němém jak budoucnost, — jak moře neprů-
zračném!

METELICE.

ZVEDLA se metelice v noční chvíli
v stepi, kde svítil mrazně měsíc bílý,
a step se zachmuřila a step se rozvlnila
a valem po větru se mořem zatopila,
i honila jak vlny kosmaté
vichřice stepí sněhy rozváté.

Sněhu se chtělo zvednout se, tam v dáli
kde lazurové žárně hvězdy plály,
by hvězdy, luna též a nebe bezoblaké
tím země mučením se umučily také,
by stepi vyhladlé půlnoční sten
se v očarovaný vryl nebe sen.

Však pokoj hluboký byl v nebes výši;
a měsíc dřímá, usmívá se v tiši
snů nadzemských a dumy věkovité
přes plané modlitby i kletby vzdorovitě;
a prázdně, lhostejně se tetelí
ty hvězdy nad šílicí metelí.

NOC.

JAKÁ to noc! Oblaka řídnou;
tu tam jen bleskne hvězda spanilá
i skryje se. Tak hluboký v zem klidnou
se snáší stín. Luh rosa polila
jak hojná prcha; teplá vůně tkví
ve vzduchu bez hnutí. Kdys bývalo,
v noc takou srdce že se chvívalo,
jed pijíc sladkobolné otravy —
a zvlhlý zrak pln dum a tušení
práh', tmou by náhlé vzešlo zjevení.

Teď ne tak víc. Mně rozkoš dýchat krásu,
hled klidný s nebe k zemi pohroužit,
být blažen jen tím prázdnem bez ohlasu
a po ničem již ze tmy netoužit.

Klid, — liduprázdno, tiš — a oddech ze hlubin;
polhlesný přelet půlnočního ptáka,
bez hřmění dálný záblesk přes oblaka,
a v přírodě i v duši — noční stín.

M. J. Lermontov.

OBLAKA.

Vy nebeské mráčky, věční poutníkové!
stepí lazurovou, páskou perleťovou
pílíte vy se mnou, také vyhnancové,
od půlnoci milé k jihu, ve vlasť novou?

Kdo že vás to honí, suďba-li tak velí?
závist-li to tajná, zloba nepodajná,
neb vás těžký zločin ode všeho dělí,
či pomluva druhů zaprodajná?

Ne, vám ztrpčily se bezplodné ty nivy!
cizí jsou vám strasti, cizí utrpení;
věčně chladni, věčně ve volnosti živi!
pro vás není vlasti, ani vyhostění. —

VEČER.

Vycházím sám; z mlžného roucha
křemitá cesta v dál se stkví,
a hvězda s hvězdou hovoří:
noc tichá, poušť jen Bohu slouchá.

Obloha plná krásy, lesku!
Pod siný závoj zem šla spat.
Proč v prsou mých tak plno stesku?
Zda prahnu čeho? — Želím snad?

Už ničeho neprahnu v žití,
a zašlého mi není žal,
já chci jen volnost, pokoj míti,
a rád bych zapomněl a spal.

Leč ne jak v hrobě mrazném, hluchém;
já na věky bych přál si spát,
hruď chvějící se žití vzruchem
by volně mohla oddychat.

A nocí, dnem by nad mou hlavou
pěl hlas tak plný něhy, dum,
a stál tam dub s korunou tmavou
a listím táhnul větru šum.

ANDĚL.

PO nebi půlnocí anděl spěl,
a letěl a tichou píseň pěl —
a měsíc a hvězdy a mraků val
té svaté písni naslouchal.

Pěl o blahu duchů bezvinných
v zahradách ráje květinných,
o Bohu velikém, — a zpěv ten byl
v srdci tak čistý, jak ze rtů se lil.

On duši mladou nes' v objetí svém
na ten svět zármutku, slzavou zem,
a v duši mladé písně té div
utkvěl, ač beze slov, na věky živ.

A mnoho na světě tesknila dnů
zázračné tuchy plna a snů,
a písně nebeské hluboký chvit
mdlý zemský svět jí nemoh' nahradit.

MODLITBA.

V života mrákotnou chvíli,
když srdce sevřel žal,
modlitbu zázračné síly
já vždy si odříkal.

Jest moc tak blahá a tichá
v těch slovech souzvučných,
a nevýslovné dýchá
a svaté kouzlo v nich.

Vše spadá, mysl co kruší
a pochyb znikne mrak,
i věří se, pláče — a v duši
je lehko, lehko tak!

N. Minskij.

RUSKÉ HOŘE.

NE v šatu lesknoucím se žárem zoře
a ne na koni ohnivém,
pol krok, pol skok přechází naše hoře
po našem kraji tesklivém.

Pěšky a s hlavou chmurnou, bez usmání
v mlhavošerou mračnou dál
vrávorá krokem ruský žal.
Neznáma jemu bouře proklínání,
cizí mu stesk je chlubivý
a směšný pokřik bezeklidu.
Ostýchavého dítě lidu
on ostýchav a bázlivý;
nemluvný, nepřístupný s chmurnou skrání,
on těžký kříž svůj nese bez reptání.

A jestli v tiši rodných lesů, krov
kde ševelných se bříz a jedlí klene,
si povzdechne: to vzdech je beze slov;
si zapláče: to slzy neviděné.
A nám těch slzí celé moře z mála
už naše rodná Musa nastřádala . . .

N. Nekrasov.

Z — NĚ.

I.

Ty ještě na život máš práva,
já letem kvapím v západ dní,
já umru — moje zanikne sláva,
nediv se, — nermuť k vůli ní!

Věř, dítě: neplane na jméno moje
dlouhý a žárný ten její svit,
poetou stal jsem se já jenom z boje,
písně mne učily, jak se mám bít!

Kdo, slouže velkému cíli, jímž vzňata
jeho je doba, svůj život, své sny,
své vše v boj vede za člověka, brata,
jen ten se přečká — i svoje dny.

II.

Dvě stě už dní
a dvě stě nocí
ta moje muka prodlužují se;
nocí i dnem
v tom srdci tvém
ty moje stony rozléhají se.

Dvě stě už dní
a dvě stě nocí,
těch chmurných, zimních dní,
těch světlých zimních nocí:
Z—no, už zavři ty zmořené oči,
Z—no už spi!

J. P. POLONSKIJ.

NA KRYMU.

VZPOMÍNÁŠ — na luny chvění,
šumot moře v úskalí,
listí ve snách tetelení,
cikad zvučné svířinčení
od zahrady povzdáli?

V poloumlze svahem, sadem
šli jsme; — laurem voněl vzduch,
sluj se tměla v reví mladém,
rybníček pod vodopádem
přeplněný zurčel v sluch.

Cítíš? — — volné oddychání,
vůni růže, hovor vln,
všeho kol se objímání
i v bezvolném celování
na rtu ret, tak touhy pln?

Tuto hudbu ve přírodě —
hudbu duše, — lad a klid,
cestou šerých roků chodě
po bouři a nepohodě
v tiš jsem jasně slýchal znít.

Slouchal jsem, — a v srdce vřelo
dýchal jih, — tak tichounce —
věřilo se snáz' i pělo;
slouchal jsem, a mně se chtělo
hudby té mít bez konce.

✠

CO ŽE MI PO NÍ —

CO že mi po ní! — není mi žena,
není mi dcera, nemám ji rád,
proč tedy její prokletý osud
po celou noc mi nedá spát.

Nedá mi zasnout, a mně jen zdá se
o mladém, schřadlém životě,
já vidím klenby, mřížené okno
a postel v dusné temnotě.

S postele hledí horečné oči
bez slzí, myšlének, žár to i mráz,
s postele visí napolo dolů
v kadeřích tmavý, těžký vlas.

Bez hnutí ústa, bez hnutí zbledlá
na zbledlých prsou spočívá dlaň,
bez hnutí srdce naděje prázdné —
ruka jen slabě tiskne se naň.

Co že mi po ní! — není mi žena,
není mi dcera, nemám ji rád,
proč tedy její zmučený obraz,
po celou noc mi nedá spát!

❦

I. Z. SURIKOV.

CESTOU LESEM.

JEDEME lesem: nás
on skryl jak nebesa,
a přes kořeny, v sráz
jdou vozu kolesa.

Na zemi od větví
jak sítě leží stín,
a milion se chví
v něm světlých klikatin.

Ve výši svit a šum
a v nízu stín a tiš,
v té hlavě roje dum
a v srdci mdlo a tíž.

STEP.

JEDEŠ, jedeš, — step a nebe,
obé konce nemá;
na nebi i na té stepi
tišina je němá.

Jedeš, jedeš, — koně stepí
letí jako běsi,
v dáli kurhan ke kurhanu
se jak v řetěz věsí.

Jenom žárem, jenom palem
dýchá vzduch tou tiší,
jenom ševel husté trávy
v šíř a v dál se slyší.

Před zraky se stínem kmitnou
dvě, — tři staré jívy —
a zas jenom trávu čechrá
vítr zádumčivý.

Jedeš, jedeš, — step a nebe,
mořská pusta jedna; —
bezděky se pozasteskne
z toho nedohledna. —

VEČER.

SLUNCE znavilo se
cestou dalekou:
tiše dohořívá,
hasne za řekou.

Daleký kraj nebes
mhavým oparem
zalit od červánků
jako požárem.

Krvavými pruhy
žár pad' nad řeku;
kdesi chmurná píseň
zmírá v daleku.

V. A. Žukovskij.

LÍSTEK.

OD větve družné odloučený,
pověz mi, lístku opuštěný,
kam letíš? . . . „Kam, já nevím sám;
blesk rodný dub můj rozbil v půli;
a přes hory a doly, kam
svou náhoda mne pudí zvůlí
se ženu, — sudby okovy
kam táhnou vše, co z toho světa;
kam vavřínový lupen slétá
i lehký lístek růžový.“

NOC.

DEN, unavený v lesku svém
se chýlí v tůně purpurové;
jak tmí se nebe lazurové,
stín chladný halí širou zem. —
A po tichu noc mlčenlivá
svou etherickou drahou splývá,
a před ní s čela Hespera
plá krásná hvězda do šera.

Ó nebeská ty noci, spěj!
pod závojem svým čarodějným
skloň číši míru ke rtům chvějným
a srdcím zapomnění dej!

Svým konejšivým, sladkým zjevem,
svým skolébávajícím zpěvem,
kde koho sklíčil stesk, a boj, —
jak matka dítě upokoj!

OBSAH DÍLU II.

STAROSVĚTSKÉ PÍSNIČKY A JINÉ PÍSNĚ.

Starosvětské písničky.

Jiné písně.

ČESKÉ PÍSNĚ.

ZVONY A ZVONKY.

V ZIMNÍM SLUNCI.

I.

PÍSNĚ SMUTEČNÍ.

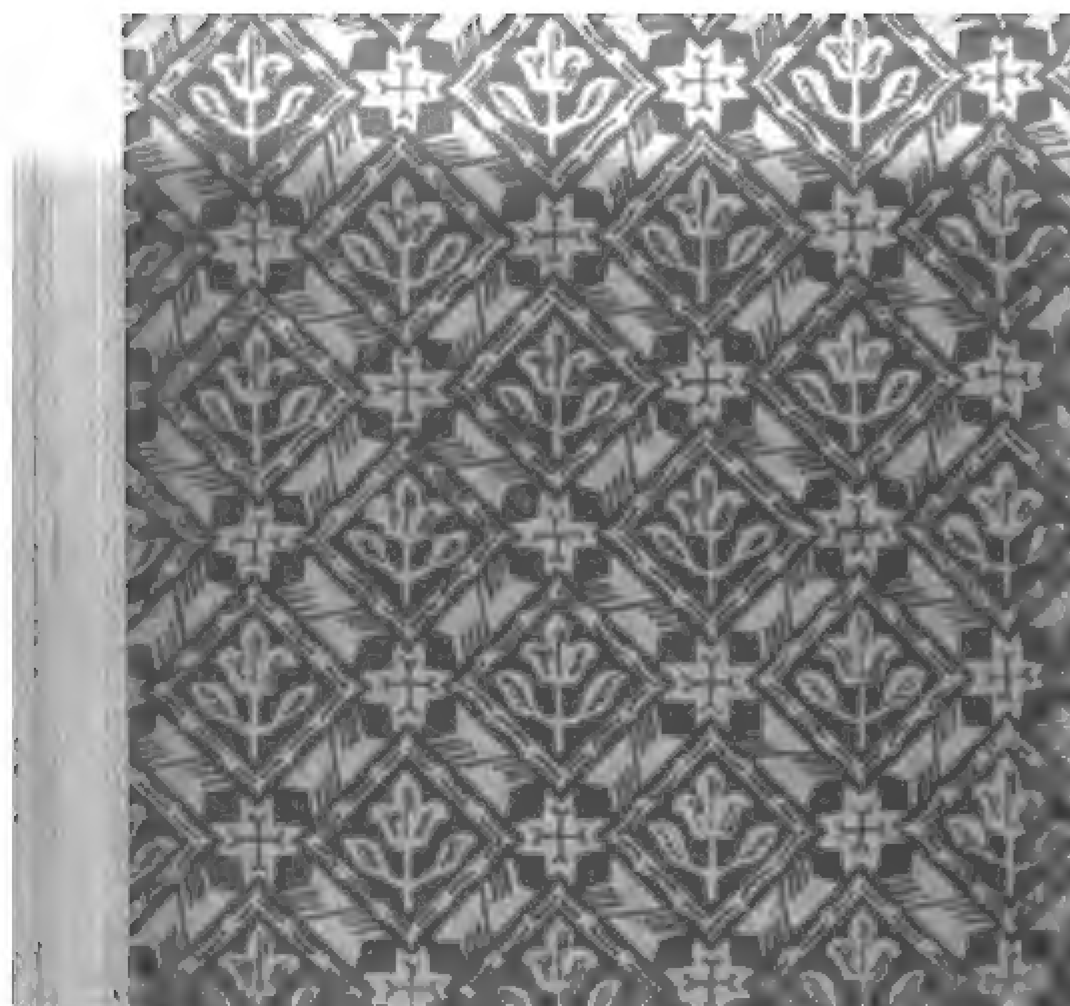
ZA SOUMRAKU.

Z CIZICH LUHŮ.

Z poesie anglo-americké.

Stanford University Libraries
3 6105 015 026 201
PG
5038
S53
v.2

